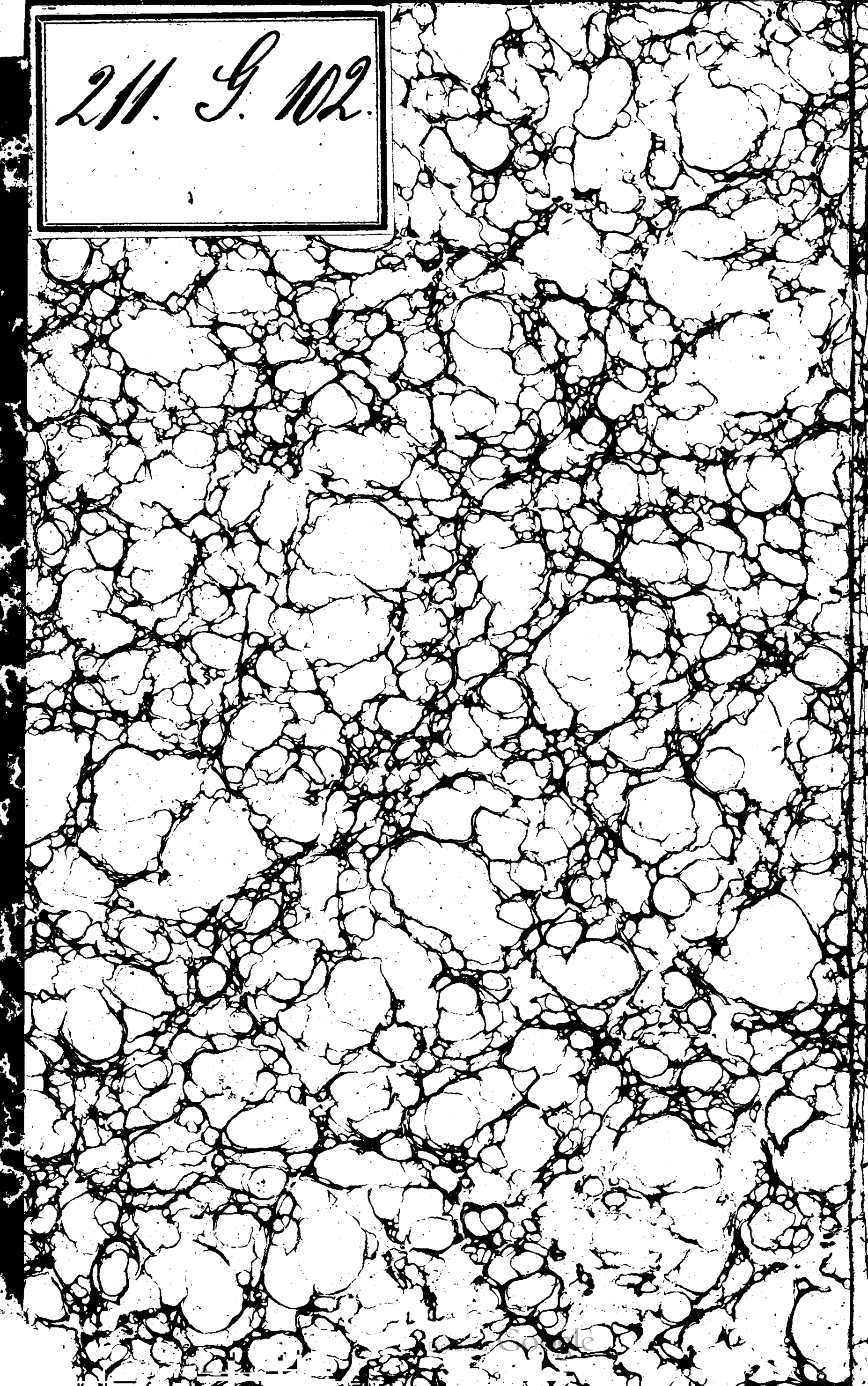

211. G. 102

Slovenski spisovnik,

svetovalec v vseh pisarskih opravilih.

Spisal

Andrej Praprotnik.

Izdala in založila

Družba sv. Mohora v Celovcu.

Z dovoljenjem visokočast. Kerškega knezoškofijstva.

1879.

Natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu.

Uvod.

Kdor piše, naj misli, da pisana beseda ne mine tako naglo, in da se sploh bolj presoja in obrača, kakor ustmena.

Vsak spis mora biti pravilen po obsegu in po obliki, in sploh tak, da svoj namen doseže.

Vsak spis mora se pisati 1. prav in dobro, to je v dobri pisavi; 2. piše naj se zaterdno, to je spis naj se prav uterjuje in podstavlja in 3. piše naj se tudi prav in primerno po unanji obliki.

Dobra pisava.

Dobra pisava kaže se v krepkih, jedernatih in v določnih izrazih. Lepa, dobra pisava je dobra, slastna jed v lepi, čedni posodi, ki diši in tekne, veseli in oživlja. Dobra pisava kaže, da je pisavec izobražen, in ga vsakemu priporoča; slaba pisava pa človeka kazí kakor gerda in umazana obleka.

Dobra pisava piše 1. vse pravilno po izrazu in po jeziku; 2. piše kratko, krepko in popolno; 3. piše primerno; 4. piše redno, to je, da prav verstí misli in 5. piše tudi čisto naravno in nikoli ne prisiljeno.

Pisavec piše pravilno, ako misli izrazuje z ravno tistimi in s takimi besedami, ki jih je treba za izraz, in ki ne pomenjajo drugega nego izrečeno misel, to je, če piše tako, da se njegovo pisanje lehko in določno razumeva. Pisavec naj izbira vselej le take besede in izraze, s katerimi jasno, razločno in določno izrazuje to, kar ravno pripoveduje; ogiba naj se tedaj vsih takih besed in izrazov, ki so dvoumne in ki kako besedo v spisu tamné ali sprevračajo. Pravilna pisava ravná se tudi po slovniških pravilih. Akoravno se sploh ne more tirjati, da bi vsak, kdor kaj piše, na tanko vedel vsa slovniška pravila, vendar je treba, da pisavec vsako besedo prav piše, da imena prav sklanja in glagole pravilno sprega in da sploh tako piše, kakor je pisano v dobrih knjigah in v drugih dobrih spisih, kakor pišejo dobri slovenski pesniki

in sploh slovenski knjižniki. Pravilna pisava ogiba se pa tudi vseh besed in izrazov, ki niso sploh znani in ki se govoré le v nekaterih krajih; ravno tako se dobra pisava tudi varuje, da besed in izrazov ne zavija po posameznih narečjih, temuč ravná se vedno po najbolj navadnem in splošnem književnem jeziku. Dobra pisava tudi nikoli ne potrebuje tujih besed, dokler in kjer z domačimi shaja. Brez sile in ali posebne koristi naj se tuje besede ne jemljejo nikdar na pósodo. Ni nam treba tujih besed, dokler imamo dovelj domačih slovenskih ali vsaj slovanskih. Kdor hoče dobro pisati, ogleda naj se tedaj tudi nekoliko po svetu, kako se sploh dobro piše, sicer je njegovo pisanje preokorno in enostransko. Dober pisavec ne pisari le samo svoje domače govorice, temuč sprejema iz vseh slovenskih krajev besede, da so le dobre in prave.

Splošna vodila slovenskega pravopisja so:

1. Piši, kakor se besede dobro izgovarjajo in izpeljujejo.

2. Kolikor zlogov ima kaka beseda, toliko ima tudi samoglasnikov.

Samoglasniki so po izgovoru ali kratki, ali dolgi ter se naglašeni ali bolj kerhko in ostro, ali pa bolj mehko in zategneno izgovarjajo.

Navadno se v pisanju ne razločujejo kratki in dolgi, ostri in mehki samoglasniki s posebnim znamenjem ali naglaskom, dadó se pa vendar dobro ločiti s tem, da se nad kratkimi postavi čertica, viseča na levo, n. pr.: kmèt, zèt; nad dolgimi ter ostrimi pa se postavi čertica na desno nagnena, n. pr.: grád, gáz; nad dolgimi mehkimi pa se postavi strešica, n. pr.: od zêta, bêl.

Nekateri pa nasproti pišejo strešico za ostre in čertico na desno naklonjeno za mehke samoglasnike, n. pr.: grâd, dveh móž.

Izmed samoglasnikov izgovarjata se *a* in *o* vsegdar polnoglasno, n. pr.: žaba, vrana; otrok, gospod. Samoglasniki *e*, *i* in *u* nasproti izgovarjajo se v nekih besedah različno in polnoglasno, v drugih pa nekako zamolklo ali na pol glasno. Tako ima po večjem zamolkel glas *e* pred čerko *r*, kadar za njim stoji kak soglasnik, n. pr.: kert, serp, smert. Te in enake besede se zato pišejo tudi brez zamolklega *e*, torej pišemo: krt, srp, smrt. Tu veljá *r* za samoglasnik. Paziti pa je vendar treba, da se v besedah: mérnik, vérnik, zmérnost, pazdérnat, čvetérnat, cérkev i. t. d. *e* izgovarja s polnim glasom, in da se tedaj pri pisanju ne izpušča.

3. Pisati se morajo vsi samoglasniki, če se tudi v vsakdanjem domačem govorjenju pogostoma izpuščajo, n. pr.: piše se sirota, ne: srota, dobro vino, ne: dobr vin, lonec, boben, bolezen, ne: lonc, bobn, bolezn i. t. d.

4. V enem zlogu se ne pišeta po dva samoglasnika vkup, n. pr.: au, eu, iu, ou, ai, ei, oi, ui, temuč: av, ev, iv, ov, aj, ej, oj, uj, n. pr.: rokáv, cév, siv, rov, gaj, povej, moj, čuj!

5. Soglasniki nimajo sami ob sebi nikakega jasnega glasu, temuč se beró s kakim samoglasnikom v zlogih. Soglasnike delimo na ozke in na široke. Ozki soglasniki so: c, č, j, lj, nj, š, šč, ž. Široki soglasniki so pa vsi drugi. Ozki soglasniki radi imajo za seboj ozki samoglasnik *e* ondi, kjer široki soglasniki hočejo *o*, n. pr.: pod koš*e*m, pod korit*o*m; pet palc*e*v, pet metr*o*v; brez denarj*e*v, brez penez*o*v; kralj*e*vati, župan*o*vati; boj*e*vati, vojsk*o*vati; povpraš*e*vati, popis*o*vati.

Soglasniki imajo povsod svoj čist in enak glas, samo *l*, kadar ne začénja zloga, temuč stojí pred samoglasnikom in tudi na koncu besed, izgovarja se največ kakor *v*, a piše se vsegdar *l*, ne: *v*; piše se n. pr.: volk, ne: vovk; polž, ne: povž; videl, ne: videv ali vidu; delal, ne: delav; odperl, ne: odprv i. t. d.

6. Na koncu besede piše se tisti terdi ali mehki soglasnik, kateri se sliši, če se beseda podaljša, n. pr.: sneg — snega, obraz — obraza, mož — moža.

7. *lj* se piše za b, m, p, v; v končnicah ljam, ljem, ljen, ljiv in tudi še v nekaterih drugih besedah, n. pr.: ljubljenec, spremljevalec, konoplja, mravlja; mahljam, gibljem, ljubljen, dobrotljiv; ključ, ljud, ljub i. t. d.

8. Zlogi naj se v pisavi ločijo tako, kakor v govorjenji. Izpeljane ali sèstavljene besede naj se razločujejo tako, kakor so izpeljane ali sèstavljene. Kadar sta med dvema soglasnikoma dva ali več soglasnikov, jemlje se pervi ali perva dva k pervemu, drugi k drugemu zlogu; *lj*, *nj* in *šč* se ne ločijo. Neločljivi so navadno tudi tisti soglasniki, s katerimi se pogosto besede začénjajo. Na koncu verste se enozložna beseda ne delí, temuč mora se izpisati cela, bodi v eni, bodi v drugi versti.

Velike začetne čerke pišemo: 1. v začetku govora; 2. za piko, klicajem in za vprašajem, kadar sklepajo stavkovo misel; 3. za dvopičjem, kadar svoje lastne ali besede koga drugega neizpremenjene zapišemo; 4. iz početka vsake verste v pesmih; 5. pri lastnih imenih, to je imena posameznih oseb, rodovin in ljudstev, posameznih krajev, dežel, gor, morjev, rek i. t. d.; 6. navadno tudi v listih ali pismih pri zaimkih, in včasih

tudi pri naslovih, s katerimi nagovarjamo osebo, kateri pišemo.

Ločila, znamenja ali prepone so: 1. pika (.), katera se stavi a) na koncu popolnoma končane misli; b) za posameznimi naslovi ali izrazi; c) za verstilnimi števniki, če se pišejo s številko, n. pr.: V Ljubljani 1. prosinca 1879. l.; d) pri okrajšanih besedah, to je, po eni ali po več čerkah, ki se stavijo namestu cele besede, n. pr.: g. (gospod), gold. (goldinar), i. t. d. (in tako dalje); 2. vprašaj (?), kateri se stavi a) na koncu vpraševalnega stavka; b) pri posameznih vpraševalnih zaimkih; 3. klicaj (!), kateri se stavi a) na koncu stavka, kadar poménja klicanje, čudenje, ukaz ali prošnjo; b) pri posameznih besedah, kadar poménjajo klicanje in tudi pri ogovorih v listih, n. pr.: Ljubi prijatelj! Častiti gospod! c) za klicavkami ali medmeti, kadar sami za-se stojé; n. pr.: oh! gorje! — ako se pa kak stavek začénja s klicavko, se pri nji stavi vejica, in še le na koncu stavka klicaj, n. pr.: Oj, kako srečno živi zadovoljni človek! 4. vejica (,) ali rez, katera se stavi a) med naštevane besede brez veznika, n. pr.: Polje, vinograd, gora, morje, ruda, kupčija tebe redé; b) med glavne in postranske stavke, n. pr.: Ura, enkrat zamujena, ne pride nobena. 5. podpičje (;), katero se stavi a) med daljšimi priredno-zvezanimi stavki, n. pr.: Mladost živí brez skerbí; vsako nedolžno veselje popolnoma uživa; po veselji hrepení, in išče ga pri svoji enakosti; b) med stavke, ki drug drugega poterjujejo, ali drug drugemu nasprotujejo. n. pr.: Odperta noč in dan so groba vrata; a dneva ne pové nobena prat'ka. 6. dvopičje (:), katero se stavi a) kadar svoje lastne ali besede koga drugega neizpremenjeno zapišemo, in jih pred napovemo, n. pr.: Kristus je rekel: Dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega! b) kadar se kaj našteva, pojasnuje ali dodaja, n. pr.: Sočivje je: grah, leča, fižol, bob i. t. d. 7. pomišljaj (—), kateri se stavi, kadar se kaka beseda ali kak rek zamolči, ali pa, če se kaj nepričakovanega pové, n. pr.: Bojim se, da —, vendar raje molčim. Trudimo se po sreči in slavi, in dobimo — grob. 8. oklepaj ( ), kateri se stavi, kadar med kak stavek kako besedo ali stavek vtaknemo, da govor bolj pojasnimo, n. pr.: Volčja črešnja (volčja jagoda), je strupena rastlina. 9. vezaj (-), kateri se stavi med besede in zloge, ki jih vkup vežemo, n. pr.: Latinsko-slovanska abeceda. 10. narekovaj ali ušesca („“), katera stavimo, kadar hočemo kako besedo ali kak stavek posebno zaznamnjevati, n. pr.: Knjiga „Drobtinice“ je zlata vredna knjiga.

Vsak spis naj bode kratek, jedern in popoln. Spis je kratek, kadar ima le toliko besed, kolikor jih je treba, da se povė vse, kar se mora povedati. Preobširen spis bravca dolgočasi in celó nadlegova. Akoravno naj se pisavec pri spisovanji vsake nepotrebne besede ogiba, varuje naj se pa tudi, da ne izpušča besed, zaradi katerih bi bil spis nejasen in dvomljiv. Jedern spis je tisti, ki strogo obsega stvar, o kateri se piše in ki vselej loči glavno stvar od manj važne stvarí. Spis je popoln, ako stvar, o kateri piše, bravcu po vseh potrebnih točkah obravnava, da mu je jasna in razumljiva.

Vsak spis naj bode tudi primeren, to je, naj bode primerjen stvari, katero popisuje in tudi osebi, kateri je namenjen. Vabilo h kaki veselici, n. pr.: na ženitnino i. t. d. piše se drugače, kakor naznanilo, da je kdo umerl i. t. d. Drugače piše se prijateljem in znancem, kakor tujim in neznanim, drugače osebam v nižjem, kakor osebam v višjem stanu i. t. d. Pisati mora se tudi uljudno, to je tako, da se iz spisa vidi, da spoštujemo tega, komur pišemo. Pisati mora se vse pošteno in spodobno, to je, tako, da bi se ne bali spisa pokazati vsakemu poštenemu človeku. Vse, kar ni varno povedati, mora se zamolčati. V jezi ali tudi v preveliki žalosti naj se ne piše; piše naj se vselej z dobrim in z mirnim sercem. Pri spisovanji morajo se misli poredoma staviti. O reči, o kateri se piše, povė naj se vse potrebno od konca do kraja, potem se piše, če je treba, še le o kaki drugi stvari. Pisava naj bode tudi priprosta, nezavita in neumetna. Pisavec naj nikar posili ne izbira neznanih in skovanih besed in umetnih izrazov, s katerimi bi le kazal, da mu to, kar piše, ne prihaja iz serca, temuč da takih besed išče le zato, da bi svoj spis šemaril ž njimi.

Zaterdna in uterjena pisava.

Zaterdna pisava kaže stvar, o kateri piše v popolni resnici, rabi pri vseh spisih primerne oblike in naslove, in je sploh previdna. Pisavec naj piše vselej golo resnico, in zeló naj se varuje zapisati kaj, kar bi pred ali pozneje kalilo resnico in pošteno govorico.

Pisavec mora se vedno pri vsakem spisu varovati, da se nikdar ne pregreší zoper uljudnost, kar bi ga sramotilo pri izobraženih in sploh pri poštenih ljudeh. Pisavec naj se ravná po domačem pregovoru, ki pravi: „Lepo je vedno lepo; gerdo je povsodi gerdo“. Pisavec naj tudi nikdar kaj ne piše,

kar bi ne podpisal s svojim popolnim imenom, in naj tudi nikdar ne pozabi, da pri vsakem spisu pristavi kraj, dan, mesec in leto, kje in kdaj je to pa to pisal.

Vsak spis mora se, če je treba, uterjevati s potrebnimi razlogi, to je, dokazovati mora se resnica in govoriti, kadar se mora govoriti po pregovoru, ki pravi: „Stoječ mlin in pa molčeč jezik ne hasnita“.

Lepa unanja oblika.

Vsak spis naj bode tudi čedno napravljen. Piše naj se s černim, dobrim černilom in na dober papir. Za liste ali pisma, ki jih pišemo osebam, rabi se bolj tenak, za opravilna in javna pisma pa bolj terden in močen papir. Za pisma, ki se dolgo shranujejo, jemlje naj se terpežen papir, to je, tak, ki se ne izcunja in ne pogine kmalu.

Piše naj se čedno in razločno, da se vse lehko bere in razumeva. Čerke in besede ne smejo se zamazovati ali izbrisovati, posebno se to ne sme storiti pri važnih opravilnih in javnih pismih. Slaba vnanja oblika pri pisanji človeka kaže v slabi obleki. Dobro je, da neizurjeni pisavec svoj spis dvakrat piše, to je, pervi pot naj ga osnuje, uredi in popravi, in potem naj ga še le lepo na čisto prepiše.

Kar zadeva jezikove oblike in izraze, posebno v javnih pismih, naj se pisavec ravná po jeziku, ki se rabi v deržavnem zakoniku, ker ta je postavni slovenski deželni jezik. Uradniki, posebno sodniki imajo tadaj v tem oziru stanovitno podlago za svoje delovanje. Že od leta 1781., tedaj že blizo sto let, veljá postava zastran rabe deželnih jezikov tudi pri nas, ker se §. 13 občnega sodnjega postopnika glasí: „Obedve stranki, kakor tudi njuni pravni zastopniki naj se v svojih pravdnih spisih poslužujejo jezika v deželi navadnega“.

Krivo je, ako tedaj kdo misli, da slovenski jezik ne veljá v javnem življenji, v pisarnicah, v uradnijah i. t. d. Že za blage cesarice Marije Terezije rabil se je slovenski jezik v pisarnicah, in v pismoshraniščih nahaja se precej slovensko-nemških ostankov iz tiste dobe. Tudi najnovejša postava daje slovenskemu jeziku isto veljavo kakor jezikom drugih narodov. Člen 19. osnovnih deržavnih postav od 21. decembra 1867. l., št. 142 deržavnega zakonika se glasi: „Vsi národi deržave so ravnopravni, in vsak národ ima nedotakljivo pravico do varovanja svoje národnosti in do svojega jezika.

Pervi del.

Listi in pisma in drugi razni spisi.

Listi.

Splošna vodila.

List ali pismo je pogovor s človekom, ki ni pričujoč. Kdor list piše, naj misli, da se resnično pogovarja s človekom, kateremu piše. List je namesto ustnega pogovora. Akoravno pa je list namesto ustnega pogovora, mora pri spisovanji lista na to pa uno bolje paziti, kakor pri ustnem pogovoru, zakaj kar je pisano, ostane. List navadno pazljivo beremo, včasi tudi po večkrat, in beró ga morda tudi drugi, katerim ni bil namenjen.

Pri spisovanji listov mora se najpred ozirati na osebo, kateri se piše. Kakor človek pri ustnem pogovoru s prijatelji in znanci drugače govorí kakor z višjimi ali celó s svojimi predniki, ravno tako se tudi prijateljem in znancem drugače piše, kakor višjim in tujim osebam.

Osebam, ki so z nami enakega stanú, pišemo prijazno in uljudno. Višji stan pa zahteva posebnega spoštovanja, in se mu mora pohlevno in spoštljivo pisati; vendar pa tudi ni primerno, ako bi se kdo v listu hlinil in prilizoval. Pregovor pravi: „Kdor sam sebe ne častí, vreden ni, da bi ga drugi častili“. Ako pišemo kakemu podložnemu, varovati se moramo, da ga s kako maločislajočo besedo ne razžalimo. Vsakemu človeku moramo izkazovati spodobno spoštovanje in ljubezen.

Posebno previdno in pazljivo moramo pisati osebam, katerih ne poznamo; kajti pervi vtis ima večkrat in najraje najzdatnejše nasledke. V listu, ki ga pervikrat komu neznanemu pišemo, moramo se uljudno izgovarjati, da mu pišemo.

Pri spisovanji listov mora se ozirati tudi na prejemnikovo starost, spol, na lastnost serca, na njegovo nagnjenje, na njegove presodke i. t. d.; kajti drugače govorí in piše se mladim, kakor starim; drugače ženskam, kakor moškim; drugače zdravim in veselim, kakor bolehnim in občutljivim osebam.

Ravno tako se mora pri spisovanji listov tudi ravnati po tem, kakošne volje ali kakošne nrave je ta, komur se piše; kajti list doseže svoj namen le takrat, kadar koga od prave strani poprime.

Dostikrat je tudi že prav po nevedoma katera nepremišljena ali napačno stavljena beseda, ali kaka dvoumnost bila kriva, da pisavec z listom ni dosegel, kar je hotel; marveč da je še imel škodo in zamero. Najbolje pisavcu pomaga, če je ponižen ali skromen.

List ima ogovor, uvod, govor in sklep ali doveršek s podpisom.

Ogovor stavi se verh lista, in se ravná po zvezi, ki je med pisavcem in prejemnikom lista. Prijateljem in znancem pravimo n. pr.: Ljubi prijatelj! Preljubi prijatelj! Ljubeznjivi prijatelj! Dragi prijatelj! Dobri prijatelj! Predragi prijatelj! Priserčni prijatelj! Spoštovani prijatelj! Mnogocenjeni prijatelj! Preljubljeni prijatelj!

Drugače ogovarjamo, kadar pišemo tujim in neznanim, starejšim in više postavljenim in sploh takim, s katerimi nismo v prijateljski zvezi in razmeri.

Kadar koga posebno spoštujemo ali častimo, k imenu njegovega stanú in sploh pri govoru in v podpisu pristavljamo še druge častne besede, ki jim pravimo naslovi. Naslovi ravnajo se po častni stopinji in po višjem stanu, pa tudi po službi in po opravilu, po rodu in po stopinji v družbenem življenji tistega, komur pišemo. Naslovi se včasi pišejo tudi z velikimi začetnimi čerkami.

Najnavadniši naslovi,

kakor se rabijo v listih za ogovor, v listu ali v govoru samem, pri podpisu in na zavitku za nadpis, so taki-le:

Cesarju pravimo:

v ogovoru: Presvitli cesar! Vaše cesarsko in kraljevsko apostoljsko Veličanstvo! Premilostni cesar in gospod!

v govoru: Vaše cesarsko Veličanstvo;

v podpisu: Vašemu cesarskemu Veličanstvu prepokorni, preponižni, najudaniši podložnik;
v nadpisu: Njegovemu cesarskemu in kraljevemu Veličanstvu cesarju Avstrijskemu, kralju češkemu itd. in apostolskemu kralju ogerskemu.

Cesarici pravimo:

v ogovoru: Vaše cesarsko in kraljevsko Veličanstvo! Presvitla gospá!
v govoru: Vaše Veličanstvo;
v podpisu: Prepokorni, najponižnejši;
v nadpisu: Njenemu cesarskemu in kraljevskemu Veličanstvu, presvitli gospé (imé), cesarici avstrijski.

Nadvojvodom in nadvojvodinjam avstrijskim pravimo:

v ogovoru: Vaša cesarska Visokost! Presvetli gospod nadvojvoda! Presvetla gospá nadvojvodinja!
(Gospém iz vladajočih rodovin se daje naslov „gospá“, če tudi niso omožene.)
v govoru: Vaša cesarska Visokost;
v podpisu: Preponižni, preponižno podpisani;
v nadpisu: Njegovi cesarski Visokosti, presvetlemu gospodu nadvojvodu (ime), kraljevskemu princu ogerskemu in češkemu i. t. d. Njeni cesarski Visokosti, presvetli gospé nadvojvodinji (ime), kraljevski princezi i. t. d.

Papežu pravimo:

v ogovoru: Sveti oče!
v govoru: Vaša Svetost;
v podpisu: Vaši Svetosti najponižniši, najpokorniši sin.

Kardinalu, ki je ob enem knez nadškof, pravimo:

v ogovoru: Vaša Eminencija! Visokočastiti gospod knez nadškof!
v govoru: Vaša Eminencija;
v podpisu: Z najglobokejšim spoštovanjem podpisani;
v nadpisu: Njegovi Eminenciji, Visokočastitemu gospodu kardinalu (imé in naslovi), knezu nadškofu (—skemu).

Knezu nadškofu pravimo:

v ogovoru: Vaša kneževska Milost! Visokočastiti knez nadškof!
v govoru: Vaša kneževska Milost;
v podpisu: Z največjim spoštovanjem podpisani;

v nadpisu: Njegovi kneževski Milosti, visokočastitemu gospodu (imé in naslovi), knezu nadškofu (—skemu).

Knezoškofu in sploh škofu pravimo:

v ogovoru: Vaša knezoškofovska (škofovska) Milost! Visokočastiti gospod knezoškof!
v govoru: Vaša knezoškofovska (škofovska) Milost;
v podpisu: Najpokorniši sin, najponižniši;
v nadpisu: Njegovi knezoškofovski (škofovski) Milosti, visokočastnemu gospodu (imé in naslovi), knezoškofu (škofu —skemu).

Drugim duhovnim gospodom sploh pravimo:

v ogovoru: Prečastiti gospod (prošt, kanonik, korar, dekan, fajmošter, župnik, duhovni oskerbnik, pomočnik itd.) Prečastni gospod! Visokočastiti gospod! Prečastni gospod duhovni oče!
v govoru: (ravno tako);
v podpisu: Spoštljivo udani, pokorni;
v nadpisu: Prečastitemu gospodu (imé, župniku —skemu).

Knezom in kneginjam pravimo:

v ogovoru: Vaša Svetlost! Milostivi knez in gospod! Vaša Svetlost! Milostiva gospá kneginja!
v govoru: Vaša Svetlost;
v podpisu: Najponižniši služabnik, preponižno podpisani;
v nadpisu: Njegovi (Njeni) Svetlosti, gospodu (gospé) knezu (kneginji).

Grofom in grofinjam pravimo:

v ogovoru: Visokorodni gospod grof! Milostivi gospod! Visokorodna gospá grofinja! Milostiva gospá!
v govoru: Vaše Visokorodje;
v podpisu: Ponižni služabnik;
v nadpisu: Visokorodnemu gospodu grofu, Visokorodni gospé grofinji (imé).

Baronom in baronicam pravimo:

v ogovoru: Preblagorodni gospod baron! Preblagorodna gospá baronica!
v govoru: Vaše Preblagorodje, Vaša Milost;
v podpisu: Ponižni služabnik;
v nadpisu: Preblagorodnemu gospodu baronu, Preblagorodni gospé baronici i. t. d.

Vitezom in sploh plemičem pravimo:

v ogovoru: Preblagorodni gospod!
v govoru: Vi, preblagorodni gospod;
v podpisu: Najudaniši;
v nadpisu: Preblagorodnemu gospodu vitezu (plemiču) itd.

Ministru ali tajnemu svetovalcu pravimo:

v ogovoru: Prevzvišeni gospod!
v govoru: Vaša prevzvišenost, Vaša ekselencija;
v podpisu: Vaše prevzvišenosti najponižniši, Vaše ekselencije najponižniši;
v nadpisu: Prevzvišenemu gospodu (imé in naslov).

Višje vojaške častnike ogovarjamo s takimi naslovi, kakor plemiče, predstojnike pa tako, kakor ministre.

Ljudem, ki niso plemenitega rodú, pa so omikani, in niso duhovni, navadno pravimo:

v ogovoru: Blagorodni gospod! Mnogospoštovani gospod! Velecenjeni gospod! Častiti gospod!
v govoru: Vi, blagorodni gospod;
v podpisu: Udani, ponižni, pohlevni služabnik;
v nadpisu: Blagorodnemu gospodu (imé in stan), Mnogospoštovanemu gospodu, Velecenjenemu gospodu, Častitemu gospodu.

Ljudem nižjih navadnih stanov pravimo: Spoštovani, cenjeni, blagi, častitljiv i. t. d.

Žene imajo navadno take naslove, kakor njih možje. Neomoženim ženskam bolj omikanih stanov, pravimo navadno „gospodičine“.

Nunam pravimo: Prečastita gospá mati! Častitljiva mati i. t. d.

Sedaj je tudi že navadno, da se v nadpisu rabijo ravno tisti naslovi, kakor v ogovoru, n. pr.: Blagorodni gospod . . .

Nekateri pišejo v nadpis tudi, n. pr.: Naj prejme Blagorodni gospod . . ., toda tudi ta stavek krajšamo, in izpuščamo besedi „naj prejme“.

Uvod, sklep, nadpis in oblika pri listih in pismih.

V uvodu lista prejemnika pripravljamo na to, kar mu pišemo. Po navadi se v njem oménja prilika ali vzrok, zakaj pišemo. Pri prijateljskih listih je uvod ves naraven,

to je tak, kakoršen je pisavcu ravno na jeziku. Drugače je v uvodu pisati višjim in tujim osebam.

Nekateri uvodi bi se morda tako-le glasili:

Imam čast, da Vam naznanjam . . .
Veselí me, da Vam morem ugodno odgovarjati na Vaš cenjeni list . . .
Nadjaje se, da Vam ustrežem, naznanjam Vam . . .
Prosim, ne bodite hudi, da vaše naročilo tako kesno izveršujem . . .
Sploh znana Vaša plemenitost, prijaznost in dobrotljivost dajejo mi serce, da se k Vam obračam . . .
Dovolite, prečastiti gospod, da Vam pišem in razodevam, kar . . .
Močno mi je žal, da ne morem izpolniti želje, katere mi razodevate v svojem cenjenem listu . . .
Zanašaje se na Vašo pravičnost, derznem se, in Vam, Preblagorodni gospod, vestno in odkritoserčno razlagam dogodek, ki . . .
Koliko srečo uživam, ko imam dobrega, zvestega prijatelja! Vsak dan se Te veselo spominjam . . .
Serčno rad odgovarjam na Tvoje drago pismo, v katerem mi kažeš zaupanje do mene . . .
Vaš cenjeni list me je zeló razveselil, ker . . .
Veselé se Vašega cenjenega lista, naznanjam Vam . . .
Ravno sem mislil, zakaj mi že toliko časa nič ne pišeš, kar mi prestriže to misel tvoj dragi list . . .
Ko sva bila zadnjič skupaj, pač nisem mislil, da ti bodem tako v kratkem času naznanjal žalostno novico, da . . .
Žal mi je, da Vam ne morem poročati . . .
Ne bodite hudi, da Vas zopet nadlegovam . . .
Človek, ki je tako postrežljiv, kakor ste Vi, častiti gospod, ima vedno dovolj posla z drugimi ljudmi. Tako ga imate tudi Vi z menoj . . .
Reč, o kateri Vam pišem, važna je za Vas, za-me in za mojo družino . . .
Kaj morem slišati o tebi, nesrečni otrok, in kakšno žalost in bridkost napravljaš mi na stare dneve . . .

Sklep pri listu naj se ravná po pregovoru: „Konec delo krasi“. Sklep podaje se najlaglje iz tega, kar list obsega, in mora se z vsem listom lično vezati in vjemati.

Listi znancem in prijateljem doveršujejo se navadno tako-le:

Bodi zdrav! z Bogom!
Želeč vsega dobrega Tebi in Tvojim, sem in ostajam Tvoj . . .
Ostajaj z Bogom, in ne zabi svojega zvestega prijatelja . . .
Bodi prepričan, da bodem vedno tvoj zvesti in odkritoserčni prijatelj . . .
Z Bogom! Kmalu razveseli z odgovorom svojega . . .
V duhu s Teboj žaluje Tvoj zvesti prijatelj . . .
Pozdravi svoje, in spominjaj se svojega . . .
Prosim, razveseli kmalu svojega . . .
Tvojo željo bodem na tanko izpolnil, saj veš, da sem Tvoj zvesti prijatelj . . .
Bog daj, da bi se kmalu na bolje obernilo. To iz serca želí Tvoj pravi prijatelj . . .
Bodite zdravi, veseli in tako srečni, kakor želí Vaš . . .
Zdravstujte!

V listih, ki jih pišemo manj znanim ali višjim osebam, moramo skerbno izbirati besede, s katerimi list sklepamo. Taki listi sklepajo se navadno s tem, da kažemo udanost in spoštovanje, ki ga komu izkazujemo ali pa s prošnjo, da bi nam bil prejemnik še dalje prijazen in dobroten.

Včasi sklepamo take liste tako-le:

Z največjim spoštovanjem sem Vam udani . . .
S popolnim spoštovanjem imenujem se Vaše Blagorodnosti . . .
Z resničnim (s posebnim, z odkritoserčnim, s stanovitnim, z vsem) spoštovanjem Vaše Milosti . . .
Prosim, sprejmite, Preblagorodni gospod, zagotovilo, da Vas zeló, zeló spoštujem in si v veliko čast štejem, da se podpisujem Vam ponižno udanega . . .
Priporočaje se pohlevno Vaši preblagi prijaznosti (dobroti) sem Vam ponižno udani . . .
Moja hvaležnost za to veliko Vašo dobroto bila bi tako velika, kakor je vsegdar bilo spoštovanje, s katerim ostajam . . .
Sebe in svoje Vaši milosti izročevaje, sem Vam najponižniši udani . . .
Z odličnim spoštovanjem sem Vam udani . . .
Z najglobokejšim spoštovanjam ostajam . . .

Imam čast z največjim spoštovanjem, da se podpisujem
Vaše Blagorodnosti
udani . . .

Ponižno nadjaje se, da bode Vaša Milost mojo ponižno prošnjo uslišala, ostajam z najglobokejšo spoštljivostjo
Vam, milostljivi gospod
ves pokorni . . .

V listih na gosposke, zbore, društva i. t. d. izpuščajo se sklepne besede ter se na koncu postavlja samo podpis, kraj, dan, mesec in leto.

V podpis stavi se kerstno imé in priimek, včasi tudi domače hišno imé; pri zeló znanih prijateljih in rodovincih zapiše se v podpis samo kerstno imé. Navadno se podpisu pridevlje še izraz spoštovanja in udanosti do tistega, komur se piše, n. pr.: Tvoj odkritoserčni brat I. I., Vaš pokorni sin I. I., Tvoj pravi prijatelj I. I., Vam udani (verno udani, voljni, pokorni, najhvaležniši) služabnik I. I. i. t. d. Podpis mora biti prav razločen, posebno če se piše neznanim in višjim osebam. Podpis stavi se toliko nižje pod govorom, kolikor bolj kažemo, da spoštujemo tistega, komur pišemo. V listih, ki jih pišemo pervikrat neznanim osebam, pridevljemo podpisu tudi še svoj stan in po okolnosti tudi, kje stanujemo.

Podpisu nasproti na levo stran postavlja se kraj, dan, mesec in leto, kje in kdaj je list pisan. V opravilnih listih pa se kraj, dan, mesec in leto navadno postavlja zgor na desno stran nad ogovorom. Ako bi se pa kraj, dan, mesec in leto izpustilo, bilo bi večkrat zeló napačno in včasi tudi celó škodljivo. List brez naznanjenega kraja in časa kaže pisavčevo nemarnost, in izgubi tudi vrednost, ker se večkrat to ali uno poročilo sodi tudi po času, kdaj je pisano, ter je marsikaj v listu le mogoče prav razumeti, če se čas primerja. K unanji obliki lista šteje se tudi pisanje, papir, zavitek, nadpis in pečat. Kako se more list in sploh vsak spis pisati, smo že omenili. Papir za list mora biti lep, bel, čist in obrezan. Barvani papir sme se rabiti le pri znancih in prijateljih; sicer pa se rabi le listovni ali pisemski papir.

Za liste na zeló višje, recimo: na kneževske osebe rabi se cela pola; za liste na višje in za opravilne liste pa se jemlje pol pole, ki se na četertino ali četvérko pregane; za prijatelje in znance pa se rabi navadno četertina pole, preganjena na osmerko. V vsakem listu se zgoraj in zdolaj kakor tudi na levi strani pušča prazen prostor in sicer, kakor je listovni papir večji ali manji.

Ko je list spisan, potem se lepo zloží in zapečati. Najpripravniše je, če se list vtakne v zavitek, na katerem je že znamka ali marka natisnena. List brez zavitka se kolikor toliko umaže, in ne pride čist v prejemnikove roke.

Listi se pečatijo s pečatnim voskom, z oblati ali z drugimi prilepili. Važnejše liste, posebno take, ki gredó k višjim osebam, se največ pečatijo z rudečim pečatnim voskom; kadar pa se naznanja smert ali če žalujoči piše, vzame se černi vosek. Pečat se najpriličneje pritiska v sredi lista. Da bi kdo namesto svojega pečatnika drugega, ali pa še celó kak denar ali kaj enakega na list pritisnil, ne bilo bi lepo in tudi ne varno; zato ker bi lehko kdo list odpečatil, bral in zopet zapečatil.

Večkrat se v listu tudi pošiljajo denarji ali novci, ki se pa vozijo po vozni pošti in ne po pisemski. Listi z denarji morajo se posebno previdno zlagati in pečatiti in sicer po obstoječih poštnih ukazih, kateri pa se večkrat izpreminjajo in jih je treba pozvedovati tistim, kateri denarje po pošti pošiljajo. (Glej „pošiljanje pisem po pošti“.)

Na prazno stran lista napiše se nadpis (adres). V nadpis zapiše se imé, priimek, in če je treba, tudi hišno ali domače imé z naslovom, ali tudi brez naslova. Pridevlje se imenu tudi stan in spodaj na desno stran kraj, kamor se list pošilja. Ako gre list v kak bolj neznan kraj, mora se imenu kraja pristaviti tudi zadnja ali bližnja pošta in včasi tudi dežela, in če gre list v kako večje mesto, zaznamovati mora se tudi terg, ulice, hišna številka, in če je treba, tudi še nadstropje in soba, kjer prejemnik lista prebiva. Ako gre list v kraj, kjer se ne govorí slovenski, mora se kraj in vse drugo, kar se o kraju zaznamnja, imenovati v jeziku tamkajšnjega kraja.

Navadno se za vsak list, ki se oddá, plača poštnina, to je, pritisne se nanj primerna znamka, ali pa se plača poštnina. Ako se list pošilja brez znamke ali sicer neoproščen poštnine, kaže to malomarnost do tistega, komur se list piše.

Nadpisi se n. pr. tako-le narejajo:

Gospod **Anton Rogelj**, tergovec v **Logatecu.**

Gospod
Janez Rebernik, posestnik
v
Novem mestu.
Na Kranjskem — Dolenjskem.

Prečastiti gospod
Janez Godec, župnik
v
Strugah.
Bližnja pošta: Ribnica.

Velecenjeni gospod
Jurij Žerjav, urar
v
Brežicah.
Na Štajerskem.

Blagorodni gospod
dr. **Josip Iskra**, zdravnik
v
Ljubljani.
Valvazorjev terg, h. št. 5.

Visokorodni gospod grof
Erazem Obričan
v
Beču (Wien).
I. Bankgasse, 6.

Častiti gospod
Josip Šarec, tergovec
v
Gradcu (Graz).
Mariahilfgasse, 120.

Spoštovani gospod
Franjo Horvatić, gostilničar
v
Zagrebu.
Jelačičev terg, h. št. 20.

Mnogospoštovani gospod
Ivan Kerkonoš,
uradnik pri rudnicah
v
Karlovih varih
na Českem.

Častni
France Vodnik, po domače **Žibert,** kmet
v
Zgornji Šiški
nad Ljubljano.

Slavoten
Jernej Dersar, mizar
v
Doberlji vasi
na Koroškem.

Prečastni gospod
Andrej Kos, učitelj
v
Novem gradu
na Primorskem.

Častni
Miha Trojar,
c. k. lovec pri 7. lovski četi
v
Mostaru.
V Hercegovini.

Blagorodni gospod
Henrik Jakić,
oskerbnik Kozjakarjeve graščine
v
Samoboru
na Hervatskem.

Blagorodna gospá
Marija Koželjeva,
posestnica
v
Saboti
na Ogerskem.

Čislavni gospod
Bernard Janec, žitni tergovec
v
Varaždinu.
Na Hervaškem.

V listu je vloženih:
10 bankovcev po 10 gold.
Vkup . . 100 gold. av. v.

Posamni izgledi listov in pravila.

Kakor je govorjenje razno, tako razni so tudi listi. Naj bolj navadni listi so:

sporočilni ali naznanilni listi,
prosilni listi,
zahvalni listi,
voščilni listi,
milovalni ali tolažilni listi,
povabilni listi,
posvetovalni listi,
opominjevalni listi,
izgovorjalni in opravičevalni listi in
odgovorilni listi ali odpisi.

Sporočilni ali naznanilni listi.

Sin piše staršem in pripoveduje, kako se mu godí pri vojakih.

Priserčni starši!

Vem, da že skerbite, kje sem in kako se mi godí; torej Vam pri pervi priliki pišem in povem, da sem sedaj v Sisku in da se mi, hvala Bogu! ne godi ravno preslabo. Sisek je malo mesto na Hervatskem, kamor priteče naša bistra Sava, ki je tù že tako velika, da nosi velike ladije, ki se ustavljajo v Kulpi, katera tudi že kakor mogočna reka polagoma teče skozi Sisek. To mesto ima znamenito tergovino posebno z žitom in lesom; sedaj pa je posebno v vojaškem oziru znamenito. Skoraj vsi vojaki iz naših slovenskih krajev, odmenjeni da zasedejo Bosno, morajo iti skozi Sisek. Tù je sedaj vse živo vojakov in vojaških priprav. Sliši se, da bodemo kmalo dalje odpotovali v Bosno. Vkljub težavnemu potovanju smo dobre volje, ter prepevamo lepe domače pesmi, ki nas spominjajo mile svoje domovine in Vas ljubeznjivih staršev, bratov in sester in prijateljev. Nikoli, ko bi še tako daleč prišel, ne bodem pozabil Vas in ljubega svojega dóma. Prosim, pišite mi kaj, saj veste, da v tujem kraju človeku dobro dé, ako izvé kaj od svojih.

Lepo pozdravljam Vas, ljubi oče in mati, tako tudi brata in sestro; bodite zdravi in veseli, da se z božjo pomočjo zopet veseli vidimo.

Vam

V Sisku . . . pokorni sin
France.

Prijatelj piše prijatelju, da mu je toča polje pobila.

Dragi prijatelj!

Pretečeni četertek je bil za-me in za ves naš kraj žalosten in nesrečen dan. Opoludne se je vroče solnce skrilo in nebo pooblačilo, ter je jelo germeti in veršati. Naenkrat pribrumí po dolini hud vihar; toča se vsuje in rožljá, da je bilo strah in groza. Vse polje in sadje po drevji je potolkla in nam neznano veliko škodo naredila. Ljubi prijatelj, kaj maraš, ko imaš še lepo in nepoškodovano polje! Bog vari, da bi Te ne zadela kdaj enaka nesreča, kakor je zadela

Tvojega

V Ratečah . . . prijatelja
Mateja.

Sestra piše sestri, da so mati zboleli.

Ljuba sestra!

Ko si danes teden za nekoliko dni k naši tetki v Radovljico odhajala, serčno sem želela, da bi se pri njih ravno tako dobro imela, kakor jaz lani; a človek obrača, Bog oberne. — Žalostno pismo ti pišem; naša ljuba mati so nam zboleli. — V nedeljo iz cerkve prišedšim je jelo slabeti, in kmalu so se morali uleči. Zdravnik je sicer rekel, da ta bolezen sedaj še ni nevarna, a bila bi jim kmalu nevarna, če jim ne odleže. Pridi, ljuba sestra, kakor hitro moreš, domóv; bolna mati bi Te radi pri sebi imeli. Serčno pozdravljam ljubo tetko in Tebe. Težko Te pričakujem. Pridi tedaj kmalu, in potolaži

svojo žalostno sestro
V Kamniku . . . Ančiko.

Prijatelj naznanja prijatelju, da mu je brat umerl.

Blagi prijatelj!

Danes imam težko nalogo, da Ti naznanjam žalostno novico, katera teží moje serce in bode gotovo tudi Tebi v serce segala. Nemila smert pokosila je Tebi zvestega prijatelja, meni pa preljubega brata. Z žalostnim sercem Ti naznanjam, da je naš ljubi Anton umerl. — Po nekih opravkih z Dolenjskega prišel je prehlajen domóv, in vkljub vsi zdravniški pomoči prihajalo mu je od dne do dne huje; kajti

vnetje v pljučih mu je sapo zapiralo. Previdəli so ga, in včeraj po noči zjutraj ob 4. uri je mirno umerl. — Ljubi prijatelj, popisati Ti ne morem svoje bridke žalosti! Vem, da bodeš tudi Ti težko pogrešal svojega, toliko dobrega prijatelja in da bodeš serčno žaloval

s svojim prijateljem

V Borovljah . . . Jernejem.

List, v katerem komu kaj sporočamo, pripovedujemo ali naznanjamo, je sporočilni list.

Pri sporočilnem listu treba je, da se preudari, kaj se mora in more komu sporočati. Vse, kar se naznanja, naznanja naj se sicer kratko, a vendar razločno in natančno. O bolj važnih stvareh piše naj se več, nego o navadnih in manj zanimivih.

Prosilni listi.

Prijatelj prosi prijatelja, da bi mu časopis „Novice“ posodil.

Ljubi prijatelj!

Ko sem bil zadnjič pri Tebi, kazal si mi lanski tečaj „Gospodarskih, obertniških in narodnih Novic“. Videl sem v kazalu, koliko lepih stvarí obsega ta časopis. Prosim Te, bodi tako dober, posodi mi ta tečaj „Novic“ čez bližnje praznike, da jih nekoliko pregledam in berem. Nikar se ne boj, da bi Ti jih kaj poškodoval. Kadar bodem jaz imel kako enako knjigo, tudi Ti bodem rad postregel ž njo, saj me poznaš, da sem

Tvoj

Na Brezjah . . . zvesti prijatelj

Jurij.

Brat prosi sestro, da bi razžaljenega očeta potolažila.

Ljubeznjiva sestra!

Veš, kako sem, žalibog, zadnjič našega ljubega očeta s prederznimi besedami razžalil, in da odhajoč od hiše, nisem se z razžaljenim očetom spravil. Zeló mi je žal, da sem bil tako malomarn. Ljuba sestra, verjemi mi, da ne morem biti vesel pred, dokler ne zvem, da so mi oče odpustili. Lepo te

prosim, povej ljubemu očetu, da jih ponižno prosim, in tudi Ti prosi za-me, da bi mi odpustili. Prosim Te, ljuba sestra, stori tako, in kadar bodeš razžaljenje poravnala, piši mi precej, saj veš, kako težko bodem čakal odgovora, ker zopet bi bil rad očetov pokoren sin in

Tvoj

V Celji . . . ljubi brat

Tomaž.

Kmetovalec prosi svojega prijatelja, da bi mu žita za séme posodil.

Ljubi prijatelj!

Poznam Te, da rad dobro storiš, zato tudi upam, da bodeš mojo prošnjo uslišal. Znati Ti je, da smo letos na našem polji malo pridelali in da sternenega žita nismo skoro celó nič dobili. V vašem kraji ste bili bolj srečni, in ste več dobrega žita pridelali.

Prišel je čas sétve, in nimam semena, da bi posejal prazne njive. Lepo Te prosim, bodi tako dober in posodi mi deset mernikov semenske pšenice, in pošlji mi jo, če moreš, še ta teden po tamkajšnjem vozniku Jernejcu, ki pride vsaki teden v naše kraje.

Drugo leto, ako Bog dá, bodem Ti posojeno pšenico v obilni meri hvaležno vernil, in ako bi je verniti ne mogel, bodem Ti jo plačal. Ko bi katerikrat Ti potreboval kaj, s čimur bi Ti mogel jaz postreči, bodem Ti gotovo z največim veseljem storil; zmirom bodem

Tebi

V Žéjah . . . hvaležni prijatelj

Miha.

Nekdo prosi denarja na posodo.

Častiti gospod!

Ravno začénjam malo kupčijo, ki mi dobiček kaže, pa mi manjka denarja, da bi jo bolje zastavil. Prosim, ne bodite hudi, da se v tej zadregi obernem k Vam, častiti gospod, in Vas ponižno prosim, da bi mi blagovolili posoditi dve sto goldinarjev, in sicer samo za pol leta. Zanašam se, da mi bodete to dobroto storili, ker Vas poznam, da ste že marsikateremu v sili pomagali in mu dobro storili s svojim premoženjem.

Ako bodete mojo prošnjo uslišali, prosim, povejte mi, ali zahtevate dolžno pismo, ali kako drugo poterdilo, da sem Vam dolžen in da bodem dolg o pravem času z obresti vred poravnal.

Za Vašo dobroto, katero upam, da mi jo bodete skazali, zahvaljujem se že naprej, in sem z vsem spoštovanjem

Vam

V Dupljah . . . udani

Janez Dolžan.

Dolžnik posodnika prosi, da bi zaradi vračila še nekaj časa počakal.

Častiti gospod!

Ko bi Vas ne poznal, da ste tako dobrotljiv gospod, ne upal bi se, in ne pisal bi Vam tega lista. V dolžnem pismu, ki sem Vam ga letos o sv. Jurju za posojenih dve sto goldinarjev dal, obetam, da Vam bodem ta dolg o sv. Mihaelu vernil. Ker pa ravno sedaj kupčija naj bolje napreduje, prav težko bi uterpel ta denar; ako bi Vam hotel ta dolg sedaj verniti, moral bi drugod dolg narediti, kar bi tudi storil, ako bi Vi, častiti gospod, naravnost zahtevali, da naj Vam dolg vernem, kajti poštena „mož beseda“ mi je sveta. Vem pa, da ne potrebujete novcev in da radi dobro storite kjer morete; zatorej prederznem se in Vas prosim, da bi za ta dolg še en mesec počakali. Do tega časa bodem kupljenega blaga že prodal toliko, da Vam bodem dolg brez škode vernil in rešil omenjeno dolžno pismo.

Prepričan sem, da bodete tudi to mojo prošnjo dobrotljivo uslišali in blagovoljno pomagali meni, ki sem z vsem spoštovanjem nenehoma

Vam

V Dupljah . . . hvaležni

Janez Dolžan.

Prošnja za podporo.

Velečastiti, milostivi gospod!

Prosim, odpustite mi, da Vam pišem in Vas nadlegujem; nemila potrebščina in pomanjkanje sili me, da Vas, milostivi gospod, kličem na pomoč.

Kmalu bode leto minulo, kar zaradi bolehnosti ne zaslužim krajcarja, in sedaj je tudi moja žena že dva meseca

hudo bolna. Vse, kar sem imel prihranjenega, pošlo je že, in sedaj nimam kaj, s čim bi preskerbel živeža bolni ženi in svojim ubogim otročičem. Toliko revščine, kolikor je sedaj jaz prenašam, ne terpi kmalu kdo drugi. V tej bridki sili prederznem in bližam se Vašemu usmiljenemu sercu, ter Vas, milostivi gospod, prav lepo in pohlevno prosim, da bi mi pomagali. Vaše preblago in človekoljubno serce mi je porok, da zaradi te ponižne prošnje ne bodete hudi na-me, in da jo bodete blagodušno uslišali, ter ne bodete pustili, da bi v poterpljenji obnemogel.

Vaš

V Ljubljani . . . Vam hvaležni in ponižno udani

Anton Mruar.

Nekdo prosi zdravnika, da bi prišel k bolniku.

Blagorodni gospod!

Danes po noči so naš ljubi oče zboleli. Včeraj so bili v gozdu, kjer so ves dan delali in težke hlode vzdigovali, ter so se, berž ko ne, prevzdignili. Ker bi bolezen utegnila biti nevarna, prosim Vas, blagorodni gospod doktor, pridite še danes k nam, da bodete bolnika videli in mu s svojim modrim svetom k zdravju pomagali. Željno Vas pričakuje

Vam

Na Prezrénjah . . . udani

Marko Verbnjak.

List, v katerem koga kaj prosimo, imenuje se prosilni list. Ker take liste le v svoj dobiček pišemo, moramo si prizadevati, da jih tako pišemo, da se naša prošnja usliši in nam izpolni.

V prosilnem listu povedati se mora, zakaj si upamo koga kaj prositi, in zakaj se nadejamo, da nas bode uslišal. Prositi se mora lepo, ponižno in kratko, in obetati se mora, da se bode prejeta dobrota hvaležno sprejela in po moči vračala. Ako prosivec govorí o kaki svoji spredností, varuje naj se, da ne govorí prederzno. Prosilni listi naj bodo uljudni in pohlevni.

Zahvalni listi.

Prijatelj zahvaljuje se prijatelju, ki mu je „Novice" posodil.

Dragi prijatelj!

Tukaj ti pošljem posojene „Novice". Veselo sem jih prebiral; mnogo lepih in prav koristnih spisov sem bral v tem tečaju in si tudi marsikaj zapomnil. Prav lepo se ti zahvaljujem, da si mi jih posodil; zeló si mi ustregel ž njimi. Tudi jaz imam precej lepih knjig družbe sv. Mohora; kadar prideš k meni in če si katero izbereš, bodem Ti jo prav rad posodil, saj sem

Tvoj

Na Bistrici . . . hvaležni prijatelj
Janez Jelen.

Zahvala za posojene denarje.

Častiti gospod!

Ker ste mojo prošnjo tako blagovoljno uslišali, storili ste mi veliko dobrega in me rešili iz velike zadrege. Kupčijo sem srečno dokončal, in spoznati moram, da le po Vaši veliki dobroti sem jo vspešno izveršil. Tukaj Vam pošiljam posojenih dve sto goldinarjev, in se Vam, dobrotljivi gospod, priserčno zahvaljujem, da ste mi jih posodili. Vedno bodem se spominjal tolike Vaše dobrote, in vsegdar bodem po svoji moči kazal, da sem

Vam

V Dupljah . . . hvaležni
Janez Dolžan.

Bratranec se svojemu stricu zahvaljuje za darilo v novcih.

Velecenjeni gospod stric!

Vaše ljubeznjivo pismo dne . . . s prelepim darilom mi je nov dokaz, kako dobrotni in serčno dobri ste mi Vi, predragi gospod stric. Z ganjenim sercem zahvaljujem se Vam za to preveliko dobroto, ter slovesno obetam, da bodem ta krasni Vaš dar vsegdar obračal tako, kakor želite Vi, premili moj dobrotnik. Prizadeval si bodem in v izobraževanji tako

napredoval, da bodete, preljubi moj stric, videli, da svojih dobrot niste izkazovali nevrednemu človeku.

Ko se Vam še vnovič priserčno zahvaljujem, sem in bodem ves čas svojega življenja

Vam

V Velikovcu . . . najhvaležniši bratranec

Anton Kranjc.

Nekdo zahvaljuje se za podeljeno službo.

Preblagorodni gospod baron!

Dovolite, milostivi gospod, da se Vam prav priserčno zahvaljujem za logarjevo službo, katero mi je Vaša Milost blagovoljno podelila. S to priserčno zahvalo tudi slovesno obetam, da bodem to novo službo tako na tanko, zvesto in marljivo opravljal, da se bodem vedno vrednega izkazoval velikega zaupanja, s katerim me Vaše Preblagorodje odlikuje s podeljeno to službo.

Upam, da bode mi Vaša Milost tudi vprihodnje blagovoljna in dobrotna. Z največjim spoštovanjem sem

Vašemu Preblagorodju

Na Suhi . . . hvaležni in najudaniši sluga

Franjo Kotnik.

Kadar nam kdo kaj dá ali sploh kaj dobrega storí, dolžnost je, da se za prejeto dobroto zahvaljujemo. List, v katerem se komu za kaj zahvaljujemo, je zahvalni list.

V zahvalnem listu mora se dobrota, ki smo jo prejeli, omenjati in ceniti. Zahvaljevati mora se kratko pa lepo in serčno in toliko bolj, kolikor večja je dobrota, katero smo prejeli. Pa tudi kmalu po prejeti dobroti moramo se zahvaljevati, kajti pozna zahvala že samo ob sebi kaže nekoliko nehvaležnosti. Zahvalni listi morajo se še posebno uljudno pisati.

Voščilni listi.

Sin očetu za god srečo vošči.

Ljubeznjivi oče!

Jutri je Vaš god, in moja sveta dolžnost je, da Vam, ljubi moj oče, prav iz serca srečo voščim. Bog Vam daj doživeti še mnogo let — prav zdravih in veselih! Ako bodete

srečni Vi, bodem z Vami srečen tudi jaz, ki Vas priserčno ljubim. Obetam Vam, da se bodem vsegdar obnašal tako, kakor ste me učili, in da bodem bolj in bolj vreden ljubezni, katero mi vedno izkazujete.

Prosil bodem Boga, da bi bili vedno srečni in da bi bili zadovoljni

s svojim Vam

V Dolini . . . hvaležnim sinom

Jernejem.

Materi za god.

Priserčna mati!

Vaš veseli god spominja me velikih dobrot, za katere se Vam nikoli ne morem dovolj zahvaliti. Vem, da Vam nikdar ne morem poverniti skerbi in ljubezni, ki ste jo imeli do mene že v pervih letih mojega življenja in ki jo imate še do sedaj v svojem preblagem, maternem sercu. Spominjam se tudi Vaših blagih opominov, s katerimi ste me tolikrat in tako ljubeznjivo spodbadali k marljivosti in me svarili zarad mojih slabosti. Ljuba mati, obetam Vam, da se bodem popolno prizadeval, da bodem bolj in bolj vreden Vaše velike ljubezni do mene in vsak dan bodem Boga prosil, da bi mi pomagal pri tem mojem terdnem sklepu. Bog naj Vam stokrat poplača vse, kar ste storili in še storite svojim otrokom, meni pa naj neskaljeno čisto ohrani Vašo sladko materino ljubezen.

Poljubljaje Vam roko, ostajam

Vam

V Vžiganji vasi . . . pokorni in hvaležni sin

Miklavž.

Prijatelj prijatelju vošči srečno novo leto.

Dragi prijatelj!

Danes začenjamo novo leto in želimo, da bi nam bilo milo in ugodno. Voščim in želim Ti, da bi Ti novo nastopno leto veliko več veselega in dobrega prineslo, kakor pa neprijetnega. Bog te ohrani tudi v tem letu zdravega, zadovoljnega in veselega! To je, kar Ti jaz ob kratkem, pa prav iz serca voščim. Bodi mi tudi letos ljubi prijatelj, kakor sem tudi jaz za vselej

Tvoj

V Černomlju . . . zvesti prijatelj

Janez.

Prijatelj se prijatelju zahvaljuje za voščilo, in mu tudi vošči veselo novo leto.

Predragi moj Janez!

Tvoje serčno voščilo k novemu letu me je zeló razveselilo. Vidim, da se me še vedno spominjaš, in da si moj stari prijatelj. Lepo se Ti zahvaljujem za Tvoje serčno voščilo, in ravno tako, kakor Ti meni voščiš, voščim tudi jaz Tebi. Bog nama daj obema vkup prav srečno in veselo novo leto, in najna prijaznost ponavlja naj se z vsakim novim letom, in naj bode prav priserčna. Tako bode zeló srečen

Tvoj

V Podgabru . . . prijatelj

Marka.

Nekdo svojemu dobrotniku, gospodu župniku, za god srečo vošči.

Prečastiti gospod župnik!

Dovolite, da Vam danes pišem in k Vašemu častitemu godu srečo voščim! Vi, blagi gospod duhovni oče, ste moj velik dobrotnik; ko bi se Vam pač za vse dobrote spodobno mogel zahvaliti! Revež ne vem, kako bi se Vam hvaležnega kazal! Rad bi Vam saj danes povedal, kako zeló Vas spoštujem, in kako zeló sem Vam hvaležen za vse, kar ste mi dobrega storili. Bog, ki vsakemu v serce vidi, naj izpolni moje serčno voščilo, in naj Vam dá srečo ter obilno poplača vse, česar Vam jaz poplačati ne morem. Nebeški oče naj Vas, mili dobrotnik, še mnogo, mnogo let ohrani, da bodete zapuščenim siromakom še dolgo dobrotnik in mili oče!

Prosim, prečastiti gospod, bodite mi tudi še za naprej mili in dobrotljivi podpornik!

Z največim spoštovanjem sem

Vam

V Mengišu . . . najudaniši in najhvaležniši služabnik

Anton Razpet.

Prijatelj prijatelju vošči, da je zopet ozdravel.

Ljubi prijatelj!

Bal sem se za Te, ko sem slišal, da si bolan, in večkrat sem se prav živo spominjal veselih dni, ki sva jih vkup preživela. Želel sem, da bi Ti Bog zopet dal ljubo zdravje in

nama obema zopet zlate, vesele čase. Hvala bodi Bogu! moja serčna želja se je izpolnila. Verjemi mi, da sem bil neizrečeno vesel, ko sem izvedel, da si ozdravel in da že zopet opravljaš svoja opravila. Te velike sreče Ti gotovo nihče tako zeló ne privošči, kakor

Tvoj

V Lešah . . . pravi prijatelj

Jurij.

Prijatelj prijatelju vošči srečo k ženitvi.

Blagi prijatelj!

Veselo sem izvedel, da si izpremenil svoj stan in se poročil. K tej imenitni zvezi voščim Ti največjo srečo. Bog daj, da bi s svojo ljubeznjivo ženko užival čisto domačo srečo, in da bi oba dolgo in srečno živela v novem stanu, in da bi čez petdeset let še veselo obhajala zlato poroko. Voščim, da bi Vama bile vse težave in nadloge tega stanu neznane in da bi vedno zadovoljno in srečno živela. Upam, da mi bodeš tudi v novem stanu dober prijatelj kakor do sedaj. Priserčno pozdravljam Tvojo ljubeznjivo novo tovaršico in Tebe, ter sem nenehoma

Tvoj

V Dolenji vasi . . . odkritoserčni prijatelj

Miha.

Prijatelj vošči prijatelju, ki je dobil dobro novo službo.

Spoštovani prijatelj!

Zeló me je razveselila novica, ko sem izvedel, da ste dobili službo, katero ste Vi zaslužili in v kateri bodete gotovo veliko dobrega storili. Voščim Vam k temu novemu stanu največjo srečo in najboljši vspeh pri vseh Vaših vsekakih opravilih. Bog daj, da bi v tej svoji službi mnogo srečnih in zadovoljnih let doživeli, potem pa, da bi obilni sad svojega truda in uma veselo vživali.

Bodite še dalje blagovoljni

svojemu Vam

Na Planini . . . udanemu prijatelju

Ognjeslavu.

Kadar so naši rodovinci, prijatelji in vikši srečni, jim srečo iz serca privoščimo, in se ž njimi vred veselimo. Tudi

je lepo in spodobno, da jim včasi ob posebnih prilikah razodevamo svojo ljubezen in svoje spoštovanje. List, v katerem komu srečo voščimo, je voščilni list. Srečo voščimo navadno ob godeh, to je, k imenskemu ali rojstnemu godu, k novemu letu, pa tudi, kadar kdo kaj važnega prestojí ali izverši, kadar kdo svoj stan izpremení, kako novo službo nastopi, ali kadar se komu sploh kaj imenitnega prigodí.

Voščilni list moramo vselej prav ljubeznjivo, priserčno, veselo in udano pisati; posebno se je treba varovati, da se v listu ne kaže kaka nevošljiva misel. Voščilni listi naj bodo kratki pa prav priserčni.

Milovalni ali tolažilni listi.

Prijatelj tolaži prijatelja, ki mu je brat umerl.

Ljubi moj žalostni prijatelj!

Tebi in meni je nemila smert naredila veliko žalost. Pokosila je Tebi ljubeznjivega brata, meni pa preblagega prijatelja. Žalost in solze, katere sva zanj imela in potočila, je nepozabljivi pokojni gotovo zaslužil, kajti bil je dobra, preblaga duša. Vsi smo ga radi imeli in zvesto ljubili; Bog pa ga je vzel k sebi na večno plačilo. Naša ljubezen ne jenja; midva kaživa mu ljubezen s tem, da se ga bodeva vedno spominjala, ter upajva, da se bodemo enkrat zopet veselo snideli. Torej ne žaluj preveč, in tolaži se

s svojim

V Podnartu . . .

prijateljem
Ljudevikom.

Rodovinec tolaži mater, čigar sin je v vojski padel.

Ljuba teta!

Vem, da prelivate še prebridke solze za svojim ljubeznjivim pokojnim sinom, katerega ste priserčno ljubili in tudi po pravici, saj bil je blaga duša, kakoršnih je sedaj malo. Toda, ljuba teta, ne žalujte preveč; vaš hrabri sin šel je v vojsko, v bran za cesarja in domovino z namenom, da bi zmagal sovražnika, in res, zmagal je in dosegel prelepi venec zmage, kateri mu ovija merzlo, bledo pa vendar častito čelo. Umerl je pri zvestem izpolnovanji svoje slavne službe kot hraber borivec za svetinje svoje. Vojaški stan ga slavno oménja in mu stavi spomin, kakoršnega imajo zvesti, hrabri

vojaki, in domovina bode vselej ponosno imenovala njegovo slavno imé in slavila mater, ki je izredila tako hrabrega sina. Res je, da ste s svojim edinim sinom izgubili pomoč in tolažbo v starih dnevih, toda dobro vemo, da ta, ki rani, tudi céli. Kakor vselej, tako tudi sedaj zaupajte v Boga; On Vam bode pomagal in Vas tolažil v vseh bridkih dnevih. Tako želí

Vam

V Šetalah . . . udani rodovinec

Radoslav.

Prijatelj tolaži bolnega prijatelja.

Ljubi moj Josip!

Vselej sem se veselil lista iz vašega kraja; a to pot me je list Tvojega ljubega brata močno prestrašil. Zeló se mi smiliš, da si zbolel in da moraš v postelji ležati. Kako rad bi Ti pomagal, ko bi mogel! Molil bodem za Te, da Ti bode Bog dal zopet ljubo zdravje. Vedno si bil zdrav in čverst, zato upaj, da bodeš bolezen srečno prebolel in da bodeš kmalu zopet zdrav in vesel. Tako iz serca želí

Tvoj

V Dobjem . . . prijatelj

Lovro.

Prijatelj tolaži prijatelja, ki mu je toča polje pobila.

Dragi Matej!

Ustrašil sem se, ko sem izvedel, da je bila pri vas huda ura, in da je ravno Tebi, dragi prijatelj, največ škode naredila. Res je žalostno, ko en sam nesrečen hip ves kmetov trud in up uniči. Težko mi dé, da se je Tebi tako zgodilo; vendar, kaj Ti pomaga, če žaluješ in tožuješ, to Ti nesreče za las ne zmanjša. Upaj, da Ti bode Bog po drugi strani pomagal in Ti dal srečo pri kmetiji. Ako bi potreboval kaj, s čimur bi Ti mogel jaz postreči, le kar naravnost povej; prav rad Ti bodem pomagal, kar koli bodem mogel, saj veś, da sem vsigdar

Tvoj

V Središču . . . resnični prijatelj

Nikodem.

Veseli nas, kadar se našemu bližnjemu dobro godí; a žalostni smo in milovamo ga, kadar ga zadene kaka nesreča in žalost.

List, v katerem koga milovamo ali tolažimo, je milovalni ali tolažilni list. V takem listu moramo nesrečo ali žalost kratko in rahlo omeniti, potem pa tolažiti s tem, kar je tistemu, ki ga tolažimo, primerno. Tolažimo navadno z božjo previdnostjo, z resnicami svete vere in z izgledi. Obetati moramo tudi, da bodemo storili vse, kar bi nesrečo ali žalost manjšalo.

Pri milovalnih listih moramo se varovati, da ne rečemo kake šaljive besede, ki bi žalostnega žalila. Tolažba naj ne pride prezgodaj, pa tudi ne prepozno. V pervi žalosti tolažba kaj ne zdá, prepozna tolažba pa žalost ponavlja in vekša.

Povabilni listi.

Prijatelj prijatelja vabi na veselico.

Preljubi prijatelj!

Znano Ti je, da sem sèzidal novo hišo in napravil gostilnico. Sedaj je ravno dodelana. Namenil sem, da bodem prihodnjo nedeljo gostilnico odperl, in da bodem pri tej priliki napravil malo veselico, h kateri bodem nekaj svojih prijateljev povabil. Ljubi Tone! Tebe štejem med svoje perve prijatelje; prosim Te, pridi v nedeljo po poludnevni božji službi k meni, kjer Te bodo tudi drugi prijatelji pričakovali, posebno pa bodeš razveselil mene, ki sem

Tvoj

V Mozirji . . . zvesti prijatelj

Tomaž.

Vabilo na cerkveni shod.

Dragi prijatelj!

Danes teden, to je, na Belo nedeljo bode pri nas cerkveni shod. Po stari navadi takrat gostujemo. Ker pa mi je gostija prazna, če nimam pri sebi kakega svojega prijatelja, prosim in vabim Te, pridi tudi Ti k meni, kar me bode zeló veselilo. Zanesljivo Te pričakuje

Tvoj

Na Dobrem polji . . . prijatelj

Andrej.

Povabilo k pogovoru.

Ljubi moj Aleš!

Rad bi s Teboj govoril nekaj, kar Ti ne pišem rad, ker ne vem, ali list vselej sam dobiš, ali ne. Slišal sem, da prihodni teden prideš po opravkih v Dolenjo vas; od tamkaj nimaš daleč na Bistrico, prosim Te, potrudi se k meni; radostno Te bode sprejel

Tvoj

Na Bistrici . . . prijatelj
Martin.

Prijatelj prijatelja vabi na ženitnino.

Ljubeznjivi prijatelj!

Kot blagega mojega prijatelja zanimiva Te vse, kar koli se mi prigodi; torej Ti tudi pišem in povem, kaj se mi je sedaj prigodilo, — ugani kaj! oženil sem se! V zakon jemljem Jamarjevo Nežiko, katera bode kmalu moja draga tovaršica in gospodinja v moji hiši. Pustni ponedeljek bodo me poročili v naši cerkvi. Dragi moj! prosim Te prav uljudno in Te vabim pridi k poroki, katera bode imenovanega dne ob 10. uri dopoludne, in potem na ženitovanje, katero bodem obhajal v svoji hiši. Pridi gotovo, da bode moje veselje popolno, saj veš, kako rad Te bode imel pri sebi ta veseli dan

Tvoj

Na Rečici . . . prijatelj
Janko.

Povabilo k pogrebu.

Častiti gospod!

Bolapoln Vam naznanjam, da so danes zjutraj po dolgem bolehanji moj ljubeznjivi oče umerli. Pogreb bode pojutranjem ob 9. uri zjutraj.

Ker vem, kako sta bila Vi in moj pokojni oče prijatelja, Vam pišem to žalostno vest in Vas, častiti gospod, uljudno vabim k pogrebu. Ako pa pridete in mi izkažete to čast in ljubezen, bodete me zeló potolažili.

Z odličnim spoštovanjem sem

Vam

V Ljubnem . . . udani, žalujoči služabnik
Anton Podgornik.

Kadar bi radi, da bi k posebnim slovesnostim, veselicam in drugim veselim pa tudi žalostnim prigodkom prišli naši rodovinci, prijatelji ali tudi vikši, vabimo jih ali pišemo jim povabilni list. V povabilni list mora se zapisati to, k čemur koga vabimo. Vabiti pa moramo vselej uljudno in priserčno in sploh tako, da vabljeni vidi, da bi ga resnično radi imeli pri sebi.

Posvetovalni listi.

Bratranec prosi svojega strica v mestu, da bi mu svetoval, kaj bi storil.

Ljubi gospod stric!

Ni še dolgo, kar ste bili sami priča pri veliki izgubi in žalosti, ko so naš ljubi oče tako naglo umerli. Zeló, zeló žalujem po toliko dobrem in skerbnem očetu. Sedaj nimam nikogar, da bi za-me skerbel; tedaj prosim Vas, ljubi stric, pomagajte mi v tej veliki zadregi. Znano Vam je, da sem do sedaj hodil v našo domačo ljudsko šolo, in da sem že dobil izpustnico. Rad bi se pa še dalje in kaj več učil, toda ne vem, kaj bi bilo za-me boljši, ali bi šel v srednje šole, ali bi se učil kakega rokodelstva. Moja mati ne morejo določiti, kaj bi mi bilo bolj primerno. Prosim Vas, ljubi stric, svetovajte mi, kam bi se obernil. Kakor mi bodete svetovali Vi, tako bodem naredil. Za vaš dober svèt pa Vam bodem vedno hvaležen, ker verjemite mi, da sem

Vam, gospod stric,

V Kostanjevici . . . popolno udani bratranec

Josip Dimnik.

Prijatelj prijatelja prosi, da bi mu svetoval, ali bi se zemljišče, ki je na prodaj, dobro kupilo, ali ne.

Ljubi prijatelj!

Poznam Te, da si previden in skušen mož, ker si mi že velikrat dobro svetoval in mi pomagal. Zarad tega se tudi sedaj obračam k Tebi in Te lepo prosim, da bi mi v neki reči svetoval.

Slišal sem, da je v vaši vasi Gorjančevo zemljišče na prodaj. Ker sem si nekaj denarja prihranil, bi ga rad zagotovil s tem, da bi kako zemljišče kupil in sicer ravno Gorjančevo, ako ne bode predrago. Rad pa bi popred izvedel,

kakošno je to zemljišče, ali je na dobri ali slabi zemlji in če gozdi niso preveč posekani. Prosim te, povej mi, kakošno je to zemljišče in ali mi svetuješ, da bi ga kupil. Obetam Ti, da se bodem rad ravnal po Tvojem svétu, zato ker dobro vem, da Ti vsako reč dobro preudariš, predno kaj odločiš. Tvojega odgovora željno pričakovaje pozdravljam Te, in sem

Tvoj

V Goricah . . . prijatelj

Janez Mokar.

Prijateljica prijateljico prosi, da bi ji svetovala, ali bi pestunjo, ki se ji v službo ponuja, vzela, ali ne.

Priserčna prijateljica!

Ti si moja prava prijateljica, kateri vse zaupam; torej Te v neki reči vprašam za svèt, in Te prosim, da bi mi kmalu odgovorila. Jaz bi za svojega malega otroka rada dobila kako dobro in zanesljivo péstunjo. V službo ponuja se mi tudi tista Nežka, ki je nedavno pri Tebi služila. Zdi se mi, da je prav pripravno deklè. Ker vem, da jo Ti dobro poznaš, prosim Te, povej mi, ali bi ji mogla brez skerbí otroka zaupati, in ali je zvesta in poštena deklica. Ako mi mi jo Ti priporočiš, bodem jo brez premisleka vzela v službo. Radovedna pričakuje Tvojega lista

Tebi

V Metliki . . . udana prijateljica

Helena Nočeva.

Večkrat se pripeti, da si v tej ali uni zadevi sami ne vemo in ne moremo pomagati, ker nismo dovolj izskušeni. V takih okoliščinah moramo kakega prijatelja ali znanca prositi, da bi nam svetoval.

Listi, v katerih koga za svèt vprašamo, so posvetovalni listi. V posvetovalnem listu moramo najpred omeniti, zakaj imamo do koga zaupanje, da ga za svèt vprašamo. Tù moramo reč, zarad katere svéta prosimo, na tanko razložiti, da se nam potem more svetovati. Tudi moramo pristaviti, da bodemo za svèt hvaležni, in da se bodemo, kolikor mogoče, po njem ravnali. Posvetovalni listi morajo se vselej prav premišljeno pisati zato, ker se v njih večkrat omenja o osebah in stvareh, o katerih moramo resnico govoriti.

Opominjalni listi.

Prijatelj prijatelja opominja, da bi mu kaj pisal.

Ljubi prijatelj!

Pregovor pravi: „Iz pred očí, iz pred misel“, in res je tako. Obetal si mi, da mi boš iz svojega novega kraja pogosto dopisoval; toda sedaj je minulo že pol leta, in ni sluha in ne duha o Tebi. Ne mislim, da bi me bil pozabil, toda čudno se mi vendar zdi, ker tako dolgo molčiš. Ali si morda bolan, ali kaj je vzrok, da ničesa ne poročaš. Prosim, piši mi kmalu in razveseli z listom

svojega

V Retjah . . . zvestega prijatelja

Hilarija.

Prijatelj prijatelja opominja, da bi mu poslal obljubljeno laneno seme.

Dragi prijatelj!

Ko sva bila danes štirnajst dni pod vaško lipo skupaj, obljubil si mi, da mi bodeš poslal lanenega semena, kakoršnega pri nas nimamo. Tudi si bil tako dober, da si še rekel, da mi ga bodeš po svojem hlapcu poslal. Ker se je pa sedaj že čas približal, da bode treba lan sejati, te še enkrat prosim, da bi mi kmalu poslal obljubljeno seme. Kar se tiče plačila ali vračila, bodem na tanko skerbel. Pričakljiv Tvoje dobrote sem

Tvoj

V Prevalji . . . prijatelj

Jakob Novak.

Upnik opominja dolžnika, da bi mu obresti plačal.

Spoštovani prijatelj!

V dolžnem pismu, ki sva ga pred dvema letoma naredila, obljubil in zavezal si se, da mi bodeš obresti, to je: pet gold. od sto vsako leto na tanko plačeval. Ker sti pa sedaj že dve leti pretekli, in mi še nisi ničesa poročil, ne bodi hud, da Te uljudno prosim, da bi mi zaostalih 50 gold. obresti kmalu, še ta mesec plačal. Ko bi tega ne storil, pri-

silil bi me, da bi te moral za ves znesek terjati. Vem pa, da tega ne bode treba, ker mi bodeš gotovo brez odlašanja odgovoril in svoj dolg poravnal. Tako 'nadja se

Tvoj

V Brežicah . . .

prijatelj
Janez Repar.

Prijatelj svarí prijatelja, ki se je igri vdal.

Ljubi prijatelj!

Slišal sem, da rad za denar igraš, in da si že precej zaigral. Prosim, ne bodi hud, dragi moj Pavle, da Ti ravno zarad tega pišem ta list in Te prijazno svarim in prosim, da bi opustil to slabo navado. Poznaš me, da sem Tvoj odkritoserčni in zvesti prijatelj, in da Ti iz serca le dobro želim. Zeló bi me žalilo, ko bi kdaj videl, da Te je igra storila nesrečnega. Oboje, dobiček in izguba, škoduje. Z dobičkom pri igri navadi se človek denar zapravljati in slabo živeti; izguba pa pelje k nepoštenosti in k prepiru. Ljubi moj prijatelj, ne bodem Ti više popisoval hudih nasledkov, ki čakajo igravca, saj sam previdiš, kam pelje ta huda razvada. Prosim Te, ubogaj me, in nikar več ne igraj; ako me bodeš ubogal in igro popustil, bodeš kmalu previdel, kako dobro Ti želí

Tvoj

V Žabnicah . . .

odkritoserčni prijatelj
Janko Logar.

Delavec grajščaka opominja, da bi mu plačal za vertnarsko delo, ki mu ga je opravljal.

Blagorodni, velecenjeni gospod!

Konec meseca januarja t. l. poslal sem Vam račun za dela, ki sem jih lani na Vašem vertu opravljal.

Ker je od tega časa že četert leta preteklo, pa mi omenjenega računa še niste poterditi in poravnati blagovolili, derznem se in Vas ponižno prosim, da bi mi kmalu blagovolili nakloniti zasluženo plačilo. S pohlevno prošnjo, da bi tega mojega prostega opomina ne jemali za zlo, sem z največjim spoštovanjem

Vašega Blagorodja

V Leskovcu . . .

udani služabnik
Anton Prilaznik, vertnik.

Drugo opominjevanje.

Blagorodni gospod!

Pred dvema mesecema sem Vas ponižno prosil, da bi mi plačali račun za storjena vertnarska dela. Vi, Blagorodni gospod, pa mi niste ni prošnje izpolnili, ni poročili, kdaj bodem dobil plačilo. Ker pričakovanega plačila nisem dobil o pravem času, prišel sem v neljube zadrege, da nisem mogel ob izgovorjenem času plačati svojega dolga, kar mi zeló težko déne. V svesti sem si, da sem Vaše Blagorodje vselej na tanko postregel in da plačila za delo nisem pretiral, zatorej ne bodite hudi, da Vam zopet pišem in Vas uljudno prosim, da bi mi dolžni znesek najpozneje do konca tega meseca blagovolili poslati.

Z odličnim spoštovanjem

Vašega Blagorodja

V Leskovcu . . . udani služabnik

Anton Prilaznik, vertnik.

Tretje opominjevanje.

Blagorodni gospod!

Dvakrat sem Vas že prosil, da bi mi plačali za delo, ki sem Vam ga na vertu opravljal, pa nisem prejel ni plačila, ni poročila, da bi bil vsaj izvedel, zakaj se s plačevanjem obotavljate. Čakal sem že čez pol leta, da bi ne bili hudi na-me vkljub veliki zadregi, v katero me je Vaše odlašanje pripravilo. Sedaj pa me sila priganja, da Vašemu Blagorodju resno napovedujem, da bodem zarad tega plačila moral drugod iskati pomoči, ako mi kmalu, to je ob tednu ne plačate mojega zasluženega plačila. Prosim, ne bodite hudi, prespoštovani gospod, da tako odkritoserčno govorim! Sila kola lomi. Upam, da mi bodete med tednom plačilo poslali, in me tako odvernili od neljube poti, katere bi jaz nikakor rad ne nastopil.

S spoštovanjem

Vam, blagorodni gospod!

V Leskovcu . . . udani služabnik

Anton Prilaznik, vertnik.

Opominjalni listi so taki, v katerih koga kaj opominjamo, pa tudi svarimo in odvračamo. Pri takih listih je

treba preudariti, ali bode opominjevanje kaj opravilo, ali ne, — in kako bi bilo najbolje opominjati. Ako koga opominjamo česa, kar nam je le iz dobrote obljubil, moramo ga bolj prositi, kakor naravnost opominjati, da bi izpolnil svojo obljubo. Ako pa koga opominjamo, da bi storil, kar je dolžan, ga pervikrat le vprašajmo, zakaj ne storí tega. Ako pa pervo opominjevanje nič ne izdá, smemo ga potem tudi resneje opominjati; nikdar pa ne smemo pisati nespodobno, še tudi takrat ne, ako bi se dolžnik do upnika nedostojno obnašal. Tuja neuljudnost nas ne opravičuje, da bi tudi mi bili neuljudni.

Izgovarjalni in opravičevalni listi.

Služabnik svojega gospoda prosi, da bi mu razžaljenje odpustil.

Častiti gospod!

Moja vest me sili, da odkritoserčno spoznam, da sem Vam, častiti gospod, krivico storil in da ste zarad mene škodo terpeli. Slaba tovaršija zapeljala me je, da nisem poslušal Vaših dobrohotečih opominov in da sem pozneje zabredel v pregrešek, na katerega misliti ne smem. Ponižno Vas prosim, odpustite mi, blagi gospód, ker stokrat in stokrat sem se že pokesal in storjeno krivico obžaloval. Po vsi svoji moči prizadeval si bodem, da bodem svoj pregrešek popolno poravnal. Še enkrat Vas prosim, dobri gospod, pozabite mojo nerodnost; obetam Vam, da se nikdar več ne bodem pečal s slabo tovaršijo in da se bodem vedno tako vêdel, da bodem saj nekoliko vreden Vaše dobrote.

Upam, da bodete zopet milostivo sprejeli

svojega

V Slavini . . . skesanega služabnika

Antona Oniča.

Nekdo, ki je obdolžen, da je obrekoval, se opravičuje.

Ljubi prijatelj!

Tvoj zadnji list me je zeló užalil in iznemiril. Očitaš mi, da sem jaz zoper Tebe govoril in celó lagal. Vse moje govorjenje sem premislil in si svojo vest na tanko izprašal, pa se kar ne spominjam, da bi bil kdaj kje kako besedico zoper Tebe izpregovoril in da sem povsod in vselej le go-

voril spodobno in tako, kakor je resnica. Bog vé, kako je, da moreš kaj takega od mene verjeti ali celó misliti, ker me poznaš, da sem bil Ti vedno odkritoserčen. Zeló želim, da bi prišla kmalu skupaj in da bi se ustno pogovorila o tej neugodni stvari. Prepričal se bodeš, da sem jaz v tej reči čisto nedolžen, in da sem neprestano kakor sem bil

Tvoj

V Radgoni . . . pravi prijatelj

Ivan Lipej.

Rokodelec gospoda prosi, da bi mu podaljšal čas za obljubljeno delo.

Blagorodni gospod!

Obetal sem Vam, da bodem do danes izgotovil in oddal delo, katero ste ga Vi blagovolili pri meni naročiti. Zeló mi je žal, da Vam, prespoštovani gospod, ne morem ob izgovorjenem času ustreči.

Da bi bil po Vašem blagem naročilu delo dobro in na tanko izveršil, naročil sem iz mesta neko orodje, kakoršnega še sedaj nisem imel in tudi ne potreboval za navadna dela. Menil sem, da bodem naročeno orodje saj v nekaterih dneh dobil, pa minulo je osem dni, da sem ga dobil, in tako se mi je delo zakasnelo, akoravno sem ves čas samo Vaše delo prav pridno delal. Prosim Vas, blagi gospod, ne bodite hudi, da ne morem svoje besede izpolniti, in verjemite mi, da bodem sedaj vse storil, da bodete zadovoljni z mojim izdelkom, katerega Vam bodem čez tri dni gotovo poslal.

Z največim spoštovanjem sem

Vašega Blagorodja

V Dobu . . . udani služabnik

Matej Lesar, mizar.

Listi, v katerih se izgovarjamo ali opravičujemo, so izgovarjalni ali opravičevalni listi. V opravičevalnih listih moramo, ako smo krivi, svojo krivico odkritoserčno spoznati, obžalovati in obetati, da bodemo vprihodnje drugače ravnali. Ako pa nismo krivi, dokažimo, da smo nedolžni, in povejmo, da nam težko déne, da se o nas krivo misli. Kadar se izgovarjamo ali če se opravičujemo, moramo vselej mirno pisati in se skerbno varovati, da koga nepremišljeno ne žalimo. Posebno pa se je v takih listih

treba varovati, da se ne izpregovorí kaka besedica, katera bi kalila resnico in bi nas še bolj omadeževala.

Odgovorilni listi ali odpisi.

Sestra odgovarja bratovi prošnji, da je razžaljenega očeta potolažila.

Dragi brat!

Težko sem pričakovala Tvojega lista. Bala sem se že, ker nisi precej pisal, da bi dobremu očetu ne delal še veče žalosti.

Kakor si mi naročil, da bi pri očetu za Te govorila, tako sem tudi nemudoma storila. Pokazala sem očetu Tvoje pismo, in zraven v Tvojem in v mojem imenu prosila, da bi Ti razžaljenje odpustili in Te zopet za svojega sina sprejeli. Rekli so, da Ti odpuščajo, samo da bodeš tudi Ti zanaprej tak, kakor v listu obetaš. Ljubi brat! saj veš, kako zeló me je veselilo, ko sem slišala mile, zanesljive besede očetove. Utolaži se tedaj, in očetu še sam piši, preden prideš domov, ter se jim zahvaljuj za toliko prizanesljivost. Upam, da mi bodeš zopet dober brat, kakor sem jaz

Tebi

V Ločniku . . .

zvesta sestra
Marija.

Prijatelj prijatelju odgovarja in poroča o zemljišču, ki je naprodaj.

Dragi prijatelj!

Pisal si mi in me vprašal o Gorjančevem zemljišču, ki je sedaj v našem kraji naprodaj. Vse, kar vém o tej zemlji, Ti rad povem.

Gorjančevo zemljišče je na lepem, rodovitnem kraji in največ vse vkup okoli hiše, ki stoji pod hribcem. Njiv je osem in precej velikih, na katere se poseje kakih trideset hektolitrov. Travnikov je pet; trije so pri vodi, dva sta pa v rebru. Gozdnih delov je pri kmetiji šest, iz med katerih sta pa dva že precej posekana, pa vendar že z mladim lesom zaraščena. Privoščil bi Ti to zemljišče, zato, ker je res prav primerno Tvojim okoliščinam in ker je tako redko naprodaj. Pridi sem, in sam se prepričaj, da Ti prav svetuje

Tvoj

Podsmereko . . .

prijatelj
Jurij Hostnik.

Prijateljica prijateljici odgovarja, da naj le vzame v službo pestunjo, ki se ji ponuja.

Ljuba prijateljica!

Rada Ti odgovarjam na Tvoje vprašanje v cenjenem listu dne . . . Pestunja Urška je služila pet let pri meni, in ves ta čas sem bila ž njo prav zadovoljna. Navajena je otrok, in jih tudi skerbno varuje. Zraven je pa tudi dobra in poštena deklica, da je sedaj malo takih. Ko bi jo bila jaz še potrebovala, bi jo gotovo ne bila od hiše pustila; ker so mi pa otroci že odrastli, je sedaj ne potrebujem. Rada vidim, da pride k Tebi v dobro hišo, kajti pošteno deklé je vredno tega. Vzemi jo brez skerbi v službo, in videla boš, da Ti je zastonj ne pohvaljam.

Lepo Te pozdravljam in sem

Tvoja

V Novem mestu . . . odkritoserčna prijateljica

Mica Kitarjeva.

Spodobi se, da odgovarjamo vsakemu listu, ki nam ga kdo piše. Ko bi voščilnim, povabilnim, naznanilnim, tolažilnim, prosilnim, posebno pa posvetovalnem listom ne odgovarjali, bilo bi zeló neuljudno in celó razžaljivo.

Pri odgovornih listih je treba premisliti, kaj naj se odgovarja in kako naj se prav kratko pa vendar jedernato odpisuje. Ako se v odgovornem listu kaka želja ali prošnja odreka, mora se to posebno podstavno in uljudno pisati, in varovati se mora, da se kdo nepremišljeno ne žali.

Razni listi.

Brat priporoča svojega brata vojaka nekemu znancu v Zagrebu.

Častiti gospod prijatelj!

Človek, ki Vam prinese ta list, je moj najmlajši brat, ki je prišel k vojakom v Zader. Spominjam se zlatega časa, ko sem se pri Vas, pri Vašem ljubem očetu, rokodelstva učil. Imeli ste me, kakor svojega lastnega sina, in ste mi veliko, veliko dobrega storili. Prederznem se tedaj in Vas prav lepo prosim, da bi mojemu bratu dovolili včasi k Vam priti, in da bi mu kaj svetovali ali sploh kaj pomagali v njegovem

težavnem stanu. Za vsako najmanjšo dobroto, ki mu jo bodete storili, bodem Vam zeló hvaležen.

Prav lepo se Vam priporočam, in sem z izbranim spoštovanjem

Vam

V Vipavi . . . udani in hvaležni prijatelj

Andrej Zorko.

Mizar priporoča svojega rokodelskega učenca drugemu mizarju.

Spoštovani gospod!

Deček, ki pride k Vam s tem listom, je moj mizarski učenec, ki bi se rad še drugod učil tega rokodelstva. Prav uboglјiv, marljiv, postrežljiv in kroták deček je, zatorej Vam ga priporočam, da bi ga v uk sprejeli. In ravno zato, ker vem, da je pošten, prosim, da bi ga varovali pred zapeljivimi pomočniki in spridenimi učenci. Prosim Vas tudi, da bi ga pošiljali v tamkajšnjo obertniško šolo, kjer bi se še bolje vadil v koristnih naukih; posebno se rad uči risati, in tedaj želí priti v Vaš kraj, kjer imate dobro risarsko šolo.

Ako bi Vam to dobroto mogel kedaj poverniti, bi me zeló veselilo.

S posebnim spoštovanjem

Vam

V Višnji gori . . . udani tovariš

Matija Stremšek.

Prijatelj, ki gre v vojno, se pri prijatelju poslovuje.

Predragi prijatelj!

Nisem mislil, da se bodem moral od svoje mile domovine in od svojih preljubih prijateljev in znancev tako kmalu ločiti. Pred tremi dnevi sem dobil vojaško povabilo, da moram nemudoma iti k vojakom. Sliši se, da se bodemo na vojsko pripravljali. Kam bodemo najpred odrinili, sedaj še nihče ne vé; le toliko vemo, da se moramo nemudoma snideti; jutri že moram oditi. Nimam tedaj časa, da bi se mogel z besedo posloviti pri Tebi, ljubi moj prijatelj. Sprejmi tedaj pismeno poslovilo! Lepo se Ti zahvaljujem za Tvojo odkritoserčno in ljubeznjivo prijateljstvo in za vse, kar si mi dobrega storil. Spominjaj se me še vprihodnje, in moli za me, da pridem srečno nazaj v svojo ljubo domovino, in da

se bodeva zopet veselo videla. V duhu Te objamem; ostani zdrav in z Bogom, jaz sem skoz in skoz

Tvoj

Na Ježici . . . zvesti prijatelj

Janez Sitar.

Prijatelj prijatelju prijaznost zagotovlja.

Priserčni prijatelj!

Ko sva se ločila, obetala sva si, da za vselej ostaneva zvesta prijatelja in da drug drugega nikoli ne bodeva pozabila. V tujem kraji še le spoznam, kako dobro je, ako ima človek zvestega prijatelja. Midva se že od mladih nog ljubiva, in sva si bila v sreči in nesreči zvesta prijatelja. Kaj ne, da bodeva tudi za naprej tako ostala! Jaz poznam Tebe, in Ti poznaš mene, tedaj je najino prijateljstvo zagotovljeno. Zdravstvuj, zvesto prijateljsko serce, in spominjaj se

svojega Ti

V Ljutomeru . . . z ljubeznijo udanega prijatelja

Vekoslava.

Snubilni list.

Spoštovani oče Vojteh!

Dolgo že odlašam list, ki Vam ga danes pišem; sedaj pa pridem k Vam, in Vas nekaj, za-me neizrečeno važnega, prosim. Gotovo Vam je že znano, kako zeló spoštujem Vašo blago hčer Reziko. To globoko in odkritoserčno spoštovanje izpremenilo se je v ljubezen, in veselo vidim, da tudi Vaša dobra Rezika ni neobčutljiva do mene. Predno pa Vaši ljubeznjivi hčeri razodenem to svojo misel, štejem si v dolžnost, da najpred vprašam Vas, spoštovani oče, ali bodete blagoslovili to pošteno najino zvezo, in ali me bodete sprejeli kot svojega, Vam priserčno udanega sina v svojo čislavno družino. Vem, da so Vam znane vse moje okoliščine, torej Vam o teh ne pišem.

Tudi svojim staršem razodel sem to svojo misel, in popolnoma zadovoljni so s tem mojim namenom.

Lepo Vas prosim, spoštovani oče, odgovorite mi! S tem odgovorom bodete mojo srečo uničili, ali pa me bodete neizrečeno osrečili. Željno čakaje Vaše blage odločbe, sem z vsem spoštovanjem

Vam

V Prevorjih . . . udani in odkritoserčni

Anton Meden.

Terdilni odgovor snubilnemu listu.

Ljubi Anton!

Ko sem svojo hčer Reziko videl doraščati, želel sem večkrat na tihem, da bi moja hči dobila tovariša, ki bi bil tudi po moji volji. Tebe, ljubi Anton, že davno poznam, da si priden in pošten mladenič, od katerega se sme pričakovati, da bode tudi dober mož in skerben gospodar. Rad Ti tedaj zaupam svojo hčer v zakon, ter želim, da bi prav srečno in zadovoljno vkup živela in mene podpirala in tolažila v starosti moji.

Bog Te ohrani zdravega in veselega. Tako iz serca želí

Tvoj

V Pišecah . . . Vojteh.

Nikavni odgovor snubilnemu listu.

Spoštovani prijatelj!

Vaš list me je razveselil, ker v njem kažete zaupanje do mene in moje družine; tudi Vi lehko iz mojega lista razvidite, da Vas spoštujem, kajte brez pomislika bi Vas vzel za zéta, ako bi mi le bilo mogoče; a v teh okoliščinah moram, kakor težko, odrekati Vaši vljudni ponudbi. Povem Vam, da moja hči ne bode imela dóte, in ker bi Vi ž njo nič ne priženili, bi se morda kmalu v hudih časih kesali, da ste revo v zakon vzeli. Ako pa se Vaše okoliščine toliko zboljšajo, da bodete mogli družino pošteno živiti, in ako bodete še tako mislili, in če bode moja hči še prosta, bodem Vam radostno priterdil to, kar Vam danes odnujam.

Upam, da bodete spoznali, da sem

Vam

V Rovtah . . . dobro hoteči prijatelj

Janez Zvonar.

Oče svojemu sinu v spomin.

Ljubi moj sin!

Rekel si, da bi rad imel od mene kak list v spomin. Dragi moj! ne vem Ti boljšega v spomin zapisati, kakor zlate besede, ki jih je nekdaj pobožni oče Tobija govoril svojemu sinu. Vtisni si jih v serce, in ravnaj se po njih, moji nauki so! Zapišem Ti jih: „Moj sin, poslušaj besede mojih ust, in vtisni jih terdno v svoje serce! Kadar bode

Bog mojo dušo vzel, pokoplji moje telo, in spoštuj svojo mater vse dni njenega življenja. Vedno imej Boga v spominu, in varuj se, da kdaj v greh ne privoliš, in da v nemar ne puščaš zapoved Gospoda, našega Boga. Napuhu ne pusti gospodovati ne v svojih mislih, ne v svojih besedah, zakaj v njem se je začela vsa spačenost. — Kar nočeš, da bi kdo drugi tebi storil, glej, da ti nikdar drugemu ne storiš. — Išči vselej svéta pri modrem človeku. Vsak čas hvali Boga, in prosi, da vodi tvoja pota, in da vsi tvoji sklepi v njem ostanejo."

Bog Te ohrani in blagoslovi po

Tvojem

V Ljubljani . . . očetu

Andreju.

Dopisnice ali listnice.

Častiti gospod učitelj!

Moj sin Janez je danes nekaj obolel; glava ga bolí, in mrazi ga; torej danes in morda tudi še jutri ne bode prišel v šolo. Prosim, da mu zamudo opravičite.

S spoštovanjem

Vam

Na Pivki . . . udani

Josip Veršec.

Dragi prijatelj!

Največjo in najstanovitnejšo srečo k Tvojemu današnjemu godu vošči Ti

Tvoj

Na Vranskem . . . resnični prijatelj

Ivan.

Častiti gospod!

Uljudno Vas vabim na veselico, katero bodem napravil v nedeljo 15. t. m. ob 4. uri popoludne v svoji gostilnici.

Željno pričakuje Vas

Vam

V Dravljah . . . udani prijatelj

Martin.

Ljubi prijatelj!

Priserčno se Ti zahvaljujem za uljudno postrežbo! V nedeljo pridem k Tebi, in Ti bodem povernil stroške, ki si jih imel zaradi mene. Z Bogom!

Tvoj

V Vipavi . . . Janko.

Ljubeznjivi prijatelj!

Zvedel sem žalostno novico, da je Tvoja draga soproga umerla. Serčno žalujem s Teboj in Te milovam. Bog Te potolaži! Tako želí

Tvoj

Na Beli . . . prijatelj
Jurij.

Ljubi Franjo!

Neutegoma moram odriniti z dóma. Ker nimam časa, da bi prišel k Tebi in se poslovil, Ti rečem: Ostani z Bogom in spominjaj se

svojega

Na Savi . . . prijatelja
Jakoba.

Dopisnice ali listnice so kratki listi z nekaterimi versticami, v katerih komu kaj berzo in kratko naznanjamo. V dopisnicah navadno opuščamo vse nevažne izraze; vendar pa ne smemo opuščati nobene oblike, ki jo térja uljudnost.

Ako bi se višjim osebam ali svojim prednikom namesto spodobnega lista pisala in pošiljala dopisnica, bilo bi to nespodobno.

Prošnje.

Srenjčanka prosi podpore iz srenjskega premoženja.

Znotraj:

Slavna mestna gosposka!

Moj pokojni mož Anton Ocvirk je bil devet let mestni ponočni čuvaj, in je to srenjsko službo ves čas

zvesto in na tanko opravljal, kakor kaže priloženo po-
A. hvalno pismo A.

Zapuščena vdova sem do sedaj delala kot dninarca na polji. Pred 14 dnevi pa sem bila tako nesrečna, da sem si pri nekem nakladanju na voz nogo zlomila, in sedaj ležim bolna, in nimam ob čim živeti. V tej veliki sili ponižno prosim: slavna mestna gosposka naj mi milostivo pripomore h kaki podpori iz srenjskega premoženja.

V Ljubljani , . .

Marija Ocvirkova.

Zunaj:

Slavna mestna gosposka
v Ljubljani.

Marija Ocvirkova, mestnega čuvaja vdova, v Vodnikovih ulicah, h. št, 8.,

prosi podpore iz srenjskega premoženja.

Z 1 prilogo.

Ubogi srenjčan prosi, da bi ga srenja sprejela v ubožnico.

Znotraj:

Slavno srenjsko predstojništvo!

Po smerti Antona Hribarja je izpraznjeno drugo mesto v tukajšnji ubožnici. Prosim, da bi se to mesto v ubožnici meni podelilo, in sicer zato, ker sem

1. tukajšnji rojak in star 62 let, kakor kaže prilo-
A. ženi kerstni list A.

2. Ker sem resnično ubožen in bolehen, in nimam nikogar, da bi mi kaj pomagal. Da je res tako, vidi se
B. iz priloženega ubožnega spričala B.

C. 3. Sem se, kakor kaže spričalo C, vedno pošteno obnašal, in nisem nikoli zakrivil kaj, kar bi moje dobro imé kalilo.

4. Obétam, da bodem v ubožnici na tanko izpolnoval vse, kar si mi bode naročevalo.

V Kamni gorici . . .

Miha Lipar.

Zunaj:

Slavno srenjsko predstojništvo
v Kamnigorici.

Miha Lipar, v hiši št. 30,

prosi, da bi ga slavno srenjsko predstojništvo sprejelo v tukajšnjo ubožnico.

S 3 prilogami.

Posestnik prosi sirotinskega denarja na posodo.

Znotraj:

Slavna c. kr. okrajna sodnija!

Podpisani Anton Verhar, kmet v Kamenjah, ponižno prosi, da bi mu slavna sodnija posodila 500 gold. sirotinskega denarja, ter podpira svojo prošnjo s sledečimi razlogi:

A. 1. Priloženi zemljiščino-knjižni izpisek A kaže, da je na mojem zemljišču na pervem mestu vknjiženo posojilo Matevža Kotarja s 500 gold. To posojilo mu moram sedaj verniti in zarad tega si drugod denarja izposoditi.

2. Moje zemljišče, kakor se vidi iz priloženega ce-
B. nilnega pisma B, je vredno 3000 gold., tedaj je posojilo postavno popolno zavarovano in zagotovljeno.

V Kamenjah . . .

Anton Verhar.

Zunaj:

Slavna c. kr. okrajna sodnija
v Loki.

Anton Verhar, kmet v Kamenjah, hiš. št. 15,

prosi 500 gold. posojila iz sirotinskega denarja.

Z 2 prilogami.

Oče svojemu sinu prosi ustanovnine.

Z n o t r a j :

Preslavno c. kr. deželno poglavarstvo!

Najponižneje podpisani prosi, da bi se njegovemu sinu podelila ustanovnina (štipendija) Strojeva, in opira svojo prošnjo na te-le razloge:

A. 1. Njegov sin France je, kakor kaže spričalo A, četerti razred ljudske šole v Teržiču z dobrim vspehom doveršil, ter je sedaj v pervem gimnazijskem razredu v Ljubljani.

B. 2. Prosilec je resnično ubožen, ker po prilogi B nima lastnega premoženja, ter se živí le z bornim zaslužkom svojega čevljarskega rokodelstva, in mora petero nedoraslih otrok živiti.

V Kovorji . . .

France Kosem.

Z u n a j :

Preslavno c. kr. deželno poglavarstvo
v Ljubljani.
France Kosem, čevljar v Kovorju, hiš. št. 8,
prosi, da bi se njegovemu sinu podelila Strojeva ustanovnina.
Z 2 prilogama.

Pismo, s katerim kako osebo ali kako gosposko kaj prosimo, imenuje se p r o š n j a, p r o s i l n o p i s m o ali p r o s b e n i c a.

Za taka pisma vzame se cela pola papirja, ki se po sredi pregane, ter se navadno piše le po desni strani. Pod verhom se po vsi poli zapiše naslov in potlej spod na desno stran pol pole piše se prošnja in razlogi ali vzroki, zarad katerih prosilec pričakuje, da se mu bode prošnja uslišala. Ako pa se prošnja opira na kaka spričala, zaznamovajo se in k prošnji prilagajo. Na koncu, na levi strani, zapiše se kraj, dan, mesec in leto, in na desni strani malo spodaj postavi se imé tistega, ki prosi.

Zunaj na desni polovici zapiše se nadpis z naslovom, komur ali kamor se oddaja prošnja. Malo spodaj zapiše se imé, stan in prebivališče tistega, ki prosi. Spodaj pa se še prav ob kratkem postavi, kaj se prosi in koliko je prošnji priloženih drugih pisem t. j. prilog.

Neke prošnje, n. pr. za ustanovnine, za denarno podporo, za izpraznjene službe itd. morajo se v nekem določenem času ali obroku predložiti dotični oblasti. Ta obrok in pa pogoji, katere je treba v prošnji izkazati, razglašajo se navadno po službenih in drugih časnikih.

Jezik v prošnjah ravná se po osebah ali uradih, ki jih prosimo. Prošnje morajo biti odkritoserčne in dobro postavljene, in se morajo vselej prav spoštljivo pisati.

Prošnje morajo imeti primerni kolek ali štempelj. Samo prošnje z ubožnimi spričali za podporo, ustanovnino in sploh za mile darove pišejo se brez koleka (razun prošenj na sodnije). Druge prošnje imajo navadno kolek za 50 kr.

Spričala in poterdila.

Spričalo hlapcu.

Spričalo.

Tomaž Lipnik iz Naklega, 28 let star, je pri meni pet let za hlapca služil, in je bil zmirom tako priden, zvest in pošten, da sem bil ž njim popolnoma zadovoljen. Ker se mu pa sedaj boljša služba ponuja, mu rad dajem to dobro spričalo, in ga vsakemu priporočam kakor zvestega in dobrega hlapca.

V Žavcu . . .

Lovro Sluga,
posestnik.

Spričalo dekli.

Spričalo.

Ana Milčičeva iz Rožja, 40 let stara, je pri meni osem let za deklo služila. Ves ta čas je bila prav pridna, delalna, poštena in zvesta, in sem bil ž njo popolnoma zadovoljen. Ker pa sedaj ne misli dalje služiti, ji z veseljem dajem to dobro spričalo, in jo, kakor pošteno, dobro žensko, prav lepo pohvaljam.

V Reziji . . .

Jošt Vojska, posestnik.

Spričalo péstunji.

Spričalo.

Urša Potokarjeva iz Šent Jurja na Dolenjskem, 19 let stara, je pri meni pet let za péstunjo služila. Ves čas je bila prav skerbna in dobra varuhinja otrokom, in se je tudi ves čas prav lepo in pošteno obnašala, tako da sem bila ž njo popolnoma zadovoljna. Ker so mi pa otroci odrasli, in je sedaj ne potrebujem, dajem ji to hvalno spričalo, ter jo kot zanesljivo péstunjo zeló priporočam.

V Kerškem . . .

Katarina Dragavčevka,
posestnica.

Spričalo pastirju.

Spričalo.

Janez Vozel, iz Suhe pri Loki, 30 let star, bil je pri meni tri leta, t. j. od svetega Jurja 1874. l. do svetega Jurja 1877. l. v službi za pastirja, ter je bil ves čas zvest, priden in pošten tako, da sem bil ž njim popolnoma zadovoljen. Ker si je pa sam izvolil drugo službo in si želí več poskusiti, zato ga s tem spričalom rad vsakemu priporočam.

Temu na dokaz poterjujem to spričalo s svojim lastnim podpisom in pečatom.

V Kropi . . .

Anton Šolar,
posestnik.

Spričalo rokodelskemu učencu ali rokodelčiču.

Spričalo.

Jožef Mravljak iz Tinj na Koroškem, 16 let star, se je pri meni štiri leta, t. j. od 1. januarja 1873. l. do konec 1877. l. mizarstva učil; bil je vsa učna leta vedno prav priden, postrežljiv, pošten in pripraven pri delu, in se je mizarstva izučil toliko, da ga vsakemu mizarskemu mojstru priporočam.

V Beljaku . . .

Anton Žagar,
mizar.

Spričalo bitnosti.

Spričalo.

Podpisani župan poterjuje, da gospá Josipina Mrakova, vdova c. kr. uradnika Jerneja Mraka še živí in stanuje v tukajšnji občini v Stranski vasi h. št. 25.

Županstvo na Dobrovi . . .

Janez Selan.
(Občinski pečat.) župan.

Spričalo premoženja.

Spričalo.

Podpisani župan s tem spričalom poterjuje, da tukajšnji srenjčan Andrej Leskovec usnjari, da ima tri pomočnike in da tudi kupčuje z usnjem, ter da si je s svojim poštenim rokodelstvom in s kupčijo že toliko premoženja pridobil, da tù v občini veljá sploh za premožnega in terdnega moža.

Županstvo v Godoviču . . .

Janez Hojan,
(Občinski pečat) župan.

Spričalo uboštva.

Spričalo.

Županstvo v Černem verhu poterjuje, da tukajšnji krojač Anton Čuk nima svojega premoženja, in da s pičlim zaslužkom svojega rokodelstva sebe in svojo obilno družino siromašno preživlja. Od tega svojega slabega zaslužka si nikakor ne more odtergati toliko, da bi za svojega sina mogel šolnino plačevati in mu še vse potrebno preskerbovati.

To spričalo uboštva, daje se tedaj Antonu Čuku v ta namen, da bi bil njegov sin šolnine oproščen, in da bi se mu podelila kaka ustanovnina.

Županstvo v Černem verhu . . .

Matej Rupnik,
(Občinski pečat.) župan.

To spričalo po vsem obsegu poterjuje tudi farni predstojnik v Černem verhu . . .

Josip Keršič,
(Farni pečat.) župnik.

Spričalo zarad nekega človeka, ki je utonil.

Spričalo.

V sredo, t. j. 25. t. m. popoludne ob dveh, sva se šla z Janezom Šilarjem iz naše vasi v Savo kopat. Pri kraji Mlinarjevega travnika, kjer sva se že večkrat kopala, oba kmalu v vodo greva. Jaz sem ostal blizo brega, Janez Šilar pa je plaval na sredo Save, akoravno sem ga svaril, da naj ne gre od kraja. Ko se hoče oberniti, skrije se pod vodo, in ne pride več k verhu. Jaz sem klical, da bi kdo prišel pomagat, pa ni ga bilo človeka blizu, in ker tudi jaz ne znam plavati, ni nesrečnemu Janezu nihče pomagal. Drugi dan so ga na Posavskem jézi mertvega dobili.

Po zapovedi slavne c. k. okrajne gosposke v Kranji zapisal sem ta prigodek, o katerem pričam, da je bil res tako. Resnico to pripravljen sem, ako bi bilo treba, tudi s prisego poterditi.

Na Posavcu . . .

Jožef Pogačnik,
posestnikov sin.

Pismo, v katerem se pové ali priča, kako je kdo služil in se obnašal, ali s katerim se kaj poterjuje, ali popisuje kak prigodek, imenuje se spričalo, spričevalo ali svedočba. V spričalo zapiše se imé, stan, starost in rojstven kraj tistega, kateremu se daje spričalo. Potem se zapiše, koliko časa in kako je kdo služil in se obnašal ali kako dolgo in kako se je učil. Kedar se poterjuje in priča, da je kaka reč tako in ne drugače, ali kedar se popisuje kak prigodek, mora se pisati brez ovinkov vse na tanko tako kakor je stvar, ali kakor se je kaj prigodilo.

Na koncu postavi se kraj, dan, mesec in leto in podpis; in če je treba, tudi pečat tistega, ki spričalo piše.

Vsa spričala poslom, rokodelskim pomočnikom, rokodelskim učencem ali rokodelčičem ali osebam, ki se živé ob dnini, morajo imeti kolek za 15 kr. Vsa druga spričala pa imajo kolek za 50 kr. Spričala ubožnosti kakor tudi spričala ljudskih šol nimajo koleka.

Javna naznanila.

Poročna naznanila.

Svojim dragim rodovincem in prijateljem uljudno naznanjava, da sva se 5. t. m. poročila.

V Polomu . . .

Jožef Vir,
Ana Vir, rojena Dolinarjeva.

Novozaročenca priporočava se blagovoljnosti in prijaznosti vsem svojim ljubim rodovincem, prijateljem in znancem.

V Podtabrom . . .

Miha Rožič,
Helena Rožič, rojena Hlebčarjeva.

Svojim ljubim vnanjim rodovincem, znancem in prijateljem uljudno naznanjava, da sva danes obbajala svojo poroko.

V Srednji vasi . . .

Jurij Meden,
Neža Meden, rojena Veharjeva.

Poslovna naznanila.

Pri naglem odhodu v Bosno vsem svojim dragim prijateljem in znancem sporočam: Z Bogom!

V Hrastniku . . .

Matej Gerčar,
tergovec.

Odhajaje iz svoje ljube domovine v Benetke zahvaljujem se svojim prijateljem in znancem za prijaznost in ljubezen, ki so mi jo izkazovali, ter jih prosim, da bi se še vprihodnje spominjali svojega

V Osilnici . . .

Antona Hribarja,
podobarja.

Zarad svojega berzega odhoda v Zagreb ne morem se osebno posloviti pri svojih prijateljih in znancih, ter se jim zahvaliti za njihovo ljubezen in prijaznost; torej vsem priserčno kličem: Z Bogom! živili!

Opravilna naznanila.

Moka na prodaj.

Naznanjam, da v Ljubljani v Médarskih ulicah prodajam razno moko iz najboljšega žita in po najniži ceni.

Matija Turk,
mokar.

Semena na prodaj.

Podpisani prodajam vsakoverstna vertniška semena, in jih po želji kupcev pošiljam tudi v daljne kraje.

V Radovljici . . .

Miha Travnar,
vertnik v grajskem vertu.

Slamniki na prodaj.

Naznanjam, da izdélujem, popravljam in prodajam vsakoverstne slamnike iz domače in tuje slame po najnovejši noši in, kar je mogoče, po najniži ceni.

V Mengišu . . .

France Vidic,
slamnikar.

Pečí in drugi lončarski izdelki na prodaj.

Podpisani naznanja, da v svoji delavnici prodaja mnogo raznoverstnih navadnih in tudi lepo okinčanih pečí po raznih napravah in oblikah in raznih drugih lončarskih izdelkov.

V Šmartnem pod Šmarnjo goro . . .

Peter Posavec,
lončar.

Najemna in zakupna naznanila.

V najem se jemlje stanovanje na deželi na Gorenjskem s postranskimi hrami in kuhinjo. Ponudbe pošiljajo naj se na pošto v Litijo pod zaznamko A. K.

Išče se v najem gostilnica v Belaku blizu kolodvora, ako je mogoče z vertom in s prostorom za kegljišče. Ponudbe sprejema gostilnica „pri jagnjetu“ v Belaku.

V hiši, št. 8., na Starem tergu v Ljubljani se oddaja lepo stanovanje v 1. nadstropji, s tremi izbami, s kuhinjo, s hramom in kletom vred od sv. Jurja t. l. Več o tem izvé se v ravno tej hiši pri hišniku v 1. nadstropji.

V najem dajejo se o sv. Juriju prih. l. tri velike njive za 10 hektolitrov posejanja. Natančno o tem izvé se pri Kotarju v Smledniku.

V najem daje se za 6 let kmetija v Ziljski dolini na Koroškem z vsem pohištvom, ki ima 20 hektarjev njiv, 3 hektarje travnikov in 2 hektarja gozdov. Več o tem izvé se pri Francetu Kolarju v Gorjah, hiš. št. 5.

V najem daje se mlin z žago na beljaški cesti pri bistriškem mostu v Podbrezjah na Gorenjskem. Natančno o tem izvé se pri mostarju pred bistriškim mostom.

Kupuje se hiša blizo Celovca in železnice. Ponudbe sprejemajo se v hiši h. št. 18 pri južnem kolodvoru.

Prodaja se vsa hišna oprava, in sicer miza iz orehovega lesa, šest stolov, dva posteljnjaka, dve pokončni omari, tri skrinje in hišna ura. Natančno o tej opravi izvé se v Kranji v Konjskih ulicah h. št. 9.

Zarad naglega preselovanja se prodaja mlatilnica ali mlatilo, ki je pri razstavi na Dunaji dobilo darilo s 50 cekini. Več o njej izvé se pri Merharji v Ribnici h. št. 32.

Naznanila o službah.

Logar, ki se je izučil v gozdarski šoli v Šneperku, išče službe. Ponudbe prosijo se pod napisom R. S. št. 75 „poste restante“ v Vipavi.

Mladenič, ki je peterorazredno ljudsko šolo v Ljubljani dobro izveršil, 15 let star, išče službe v kaki prodajalnici. Ponudbe sprejema Jabačeva gostilnica v Kranji.

Vdova brez otrok, ki je v gospodinjstvu dobro izurjena, išče službe kot gospodinja v kaki večji hiši na deželi. Ponudbe

prosijo se pod zaznamko M. S. št. 15 „poste restante“ v Šent Vidu na Koroškem.

Izurjen vertnik, ki je že več let služil po grajščinah na deželi, išče službe kot vertnik v mestu. Ponudbe sprejema dr. Mejačeva pisarna v Ljubljani.

Izurjen vinorejec išče službe v kakem večjem vinskem kraji. Ponudbe sprejema Dimičeva gostilnica v Trebnem na Dolenjskem.

Naznanila o izgubah.

Na poti proti kolodvoru južne železnice skoz kolodvorske ulice v Ljubljani je nekdo izgubil žepno uro z znamenjem A. R. Pošten najdec, ki bi bil to uro najšel, prošen je, da bi jo oddal v gostilnici pri Medjatu na Dunajski cesti, kjer bode za to tudi dobil primerno plačilo.

Na cesti proti jami v Postojni izgubljena je listnica z dvajsetimi goldinarji. Kdor jo je najšel, je prošen, da bi listnico z denarjem oddal srenjskemu županu v Postojni, kjer se mu bode izplačalo tudi primerno plačilo.

Na poti iz farne cerkve proti Žalni v Kamniku izgubljen je zlat perstan s čerkama M. T. Poštenega najdeca, ki bi ga bil najšel, prosimo, da bi ga oddal pri mestnem županstvu v Kamniku, kjer ga čaka tudi primerno plačilo.

Razna naznanila.

Svarilo.

Ker imam navado, da pri kupovanji vse precej gotovo plačujem, nima tedaj nihče pravice, da bi na moje imé kje jemal blaga ali denarjev in da bi sploh na moje imé delal dolg, katerega jaz nikakor ne bodem plačeval.

V Rečici . . .

J. Krajnik,
mesar.

Ženitna ponudba.

Samec, 30 let star, posestnik gostilnice v prijaznem kraji na Štajerskem, želí v zakon dobiti tovaršico, katero bi vese-

lilo gospodinjstvo v gostilnici. Ker gospodinje potrebujem, pa mi opravila ne pripuščajo, da bi je osebno iskal, razglašam to ponudbo s pristavkom, da se pridna žena more zadovoljnega življenja pri meni nadejati. Zraven poštenja, zdravja in hišne pridnosti želim, da bi nevesta k hiši kakih 1000 gold. priženila, vendar bi mi to ne bila glavna stvar. Vse drugo izvé se pod zagotovilom zveste molčljivosti po listih, ki naj se pošiljajo pod nadpisom J. K. „poste restante“ v Celji.

Denar na ponudbo.

2000 gold. istine posojuje se vkup ali v manjših svotah na sirotinsko varnost. Kdor od tega denarja želí kaj na posodo, oglaša naj se naravnost pri županu v Zatičini.

Posojila se išče.

Na hišo v mestu, ki je vredna 12.000 gold., išče se 5000 gold. posojila, ki se mu zagotovlja sirotinska varnost in 6 % obresti. Ponudbe sprejema brez drugega posredovanja prodajalnica „pri kmetu“ v Kranji.

Prošnja!

Gospoda Jerneja Zedinskega, ki je bil poslednjič srenjski pisar v Jelšanah, prosim, da naj mi zarad svoje koristi naznani, kje sedaj stanuje.

V Ternovem . . .

Anton Škerjanec,
posestnik.

Kako se miši brez strupa preganjajo,

kaže podpisani vsem, ki hočejo to izvediti. Listi pošiljajo naj se pod nadpisom

Martin Kosec,
kmetovalec v Brusnici.

Vsa javna naznanila pišejo naj se kratko in razločno. Opuščajo naj se vsi nepotrebni izrazi in ves besedni lišp.

Nagrobnice.

Tukaj počiva France Novak, mizar iz Srednje vasí, rojen . . ., umerl . . . . Njegovi zapuščeni in vsi, ki so pokojnega poznali, po njem žalujejo. Naj v miru počiva!

Tù v Bogu počiva Janez Tratnik, posestnik iz Loma, rojen . . ., umerl . . . . Vsi, ki so poznali njegovo blago serce, po njem žalujejo. Bog mu daj večni mir!

Tù počiva Luka Dimnik, posestnik in župan dupljanske srenje. Rojen . . ., umerl . . . . Vsem, ki so ga poznali, bil je dober oče in zvest prijatelj. Slava njegovemu spominu! Naj v miru počiva!

Tù je pokopana Marija Praprotnikova, rojena Birtič . . ., umerla . . .

Za vso skerb, terpljenje milo
Bog ji večno daj plačilo!

Tù v Bogu počiva Anton Slekovec, kmečki sin, rojen . . ., umerl . . . .

Počivaj mlado serce blago,
Saj enkrat bodeš zopet bílo,
V veselji, v stanovitni sreči
Se z nami bodeš spet združilo.

Tù počiva Anton Slivnik, ljudski učitelj iz Šent Vida, rojen . . ., umerl . . . .

Prijatelj zvest si bil mladini,
Za pravi blagor njeni vnet,
Gojil si cvetke domovini,
Oskerboval si nježni cvet.
Kar serce Tvoje je storilo,
Povračaj Bog Ti zdaj obilo!

Prečudna v grobu je temá,
Le svete vere žarki mili
To noč nam bodo razjasnili,
Gospod življenja moč ima.

Človek, glej, dognanje svoje:
Danes srečen si, vesel;
Jutri že ti zvon zapoje,
Truplo tvoje bo pepel.

Truplo mirno naj počiva,
Duša pa naj raj uživa,
Dokler skupaj ostanemo,
Se na desni združimo.

Zgodaj cvetka je zvenila,
Svoje drage zapustila,
Ki solzé nji točijo.
In na grobu molijo:
V miru tù počivaj zdaj,
Večna luč Ti sveti naj!

Tvoja ličica rudeča,
Tvoje biserne očí,
Ves kot rožica cveteča,
Cvetja bil uzor si Ti.
Rajski vertnik Te ugleda,
Krasne cvetke je vesel,
Da bi ne bilá zvenela,
Dušo mlado v raj je vzel.

Nagrobnice ali nagrobni napisi, posebno pri odraščenih pokojnih, naj bodo prosti in nekako resni. Opuščajo naj se vse nepotrebne besede in pretirani izrazi.

Drugi del.

Gospodarsko, obertnijsko, opravno in tergovsko zapisovanje in dopisovanje.

Gospodarsko zapisovanje.

Gospodarski zapisnik.

Kdaj sem prejel ali izdal	Za kaj sem prejel ali izdal	Prejel		Izdal	
		gold.	kr.	gold	kr.
18 . .					
4. svečana	prodal 24 hektol. po 9 gold.	216	—	—	—
12. „	sebi novo obutalo napravil .	—	—	8	20
19. „	cesarske davke plačal . .	—	—	30	20
9. sušca	prodal 8400 kilogr. senà po 2 gold. 60 kr. 100 kil. .	218	40	—	—
2. rožnika	3 vozove mahú prodal po 2 gold.	6	—	—	—
4. „	30 kilogr. slanine prodal po 1 gold. 50 kr.	45	—	—	—
9. „	10 senosekom 3 dni po 50 kr.	—	—	15	—
29. kim.	prodal vola za	120	—	—	—
24. vinot.	kupil konja za	—	—	200	—
1. listop.	srenjski davek plačal . .	—	—	1	20
6. „	družini nova oblačila napravil	—	—	60	—
27. grudna	Poslom plačal	—	—	100	—
29. „	Dve teleti prodal po 20 gold.	40	—	—	—
	Vkup . .	. .	.	. .	.

Prejel sem . . . . gold. . . kr.
Izdal „ . . . . „ . . „
Ostaja še . . . . gold. . . kr.

V Planini na sv. Silvestra dan 18 . .

Miha Dolenc.

Gospodinjski zapisnik.

Kdaj sem prejela ali izdala	Za kaj sem prejela ali izdala	Prejela		Izdala	
		gold.	kr.	gold.	kr.
18 . .					
14. pros.	12 kilogr. masla prodala po 1 gold.	12	—	—	—
3. svečana	10 litrov leče kupila po 10 kr.	—	—	1	—
8. sušca	Jajc prodala za	1	20	—	—
10. „	Lončarske posode kupila za	—	—	—	90
18. „	24 lesenih žljic kupila za .	—	—	—	48
4. mal. tr.	5 kilogramov solí kupila po 14 kr.	—	—	—	70
15. „	3 štruce sirovega masla prodala po 50 kr.	1	50	—	—
8. rožnika	5 piščancev prodala po 40 kr.	2	—	—	—
9. „	3 kilogr. laškega olja kupila po 65 kr.	—	—	1	95
3. mal. ser.	4 kèble čebule kupila po 15 kr.	—	—	—	60
9. „	6 železnih pokrovk kupila po 13 kr.	—	—	—	78
1. kimov.	2 jerbasa hrušek prodala za	3	40	—	—
9. „	6 kilogramov solí kupila po 14 kr.	—	—	—	84
1. listop.	2 kilogr. rajža kupila po 30 kr.	—	—	—	60
10. grudna	3 litre olovine kupila po 15 kr.	—	—	—	45
	Vkup . .	. .	.	. .	.

Prejela sem . . . . gold. . . kr.
Izdala „ . . . . „ . . „

Ostaja še . . . . gold. . . kr.

Na Vranskem, 31. grudna 18 . .

Neža Križaj,
gospodinja.

Zapisnik hiševanjskih stroškov

meseca prosinca 18 . . l.

Stroški za	1.	2	3.	4.	5.	6.	7.	8.			31.	Vkup gold.	Vkup kr.
gov. meso .	30	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	16
tel. „ .	45	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	12
kuretino .	—	—	—	1.20	—	—	—	1.15	—	—	—	4	12
ribe . . .	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	1	12
kruh . .	15	15	15	—	—	—	—	—	—	—	—	6	20
vino in ol .	20	20	20	20	—	—	—	—	—	—	—	5	80
kavo . . .	—	—	—	--	60	—	—	—	—	—	—	2	70
sladkor . .	—	—	—	—	70	—	—	—	—	—	—	3	12
mleko in smeteno .	18	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	4	15
maslo . .	—	—	—	—	1.14	—	—	—	—	—	—	3	08
olje in kis .	—	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	1	50
sol . . .	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14
jajca . .	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	1	80
moko . .	1.80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	50
rajž . . .	14	—	—	14	—	—	-	—	—	—	—	1	72
zelenjavo .	10	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	1	12
sadje . .	—	—	—	4	—	—	—	10	—	—	—	—	80
derva . .	—	—	—	2.11	—	—	—	—	—	—	—	2	11
premog .	—	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	80
svečavo .	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20
perilo in mjilo .	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50
plačilo poslom . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—
Vkup .	. .	.	.	. .	. .	.	.	. .	.	.	.	. .	.

Sklep računa 18 . . l.

Meseca	Prihodki gold.	Prihodki kr.	Stroški gold.	Stroški kr.
prosinca	125	—	80	12
svečana	84	15	70	—
sušca	95	—	74	11
malega travna	100	—	90	12
vélikega travna	96	—	85	11
rožnika	105	—	97	—
malega serpana	100	—	100	—
vélikega serpana	105	—	98	—
kimovca	114	18	105	12
vinotoka	116	—	84	10
listopada	115	—	100	10
grudna	108	—	100	—
Vkup	. .	.	. .	.
Po odštetih stroških	. .	.	. .	.
Ostaja še	. .	.	. .	.

Na Breznici, 31. grudna 18 . .

Miha Pogačnik,
gospodar.

Zapisnik sirovih pridelkov 18 . . l.

	Vkupna vrednost	
	gold.	kr.
I. Poljski pridelki.		
Pšenice 30 hektolitrov po 11 gold. 50 kr. .		
reží 18 „ „ 6 „ 40 „ .		
ječmena 12 „ „ 4 „ — „ .		
ovsa 40 „ „ 3 „ — „ .		
turšice 12 „ „ 6 „ — „ .		
prosá 10 „ „ 5 „ — „ .		
ajde 15 „ „ 6 „ — „ .		
graha 2 „ „ 10 „ — „ .		
leče 2 „ „ 11 „ — „ .		
krompirja 1200 kilogr. po 5 gold. 100 kilogr.		
repe 1100 „ po 3 „ 100 „		
zelja 800 glav, po 3 gold. 100 glav		
prediva 200 kilogr. po 30 gold. 100 kilogr. .		
slame 2200 „ „ 2 „ 100 „ .		
detelje 800 „ „ 3 „ 100 „ .		
II. Senožetni pridelki.		
Sená 4200 kilogr. po 2 gold. 100 kilogr. . .		
III. Gozdni pridelki.		
Derv za kurjavo 42 kub. metrov po 3 gold. .		
IV. Živinski prirejki in prihodki.		
Teleta 3 po 30 gold.		
mleka 5000 litrov po 10 kr. liter		
gnoja 6000 kilogramov po 10 kr. 100 kilogr.		
Vkup . .		

V Halozah . . .

Matija Drobnič,
gospodar.

Izkaz prodanih pridelkov 18 . . l.

	gold.	kr.
I. Poljskih pridelkov.		
10 hektolitrov pšenice po 7 gold. 50 kr. .		
12 „ reží „ 5 „ 12 „ .		
15 „ ječmena „ 4 „ 10 „ .		
20 „ krompirja „ 1 „ 80 „ .		
II. Senožetnih pridelkov.		
8100 kilogramov sená po 2 gold. 100 kilogr. .		
III. Gozdnih pridelkov.		
15 kub. metrov derv za kurjavo po 3 gold. .		
IV. Živinskega prirejka in pridelka.		
100 kilogr. sirovega masla po 80 kr.		
2 teleti po 30 gold.		
10 kilogramov medú po		
Vkup . .	. .	.

V Polhovem gradcu . . .

Ivan Češnovar,
kmetovalec.

Sklep gospodarjevega računa za 18 . . l.

	gold	kr.
I. Prihodki:		
Izkupilo poljskih pridelkov	200	—
„ senožetnih pridelkov	80	—
„ gozdnih pridelkov	150	—
„ živinskega prirejka in pridelka . .	250	—
za iztirjane dolgove	100	50
mali prihodki	20	10
Vkup . .	. .	.
II. Stroški:		
Za izboljšanje zemljišča	50	—
za kmetijsko orodje	20	40
za posle in dninarje	200	—
za davke in priklade	100	—
za hišne potrebe	50	—
za dolgove	100	—
mali stroški	10	—
Vkup . .	. .	.
Več prejelo, kakor izdalo se je		
Ako se od tega odšteje 5% od začetnega premakljivega blaga 2500 gold., kaže se letnega dobička		

V Vuzenicah . . .

Anton Brodnik,
gospodar.

Zapis (inventar) zemljiščnega premoženja I. prosinca 18 . . I.

	Denarna vrednost gold	kr.
A. Premoženje (aktiva).		
I. Gotovine . . , ...	200	50
II. Ležečega posestva		
13 hektarjev 52 arov polja,		
3 hektarje 12 „ senožeti,		
2 hektarja 30 „ gozdov,		
1 hektar 80 „ pašnikov,		
vkup . . hektarjev . . arov, katero je s hišo in vsem poslopjem vred cenjeno	5800	—
III. Hišno orodje	210	—
IV. Poljsko orodje	200	—
V. Užitna živina	800	—
VI. Zaloga zemljiščnih pridelkov	250	—
VII. Térjave	500	—
Vkup vsega premoženja .	7960	50
B. Dolg (pasiva).		
I. Glavnica	800	—
II. Sedanji dolg	200	—
Vkup vsega dolga .	1000	—
C. Pravo (čisto) premoženje . . .	6960	50

Zapis namiznega in posteljnega perila 18 . . l.

R e č	Zaloga 1. prosinca	Zametek	Umnožek	Zaloga 31. decembra
Miznih pertov .	8	1	2	. .
miznih pertičev .	48	4	5	. .
rjuh	24	2	3	. .
podzglavjeniko-vih prevlek . .	30	2	4	. .
poletnih odej .	4	—	—	. .

Zapis domačih živali 18 . . l.

	Vrednost posebej		Vrednost vkup	
	gold	kr.	gold.	kr.
I. Govede.				
krav 5	80	—	400	—
vola 2	100	—	200	—
telice 3	40	—	120	—
II. Konj.				
pincgavskega konja	200	—	200	—
kobilo	200	—	200	—
žrebeti 2	50	—	100	—
III. Drobnice.				
ovác 50	8	—	400	—
koz 6	10	—	60	—
IV. Kuretine.				
rac 12	1	—	12	—
kokoš 8	—	60	4	80
golobov 9	—	20	1	80
V. Druge živali.				
psa 2	3	—	6	—
mačka 1	1	—	1	—
zajcev kuncev 8	—	20	1	60
Vkup .	. .	.	. .	.

V Gabriji . . .

Šimen Volk,
posestnik.

Skerben gospodar in pridna gospodinja imata zapisnike, v katere zapisujeta, kar prejemata ali izdajata. V take zapisnike zapisuje se čas, kdaj kdo kaj prejema ali izdaja kaj prejema ali izdaja in koliko so reči posebej in vkup vredne. Potem se na konec leta ali tudi na konec vsakega meseca sèštejo prihodki in stroški, in vidi se, kako se je gospodarilo, koliko ostaja ali še primanjkuje.

Ravno tako tudi vsak marljivi gospodar zapisuje vse svoje poljske, senožetne, gozdne in živinske prirejke in prihodke kakor tudi vse prodane pridelke, ter po sklepu računa vidi, kako je gospodaril, ali kako mu je bilo to pa to ugodno ali neugodno, koliko se mu kaže dobička, ali zgube.

Zraven tega ima reden gospodar še zapis (inventar) vsega svojega premakljivega in nepremakljivega premoženja, koliko ima gotovega premoženja, koliko pa dolga i. t. d.

Poglavitna vodila skerbnemu gospodarju so:

1. da živí ob tem, kar je njegovega, da si ne dela večjih stroškov nego ima prihodkov. On vé, da človek, ki brezbrižno dela stroške in dolge, ne more shajati pošteno t. j. brez škode drugih.

2. Skerben gospodar vedno vé, koliko sme za to pa za to porabiti in kaj mu je na izgubi.

Kdor svojih prihodkov na tanko ne zapisuje in ne pozná, tudi ne vé, kaj in koliko sme potrositi, in kaj in koliko ne sme porabiti. Gospodar, ki ne zna pisati in računiti, dandanes težko shaja in sploh ne more napredovati.

Obertnijsko zapisovanje in odpisovanje.

Izpiski ali konte.

Izpisek.

Antonu Rcgaču, kmetu v Podgorji, naredil sem te-le mizarske rečí:

18 . .		gold.	kr.
14. pros.	2 novi mizi iz orehovega lesa po 3 gold.	6	—
3. svečana	4 nove stole po 2 gold. 20 kr. . .	8	80
4. sušca	3 nove skrinje iz smrekovega lesa po 4 gold. 60 kr.	13	80
1. mal. tr.	1 nova vrata pri skednju	5	—
4. rožnika	hišne duri popravil	1	20
	Vkup .	. .	.

V Topaličah . . .

Janez Potočnik,
mizar.

Izpisek

Gospodu Antonu Godcu, grajščaku na Skali, naredil sem te-le rečí:

18 . .		gold.	kr.
8. svečana	2 novi sekiri po 60 kr.	1	20
9. sušca	nova kola okoval , ...	8	—
10. mal. tr.	2 verigi naredil po 2 gold. 45 kr. .	4	90
10. rožnika	gnojne vile popravil	—	45
14. kimovca	2 lemeža podstavil	1	15
3. vinot.	brano popravil	1	—
10. „	2 novi lopati naredil po 80 kr. .	1	60
11. listop.	zavernico popravil	—	50
20. „	konja podkoval , ...	1	—
	Vkup .	. .	.

V Srednji vasi . . .

Peter Poljanec,
kovač.

Izpisek.

Gospodu Mateju Lisičarju, meščanu v Velikovcu, naredil sem to-le obutalo:

18 . .		gold.	kr.
15. svečana	Gospodarju nove škornje	4	20
20. „	gospodinji 3 pare čevljev po 2 gold. 90 kr.	8	70
1. rožnika	starejemu sinu 2 para škorenj podšel	4	50
1. vél. serp.	hlapcu nove škornje	6	50
14. kimov.	5 parov otroških čevljev po 2 gold. 50 kr.	12	50
8. listop.	hčeri nove čevlje	3	50
13. „	ženi 1 par oblatnih čevljev . . .	2	50
14. grudna	ženi 1 par čevljev s kožuhovino prevlečenih	3	—
	Vkup .	. .	.

V Velikovcu . . .

Lenart Maček,
čevljar.

Izpisek.

Gospodu Janezu Moravcu, posestniku v Senožečah, naredil sem to-le obleko:

18 . .		gold.	kr.
2. svečana	gospodarju nove hlače	3	50
4. mal. ser.	gospodarju novo jopo	5	—
1. rožnika	sinu vso novo obleko	10	12
12. „	staro obleko zakerpal	2	10
8. vél. trav.	gospodarju naredil zgornjo jopo .	7	—
10. listop.	gospodarju jopo s kožuhovino podšel	4	12
	Vkup .	. .	.

V Senožečah . .

Jurij Mazek,
krojač.

Rokodelci in sploh obertniki imajo knjigo, v katero zapisujejo reči, ki jih komu izdelujejo in iz katere potem te rečí s ceno vred izpisujejo svojim naročnikom ali odjemnikom. Taki listi imenujejo se **izpiski**, računi ali konte.

V izpisek zapiše se imé naročnikovo ali odjemnikovo. Potem naredé se štirje prostori. V pervega zapiše se leto, dan in mesec, v drugega reč, ki se je naredila in koliko stane; v zadnja dva prostora pa se postavijo goldinarji in krajcarji izšteviljene cene. Spodaj zapiše se kraj, dan, mesec in leto in imé izdelovalčevo. Kedar se prejme denar za izkazano delo, zapiše in poterdi se, da je naročnik ali odjemnik ta znesek resnično plačal. Na izpisek pritisne se kolek ali štempelj.

Razne vloge o obertnijskih stvareh.

Oglašenje svobodne obertnije.

Znotraj:

(Kolek po števílu prebivalcev.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

Jaz podpisani nameravam tukaj v Borovnici in sicer v hiši št. 12 čevljariti.

A. Kakor kaže rojstveni list A sem 1843. l. na Verhniki rojen in tedaj doleten.

B. Domovinski list B kaže, da imam na Verhniki domovinsko pravico in da sem tedaj avstrijski deržavljan.

C. Ko tedaj oglašam svoje rokodelstvo, prilagam tù pod čerko C napoved (fasijo) pridobnine in prosim, da bi slavno c. k. okrajno glavarstvo to oglašenje sprejelo ter mi izročilo izkazek pridobnine.

Na Verhniki . . .

Janez Verbič,
stanuje v hiši št. 18.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
za ljubljansko okolico v Ljubljani.

Janez Verbič, čevljar na Verhniki
v hiši št. 18.

oglaša svoje čevljarstvo.

S prilogami od A do C.

Prošnja ali vloga za privolitev svobodne obertnije.

Znotraj:

(Kolek po številu prebivalcev.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

A. Kakor kaže rojstveni list A, sem jaz podpisani rojen 1843. l. v Borovljah na Koroškem, in imam tù domovinsko pravico. Po dokončanem šolskem nauku učil sem se puškarstva, ki sem se ga kot rokodelčič in pozneje kot pomočnik, kakor se vidi
B. C. D. iz spričeval B, C in D, dobro izučil.

Jaz nameravam tu v Borovljah v hiši št. 20 puške izdelavati ter samostojno puškariti. S prilogo
E. E dokazujem svoje dostojno obnašanje, ter prosim: slavno c. k. glavarstvo naj mi dovoli, da se bodem pečal s puškarstvom.

V Borovljah . . .

Jožef Skalar.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Celovcu.

Jožef Skalar, puškar v Borovljah,
v hiši št. 20,

prosi za privolitev, da bi
se pečal s puškarstvom.

S prilogami od A do E.

Prošnja za privolitev gostilnice.

Znotraj:

(Kolek po številu prebivalcev.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

V vasi Otoku je ena sama gostílnica, ki po dokazu
A. priloženega spričala A, katero je več sosedov podpisalo in ga županstvo poterdilo, nikakor ne zadostuje tukajšnjim potrebam. Vas Otok šteje 20 hiš in čez 100 prebivalcev, in je pri cesti, ki pelje v dva terga; tedaj je razvidno, da je v tem kraji treba še druge gostilnice.

Za drugo novo gostilnico zdi se mi pripravna moja hiša št. 15, ker je pri cesti in ima za gostilnico vse potrebne prostore, kakoršnih nima nobena druga hiša v tej vasi.

B. Z rojstvenim listom B dokazujem, da sem polno-
C. leten, z domovinskim listom C, da sem avstrijski deržav-
D. ljan, in s spričalom D, da sem dostojnega, nravnega vedenja, ter prosim:

slavno c. k. okrajno glavarstvo naj mi privoli, da se bodem pečal z gostilnico, da bodem točil vino, ol in žganje, in da bodem ljudem tudi z jedili stregel, da bodem tujce prenočeval in da bodem smel imeti dovoljene igre v tej svoji hiši.

V Otoku . . .

Anton Rojko.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Radoljici.

Anton Rojko, hišni posestnik v Otoku, hiš. št. 15,

prosi za pravico točenja
in kerčmarenja.

S prilogami od A do D.

Prošnja za dovoljenje za napravo strojarnice in strojarjenja.

Znotraj:

(Kolek 1 gold.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

Jaz podpisani nameravam v svoji hiši št. 9 v Bégunjah napraviti strojarnico in sicer po priloženem
A. B. obrisu in načertu A in po popisu B; ter prosim:

slavno c. k. okrajno glavarstvo naj za preiskavo tega dovoljenja potrebno ukrene in k tej obravnavi tudi povabi srenjsko predstojništvo in moja soseda in mejaša Andreja Verbarja in Janeza Mlinarja, ter naj mi potem dovoli omenjeno napravo.

V Bégunjah . . .

Janez Potokar.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Radoljici.

Janez Potokar, hišni posestnik
št. 9 v Bégunjah,

prosi dovoljenja za napravo strojarnice in strojarjenja.

S prilogama A in B.

Vse obertnije in rokodelstva delé se v proste ali svobodne in dopustne ali koncesijonirane obertnije in rokodelstva.

Proste ali svobodne obertnije in rokodelstva so taka, da jih more začeti in se z njimi pečati vsak, da le gosposki naznani, da se jih bode lotil in da davek plača, ki je za-nje odločen. Dopustne obertnije ali rokodelstva pa so taka, za katere je treba gosposkinega dovoljenja, da se kdo sme z njimi pečati.

Naslednjih opravil in del pa se postava za obertnije in rokodelstva ne dotikuje, temuč ravná se z njimi po posebnih ukazih; taka opravila in dela so:

a) Kmetovanje in ravnanje gozdov in pa nju poddružne ali postranske obertnije ali dela, ako se z njimi, po véliko vzeto, lastni pridelki podelujejo; po tem tudi pravica v nekaterih deželah po starejših naredbah posestnikom vinogradov in sadnih vertov dodeljena, točiti domá pridelano vino in kakoršno bodi pitje;

b) rudarstvo in rudarske naprave, za katere je po rudarski postavi treba dovoljenja rudarske gosposke;

c) slovstvena delavnost, pravica pisateljev, da smejo svoja dela sami zalagati (na svoje stroške izdajati) in pa izveršenje lepih umetnost;

d) delo za plačilo pri najnižjih opravilih (delo nadničarsko);

e) prislužki pravih ali navadnih domačih ljudi iz družine te ali une hiše, šteti v versto domačih postranskih del;

f) opravilo advokatov, notarjev in kupčijskih mešetarjev, inženirjev in drugih ljudi, ki so jih gosposke za nekatera opravila posebej postavila in v prisego vzela; potem vsakatera posredovanja ali mešetarjenje v privatnih, pa ne kupčijskih zadevah;

g) ozdravljanje bolnih, vsakoršne zdravilnice ali naprave za ozdravljanje ljudí, kamor se štejejo tudi porodnišnice, norišnice, kopelnice in točilnice zdravilnih pijač; lekarstvo, ozdravljanje živine in skopljenje žival;
h) prislužki neočitnih učiteljev in izrejnikov in pa temu delu namenjene hiše;
i) očitne veselice, ki jih kdo napravlja in vsakoršne razstave, (kjer se kaj na ogled postavlja);
k) izdajanje in razprodajanje občasnih tiskopisov (časnikov);
l) pohišna kupčija (havziranje) in druga obertnijska dela, ki se ne morejo opravljati drugače, kakor da človek hodi od kraja do kraja.

Dopustne obertnije so po postavi te-le:

1) vse obertnije, ki se pečajo z mehaničnim ali kemijskim razmnoževanjem slovstvenih ali umetnijskih izdelkov ali pa s kupovanjem in prodajanjem taistih (tiskarnice, kjer se delajo knjige, medorezi, jeklorezi, lesorezi, kamnotisi i. t. d., potem knjigarnice, kupčije z umetnimi izdelki in muzičnimi rečmi);
2) obertnije tistih, ki takošna dela v najem dajejo ali za denar potujejo in imajo javne bralnice ali čitalnice;
3) občasno prevažanje ljudí od enega kraja do drugega;
4) obertnije tistih, kateri na očitnih krajih kakoršna koli vozila za ljudí (vozove, čolne i. t. d.) imajo pripravljena, da jih more vsakdo rabiti, ali kateri na očitnih krajih ljudem svojo službo ponujajo, kakor so: najemni vodniki, najemni služabniki i. t. d.;
5) ladijarstvo ali barkarija;
6) obertnije mojstrov stavnikov, zidarjev, kamnarjev in tesarjev;
7) dimnikarstvo;
8) obertnije tistih, ki trebijo kanale in smradotoke;
9) konjederstvo;
10) delanje in prodajanje orožja in streljiva (vsakoršne strelne potrebščine) in pa puškarstvo posebej;
11) narejanje in prodajanje raznih ognjarskih rečí in izdelkov (n. pr.: raket i. t. d.);
12) kupčevanje z obnošenimi oblačili in s staro posteljino, s staro pertnino, s staro dragotino in s kovano opravo (starinarstvo), potem posojanje denarjev na zastave, kolikor je to sploh po postavah dopuščeno;
13) prodajanje strupenih rečí in lekarskih zelišč ali rastlin;
14) gostilnice in pivnice ali kerčme;

15) na drobno prodajanje rudninskih oljev (petroleja i. t. d.)
Obertnije, ki niso zaznamovane kot dopustne obertnije, štejejo se k svobodnim obertnijam.

Napovedovanje pri svobodnih obertnijah.

Da se kdo sme s kakoršno bodi obertnijo pečati, treba mu je sploh pravice, da sam s svojim premoženjem gospodari, t. j. da je samostojen in da je avstrijski deržavljan. Na račun takih, kateri nimajo oblasti, s svojim premoženjem gospodariti, kakor jih je volja, ne morejo opravljati obertnije drugače, kakor da to njih postavni namestovalci dovolijo, da pristojna gosposka dopustí in dá jim se postavi pripraven namestnik.

V tem, kdo sme začénjati kako obertnijo, ne dela nikakoršnega razločka, ali je moškega ali ženskega spola. Skupne osebe ali skupščine smejo imeti kako obertnijo s tistimi pogoji, kakor kak posamezen človek, toda postaviti morajo pripravnega opravnika za namestnika.

Za to, da kdo začénja kako obertnijo, ni treba, da bi ga vzeli v občino ali v sosesko, v kateri se misli z obertnijo pečati, in obertnija sploh ne izpreminja v ničemur pristojnosti v katero bodi občino.

Če deržavne pogodbe drugače ne velevajo, ministerstvo notranjih rečí razsoja za vsak primerljej posebej, ako se kakemu tujcu (človeku iz vnanjih dežel) dopušča, da bi se v našem cesarstvu samostalno pečal s kako obertnijo.

Dopuščeno je, da se sme en početnik ob enem ali h krati pečati z več obertnijami.

Kdor se hoče pečati s kako svobodno obertnijo, mora, preden jo začénja, to oglašati ali napovedati bližnji gosposki, t. j. tisti, v čigar kraji hoče obertnijo opravljati. Za vsako obertnijo mora se posebna vloga narediti. V napovedi je treba povedati imé in priimek početnika, koliko je star, kje stanuje in h kateri deržavi se prišteva, s katerim delom se hoče pečati in v katerem kraji, in ako bi treba bilo postavnega namestovalca in pristojne gosposke, mora se v napovedi tudi to izkazati. Prav je, da se pri napovedni vlogi pridene tudi napoved (fasija) pridobnine.

Kolek ali štempelj pri napovednih vlogah ravná se po številu prebivalcev tistega kraja, v katerem se kdo hoče pečati s kako obertnijo.

V mestih, kjer je čez 50.000 prebivalcev, je od vsake pole 4 gold. kolekovine; v mestih, kjer je čez 10.000 do

50.000 prebivalcev, pa je od pole 3 gold. kolekovine. V krajih z več kot 5.000 do 10.000 duš je od pole 2 gold., in v vseh drugih krajih od pole 1 gold. 50 kr. kolekovine. Ako ima vloga več pol, mora se vsaka druga pola kolekovati s 50 kr. Napoved (fasija) pridobnine ne potrebuje koleka.

Kako se dobí dopuščenje dopustnih obertnij.

Kdor bi rad imel obertnijo, za katero je treba dopuščenja, mora prositi za dopuščenje in v prošnji izkazati, da ima lastnosti, katere postava za to zahteva. Dokler ne prejme dopuščenja, ne sme začenjati dela. Da kdo dobí dopustno obertnijo, mora razun tega, kar je za samostalno opravljanje kake obertnije sploh potrebno, biti zanesljiv človek in dobrega glasa, in pri nekaterih obertnijah mora še izkazati, da je za-nje posebej pripraven. Kadar se prosi za dopuščenje nekaterih obertnij, gledati mora se tudi na okoliščine kraja in pa na to, kako se bode nad njimi policijsko čulo ali pregledovalo.

Kdor prosi za obertnijo, ki se pečá s tiskarskimi izdelki, mora izkazati, da je za takošno obertnijo po vsem dovolj omikan. Sploh se smejo te obertnije napravljati v takošnih krajih, kjer ima kaka politična gosposka svoj sedež. Vse to pa ne veljá za kupčijo, katera se pečá samo in edino s šolskimi in molitevskimi knjigami, s pratikami in s podobami svetnikov.

Ladijarji, katerih delo ima biti, da ladije, jadrenice ali veslenice po rekah ali jezerih kermijo ali strumljajo, morajo za to potrebno djansko znanost izkazati.

Zidarji, kamnarji in tesarji, kateri bi vsak svoje delo radi na svojo roko opravljali, to je: ne pod napeljevanjem kakega mojstra stavnika, morajo izkazati, da so res vsak pri svoji obertniji delali, ter si s tem djansko pripravnost zadobili.

Kdor hoče zidanje poslopij napeljevati ali voditi tako, da bodo pod njim zedinjena vsa dela različnih stavbenih obertnij, mora izkazati, da je tri leta delal v djanski službi pri kakem stavniku ali pri stavbni gosposki in razun tega mora pred deželno stavbno gosposko podvreči se preskušnji zastran tega, da ima potrebne višje znanosti. Če pa je od koga že drugače znano, da je pripraven za to, odpušča se mu ta preskušnja.

Dimnikarji morajo izkazati, da so se z dimnikarstvom res pečali in si pri tem zadobili djansko ročnost.

Puškarji, ki izdelujejo strelivno orožje tako, da je že brez vsega drugega dobro za rabo, morajo izkazati svojo pripravnost za to delo. Kdor hoče napravljati ognjarsko robo

in ognjarske izdelke, mora izkazati potrebne znanosti ognjarstva ali pirotehnike.

Oblast, prodajati v zdravstvenih ukazih omenjene verste pravega strupa in lekarskega rastljinja ali zelišča, kolikor ta prodaja ni že tako po zdravstvenih ukazih prideržana samo lekarjem, daje se le takim osebam, katere morejo izkazati, da imajo za to potrebne znanosti.

Gostilničarstvo in kerčmarstvo ima pravice:

a) da tujce pod streho jemlje,
b) da ima jedila na prodaj,
c) da toči upijančljivo pijačo razun žganja,
d) da toči žganje,
e) da prodaja kuhano kavo, drugo gorko pijačo in pa druge hladilne in krepčevalne jedi in pijače,
f) da sme imeti dovoljene igre.

Te pravice morejo se deliti ali vsaka posamič, ali pa vse ali nekatere skupaj; toda vselej jih je treba v prošnji razločno omenjati.

Pod kerčmarstvom razume se pravica, da se sme točiti pijača sedečim ali stoječím pivcem ali pa v odkrite posode takim, ki prek ulic po pijačo hodijo. Kerčmarji pa imajo tudi te navadne kupčije z dotičnimi pijačami.

Kolek pri teh prošnjah je ravno tak kakor pri napovedih svobodne obertnije.

Kako se dobí dovoljenje za napravo obertnišča.

Dovoljenja za napravo obertnišča je treba pri vseh tistih svobodnih ali pa dopustnih obertnijah, ki rabijo ognjišča, parne mašine ali mašine na vodi, ali katere utegnejo nevarne ali nadležne biti soseščini, ker njih delo škoduje zdravju, pretí varnosti, napravlja smrad ali nareja ropot in šumenje. Gosposka pri takih obertniščih in delavnicah po najkrajši poti preudari napake, na katere bi se kaj premišljevalo in zapové potrebne pogoje in utesnitve; zlasti pa gleda na to, da takošne obertnije ne motijo in ne nadlegovajo cerkvá, šol, bolnišnic in drugih takih javnih naprav.

Nekatera obertnišča ne dovoljujejo se pred kakor potem, ko se opravijo postavni ogledi in potrebne obravnave. Taka obertnišča pa so:

1. konjedernice ali jahalnice;
2. obertnišča za pripravljanje ognjarskih izdelkov (n. pr.: raket i. t. d.);
3. obertnišča za napravljanje netilne robe;

4. obertnišča za narejanje vsakoršnega gnoja;
5. lojarnice (talivnice za loj);
6. svečarnice (kjer se sveče delajo);
7. milarnice (kjer se dela milo ali žajfa);
8. klejarnice ali limarnice (kjer se klej ali lim kuha);
9. firnažarnice;
10. valilnice, kjer se dela kervni lug;
11. varilnice, kjer se kuhajo kosti;
12. belilnice, kjer se belijo kosti;
13. stope in mlini za kosti;
14. naprave, v katerih se kosti žgejo;
15. rokodelnice, kjer se dela povoskano platno;
16. berzobelnice, madilnice ali močilnice za lan in konoplje;
17. rokodelnice, kjer se delajo strune iz črev;
18. arsenikarnice (kjer se dela mišica);
19. fabrike solne, fabrike solitarne in fabrike žveplene kisline;
20. fabrike, kjer se nareja salmjak ali lugasta sol;
21. naprave, kjer se izžvepleni premog ali koak pripravlja, kjer se dela iz premoga smola ali katran, kjer se dela iz derv katran, apnenice, mavčnice ali gipsnice, sajarnice, če se postavljajo kje drugje in ne ondi, kjer se dobiva roba sama (premog, derva, kamenje);
22. naprave, kjer se svečevni gaz dela in hrani;
23. steklarnice ali glažute;
24. naprave, kjer se zercala amalgamirajo;
25. opekarnice ali cegelnice, lončarnice in sploh obertnišča, kjer se źge perstena roba;
26. sladkarnice;
27. fabrike, kjer se izdeluje vsakoršno kemijsko blago;
28. oljarnice, strojarnice, klavnice ali pobijalnice mesarske, drobarnice (kjer se razni drob in vampi kuhajo);
29. topilnice za rudo in plavži (fužine);
30. postavljanje in izpremenenja takih naprav ali del, ki jih voda góni.

Kdor hoče katero teh omenjenih obertnišč napraviti, mora prositi gosposko za dovoljenje in prošnji priložiti potrebne popise in obrise, in dokler ne dobí dovoljenja, ne sme dela začéti.

Taka prošnja ima kolek in sicer vsaka pola 1 gold.

Ako kdo gosposko prosi za dovoljenje takih obertnišč, ona to naznanja srenji in znanim mejašem, ter v tem naznanilu postavlja dan komisijskega obravnovanja, pri katerem vsak pové, kar bi imel zoper to početje, ako že ni pred podal pismenega ugovora. Ako gosposka ne najde nikakega pomislika, dovoli napravo obertnišča.

Pri tem vdeleženi ljudje smejo se zoper storjeno razsodbo v 14 dnevih pritožiti pri deželnem poglavarstvu.

Če kdo hoče svoje obertnišče ali delo izpremeniti tako, da bi bilo zato treba gosposkinega dovoljenja, mora to naznaniti gosposki, katera potem preudari, ali je treba novega komisijskega obravnovanja ali ne.

Če se v kakem obertnišču v enem letu ne začne delati, ali če se delo za dalje kakor tri leta ustavi, ugasne dovoljenje obertnišča. Dôba, v kateri se mora delo pričeti, pa se podaljša tudi na tri leta, če je potreba zanj večje stavbe.

Oglašenje druge prodajalnice.

Znotraj:

(Kolek 50 kr.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

Na podlagi tù priloženega pridobitnega lista pečam se tù s čevljarijo in imam tù v hiši št. 17 tudi odperto prodajalnico.

Nameravam pa od 1. dne prihodnjega meseca odpreti drugo prodajalnico za čevljarske izdelke in sicer v hiši št. 22, kar vsled postave za obertnije in rokodelstva s tem oglašam.

V Smledniku . . .

Andrej Kotnik.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Kranji.

Andrej Kotnik, čevljar v Smledniku h. št. 17,

oglaša drugo prodajalnico tù v hiši št. 22.

S prilogo.

Vsak obertnik ima pravico, zediniti vsa dela, ki so potrebna za popolno dodelanje svojih izdelkov in imeti za to potrebne delavce tudi od drugih obertnij. Kdor ima pravico, da kako delo izdeluje, sme tudi kupčevati z enakim blagom, dasiravno je tujega dela.

Kdor se pečá s kako svobodno obertnijo, sme v občini ali soseski, v kateri jo opravlja, imeti več stanovitnih obertnišč, delavnic ali prodajalnic, samo da jih mora gosposki naznaniti.

Oglašenje, da se dopustna obertnija daje v zakup.

Znotraj:

(50 kr. kolek.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

A. Po odloku A dobil sem dovoljenje, da tù v svoji hiši št. 5 v Preddvoru smem imeti gostilnico in kerčmo, katero pa bi sedaj rad dal v zakup ali najem svojemu hlapcu Antonu Veharju, ki je, kakor kaže njegov rojstveni
B. list B, polnoleten in je, kakor se vidi iz domovinskega
C. lista C, tudi tukaj domá.

Tudi je imenovani hlapec popolnoma zmožen, da
D. more imeti gostilnico in kerčmo, ter je po spričevalu D lepega in zanesljivega vedênja.

Ko slavni a. k. okrajni gosposki ta zakup naznanjam, prosim, da bi imenovanega zakupnika in imenovano zakupništvo poterdilo.

V Preddvoru . . .

Peter Valjavec.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Kranji.

Peter Valjavec, gostilničar v Preddvoru h. št. 5,

oglaša, da bi svojo obertnijo dal v zakup svojemu hlapcu Antonu Veharju s prošnjo, da bi se zakupnik poterdil.

S prilogami A—D.

Obertniki smejo tudi zunaj tiste občine, v kateri imajo svoj pravi stan, blago svoje obertnije povsod obertnikom, ki se smejo z enakošnim blagom pečati, na komisijo dajati,

take obertnike na naročbo z blagom zakladati, kakor tudi naročena dela povsod opravljati. Kadar bi kak obertnik zunaj tiste občine, v kateri ima s svojo obertnijo pravi stan, rad napravil poddružnico ali pa zalogo svojega blaga, mora to napovedati ne samo tisti obertnijski gosposki, v katere okraji hoče poddružnico ali zalogo ustanoviti, ampak tudi uni, pri kateri je glavna obertnija v spiske in registre vpisana. Če pa gre za dopustno obertnijo, mora pri gosposki, v katere kraji misli poddružnico ali zalogo imeti, posebno dopuščenje izprositi.

Ako se obertnik, za čigar obertnijo je treba stanovitnega obertnišča, preseli kam v drug okraj ali kanton, šteje se to za novo obertnijo, toda od takega obertnika se več ne tirja, da bi za to izkazal na novo svojo pripravnost, če je za njegovo obertnijo takošen izkaz zapovedan.

Obertniki imajo pravico, da imajo kako unanje znamenje na svojih stanovitnih obertniščih, ali pa na svojem stanovališču ali pa kake druge pomočke, s katerim ljudem naznanjajo svoje delo. Tudi imajo pravico, okoli potovaje ali sami ali po oblaščenih ljudeh, iskati naročnikov za svoje blago, toda blaga, razun na sejme, ne smejo s sabo jemati, ampak samo kose za pokaz ali izgled. Samo taki, ki imajo pohiševansko pravica, smejo hoditi od kraja do kraja in blago na prodaj ponujati, razun na sejmih, ali pa blago od hiše do hiše nositi in prodajati. Vendar ta prepoved ne veljá takim obertnikom, ki sploh potrebne rečí vsakdanjega vžitka, kakor n. pr. mleko, maslo, sadje, zelenje, cvetke, derva i. t. d. po navadi vsakega kraja od hiše noseč ali pa na ulicah prodajajo. Tudi je gosposki pripuščena oblast, v tistem kraji nastanjenim manjšim obertnikom, da bi ložeje shajali, dovoliti, da smejo po okraju svoje občine robo svojega dela od hiše do hiše nositi in prodajati.

Peki, mesarji in dimnikarji ne smejo enkrat začetega dela vstaviti, kadar bi oni hotli, marveč morajo, če mislijo nehati z delom, gosposki to napovedati, in če bi gosposka tako hotla, imajo dolžnost še dalje obertnijo opravljati, vendar ne čez dva meseca.

Vsak obertnik sme svojo obertnost tudi po kakem namestniku opravljati ali pa v zakup ali najem dajati. Namestnik ali zakupnik mora vselej kakor obertnik sam imeti vse tiste lastnosti, ki jih je za samostalno opravljanje tiste obertnije treba, in pri dopustnih obertnijah mora se to naznaniti gosposki, da ga poterdi.

Po obertnikovi smerti mora dedič pa volilojemnik obert-

nijo vnovič na svoje imé napovedati, če se hoče naprej on ž njo pečati. Tudi je treba nove napovedi, kadar bi se kaka obertnijska naprava po kakem djanji med' živimi (to je s kako pogodbo) komu drugemu oddala. Če je pa obertnija dopustna, je treba v obeh primerljejih novega dopuščenja. Samo na račun vdove ali nedoletnih dedičev, dokler ne dosežejo polnih let, sme se dopustna obertnija po starem dopuščenji dalje opravljati. V tem primerljeji pa se mora postaviti pripraven namestnik, ako ga je po lastnosti obertnije treba, ter se mora gosposki v poterjenje naznaniti.

Če se pri kakem obertniku pokaže, da mu je že od začetka manjkala in da mu še manjka kaka po postavi potrebna lastnost za samostalno opravljanje obertnije, sme se mu vsaki čas delo prepovedati, to je, ali obertnijski list ali pa dopustno pismo nazaj vzeti. Pri tistih dopustnih obertnijah, kjer se mora pri dopuščenji ozirati na razmere kraja, sme se dopuščenje nazaj vzeti, če tisti, ki je dopuščenje prejel, v 6 mesecih po tem svojega dela ne začnè ali če pozneje celih 6 mesecev delo ustavi.

Takim obertnijam, ki so nad drugim imenitni za razsnovo narodne obertnosti in za povzdigo kupčije, more se podeliti posebna pravica, da imajo cesarskega orla na izveski ali tabli in pa pečat in zaznambo „c. k. previlegirana (fabrika, prodajalnica i. t. d.)“ v firmi.

Vsakdo ima pravico, da hodi na sejme s takim blagom, s katerim se sploh sme kupčevati, samo da je blago takošno, za kakoršno je sejm namenjen. Tako blago pa, katero se ne sme prodajati brez dopuščenja, morejo tudi na sejmih na prodaj imeti samo obertniki, kateri imajo zadevno dopuščenje.

Kdor se živí nalašč od tega, da z blagom na sejme hodi (sejmar, fierant), mora to obertnijo napovedati.

Na vélikih ali obletnih sejmih in v toplicah, katere so po posebnem ukazu za čas, dokler se ljudje v njih zdravijo, za enake sejmom izročene, in na sejmih s cerkvenimi prazniki združenih, sme se prodajati vse takošno blago, s katerim gré svobodna kupčija, če ni v kakih srenjskih pravicah razločno izgovorjeno, da veljajo samo za nekatere verste rečí, kakor n. pr.: za živino, volno, žito, otročje igrače i. t. d.

Na teržnih dnevih prodajajo se: vsakoršni živež in naravni pridelki sami na sebi, gospodarsko in kmetijsko orodje, pridelki, ki jih po navadi vsake dežele kmetje iz okolice za postranski prislužek narejajo in pa navadne ali proste rečí vsakdanjega užitka. Druge kakor te rečí ob teržnih dnevih v staniščih ali štantih prodajati, je navadno dopuščeno samo

obertnikom, ki v občini stanujejo in samo zastran tistih rečí, s katerimi se njih obertnija pečá, razun, ako bi se v kakem kraji bili že doslej za dotične izdelke pripuščali tudi obertniki iz drugih krajev.

Vsi sejmarji in teržniki imajo enake pravice zastran tega, kako hoče vsak svoje opravke na sejmih ali teržnih dnevih izverševati.

Take naredbe, po katerih so perve ure prodajanja pridéržane samo tistim, ki vsak za se kaj malega nakupiti hočejo, so dopuščene samo na teržnih dnevih in samo zastran rečí za živež namenjenih, ako navada in potreba kakega kraja to zahteva.

Za semnjevanje in prodajanje ob teržnih dnevih ne sme občina nalagati drugih davščin, kakor katerih je treba v imenu povračila za prepuščeni prostor, za prodajalnice in priprave in orodje, in za druge stroške, ki jih sejm napravlja.

Pomočnik se pri obertnijski bratovščini pritožuje zoper svojega gospodarja.

Znotraj:

Slavno predstojništvo obertnijske bratovščine!

Pred 10 tedni sem prišel v službo k tukajšnjemu krojaču gospodu Mateju Samiču, kateri mi je obljubil stanovanje s hrano in dva goldinarja plačila na teden. Dogovorila sva se, da se službeno razmerje med nama razdere, če on ali jaz to zavezo 14 dni popred drug drugemu napoveva. Potem sem izročil svojemu gospodarju Mateju Samiču svojo delavsko knjižico, o kateri mi je dal priloženi prejemni ·/. list. ·/.

Zadnji dan pretečenega meseca sem svojemu gospodarju napovedal, da bodem čez 14 dni iz njegove službe stopil. Službena razmera je tedaj med nama včeraj nehala, in po delapustu sem prosil gospodarja Mateja Samiča, da naj me plača za zadnji teden, in da naj mi izročí delavsko knjižico; gospodar pa mi je rekel, da me ne bode plačal in da mi tudi delavske knjižice ne bode dal, ker sem mu pri delu neko škodo uzročil.

Ker se tedaj gospod Matej Samič, ki je tudi ud obertnijske bratovščine, tej moji prošnji upira, prosim, da bi mu slavno predništvo ukazalo, da naj me plača in mi izročí delavsko knjižico.

V Dvoru . . . Janez Selan.

Zunaj:

Slavno predstojništvo obertnijske
bratovščine
v Dvoru.

Janez Selan, krojaški pomočnik, se pritožuje zoper svojega gospodarja Mateja Samiča, ker ga ne plača in mu ne dá delavske knjižice.

S prilogo.

Pravice in dolžnosti obertnijskih pomočnih ljudí.

Obertnijski pomočniki so pomočniki in učenci ali rokodelčiči.

Za višje opravke v službo vzeti ljudje, kakor: delovodji, mehanikarji, faktorji, knjigoderžci, blagajniki, risarji, kemikarji, potem za podajaška in druga težavniša dela najeti delavci in nadničarji, zadnjič tisti, ki pri kaki obertniji za posle služijo, kakor kerčmarski natakarji, vozni hlapci i. t. d. ne štejejo se med pomočnike.

Vsak pomočnik mora imeti potrebne izkaze; kupčijski strežniki namreč imajo spričevala prejšnih gospodarjev od gosposke poterjene, drugi pomočniki pa delavske knjižice, ki veljajo toliko kakor spričevalo.

Delavske knjižice veljajo tudi kot potovanjski listi za potovanje v tuje dežele.

Da se komu daje delavska knjižica, mora prinesti spričalo, da se je obertnijskega dela učil, ali pa izrečenje po glavarstvu bratovščine, ali po županstvu povérjeno kakega obertnika, da ga vzame za pomočnika.

Vsak pomočnik mora imeti delavsko knjižico; dobí jih od politične gosposke tistega kraja, v katerem prebiva, in ne plača nič kakor kolek in kar knjižica sama na sebi stane.

Kadar delavec pri kom v službo stopi, prevzame od njega gospodar delavsko knjižico, da jo hrani, in mu izročí namesto nje list za poterjenje, da je knjižico prejel. Kadar delavec iz službe stopi, napiše glavar ali prednik bratovščine, ali, ako bi bratovščine ne bilo, pa župan po gospodarjevem ustmenem ali pismenem spričevanji vse predelke delavske knjižice, pristavi svoj podpis in priderží sebi pismeno spričalo.

Spričalo zastran zvestobe in lepega obnašanja, zastran pridnosti in spretnosti ali izurjenosti naj vpiše se samo takrat v knjižico, kadar govorí dobro za pomočnika. Ako pa bi mu spričalo ne bilo ugodno, naj se omenjene lastnosti molčé preskočijo, in v dotičnem predelku naj se potegnejo čerte. Kadar gospodar komu zato ne da dobrega spričala, ker ga krivi ali na sumu ima zarad tega ali unega djanja, sme pomočnik prositi, da se ta reč preišče. Če prednik bratovščine, ali če tega ni, pa župan najde, da je tako sumničenje prazno, sme po tem, kar je preiskovanje pokazalo, predelke sam napisati, toda pristaviti mora razločno: „po opravljenem preiskovanji“.

Kadar bi v knjižici ne bilo več prostora, kamor bi se še kaj pisalo, dobí pomagač k prejšnji knjižici drugo, na kateri je zaznamovano, da je knjižica nadaljevanje prejšnje knjižice.

Ako kak pomočnik knjižico izgubí, naj to nemudoma naznani gosposki svojega kraja, katera mu potem dá drugo knjižico. Kadar pa gosposka najde tù kak spodtikljej, ravná po svoji postavi. Kdor bi delavsko knjižico v čem prenaredil ali ponaredil, ali kdor bi knjižico koga drugega porabil za svoj izkaz, ali svojo knjižico v ta namen prepustil komu drugemu, ravná se s tem po kazenski postavi.

Obertnik, ki bi svojemu pomočniku dal nepravično spričevalo, zapade kazni; zraven pa mora tudi poverniti vso škodo, ki bi se pomočniku zarad tega godila.

Kaj in kako bode pomočnik delal, kaj bode imel za plačo in kako mesto mu se v obertniji odloči, doklej bode služba trajala, ali bode in koliko časa bode na skušnjo delal in kdaj se mu mora delo odpovedati, vse to prepušča se dobrovoljnemu dogovoru med gospodarjem in pomočnikom. Ako pa bi se nič ne dogovorila, vzame se, da gré pomočniku plača konec vsakega tedna, in da se mu mora delo štirnajst dni naprej odpovedati. Zastran vseh drugih rečí pa se je ravnati po navadi vsakega kraja.

Pomočnikova dolžnost je, da je gospodarju zvest, pokoren in da ga spoštuje, da se spodobno vêde, da mu v izgovorjenem ali navadnem redu dela kakor najbolje more, da o rečeh, ki se tičejo gospodarjeve obertnije, terdno molčí, da s svojimi tovariši pri delu in s hišnimi posli spravno živí in z učenci ali z otroci, ki pod njegovo skerbjo delajo, lepo ravná. Pomočnik ima pravico, da se mu izgovorjeno plačilo o pravem času daje, da se mu po resnici izročí spričalo.

Prepovedano je pomočnikom, da bi brez dovoljenja po

svoji volji napravljali praznike in se delu odtegovali, da bi na svoj račun delali, ali da bi sploh kako škodovali gospodarju in njegovi obertniji.

Kadar obertnija jénja, ali če pomočnik umerje, jénja tudi službena zaveza sama po sebi.

Rokodelski učenci ali rokodelčiči so tisti dečki, ki k samostalnemu obertniku stopijo v službo, da se delaje pri njem učé in naučé obertnije.

Da sme obertnik imeti nedoletne učence, treba je, da je že spolnil štiri in dvajseto leto.

Nedoletni učenci sprejemajo se s pogodbo, v kateri se mora povedati, pod katerimi pogoji se kdo jemlje, kako se bode ž njim ravnalo in pa posebno, koliko časa se bode učil. Ta pogodba se sklepa in hrani, če je gospodar vpisan v kako obertnijsko bratovščino, pri glavarstvu te bratovščine, sicer pa pri županstvu.

Rokodelski učenec stopi tudi lahko za poskušnjo k gospodarju v uk, toda poskušnja ne sme terpeti čez dva meseca. Doklej se bode kdo učil, kaj ima veljati zastran učnine, hrane, stanišča i. t. d., vse to je prepuščeno dobrovoljnemu dogovoru; toda ne sme se izgovoriti nikoli, da bi kdo se več časa učil, kakor je najdaljši čas učénja za tisto obertnijo v tem kraji navaden.

Če se ni nič posebnega izgovorilo, ravnati mora se po navadi vsakega kraja.

Učenec mora biti gospodarju pokoren, zvest, priden, spodobnega vedênja, molčljiv, in mora v obertniji delati to, kar mu gospodar ukazuje. Nedoleten učenec podveržen je gospodarjevemu domačemu strahovanju; gospodar pa mora zanj skerbeti.

Kadar učenec, ki živí v gospodarjevi družini, obolí, mora mu gospodar ravno tako pomagati, kakor sploh svojim poslom.

Gospodar mora skerbeti, da se učenec obertnije dobro naučí; torej mu ne sme dajati preveč drugih opravkov, da bi mu za uk potrebnega časa manjkalo. Gospodar mora nedoletnega učenca priganjati k delu in lepemu obnašanju, k izpolnovanji dolžnosti, ki mu jih nalaga vera in k obiskovanju zapovedanih šol. Gospodar ne sme učenca pretepati in hudo imeti, in tudi ne sme dopuščati, da bi kak drug delavec ž njim hudo ravnal. Ako bi nedoletni učenec obolel ali utekel, ali ko bi se kaj drugega prigodilo, da morajo starši, varuhi ali drugi svojci vmes priti, mora gospodar le-tem to naznaniti.

Tudi razmerje med gospodarjem in učencem sme se iz imenitnih uzrokov, predno se izteče razločno ali molčé izgovorjeni čas, pri tej priči razdreti.

To se zgodi:

1. od strani gospodarjeve,

a) če učenec storí kaj, kar mu jemlje zaupanje, ki se je nanj stavilo, ali če kako tako djanje gospodar izvé potem, ko je učenca sprejel;
b) če se za gotovo in terdno pokaže, da učenec ni za to, da bi se te obertnije naučil;
c) če učencu kaka bolezen delj kakor 6 tednov delati brani;
d) ako bi bil učenec čez en mesec v ječi zapert.

2. Od strani učenčeve ali njegovih postavnih zagovornikov se ta zaveza razdere,

a) če gospodar dolžnosti, ki jih ima, hudo zanemari, če skuša učenca h gerdemu in k grešnemu ali postavam nasprotnemu delu zapeljati, ali če svojo pravico domačega vstrahovanja napačno rabi;
b) ako bi bil gospodar čez en mesec v ječi zapert, ali ko bi bil tudi manj časa zapert, pa bi učenec ne imel ob čem živeti;
c) ako bi še gospodarju po razsodbi obertnija nekaj časa za kazen ustavila;
d) če se gospodar preseli v kako drugo občino; toda v tem primeru mora se saj v dveh mesecih po preseljenji razveza učnega razmerja tirjati.

Z odpovedjo štirnajst dni naprej napovedano sme učenec iz učenja stopiti, če svoj poklic izpremení, ali če pristopi k drugi obertniji; če vsega za uk izgovorjenega časa ne more dostati za to, ker bi mu sicer kaka dobra prilika, priti h kruhu, odšlá, ali če se okoliščine njegovih staršev tako izpremené, da ga sami potrebujejo bodi za postrežbo, ali pa za gospodarstvo ali svojo obertnijo.

Če se prigodí kaj takega, da eden ali drugi več ne more spolnovati prevzetih dolžnosti, če gospodar ali pa učenec umerje, ali če gospodar obertnijo popustí, jénja učna pogodba sama ob sebi.

Kadar se učno razmerje razveže, mora gospodar učencu, če za to prosi, dati spričevalo, v katerem je zapisano, koliko časa se je učenec pri njem učil, kako se je ta čas obnašal in koliko se je obertnije naučil.

Če kak obertnik vedoma sprejme učenca, ki je svojemu gospodarju ušel, zapade kazni, in je z učencem vred prejšnjemu gospodarju dolžan poverniti škodo, ki se mu je zgo-

dila s tem, da mu je učenec utekel. Će gospodar hoče, se mu učenec uhajač nazaj pripelje.

Če so med samostalnim obertnikom in njegovimi pomočniki ali učenci kaki prepiri ali če se med njimi začénja kaka pravda zastran službe ali učenja, dokler traja ta služba ali učba, ali vsaj predno preteče 30 dni potem, ko je ena ali druga nehala, mora jo, kadar je tisti obertnik v kaki obertnijski bratovščini, predništvo te bratovščine z lepim poravnati, ali če je treba, tudi z razsodbo odpraviti. Če pa samostalni obertnik ni v nobeni taki bratovščini, mora take prepire politična gosposka obravnavati in razsojevati.

Razsodbe predništva kake bratovščine so izveršljive po upravnem potu. Udeleženi ljudje smejo se v osmih dneh zoper to razsodbo pritožiti pred politično gosposko. Pravde, ki bi se začénjale po tridesetem dnevu od tistega dne, katerega se je razmerje službe ali učenja nehalo, gredó pred navadnega sodnika.

Prošnja za dovoljenje k pohiševanju ali prodajanju po hišah.

Znotraj:

(1 gold. kolek.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

A. Kakor kaže kerstni list A, sem 1846. l. rojen in tedaj 30 let star, in kakor se vidi iz domovinskega lista
B. B, imam v Celji pravico domovanja ter sem avstrijski deržavljan. Do sedaj sem se pečal z malim krojaštvom, kar pa mi ne nese toliko, da bi se mogel živiti. Prisiljen sem bil tedaj, da sem obertnijski list nazaj dal in da si iščem drugega prislužka, ki bi ga imel s prodajanjem raznega drobnega blaga po hišah, in sicer bi prodajal pipe, listnice, ščeti, glavnike, trake, sukanec, šivanke in igle.

C. Kakor kaže zdravnikovo spričalo C, sem popolnoma
D. zdrav in kakor se vidi iz gosposkinega spričala D, nisem bil še nikoli kaznovan zarad kupčije s prepovedanim blagom ali zarad tihotapske kupčije in kar zadeva moje
E. lepo vedênje in deržavljansko pravico, spričuje priloga E.

Ker imam tedaj vse postavne lastnosti, ki se tirjajo
F. od pohiševalca in ko prilagam v F tudi popis svoje osebe, udano prosim:

slavno c. k. okrajno glavarstvo naj mi zadobí pri veleslavni c. k. deželni vladi dovoljenje k pohiševanju z zgoraj omenjenim blagom in sicer na eno leto po domači deželi.

V Celji . . .

Janez Pirnat.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Celji.

Janez Pirnat, krojač v Celji, prosi za dovoljenje k pohiševanju z malim blagom.

S prilogami A do F.

Pohiševanje ali pohišno kupčevanje je kupčevanje z blagom, katero se brez stanovitnega prodajališča, od kraja do kraja, od hiše do hiše nosi.

Samo tisti sme po hišah kupčevati (kramariti), ki ima za to posebno dovoljenje. Dovoljenje po hišah prodajati ne sme se dajati drugim, kakor takim ljudem, kateri so

1. avstrijski podložniki;
2. ki so 30 let stari (z dovoljenjem pa tudi mlajšim);
3. ki niso bolni ali slabotni;
4. kateri še niso bili kaznovani zarad skrivne kupčije ali tihotapstva, ali pri poprejšnji preiskavi zastran deržavnih dohodkov samo zarad pomanjkanja dokazov brez kazni izpuščeni, ali kateri niso bili kaznovani zarad težkega prestopka zoper deržavne dohodke, ali niso prejetega dovoljenja po gosposkinem izreku izgubili;
5. kateri so neomadežanega življenja in negrajanega političnega vedênja;
6. ki deržavljanske pravice popolnoma uživajo.

Dovoljenje k pohiševanju dajejo politične deželne gosposke.

Tisti, ki tega dovoljenja prosijo, morajo svoje prošnje polagati pri pervi gosposki svojega kraja ali okraja, ter se morajo izkazati, da imajo vse lastnosti, ki jih postava tirja za tako dovoljenje.

Dovoljenje k pohiševanju ali pohišnemu kupčevanju podeljuje se s pohiševanjskim listom ali s pohiševanjsko knji-

žico. To dovoljenje pa veljá samo za tega človeka, kateri je v pohiševanjskem listu zaznamovan, in ta dovolitni list se ne sme nekomu drugemu prepustiti, ne na druge ljudí razširjati.

Dovoljenje k pohišni kupčiji dajè se samo za eno leto; vendar sme tisti, ki to dovoljenje že ima, prositi še za zdaljšanje dovoljene dobe pohiševanja. Prošnja za zdaljšanje pa se mora tri mesece pred pretekom dovoljene dobe polagati. V tej prošnji pa se morá tudi povedati, katerega dne, kateri mesec in pod katerim številom je bilo dano pervo dovoljenje k pohiševanju.

Ako je pohišni prodajalec tudi dobil privoljenje k pohiševanju, sme vendar le takrat po hišah kupčevati, če v vsakem kraji, kamor pride, dáje to dovoljenje, da ga dotična politična ali policijska oblastnija podpiše (vidira). V krajih, kjer ni nobene politične ali policijske oblastnije, pa ta dovolitni list podpisuje mestna gosposka ali županstvo. Zadobljena pravica k pohiševanju pa veljá le za tisto deželo, za katero je dana. Ako pohišni kupčevalec stopi v drugo deželo, veljá njegovo dovoljenje samo za tiste kraje, za katere je oblastnija njegov pohiševanjski list podpisala. Ako pa bi pohišni kupčevalec, prišedši v drugo deželo, hotel nanj po hišah kupčevati, naj se v 10 dneh po dnevu, katerega je v deželo prišel, na deželno oblastnijo oberne za poterjenje in podpis svojega pohiševanjskega lista, po kateri zadobí dovoljenje, da sme po vsi deželi kupčevati.

Blago, s katerim se po hišah kupčuje, mora biti iz domače deržave. Pa tudi od blaga domačo-deželnega izvira ga je več izvzetega od pohišne kupčije.

Pohiševalcu, ki je že več let z dovoljenjem po hišah kupčeval in se vselej postavno vedel, kateri pa zarad telesne slabosti ne more več za pohišno kupčijo namenjenega blaga sam nositi, zamore dotična oblastnija dovoliti pomočnika. Ta pomočnik pa mora biti v pohiševanjskem listu posebno zaznamovan. Da se komu da dovoljenje pohiševalčevega pomočnika, mora izkazati vse tiste lastnosti, katere so sploh zapovedane za pohiševalce. Ni dopuščeno po hišah kupčevati z blagom tolike množine, da bi jo bilo z vozom ali s tovorno živino naprej spravljati treba.

Po posebnem oziru na preživljevanje prebivalcev nekaterih krajev se jim dopuščajo posebne olajšave gledé na pohišno kupčevanje z nekaterim blagom. Te olajšave so v tem, da se v takih krajih more dovoljenje k pohišnemu kupčevanju z nekaterim blagom tudi dajati takim moškim in ženskam,

ki so 24. leto izpolnili, pa še ne 30. leta dosegli, in ki deržavljanske pravice popolnoma uživajo, zadnjič, da dovoljenje dotične oblastnije za vse cesarstvo, celo tudi za take kraje veljá, kateri so sicer izvzeti. Te olajšave so n. pr. dodeljene Kočevarjem, Poljancem in Ribničanom na Kranjskem zastran kupčije z ostrigami, laškim oljem, rožiči, citrami, dateljni, z vinom iz Drage, smokvami, margaranami, lešniki, kalamari, kaperami, kostanjem, limonami, lovorovim perjem, mandeljni, margaranti, školjkami, pomerančami, rajžem, sardeljami, želvami, vinskimi jagodami, cibebami in s takošno robo, ki so jo dosedaj smeli prodajati.

Prestopnikom pohiševanjske postave prisojujejo se sledeče kazni:

a) Tujcem brez razločka, ako se zalezejo na pohišnem kupčevanji in pa tistim deržavljanom, ki ne morejo izkazati dovoljenja, ali katerih dovolitni list ni več veljaven, ali če se glasí na drugo imé, nalaga se kazen od 25 do 100 gold. Izreče se jim tudi, da ne smejo nikoli več po hišah kupčevati.

b) S tistimi, kateri s tujo ali domačo, kolekovanju podverženo pa ne kolekovano blago po hišah kupčujejo, zadnjič s tistimi, ki ne morejo prav izkazati, da je njih blago iz domačih krajev, ravná se po postavah zastran deržavnih dohodkov, in oni izgubé dovoljenje, po hišah kupčevati.

c) Kdor z nedopuščenim blagom po hišah kupčuje, temu se ne gledé na kaznovanje, katero ga po dohodkinih postavah zadene, nalaga kazen v denarju 5 do 25 gold., in če se še enkrat s tem pregreší, se mu pohiševanjska pravica za vselej vzame. Nedopuščeno blago pa zapade.

d) Kdor svoj pohiševanjski list (pismo) prepustí komu drugemu, izgubí to pravico.

e) Kdor v drugi deželi kakor ima dovoljenje brez posebnega dovoljenja čez 10 dni po hišah kupčuje, ali kdor ni v pervih 10 dneh svojega lista predložil dotični oblastniji, da mu ga podpiše; kdor v mestih in tergih tiste dežele, za katero je dobil pohiševanjsko dovoljenje, ne oglasivši se pred pri krajni gosposki po hišah kupčuje; ta se pri pervem zalezenju kaznuje z denarno kaznijo od 2 do 5 gold., pri drugem zalezenju od 5 do 10 gold., v tretjem primeru izgubi pohiševalsko pravico. Kdor ima verh tega pri sebi še prepovedano blago, kaznuje se še posebej po zadevni postavi.

f) Kdor ima pri pohišni kupčiji pomočnika, kateri nima dovoljenja, kaznuje se v denarjih z 10 gold.

g) Kdor pri pohišni kupčiji rabi voz ali tovorno živino, zapade kazni od 20 do 50 gold.

h) Drugi manjši prestopki pohiševanjske postave pokoré se s kaznijo v denarjih od 30 kr. do 2 gold.

Za denarne kazni je zastavljeno blago, katero je pohiševalec pri sebi imel, ko je postavo prelomil.

Kdor je obdolžen prestopka pohiševanjske postave, more kakor vsak drug, kateri je obdolžen prestopka zoper deržavne dohodke, pritožiti se pri viši sodniji.

Tergovsko zapisovanje in dopisovanje.

Izpiski in računi.

Izpisek.

Gospodu Janezu Medenu, posestniku v Solčavi, prodal sem te-le reči:

18 . .		gold.	kr
3. svečana	4 metre černega sukna po 5 gld.	20	—
4. sušca	5 metrov volnéne robe po 2 gld. 20 kr.	11	—
14. vel. travna	4 metre pisane tkanine po 60 kr.	2	40
5. rožnika	2 mizna perta po 4 gld. 50 kr.	9	–
6. vel. serp.	2 svilnate ruti po 3 gold. .	6	—
8. kimovca	12 miznih pertičev po 50 kr. .	6	—
10. listopada	10 parov zimskih nogovic po 50 kr.	5	—
1. grudna	10 metrov platna hodnika po 30 kr.	3	—
	Vkup .	. .	.

V Solčavi . . .

Jurij Lisec,
tergovec.

Teh . . . gold. . . . kr. sem hvaležno prejel

Jurij Lisec.

Izpisek.

Gospodu Jerneju Novaku, posestniku v Spodnji Poljskavi, prodal sem te-le reči:

18 . .		gold.	kr.
8. prosinca	5 kilogr. kave po 1 gld. 50 kr.	7	50
9. svečana	10 kilogr. sladkorja po 80 kr.	8	—
11. sušca	3 kilogr. laškega olja po 90 kr.	2	70
12. mal. travna	2 litra vinskega kisa po 30 kr.	—	60
18. vel. travna	cimeta in žafrana za 50 kr. .	—	50
20. rožnika	1 kilogr. lanenega olja . . .	—	50
3. mal. serp.	2 kilogr. soli za kuho po 15 kr.	—	30
7. kimovca	3 kilogr. mjila po 25 kr. . .	—	75
	Vkup .	. .	..

V Spodnji Poljskavi . . .

Martin Lesjak,
tergovec.

Teh . . gold. . . kr. sem hvaležno prejel.

Martin Lesjak.

V Ptuju . . .

Račun

Janeza Pirnata, mjilarja v Ptuju, gospodu Jurju Suhaču pri sv. Lovrencu v Slov. Goricah.

Plačuje se v Ptuju.

18 . .		Prejeli ste:	gold.	kr.
prosinca	5	100 zvezkov vlitih sveč po 50 kr.	50	—
svečana	4	40 kilogr. belega mjila po 50 kr.	20	—
„	20	100 kilogr. černega mjila po 20 kr.	20	—
mal. travna	9	50 zvezkov lojevih sveč po 30 kr.	15	—
„	25	10 kilogram. belega, gladkega mjila po 80 kr.	8	—
rožnika	12	10 kilogr. prekajenega mjila po 12 kr.	1	20
mal. serpana	17	100 zvezkov vlitih, visokih sveč po 55 kr.	55	—
kimovca	19	100 zvezkov prihranilnih sveč po 45 kr.	45	—
		Vkup .	. .	. .

Udani

Janez Pirnat.

V Teržiču . . .

Račun

Andreja Debelaka, čevljarja v Teržiču, gospodu Mateju Doberletu v Kranji.

Plačuje se v Teržiču.

18 . .		Prejeli ste:	gold.	kr.
novembra	10	20 parov ženskih čevljev po 3 gold.	60	—
„	20	10 parov otroških čevljev po 1 gold.	10	—
„	25	15 parov ženskih podvezank po 2 gold.	30	—
decembra	9	20 parov ženskih čevljev z zaponami po 2 gold. 50 kr.	50	—
„	12	10 parov terdnih čevljev z dvojnatimi podplati po 4 gold. 20 kr.	42	—
		Vkup .	. .	. .

V Teržiču . . .

Andrej Debelak.

V Terstu . . .

Kupni račun.

Gospodu Mateju Jagodicu, tergovcu v Ljubljani.

18 . .		Po vašem naročilu kupil in poslal sem Vam po južni železnici:	gold.	kr.
prosinca	10	50 kilogr. kave po 1 gold. 50 kr.	75	—
svečana	12	70 kilogr. sladkorja po 80 kr.	56	—
„	12	50 kilogram. laškega olja po 75 kr.	37	50
		Vkup .	168	50
		Nakladnina . . 1 gld. — kr.		
		opravnina $1^1/_2\%$ 2 „ 52 „		
		poštnina i. t. d. — „ 50 „	3	72
		čistih .	172	22

Spoštljivo vdani

Jožef Repič,
tergovec.

V Celji . . .

Prodajni račun

gospodu Janezu Vrečarju na Teharjih.

Dobiti.

18 . .		Za Vaš račun prodal sem danes Jožefu Orelu tukaj:	gold.	kr.
svečana	18	15 hektolitrov pšenice po 9 gld. 50 kr.	142	50
		10 hektolitrov rži po 7 gold.	70	—
		10 hektolitrov ječmena po 5 gold.	50	—
		10 hektolitrov ovsa po 4 gld.	40	—
		Vkup .	302	50
		Troški:		
		Založnina . . 2 gld. — kr.		
		Skladnina . . 1 „ — „		
		opravnina 2% . 6 „ 5 „		
		poštnina in kolek — „ 80 „	9	85
		čistih .	292	65

Spoštljivo vdani
Miha Mrak.

Dnevnik
Antona Gerčarja v Dolini
meseca prosinca 18..1.

dné		gold.	kr.
1.	Kupil od Jurija Pečarja tukaj 30 kosov tkanine po 20 gold.	600	–
2.	Jožefu Rateju v Hrastniku — Dati Prodal za 2 meseca časa, in sem mu poslal 1 sodček kave, 200 kilogr. po 1 gold. 10 kr. . . . . . . 220 gld. 1 sodček sladkorja, 215 kilogr. po 60 kr. . . . . 129 „	349	—
3.	Janez Pintar v Terstu. — Dobiti Kupil sem za 2 meseca časa, in sem dobil od njega 4 sodčike kave, 250 kilogr. po 1 gold. 20 kr.	300	—
4.	Prodal za gotovino Jožefu Kovaču tukaj 30 kilogr. lesne zdrobljene barve po 30 kr.	9	—
5.	Plačal za danes plačljivo menjico na zaukaz (ordre) Janeza Brusa z	100	—
	i. t. d.		

Dnevnik

Ivana Češnovarja v Rovtih

meseca svečana 18 . .

dné		Dati gold.	Dati kr.	Dobiti gold.	Dobiti kr.
2.	Miha Ložar tukaj 15 kilogr. kave po računu . .	40	—	—	—
„	Ivan Stanovnik tukaj 20 kilogr. sirovih rib polénovk po računu	30	—	—	—
„	Matej Koder s Slapa za poslanih 5 kilogr. laškega olja po fakturi	—	—	3	25
3.	Anton Čuk tukaj 5 kilogr. sladkorja po računu .	3	—	—	—
„	Andrej Podgornik tukaj 2 kilogr. indike po računu . .	2	25	—	—
„	Janez Koren iz Goč za poslanih 30 kilogr. solí po fakturi	—	—	6	—
	i. t. d.				

Blagajnovnik s sklepom in pobotom.

Dati — *Dobiti*

Meseca	dne	Reči	gold.	kr.	Meseca	dne	Reči	gold.	kr.
18 . .		Prenesi .	1630	20	. .		Prenesi .	1290	—
maja	31.	Andrej Več tukaj . . .	41	—	maja	31.	Za polletno stanovnino .	200	—
„	„	Jurij Tertnik tukaj . .	13	—	„	„	„ plačilo Ant. Volku tukaj	50	—
rožnika	1.	Ivan Sušnik v Loki . .	100	—	„	„	„ kolek in znamke za liste	10	—
„	„	Izkupilo	60	—	„	„	„ davek	45	—
„	„	Matej Jereb tukaj . .	200	30			čistega ostanka .	449	50
			2044	50				2044	50
rožnika	2.	Ostanek od meseca maja	449	50	rožnika	2.	Za biševanje	80	-
„	„	Janez Vertovec . . .	100	—	„	„	„ plačilo Alešu Zoretu tukaj	46	19
„	„	Izkupilo	80	40					

Blagajnovnik.

Dati

Pola glavne knjige	Mesec	dan	Reči	gold.	kr
	18 . .				
	maja	7	Andrej Več tukaj . .	41	—
	„	„	Jurij Tertnik tukaj . .	13	—
	„	8	Ivan Sušnik v Loki. .	100	—
	„	„	Izkupilo	80	40
	„	„	Matej Jereb tukaj . .	200	—
	„	9	Gospá Marija Marn tukaj	4	30
	„	„	Izkupilo	92	30
	„	10	Anton Globočnik v Celji	14	20
	„	„	Janez Dolenec tukaj .	13	20
	„	„	Izkupilo	63	45

Dobiti

Pola glavne knjige	Mesec	dan	Reči	gold.	kr.
	18 . .				
	maja	7	Za polletno stanovnino .	200	—
	„	„	„ plačilo Antonu Volku tukaj	50	—
	„	„	„ kolek in znamke za liste	10	—
	„	8	„ hiševanje	40	—
	„	„	„ plačilo Jakobu Hrenu tukaj	30	—
	„	9	„ polletni davek . .	45	—
	„	10	„ plačilo Janezu Turku tukaj	40	46

Iz blagajnovnika tergovca Janeza Veča.

Dati	meseca sušca 18 . .				meseca sušca 18 . . *Dobiti*		
dné	R e č	gold.	kr.	dné	R e č	gold.	kr.
1.	Ostanek od meseca svečana . .	836	71	1.	Za gotovo plačilo Mihu Travnu tukaj	800	—
3.	Gotovo plačilo Antona Vehe tukaj	392	96	„	„ polletno hišnino	150	—
7.	Izkupilo v prodajalnici	518	—	4.	„ hiševanje	50	--
9.	Poslano gotovo plačilo Andreja Jamarja v Pečeh	400	—	7.	„ kupljeno kavo	620	10
14.	Izkupilo v prodajalnici	365	38	„	„ voznino iz Tersta	30	45
15.	Poslana menjica na Jurija Velkaverha	420	—	10.	„ davek	15	20
20.	Plačilo Antona Vertnika tukaj .	200	—	12.	„ gotovo plačilo Francetu Pevcu tukaj	200	70
24.	Izkupilo v prodajalnici	320	15	14.	„ hiševanje	34	—
26.	Poslano gotovo plačilo Martina Lesarja v Postojini	100	45	20.	„ plačilo pomočniku Lovretu Vedežu	50	—
27.	Izkupilo v prodajalnici	450	30	23.	„ ostanek	. .	.
		. .	.			. .	.
	Meseca mal. travna 18 . .						
1.	Ostanek od meseca sušca . . .	. .	.				

Iz tergovčevega glavnika.

Dati — Gospod Janez Sajè v Terstu. — *Dobiti*

Meseca	dné	Str n dnevnikova	Reč	gold.	kr.	Meseca	dné	Stran dnevnikova	Reč	gold.	kr.
18 . .						18 . .					
vinotoka	19	.	Za moje gotovo plačilo	500	—	vinotoka	2	.	Za ostanek od prejšnj. rač.	305	83
listop.	20	.	„ njegovo menjico na zaukaz g. Jož. Mraka	1000	45	listop.	9	.	„ od njega kupljeno kavo	250	14
						„	12	.	„ poslane barve . . .	60	42
grudna	31	.	Ostanek na nov račun .	. . .	.	grudna	14	.	„ od njega kupljeno blago	215	20
						„	17	.	„ poslani sladkor . .	320	50
				. . .	.					. . .	.
						18 . .					
						prosinca	1		Za ostanek prejšnj. rač.	1201	7

Dati — Gospod Miha Podobnik v Zatičini. — *Dobiti*

18 . .		Dnevn. stran		gold.	kr.	18 . .		Dnevn. stran		gold.	kr.
julija	15	.	Zanj prodano blago . .	800	82	okt.	5	.	Za njegovo gotovo plačilo	520	—
avgusta	18	.	Zanj prodano blago . .	211	52	dec.	31	.	„ ostanek na nov račun	. .	.
				. . .	.					. .	.
18 . .											
jan.	1		Za ostanek od prejšnj. rač.	305	18						

Zapis (inventar) vsega tergovčevega premoženja
31. decembra 18 . . l.

		gold.	kr.
	Premoženje (aktiva).		
1.	Gotovega denarja	1100	50
2.	Denarjeveljavnega papirja: 2000 gold. po 80 zaostalih obresti . . 30 gold. 80 kr.	. .	.
3.	Zaloga blagá: Po zapisu blagá	2350	54
4.	Prenesljivega blagá vrednega . .	420	—
5.	Tirjatev: od Miha Podobnika v Zatičini 305 gl. 18 kr. „ Jerneja Peteka v Ribnici 212 „ 20 „ „ Ant. Hočevarja v Laščah 311 „ 12 „	. .	.
	Premoženja vkup .	. .	.
	Dolg (pasiva).		
	Pravega dolga: Janezu Stoparju v Terstu 1200 gl. 75 kr. Luku Golobu tukaj . . 211 „ 5 „ Fr. Hudourniku v Gorici 800 „ 12 „		
	Dolga vkup .	. .	.
	Premoženja je . . . . gold. . . kr. Po odštetem dolgu . . . . . „ . . „		
	ostane čist. premoženja . . . . . gold. . . kr.		

Tudi tergovec ali kupčevalec mora na tanko zapisovati, kako terguje ali kako opravlja svojo kupčijo. Njegova zapisovanja v knjigah morajo biti taka, da se vsaki čas lahko razvidi stan njegove kupčije, njegovih tirjatev in zavez, njegovo premoženje in dolg, in blago, ki ga ima v zalogi. Njegove zapisovalne knjige morajo biti natančne in redne, pa tudi pregledne, to je, da se vsa tergovčeva opravila brez posebnega truda morejo pregledati. Tako natančno, redno in pregledno zapisovanje pri tergovstvu imenuje se tergovsko računarstvo ali knjigovodstvo.

Tergovec, ki pride na boben ali na kant, in če se vidi, da je svoja opravila neredno in pomanjkljivo zapisoval, zapade hudi kazni.

Kakor je tergovstvo različno, tako različno je tudi tergovsko zapisovanje ali računarstvo.

Veče in bolj obširne kupčije imajo tudi veče in obširniše računarstvo, manjše pa bolj enojno ali prosto.

Postava ne določuje ravno, kako naj tergovec svoja opravila zapisuje; to prepušča se njegovi previdnosti. Naravnost pa postava tirja, da naj ima tergovec prepisno knjigo ali prepisnik, kamor zapisuje ali ponatiskuje vse liste, ki jih komu ali kam pošilja. Vse líste, ki jih tergovec razpošilja in tudi vse, ki jih prejema, mora naj manj 10 let hraniti.

Tergovec zapisuje poseben račun, poštev ali konto z osebami, s katerimi terguje ali s katerimi je v tergovski zvezi. Ako pa hoče vedeti, koliko mu to pa to blago daje dobička ali zgube, ima pa še za blago svoj posebni račun. Tergovec ima tedaj osebne račune in račune za blago. Poslednji računi rabijo se le pri bolj razširjenem računarstvu.

Vse, kar se zapisuje v tergovčevo knjigo, je ali tirjava, ali pa dolg tergovčev, to je zapisuje se, kar ima tergovec tirjati, ali kar je dolžan. Vsak poštev v glavni knjigi je tedaj tako uravnan, da se na levi strani tirjana, na desni pa prejeta plačila ali dolg kupčevalčev zapisuje. Leva stran odločena je za tiste osebe, katerim zadevni račun veljá in se imenuje dolžna stran, ali s kratko besedo „dati“ t. j., kjer je zapisano, kar mora kaka oseba ali firma dati ali plačati. Desna stran imenuje se naupna stran, ker se tù zapisuje, kar je lastnik računa plačal ali kar ima še dobiti. Leva stran ima tedaj nadpis „dati“, desna pa „dobiti“. Ako se vsi zneski leve strani primerjajo z zneski desne strani, vidi se, ali je lastnik računa kupčiji kaj dolžan, ali ima od od nje kaj tirjati. Razloček med obema imenuje se ostanek ali saldo.

Tergovske knjige morajo biti vezane in strankane, t. j. na posameznih listih morajo biti številke strani zapisane. Knjige priseženih tergovskih mešetarjev morajo biti tudi uradno zapečatene, to je vsi listi morajo biti prešiti z nitjo, ki je na obeh koncih z gosposkinim pečatom zapečatena. Na krajih, kjer ostaja kaj prostora za pisanje, se ta prostor ne sme prazen puščati, temuč mora se prečertati. Tudi se v teh knjigah ne sme kaj izbrisevati ali sploh tako izpremenjevati, da bi se ne vedelo, ali je bilo to precej pri začetku, ali pozneje v knjigo zapisano. Tergovske knjige morajo biti tudi kolekovane, in sicer po velikosti pola po 5, 10 ali 15 kr.

Manjše kupčijske (ročne) knjižice ali zaznamke so brez koleka.

Navadno ima tergovec troje knjig, in sicer: pervo knjigo dnevnik ali primanoto, blagajnovnik ali denarnično knjigo in glavnik ali glavno knjigo. Te knjige so glavne knjige, druge pa, v katere se zapisi nabérajo, so drugotne in pomočne knjige.

V pervo knjigo ali dnevnik zapisujejo se reči iz perve roke. Navadno se stvarí, ki z gotovino sklepajo, ne vpisujejo v pervo knjigo, v katero vpisujejo se le naupne stvarí. V dnevnik se vse stvarí po versti vpisujejo. Zapisuje se leto, dan in mesec, potem ime ali firma tiste osebe, s katero se tergovska opravila izveršujejo. Tù se na kratko zapisuje, o čem se terguje in s kolikim zneskom lastnik prodajalnice komu drugemu kaj dolžuje, ali upa. Ako ima iz tergovstva kaj tirjati, zapiše se ta znesek v predelek „dati“ drugega pogodnika, kateri je tedaj zadolžen; ako pa je lastnik prodajalnice iz zapisane kupčije kaj dolžan, se zapisani znesek tergovskemu prijatelju postavi v predelek „dobiti“ ter se mu zapiše v imetek. Pri vpisovanji v dnevnik zapisujejo se zneski datni in dobitni namešano vkup, ali pa vsak posebej tako, da se naredita dva predelka, enega za „dati“, drugega pa za „dobiti.“

Perva knjiga se navadno vsak teden ali mesec pošteva in sklepa, in sicer tako, da se zneski v „dati“ primerjajo z zneski „dobiti“, in se manjši znesek od večjega odšteje, da se pokaže „ostanek“ ali „saldo“, in kar se postavi v predelek „ostanek“ ali „saldo“ se zapiše kot pervi znesek novega tedna ali meseca in sicer v „dati“ ali „dobiti“, kakor se po sklepu računa kaže tergovcu ali imetek, ali dolg.

Zraven perve tergovčeve knjige je važna tudi blagajnovnik ali denarnična knjiga, katera tergovcu kaže, kako se njegova gotovina v denarnici ali blagajnici pomnožuje ali manjša. V

to knjigo zapisuje se tedaj vse, kar se v denarnico prejema, ali izdaja. Tudi blagajnovnik ima dve strani; leva zaznamnja se z „d a t i“, desna pa z „d o b i t i“. Tergovčeva blagajnica ima se kakor tergovski prijatelj, in ravno tako se tudi vsi prejetki in izdatki v tej knjigi imajo kot opravila, ki se z blagajnico sklepajo. Gotovi prejetki, ki se devljejo v blagajnico, so térjave tergovčeve v blagajnico, tedaj dolgovi blagajničini; vsi tisti zneski pa, ki se iz blagajnice jemljejo, so zneski, ki jih blagajnica povračuje. Prejetki blagajnični se kot njeni dolgovi zapisujejo v „d a t i“, izdatki pa kot njena plačevanja v „d o b i t i“.

V blagajnovnik kakor v dnevnik se po versti in po teku časa vpisuje. Vselej, kadar se kaj zapiše, postavi se zraven dan, kdaj se je prejelo ali izdalo, in pri vsakem prejetem znesku zapiše se imé vplačevalčevo, in pri vsakem izdanem znesku imé prejemnikovo ali stvar, za katero je bilo kaj izdano.

Zneski, ki jih tergovec prejema za izkupila, vpisujejo se v blagajnovnik ali vsak dan, ali vsaj po kratkih prenehljejih, n. pr. od dveh ali treh dni.

Račun v blagajnovniku sklepa se navadno vsak mesec. Kakor v dnevniku, tako tudi v blagajnovniku sèštevajo se vsi prejetki in izdatki, da se vidi ostanek. Ako se prav in natančno zapisuje, mora se ostanek tudi gotovo v blagajnici nahajati. Ostanek kaže gotovino v blagajnici ter stan blagajnice.

Tretja knjiga pri tergovskem knjigovodstvu je g l a v n i k ali g l a v n a k n j i g a. V to knjigo zapisujejo se stvarí iz dnevnika in iz blagajnovnika. Tistim osebam ali firmam, ki so s tergovcem v opravilni zvezi, sèstavlja se posebni račun (konto), v katerega zapisujejo se njihovi dolgovi in njihove térjave. Glavnik je tedaj le sèstavljen račun, ki ga tergovec ima za vse svoje opravilne prijatelje. V glavniku vidi se, koliko je tergovec dolžan in koliko so drugi njemu dolžni.

Verh vsakega računa postavi se imé in kraj tiste osebe ali firme, s katero se račun začenja. Na levo stran (ima) „dati“ zapisujejo se iz dnevnika zaporedoma vsa opravila, katera lastnika zadolžujejo, potem pa zneski, ki jih on prodajalnici dolguje. Na desno stran (ima) „d o b i t i“ stavijo se vsi zneski, ki se lastniku računa v imetek zapisujejo. Ravno tako se tudi iz blagajnovnika v glavnik zapisujejo tisti zneski, ki jih je kak lastnik računa vplačal ali ki so se mu izdali. Glavnik sklepa se navadno na pol leta, pa tudi v drugih časih; najmanj mora se vsako leto enkrat skleniti. Ostanek ali „saldo“ pri sklepu prenese se ter je pervi znesek nadaljevalnega ali obnovljenega računa.

Da se posamezni računi v glavniku ložej najdejo, napravi se tudi tako-le:

Kazalo k glavniku.

Čerka	I m é	Kraj	Število pole			Zapomin
A	Arzenšek Jurij	Bistrica	32	111		
B	Blaznik Anton	Pohorje	17			
	Bratovec Jožef	Gorje	10	114	115	
	Brus Tomaž	Braslovče	33	127		
C	Cizek Miha	Vransko	47			
Č	Čuden Gašpar	Studenice	82			
D	Dogan Janez	Vič	50			
E	Erbežnik Lovre	Verhnika	34			
F	Fajdiga Simon	Radoljica	75			

Tergovske pomočne knjige.

Računik prejemni.

Meseca malega travna 18 . . l.

Pola dnevnikova	Dan		Posamezno gold.	Posamezno kr.	Vkup gold.	Vkup kr.
14	20	Ivan Zemljič v Terstu pošilja po železnici, na obrok 3 mesecev:				
		50 kilogr. kamenega olja . . .	15	45		
		60 kilogr. laškega olja	36	—		
					51	45
16	21	Jože Kažimir v Zagrebu pošilja po železnici, za 4 mesece časa:				
		30 kilogr. izlečka višnjevega lesa po 20 kr.	5	—		
		50 kilogr. premogovega kleja po 15 kr.	7	50		
					12	50
27	22	Jurij Gobar v Domžaljah pošilja po vozniku Antonu Grahu za 2 meseca časa:				
		100 slamnikov iz bele slame po 90 kr.	90	—		
		50 slamnikov iz pobarvane slame po 50 kr.	25	—		
					115	
33	22	Janez Veren v Celovcu pošilja po železnici, za 3 mesece časa:				
		1000 kilogr. neobdelanega železa po 10 kr.	100	—		
		1000 kilogr. železa v palicah po 20 kr.	200	—		
					300	

Računik izdatni.

Meseca malega travna 18 . . l.

Pola dnevnika	Dan		Posamezno gold.	Posamezno kr.	Vkup gold.	Vkup kr.
35	20	Antonu Gorniku v Ribnici poslal po vozniku Janezu Oblaku za 3 mesece časa:				
		80 kilogr. laškega pšena po 30 kr.	24	—		
		50 kilogr. rib slanovk po 30 kr. .	15	—		
		20 kilgr. rib tunic v olji po 40 kr.	8	—		
					47	—
38	21	Jožefu Brodniku v Dobrem polji poslal po Vozniku Janezu Dernulcu za 2 meseca časa:				
		20 kilogr. solitarja po 15 kr. . .	3	—		
		1 hektoliter vinskega kisa . . .	8	20		
					11	20
40	22	Janezu Žagarju v Dragu poslal po vozniku Antonu Veselu za 2 meseca časa:				
		50 kilogr. kave po 1 gold. 20 kr.	60	—		
		50 kilgr. sladkorja po 80 kr. . .	40	—		
					100	—
48	23	Antonu Pogačniku v Lesce poslal po železnici za 3 mesece časa:				
		10 kilogr. lojevih sveč po 50 kr. .	5	—		
					5	—

V računik ali v računsko knjigo (fakturo) zapisujejo se vsi računi, ki se zapominjajo v prejetem ali izdatem blagu. Računik obsega tedaj posamezne in vkupne zneske zadevnih računov, ter je dnevnikova pomočna knjiga.

V računiku je razvidna pola dnevnikova, kjer je kak račun vpisan, potem imé ali firma upnikova ali dolžnikova, blago, dan, kdaj se je blago prejemalo ali izdajalo, ter znesek. Tudi se v računik zapisuje čas, kedaj se mora blago plačati in kako ali po kateri poli se je blago pošiljalo.

Robenik.

Kava.

Kupovanje. — *Prodajanje.*

Meseca	dné		kilogr.	gold.	kr.	Meseca	dné		kilogr.	gold.	kr
18 . .						18 . .					
maja	1	Zaloga od aprila . .	50	35	—	maja	3	Janezu Rusu tukaj .	30	24	—
„	4	Od Janeza Virka v Terstu	100	70	—	„	8	Antonu Kralju v Bledu	50	40	—
„	10	Od Jožefa Tureka tukaj	50	35	—	„	9	Alojziju Rojcu tukaj .	50	40	—
„	15	Od Luka Krajca v Reki	150	105	—	„	10	Mihu Tičarju v Teržiču	40	32	—
„	31	Dobička	—	27	50	„	11	Janezu Trobecu tukaj	50	40	—
						„	20	Marku Stermecu v Loki	85	65	—
						„	31	Zaloga	45	31	50
			350	272	50				350	272	50
Rožnika	1	Zaloge	45	31	50						

V Robenik zapisuje se, kako se s to ali uno robo ali s tem ali unim blagom terguje, koliko se je tega ali unega blaga nakupilo, koliko razprodalo, in ali je bilo pri tem ali unem terštvu kaj dobička ali zgube.

Na levo stran zapisuje se, kaj in kje se je kaj kupovalo, na desno pa, kaj in komu se je kaj prodajalo. Ako se potem zneski obeh strani sèštejejo, vidi se, koliko je bilo pri tej robi dobička ali zgube.

Samo po sebi se razumeva, da se mora tù sèm prištevati tudi zaloga ostalega blaga in sicer s ceno vred.

Robenik sklepa se navadno konec vsakega meseca, da se vé, ali to pa uno blago tergovcu daje dobiček, ali ima pri njem izgubo.

Zaloga ali ostanek blaga zapisuje se v račun prihodnjega meseca.

Ročni blagajnovnik.

Pola 20 — **Dati** — **Dobiti**

Dné	meseca vinotoka 18 . .	gold.	kr.	gold.	kr.
1.	4 kilogr. čaja po 3 gold. 50 kr. .	14	—	—	—
	2 kilogr. sardel po 80 kr. . . .	1	60	—	—
	10 kilogr. bohinjskega sira po 1 gld. 20 kr.	12	—	—	—
	10 kilogr. laškega pšena po 45 kr.	4	50	—	—
	Jurij Žitnik tukaj plača svoj račun z	40	20	—	—
	11 kilogr. olja za luč po 54 kr. .	5	94	—	—
	Anton Germ tukaj plača svoj račun z	10	20	—	—
	Vozniku Janezu Škerbincu plačal .	—	—	12	—
	Jakobu Vidicu tukaj plačal . . .	—	—	20	10
	Poštnina in kolek	—	—	2	—
	Gotovine v blagajnici .	—	—	54	34
		88	44	88	44
2.	Janez Vesel tukaj plača svoj račun s	30	—	—	—
	Mizarju Jožefu Strelu tukaj izplačal	—	—	4	30
	5 kilogr. kave po 80 kr.	4	—	—	—
	Anton Jerebu tukaj plačal . . .	—	—	10	—
	Poštnine	—	—	1	20
	2 kilogr. popra po 90 kr. . . .	1	80	—	—
	4 kilogr. čokolade po 1 gld. 20 kr.	4	80	—	—
	Gotovine v blagajnici .	—	—	25	10
		40	60	40	60

Ročni blagajnovnik služi zato, da se glavni blagajnovnik ne prenapolnuje z malimi zneski, zarad katerih bi se potem splošni pregled oviral.

V ročni blagajnovnik zapisuje se po versti vse, kar se vplačuje in izplačuje. Ročni blagajnovnik je kakor tergovec, ki daje in prejemlje. Vsi zneski, ki dohajajo v blagajnico, zapisujejo se v predelek „dobiti“. Ker pa ročna blagajnica nikoli ne more in sme več izplačati, kakor prejme, se tedaj pri sklepu računa v predelku „dati“ pokaže ostanek ali „saldo“, ki je kot gotovina v blagajnici. Ta gotovina vloži se tedaj v glavno blagajnico ter se v glavni blagajnovnik zapiše kot „izkupilo“.

Tergovski opravilni listi.

Naznanilo nove prodajalnice.

Gospodu Antonu Bregarju v Turjaku.

V Loškem potoku . . .

Z dovoljenjem više gosposke odperl sem tukaj prodajalnico pod svojim imenom. Pečal se bodem največ s suhim blagom, posebno z volneno robo. Ko Vam to naznanjam, Vas uljudno prosim, da bi me počastili s svojimi naročili. Obetam Vam, da Vam bodem vselej z dobrim blagom postregel.

S spoštovanjem

Vam

udani

Miha Ternovec.

Naznanilo razprodaje.

Gospodu Andreju Volku v Studencu.

V Laporjah . . .

Naznanjam Vam, da bodem tergovstvo z mnogoverstnim blagom opustil in zarad tega vso svojo zalogo na debelo in drobno razprodajal.

Z odličnim spoštovanjem

Anton Robar.

Naznanilo smerti tergovčeve.

Gospodu Jakobu Goričanu na Vranskem.

V Braslovčah . . .

Z žalostnim sercem naznanjam, da je moj tergovski tovariš gospod Jurij Močnik danes popoludne umerl, in da

bodem sedaj sam dalje teržil. Prosim, da bi tudi tej prodajalnici zaupali ter me počastovali s svojimi naročili.

S spoštovanjem

Jernej Vraben.

Naznanja se oddaja tergovstva.

Gospodu Ignaciju Presekarju v Belaku.

V Celovcu . . .

Pošteno in zvesto vêdenje mojega tergovskega pomočnika gospoda Janeza Primeka naklonilo me je, da mu od danes prepuščam svojo prodajalnico z vsemi tergovskimi opravili. Ko Vam to izpremembo vljudno naznanjam, Vas lepo prosim, da bili omenjenemu tergovcu, gospodu Janezu Primeku, ravno tako blagovoljno naklonjeni, kakor ste bili meni, ki Vas zeló spoštujem in sem

Vam

udani
Janez Lesjak.

Nekdo pozveduje o drugem tergovcu.

Gospodu Tomu Markušiću v Karlovcu.

V Ljubljani . . .

Oprostite, da Vam pišem in Vas zaupno nekaj prosim. Že v drugič mi je tamkajšnji tergovec Janko Vučetić pisal in naročal pri meni raznega slamnikarskega blaga. Ker pa jaz njega in njegovega tergovstva ne poznam, in bi mu brez vzroka ne odrekel rad pošiljatve, Vas vljudno prosim, naznanite mi ob kratkem stan njegovega tergovstva in njegov značaj. Zagotovljam Vam, da Vašega zaupanja ne bodem nikdar in nikakor zeló rabil. Da bodete mojo zaupno prošnjo uslišali, zanašam se, ter sem

Vam

udani
Jožef Miselnik.

Odgovor prejšnjemu listu.

Gospodu Jožefu Miselniku v Ljubljani.

V Karlovcu . . .

Vašemu zaupljivemu listu dné . . . odgovarjam to-le: Tukajšnji tergovec Janko Vučetić je prav previden in pošten

možak. Ker je še le začel teržiti, je še malo znan, a vendar mu zaupa vsak, kdor ga pozná, kajti zeló marljiv in varčen je tako, da je upati, da si bode kmalo pridobil toliko premoženja in zaupanja, da bode z najboljšim vspehom teržil. Da je tako res, mi bodete verjeli, ker sem vedno

Vam
udani in odkritoserčni sotergovec
Tomo Markušić.

Popraševanje po blagu.

Gospodu Mirku Havličku v Terstu.

V Postojni . . .

Prosim Vas, povejte mi, ali ste sedaj založeni z dobrim, čistim laškim oljem brez okusa drugih pridevkov in po čem bi mi ga kilogram zadnjo ceno pustiti mogli. Ako imate dobro blago, naročil ga bodem kakih 50 do 60 kilogramov.

Priserčno Vas pozdravlja

Vaš
Janez Kozoglav.

Ponudba blaga.

Gospodu Antonu Ravniku v Novem mestu.

Na Kokrici pri Kranju . . .

Naznanjam Vam, da imam sedaj obilo dobrih lončenih cev, ki je na drobno in debelo in prav po ceni prodajam in po želji tudi vlagam in vdelujem. Ker ste bili dosedaj moj redni naročnik, zanašam se, da bodete tudi zanaprej pri meni naročevali imenovane dobre cevi.

S spoštovanjem
Vam
udani
Andrej Net.

Prodajalec si naroča svinčnikov.

Gospodu Francetu Kosu v Zagrebu.

Pri zidanem mostu . . .

Prosim, nemudoma pošljite mi:
60 zvezkov navadnih svinčnikov,
20 zvezkov s št. 5 v černem lesu,
25 zvezkov s št. 5 v rudečem lesu
25 zvezkov s št. 4 v černem lesu.

Kadar dobim blagó, pošljem precej denar.

Z Bogom!
Marka Drakar.

Prodajalec si naroča olja.

Gospodu Janezu Hladniku v Terstu.

V Šiški pri Ljubljani . . .

Prosim, pošljite mi, kakor hitro je mogoče, 80 do 100 kilogramov dalmatinskega olja v 3 sodčkih.

Prosim, da bi bili sodčiki dobro zamašeni in z železnimi obroči nabiti in da bode olje dobro, nenamešano.

S spoštovanjem

Vam udani

Matej Vodnik.

Pošilja se pšenica.

Vozni list.

V Ljubljani . . .

Gospodu Janezu Černilcu v Novem mestu.

Po vozniku Antonu Dolinarju iz Šiške pošiljam Vam danes deset hektolitrov egiptovske pšenice v dveh sodih, zaznamovanih z A. D. Ako pošiljatev dobro obvarovana in v pravem času, to je, do 20. t. m. prejmete, plačajte imenovanemu vozniku 1 gold. 20 kr.

Janez Koruznik.

Pošilja se železo.

Vozni list.

Na Jesenicah . . .

Gospodu Andreju Vertniku v Kamni gorici.

Po vozniku Antonu Mervarju z Jesenic pošiljam Vam danes pet sto kilogramov obdelanega železa. Ako blago o pravem času, t. j. od danes v dveh dneh prejmete, plačajte vozniku 2 kr. od kilograma.

Aleš Javornik.

Vino se pošilja.

Vozni list.

V Ipavi . . .

Gospodu Silvestru Čelešniku v Doljih.

Po vozniku Lovretu Čuku pošiljam Vam danes tri sode letošnjega novega vina (mošta), ki so zaznamovani z △. Ako

to vino dobro obvarovano v pravem času prejmete, prosim, plačajte vozniku 15 gold. voznine, in mi pošljite moja prazna dva soda nazaj.

S spoštovanjem

Vam udani

Jurij Mlakar.

Voznikov nakladni list.

Nakladni list.

V Ribnici . . .

Jaz podpisani Matej Mravlja sem od Martina Pakiža prevzel 50 kosov razne lesene robe, da jo prepeljem gospodu Janezu Mlinarju, tergovcu z lesovjem, v Ljubljani. Zavezujem se, da bodem to prevzeto blago v dveh dneh oddal imenovanemu gospodu v Ljubljani, za kar mi bode potem dal 8 gold. voznine.

Matej Mravlja.

Naznanja se, da se je gotovina poslala.

Gospodu Josipu Horvatiču v Zagrebu.

V Ljubljani . . .

Po današnji pošti pošiljam Vam 200 gold. za poslano pšenico. Prosim, vpišite in poterdite mi to gotovino.

S spoštovanjem

Jernej Ljubič.

Odgovor.

Gospodu Jerneju Ljubiču, žitnemu tergovcu v Ljubljani.

V Zagrebu . . .

Poterjujem, da sem danes prejel 200 gold., ki ste mi jih po včerajšnji pošti poslali in oznanim, da sem Vam jih v imetek zapisal.

S spoštovanjem

Josip Horvatič.

Odkaz na plačilo.

Gospodu Antonu Vidicu v Kranji.

V Gorici . . .

Prosim, plačajte na moj račun tamkajšnjemu Andreju Sitarju v Stražišči sto goldinarjev gotovine, in vpišite jo mojemu dolgu.

Janez Gruden.

Odgovor.

Gospodu Janezu Grudnu v Gorici.

V Kranji . . .

Po Vašem včerajšnjem odkazu sem Andreju Sitarju v Stražišči na Vaš račun izplačal sto goldinarjev gotovine in jih v Vaš račun vpisal.

S spoštovanjem

Anton Vidic.

Poterdilo.

Gospodu Janezu Grudnu, tergovcu v Gorici.

V Stražišči . . .

Ravnokar prejel sem od gospoda Antona Vidica, tergovca v Kranji, na Vaš račun sto goldinarjev gotovine, ki sem jo v Vaš imetek vpisal.

S spoštovanjem

Andrej Sitar.

Vsa tergovska dopisovanja morajo biti, kar je mogoče, kratka, pa vendar natančna in določna. Tergovska pisma so nekaka pogodbina pisma pri tergovskih opravilih, tedaj postava veleva, da se morajo spravljati. V ta namen ima tergovec knjigo ali ponatisnico, v katero spisuje ali ponatiska vsa svoja opravilna pisma, ki jih drugim dopisuje, ter tudi hranuje vsako, ki ga od drugod prejema.

Kadar tedaj tergovec kaj naznanja, odkazuje, pozveduje, ponuja, naroča i. t. d., mora vselej misliti, da so opravilni listi o tem res pravna pisma, ki se morajo vedno skerbno in prav varno vpisovati.

Tergovski listi pišejo se navadno brez vvoda in drugih vpletanj; tudi se tù opuščajo vsa uklanjanja in še celó naslovi. Namesto odgovora zapiše se prejemnikovo imé in njegovo stanovanje in namesto naslova zapiše se samo pridenek „gospod“. Navadno se potem na zgoraj na desni strani zapiše tudi kraj, dan, mesec in leto pisanja. List sklepa se s kratkim priporočilom. Številke, zneski in sploh vse povedbe pišejo naj se razločno in natančno. Nadpisi pišejo se navadno brez naslovov, sicer pa tako natančno kakor sploh pri listih. List, kateri se piše, da ga sabo vzame voznik, ki kako blago prevzame ali kam pelje, imenuje se vozni list.

V vozni list se mora zapisati: 1. voznikovo imé in kraj iz kterega je domá; 2. postavi se imé, stan in kraj tistega, komur se kaj pošilja; 3. imenuje se poslano blago, in se natanko zapiše, koliko ga je, kako je zavito ali zabito in s čim in kako je zaznamovano; 4. zapiše se, koliko je treba voznine plačati, koliko od teže ali sploh od mere, ali pa od vsega skupaj, kakor se je pogodilo z voznikom; 5. pové se, kdaj se je blago oddalo in doklè mora priti na svoje mesto.

Vozni listi za pošiljanje po pošti imajo samo prejemnikov in pošiljavčev nadpis in reč, ki se pošilja in koliko je vredna.

Vozni listi imajo navadno kolek 5 kr.; za poslatve, ki se ne pošiljajo po pošti in ki se v bližnje kraje (7 kilom.) pošiljajo, pa je kolek le za 1 kr.

Tretji del.

Občenje.

Pošiljanje pisem po pošti.

Najvažnejše občenje, to je, pošiljanje sim in tje, je po pošti. Ker mora pa pošiljanje po pošti biti redno, morajo se tedaj izpolnovati gotova pravila in veleva. Pošta preskerbuje pošiljanje listov in prevaženje drugih stvari. Po pošti pošiljajo se: 1. listi in pisma brez vrednosti do 250 gramov težki; 2. listnice; 3. poslatve (natisnine) pod navadnim ali križnim zavitkom; 4 blago za pokušnjo in izgledi; 5. poštne nakaznice. Nadpisi morajo biti razločni in natančni, toda brez listovnih pripisov, t. j. takih spisov, ki so v listu.

Listov, ki bi razun potrebnega nadpisa imeli še kaj nepotrebnega pripisanega, pošta ne sprejema. Vse poslatve po pošti morajo biti tako zapečatene, da se ne morejo drugače odpreti, kakor da se pečat preterga ali poškoduje.

Za liste plačuje se poštnina naprej s tem, da se na list prilepi primerna znamka ali marka. Kolekove znamke za liste ne veljajo. Ako kdo lista ali kake druge poslatve, ki mu doide po pošti, noče sprejeti, mora to na nasprotni strani nadpisa zapisati; uradski dopisi pa se morajo vselej sprejeti.

Poštne nakaznice za denar pošiljajo se lehko v vse kraje v našem cesarstvu, in sicer po 100 gold in manj na vse c. k. pošte, zneski čez 100 do 1000 gold. pa le na pošte v večih krajih. Poštne nakaznice prodajajo se na poštah, pa tudi drugod kakor znamke, zavitki za liste i. t. d. Na poštno nakaznico zapiše se denar, ki se pri pošti vloži, s čerkami

in s številkami. Za poštne nakaznice v kraje zunaj avstrijsko-ogerske monarhije veljajo posebne postave, ki se lehko pozvedó na vsaki c. k. pošti.

Nekatera dopisovanja so tudi poštnine prosta; med temi so:

vsa pisma do svetlega cesarja in na ude cesarjeve družine;

vsi uradski dopisi med cesarskimi oblastnijami in uradi med seboj;

med prestojniki teh oblastnij ali njih namestniki med seboj, ali med temi predstojniki in drugimi cesarskimi uradniki;

dopisovanja med občinami ali soseskami in cesarskimi oblastnijami in uradi, kolikor taisto izvira iz občini izročenih opravil;

dopisovanja duhovnih uradov o verskih, zakonskih, šolskih in o drugih uradskih zadevah;

dopisovanja ravnateljstev javnih šol o učnih zadevah (kar se pa mora v nadpis zapisati) med uradi in med seboj;

vsa naznanila gosposkam o kazenskih rečeh.

Za navadne liste ali pisma brez razločka na daljavo kakega kraja v avstrijsko-ogerski monarhiji iznaša poštnina 5 kr., če nimajo čez 15 gramov teže; za liste, ki so čez 15 do 250 gramov pa je 10 kr. poštnine. Za oddane liste, ki nimajo plačane poštnine, plačuje se do 15 gramov 10 kr., do 250 gramov pa 15 kr. poštnine. Za liste, ki gredó samo v domač kraj, plača se, če niso čez 15 gramov težki, le 3 kr., sicer pa do 250 gramov teže 6 kr. Za liste, ki niso zadosti frankirani, plačuje se ravno tako, kakor za nefrankirane, samo, da se prilepljene znamke vštevajo, ki čakajo na pošti. Listi, ki čakajo na pošti, da nadpisanec sam po-nje pride in so zaznamovani s „poste restante,“ hranijo se tri mesece.

Priporočeni ali rekomandirani listi se pri oddaji in izdaji pošiljajo tako, da se oboje, oddaja in izdaja, pismeno poterjuje.

Včasi je treba, da se list, ki pride na pošto, nemudoma pošlje nadpisniku. List, ki se s tem namenom oddá, da bi se nadpisniku po navlašč najetem poslancu od pošte hitro poslal, imenuje se navlaščni ali ekspresni list. Takim listom mora se na levo stran v nadpisu zapisati „navlaščno oddati“ („Express zu bestellen“), in tudi navadni nadpis mora biti zeló natančen in določen. Na pečatni strani zapiše pa se tudi imé in stanovanje tistega, ki list pošilja. Taki listi oddajajo se priporočeni, ali nepriporočeni, a vselej morajo se frankirati, in sicer tako, da se zraven navadne poštnine plačuje tudi potnina za navlaščno pošiljanje. Ako se navlaščni list oddaja v ravno tem kraji, kamor pride, plača se potnine

15 kr.; za nadpisnike pa, ki stanujejo zunaj oddajišča, plača se od manj in potem od vsake milje 50 kr. potnine. Tiskovine, vezane ali le na pol vezane knjige, odperti listi, naznanila i. t. d. morejo se po prav nizki poštnini pošiljati, in sicer do 50 gramov teže le 2 kr., do 250 gramov 5 kr., do 500 gramov 10 kr., do 1 kilograma teže pa 15 kr. Take poslatve morajo biti odperte in prosto zložene ali v nezapečatenem zavitku, ali pod križnim zavitkom ali pod povézo zavite. Zavítek mora biti tako narejen, da se reč lehko odvije in da se poslatev razloči.

Nadpis naredí se ali na povézo, ali na križni zavitek, ali pa na reč samo. Knjigam sme se priložiti tudi račun; tudi je dopuščeno, da se sme zapisati v knjigo imé, če se komu knjiga odménja ali podari. Tudi več rečí more se poslati pod enim zavitkom, toda nadpisov ne sme več kot eden biti. Natisnin, ki so čez 500 gramov težke, ne jemlje pošta pod križním zavitkom. Kar se zoper postavo poslatvam pod križnim zavitkom pridene, pristavi in priznamova, podverže se taki poštnini, katera je enaka poštnini od listov, kakor tudi priveržku in vsled tega nastopi tudi celó postavno ravnanje.

Ravno tako se po pošti pod prostim, odpertim zavitkom pošilja blago za poskušnjo in sploh poskusne rečí in sicer do 250 gramov teže s 5 kr. poštnine; vendar pa pošta ne sprejema tekočin, stekla, ojstrega orodja i. t. d.

Po vozni pošti pošiljajo se: 1. pisanja brez naznanjene vrednosti, če so težja kot 100 gramov, če se ne oddajajo na pisemsko pošto; 2. listi in pisanja z naznanjeno vrednostjo; 3. reči voznega blaga z naznanjeno vrednostjo in brez naznanjene vrednosti in 4. poslatve s poštnim povzetjem.

Po vozni pošti se ne pošiljajo: a) žive živali (izvzemši male ptice pevke in ptice lepotice, domača perutnina, čebele, pijavke i. t. d.); b) vse rečí, ki se z dergnenjem, s pritiskom ali sploh rade vnémajo, kakor tudi take, ki bi vtegnile drugim poslatvam škodovati, posebno smodnik, žveplenke, fosfor, dinamit, petrolej i. t. d.; c) pisanja brez naznanjene vrednosti do 100 gramov teže, ki se ne ravná ž njimi kakor z rečmí za pisemsko pošto. Ako bi kdo takih prepovedanih rečí z neresničnim naznanilom na pošto oddal, in bi se to izvedelo, plačal bi 25 gold. kazni, in bi moral poverniti škodo, ki bi se po taki poslatvi pripetila. Reč, ki se po vozni pošti pošilja, ne sme biti težka čez 50 kilogramov. Nadpisi pri takih poslatvah morajo biti popolni in zeló natančni. Zraven prejemnikovega imena, stanovanja i. t. d. zapisati se mora tudi,

kaj se pošilja in vrednost mora se naznanjati v avstrijski veljavi. Tudi se mora na poslatev ali na vozni list zapisati imé, stan in stanovanje pošiljalčevo. Vozni listi morajo imeti tisti pečat, s katerim je pošiljatev zapečatena.

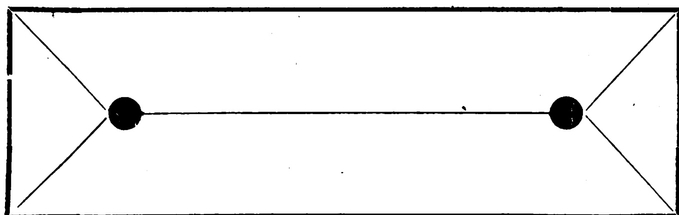
Poslatvam, ki gredó v colne kraje (v Brodi, v Buccari, v Bago ali Carlopag, v Reko, Jungholz, Porto-Ré, v Terst, v Senj, v en del Istrije, na Kvarnarske otoke in v Dalmacijo) mora se zraven voznih listov pridjati tudi še odperto naznanilo blagá (Zoll-Declaration). Taka naznanila morajo obsegati imé prejemnikovo; kraj, kamor se kaj pošilja; znamnje, ki ga ima poslatev; natančni popis poslatve s čisto težo, kraj in dan naznanila in imé in stanovanje pošiljavčevo.

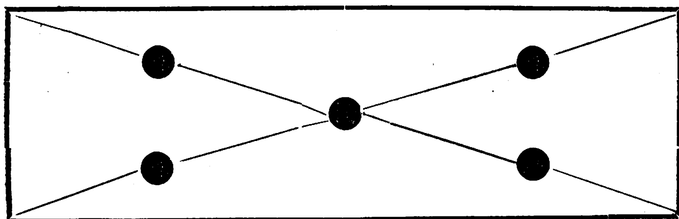
Za vsako poslatev po pošti dá se oddajno poterdilo ali primka, in če se zahteva, tudi povračna primka, za katero plača se sploh 10 kr., za liste v domačem kraji pa le 5 kr.

Denar ali sploh denarja vredna pisma do 250 gramov težki, pošiljajo se v navadnem križnem zavitku.

Ako se pošiljajo posamezni denarji, morajo se zaviti v papir in tako vložiti v list, da se ne premikajo.

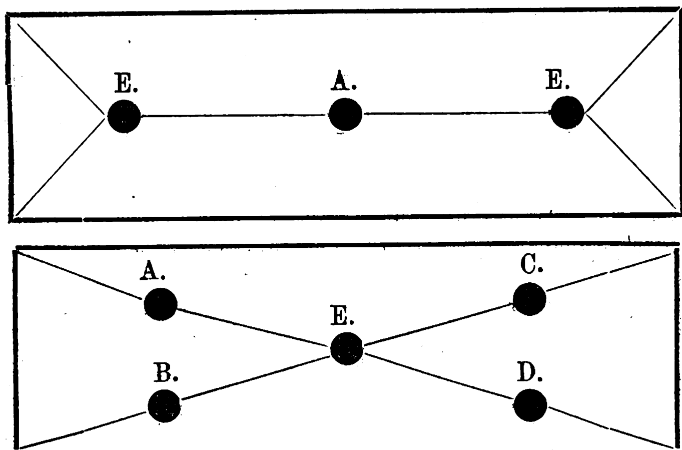
Zavitki, ki jih prodajajo c. k. pošte, zapečatijo se dvakrat, sicer pa petkrat, in sicer tako-le:

Odperti list sprejema pošta le takrat, če se v njem čez 100 gold. denarja pošilja in se list frankira. V takem listu pa se sme vendar manj kot 1 gold. kovinskega denarja (za poravnavo) nahajati; ravno tako se v takem listu razun bankovcev ne smejo druga uradna pisma pošiljati. Pri takih

listih pa uradnik v pričo pošiljavca prešteje denar, ter ga potem zapečati z oddajavčevim in s poštnim uradnim pečatom tako-le:

A, B, C, D je pošiljavčev pečat; E pa poštni uradni pečat.

Listi z denarjem javnih gosposk in uradov oddajajo se samo zapečateni.

Listov, ki niso postavno zapečateni, pošta ne sprejema.

Druge poslatve zavijajo se po tem, ali gredó v bližnje, ali daljne kraje. Manj vredne rečí, do 3 kilograme težke in ki ne gredó v daljne kraje, zavijajo se v navadni terd papir s primerno povezo. Rečí, ki gredó v daljne kraje in ki so bolj težke, morajo se v več terdih papirjev zaviti.

Poslatve, katerim škoduje mokrota, pritiskanje, dergnenje i. t. d., morajo se po okoliščinah v povošeno platno dobro zavite ali céló v zabojih pošiljati.

Ptiči, divja perutnina i. t. d. pošiljajo se v primernih kletkah, ki pa ne smejo višji in širji biti, kakor 40 centimetrov. V teh morajo biti tudi dobro priterjene posode za vodo in pičo, ki se zraven dodaja.

Pijavke pošiljajo se v mokrih vrečih, ali pa v malih krabicah (škatljah) ali zabojih.

Divjačina, ki ne kervaví, pošilja se tudi brez zavitka.

Čebele pošiljajo se v dobro zapertih pajnovih s takimi zračnimi luknjami, iz katerih ne morejo uiti.

Tekočine pošiljajo se v terdnih zabojih ali pletnicah. Napolneni sodi morajo biti z obroči dobro obiti. Poslatve

s tekočinami in z rečmí, ki se rade ubijejo (izvzemši sodi), morajo imeti zunaj posebna znamenja (steklena znamenja).

Pri rečeh, ki se hitro pokvarijo, zapiše se zunaj pristavek: „Pokvari se“ („Dem Verderben ausgesetzt“).

Vsaka poslatev po vozni pošti mora biti tako zapečatena, da se ne more odpreti drugače, da se pečat pokvari. Ako je poslatev povezana, mora biti tudi poveza tako zapečatena, da se zunaj pečata ne more odvezati. Poslatvam, ki so čez 50 gramov težke, mora se pridjati kolekovani vozni list, kateri mora na zaznamovanem kraji imeti tudi pečat, s katerim je poslatev zapečatena. Ako se v nadpis in na vozni list tudi zapiše, koliko je poslatev vredna, zapiše se to v avstrijski veljavi. Pri pošiljanji denarja mora se na tanko zapisati, koliko je v listu tega pa tega denarja posebej in koliko skupaj. Ako kdo poslatvi zapiše napačno vrednost, pošta ni porok za-njo.

Poštnina in vrednina plačuje se ali pri oddaji, ali izdaji, to je, plačuje jo pošiljavec ali prejemnik; le poslatve uradom in odperto oddani denarni listi frankirajo se pri oddaji.

Poslatve, za katere pošta prejemlje denar, pošiljajo se s poštnim povzetjem. Povzetje vendar ne sme presegati 200 gld. Za poslatve s poštnim povzetjem rabijo se poštne povzémnice, katere obsegajo: ime in stanovanje ali pisarnico oddajateljevo, nadpis, znesek povzetka, kateri se zapiše s številkami in s čerkami (z besedami), poštni zapis prejémnega urada, prejemno poterdilo, poštni pečat in podpis izročevalnega urada, poštni zapis izročevalnega urada, poštni zapis prejemnega urada, kadar povzemnica nazaj pride, pečat izplačevalnega urada in prejemnikov podpis. Provizija ali opravnina od povzetkov je do 50 gold. po 3 kr. na vsakih 5 gold., ob večjih povzetkih po 2 kr. na vsakih 5 gold., kolikor se jih nad 50 gold. pošilja; 6 kr. pa je najmanjša povzémna provizija.

Naznanila po telegrafu.

Namesto pisanja po pošti more se pisati po daljnopisu ali telegrafu, katerega sme vsakdo rabiti. Izvzeta so le taka naznanila, ki so zoper postavo, ali ki so iz ozira politike ali občnega blagostanja neprikladna za odpravo po tej poti. Vsi uradniki pri telegrafu so zavezani, da morajo terdo zamolčavati telegrafska naznanila. Vse pa, kar se naznanja po telegrafu, mora biti sicer kratko pa zeló razločno pisano, ter

mora obsegati imé in priimek, značaj in stanovanje pošiljavčevo, kakor tudi tistega, komur se poslanica pošilja. Piše se z latinskimi ali nemškimi čerkami, pa tudi s številkami. Dogovorna znamenja so: plačani odgovor RP., prejemno naznanilo CR., priporočeno naznanilo TR., pošta plačana PP., poslanec plačan XP.

Jeziki, v katerih se telegrafna naznanila pošiljajo, so: angleški, armenski, češki, danski, flamski, francoski, gerški, hebrejski, hervatski, holandski, ilirski, latinski, laški, nemški, norveški, ogerski, poljski, portugalski, rumunski, rutenski, ruski, serbski, slovaški, slovenski, španski, švedski in turški.

Zraven navadnih naznanil se po telegrafu pošiljajo tudi skrivna naznanila, taka, ki imajo le številke ali skrivne čerke ali dogovorjene besede i. t. d.

Nadpis pri telegrafnih naznanilih mora biti zeló natančen in v jeziku tiste dežele, kamor se naznanilo pošilja, ali pa v francoskem jeziku. Vsaka beseda in vsak stavek mora biti določen, da se ne bere n. pr. namesto „koza“ — „kosa“, „sad“ — „zad“, „šiva“ — „živa“, i. t. d. Plačuje se po razni daljavi in po številu besed ali številk, ki jih poslanica obsega. Tudi nakaznice za denar pošiljajo se po telegrafu in sicer do 100 gold. izplačujejo vse pošte, čez 500 gold. pa le poštne blagajnice.

Telegram se n. pr. tako-le sèstavi:

Nadpis. RP.	Gospod Nikola, tergovec, Teršt.
Naznanilo.	Stanujem Dominikanerplatz, 7, Dunaj. Potrebujem sto gold.
Podpis.	Ivan.
Nadpis.	Ivan Vrečko, Valvazorjev terg, 4, Ljubljana.
Naznanilo.	Včeraj srečno došel, vse dobro opravil.
Podpis.	Josip, Zagreb.
Nadpis.	Gospod Miha Vranski v Bledu.
Naznanilo.	Tergovec Anton Vodnik je nagloma umerl. Pridite domov!
Podpis.	Luka, Ljubljana.

Vožnja po železnici.

Vsak, kdor se vozi po železnici, mora udajati se službinim napravam, ki jih izveršuje postavljeno službeno osobje.

Prepire med potniki in službenim osobjem razsoja na postajah postajni prednik, med vožnjo pa vodnik vozovlaka.

Službeno osobje mora vsa redna opravila brezplačno opravljati. Pritoževati mora se ustmeno ali pismeno pri službenem predniku ali pa se pritožba zapiše v pritožbeno knjigo na postaji. Opravništva morajo vsaki pritožbi odgovarjati.

Voznina mora se plačevati z naštetim denarjem, da se z menjevanjem čas ne mudi.

Potniki, ki 5 minut pred vlakovim odhodom ne vzemó voznega listka, ne morejo tirjati, da bi ga dobili.

Otroci, ki še niso deset let stari, vozijo se po znižani voznini. Za otroke v naročji ne plačuje se voznina.

Osebe, ki so zarad bolezni ali drugih okoliščin sopotnikom nevarne, ne jemljejo se med druge popotnike.

Čakavnice odpérajo se eno uro pred odhodom; vozni listki in založenina pa se na večjih postajah oddajajo in sprejemajo pol ure pred odhodom. Vsak potnik mora svoj vozni listek službinemu osobju pokazati, kadar kdo to zahteva. Med potovanjem mora tedaj potnik vozni listek vedno pri sebi imeti. Potnik, ki nima voznega listka, mora plačati kazen.

Kadar vlak začénja iti, ne sme nihče več vstopiti. Potniki, ki vlak zamudé, ne dobé nikakoršnega odškodovanja.

Med vožnjo ne sme se naslanjati na vrata in se tudi ne iz voza stegovati. Popotnik tudi ne smé sam vozovih vrat odpérati in tudi ne pred iz voza stopiti, predno se voz popolnoma ne vstavi. Nihče ne sme brez dovoljenja stopati na železnico in na prostore k njej spadajoče. Prepovedano je tudi samolastno odpérati cestne pregraje, vrata i. t. d. Psov in drugih večjih živali se ne sme jemati na železnico. Tudi se ne jemljejo stvarí, ki se lehko vnamejo, in tekočine, po katerih bi utegnila kaka škoda nastati; posebno se na železnico ne smejo jemati nabasane puške in drugo strelivno orodje, smodnik in enake stvarí. Ravno tako se na železnico tudi ne sprejemajo vinjeni ljudje, in če se na njo prikradejo, morajo se odpraviti.

Popotnik sme seboj imeti le toliko založnine, kar mu je na poti treba, n. pr. popotno skrinjico, plajšč, klobuke, male zaboje i. t. d. Stvarí, ki niso dobro zaperte ali zavezane, se na železnici ne sprejemljejo. Založnina, ki se najdalje 15 minut pred vlakovim odhodom ne oddá, se pravilno ne sprejema. Male stvarí imajo popotniki lehko pri sebi v vozu. Ako kdo svoje založnine ob 24 urah z železnice ne vzame, plača skladnino.

Ako se po železnici merliči vozijo, mora se to najmanj šest ur pred odhodom železnici naznaniti. Pri merliču mora

voziti se tudi spremljevalec. Ako se merlič šest ur po prihodu z železnice ne vzame, ga krajna oblastnija pokoplje.

Žive živali jemlje železnica le do odločenih postaj; pošiljavec ali prejemnik pa jih mora sam pripeljavati in odpeljavati, kakor tudi preskerbovati potrebno orodje za priterjevanje ali privezovanje. Železnično opravništvo more tudi zahtevati, da živali na železnici kdo spremlja in med vožnjo nadzoruje. Psi pošiljajo se v posebnih shrambah; vendar jih železnično opravništvo ne shranuje dalje, ako se na odmenjeni postaji precej ne odvzamejo. Ako se konji pošiljajo po železnici, morajo biti že eno uro pred odhodom na železnici, in ravno tako morajo se tudi eno uro po prihodu od omenjenega kraja odpeljati; ako jih ima železnica dalje, plača se stalnina.

Železnica ne sprejema:

1. Vseh takih rečí, ki po svoji obliki ali teži niso na odpravo po železnici pripravne;

2. vseh takih rečí, ki se morajo po pošti pošiljati, tudi ne pisem, biserov in enakih dragotin;

3. vseh takih rečí, ki se lehko same unamejo ali razpočijo, n. pr. zapalnic, nabitih pušk, fosfora i. t. d.

Vsaki poslatvi mora se pridjati predpisan, natisnen in od železničnega opravništva kolekovan vozni list. V voznem listu mora se natanko zaznamovati blago, kraj in čas, to je, kje in kdaj se je pisal vozni list, znamenja, številke, število, kako je blago zavito in zavezano, kakošno je in kako težko da je. V vozni list zapisuje se podpis oddajalčev kakor tudi imé in kraj prejemnikov. Pošiljavec je odgovoren za vse nasledke, ki izvirajo iz nerazločnega in pomanjkljivo pisanega voznega lista. Voznina šteje se od colne teže (cent po 100 funtov = 50 kilogramov); pri takem blagu pa, ki se brez določene teže prevzame, šteje se voznina ali po posebnih predpisih, ali po teži, ki jo vozovi nosijo, ali pa po prostornem obsegu ali meri. Voznino plačuje pošiljavec, ali pa prejemnik, kakor se nakaže; vendar ima železnica pravico, da voznino že pri sprejemu térja posebno pri rečeh, katere so take, da se kmalu uničijo.

Za redno odpravljene poslatve je železnica porok, in tudi povrača škodo, ki bi se utegnila prigoditi po dokazanem zadolženju železnice.

Denarji ali novci.

Na Avstrijsko-Ogerskem veljá 45 goldinarska mera ali avstrijska veljava, kjer se iz enega funta čistega srebra kuje 45 goldinarjev.

Imamo zlate, sreberne in kuprene denarje. Med zlatimi je najnavadniši cekin ali dukat, ki je vreden srebernih 4 gold. 50 kr. avstr. veljave. Ako se tedaj šteje, koliko je kak zlat ali srebern denar vreden, šteti mora se tudi tačasni nadavek ali „agio". (Kupreni denarji nimajo nadavka).

Zlati denarji so:

suverendór ali sourán za . . .	7 gold.	—	kr.	srebra,
dvojnat suverendór	14 „	—	„	„
zlata krona	13 „	75½	„	„
pol krone	6 „	87¾	„	„
zlati za 20 frankov	8 „	10	„	„
zlati za 10 frankov	4 „	5	„	„

Sreberni denarji so:

zvezni tolar, ...	ki veljá	1	gold.	50	kr.
dvojni zvezni tolar	„ „	3	„	—	„
dvogoldinarski tolar	„ „	2	„	—	„
goldinar	„ „	1	„	—	„
četertnik	„ „	—	„	25	„
krona	„ „	2	„	30	„
polkrona	„ „	1	„	12	„
Marije Terezije tolar	„ „	2	„	10	„
tolar	„ „	2	„	10	„
stara dvajsetica (kovana do l. 1851)	„ „	—	„	34	„
novejša dvajsetica	„ „	—	„	35	„

Drobiž je:

dvajsetica	za	20	kr.
desetica	„	10	„
kupreni četertak . . .	„	4	„
krajcar (sold)	„	1	„
polkrajcarja	„	½	„

goldinar ima 100 kr.

Vsi drugi stari sreberni in kupreni denarji več ne gredó.

Zraven teh denarjev veljajo tudi pri nas tuji zlati in sreberni denarji.

Mera in vaga.

Od 1. januarja 1867. l. veljá nova mera. Novi meri je podlaga meter, desetmilijonni del (severnega) četertnika ali

četertine zemeljskega poludnevnika. Mislimo si, da našo zemljo vertí krog in da gre ta krog skoz oba pola (točki), pa smo si predstavili poludnevnikov krog ali poludnevnik (po latinski „meridijan"). Četerti del tega poludnevnika, to je oddaljenost od pola k ravniku (ekvatorju) imenuje se četert zemeljskega poludnevnika. Takošno četert izmerili so učeni, razdelili jo pa na deset milijonov enakih delov, ter en tak del imenovali „meter" (mera), ki je podlaga vsi sedanji meri in vagi. Po tem takem ima meter zares lastnost naravne mere.

Na metru osnovane so tudi ploskovne in telesne mere, pa tudi uteži. Zato pa tudi imenujemo obsežek vseh sedanjih mer in vag metersko sèstavo.

Jednica dolgostne mere je meter, in jednica ploskóvne mere je kvadratmeter, t. j. kvadrat (čveterokotje), katerega vsaka stran meri 1 meter.

Za jednico poljske mere veljá kvadrat, katerega vsaka stran ima 10 metrov; imenujemo ga ar (od latinske besede „area" ali ploskev).

Za jednico telesnih mer imamo kubikmeter, t. j. kocko, katere vsak rob je 1 meter dolg. Za jednico otle mere (posode) sprejeli so liter, t. j. prostornino otle kocke, katere vsak rob je dolg $^1/_{10}$ metra. Liter pomenja neko gerško mero.

Jednica utežne mere je gram (gerška beseda), t. j. teža otle kocke, napolnjene s čisto vodo v brezzračnem prostoru za toplote 4 stopinj stodélnega (Celsijevega) toplomera. Sleherni rob take kocke je $^1/_{100}$ metra dolg.

Ker je pa na svetu mnogo reči, katere več, pa tudi manj merijo nego podlagina jednica, treba je tudi večje mere in uteži, katero dobimo, ako podlagino jednico pomnožimo, ali pa jo na manjše dele razdelimo.

Ako mero pomnožimo, zaznamnujemo to s tem, da imenu dotične jednice od spredej pristavljamo gerški števnik s končnico *a* ali *o*, tako-le:

deka poménja desetkrat,
hekto „ stokrat,
kilo „ tisučkrat,
mirija „ desettisučkrat

Drobce ali razlomke zaznamujemo s tem, da imenu dotične jednice spredej pridevljemo latinski števnik s končnico *i*, tako-le:

deci poménja deseti del,
centi „ stoti del.
mili „ tisuči del.

Dolgostne mere.

Jednica je meter (m.)

Zloženine:	1 mirijameter (Mm)	je	10000	metrov,
	1 kilometer (Km.)	„	1000	„
	1 hektometer (Hm.)	„	100	„
	1 dekameter (Dm.)	„	10	„
	1 meter (m.)	„	1	meter,
	1 decimeter (dm.)	„	$^1/_{10}$	metra,
	1 centimeter (cm.)	„	$^1/_{100}$	„
	1 milimeter (mm.)	„	$^1/_{1000}$	„

Ploskóvne mere.

Jednica poljske mere (mere zemljiškega poveršja), je ar (a), t. j. kvadrat, čegar vsaka stran je dolga 10 metrov ali 1 dekameter.

Zloženine:	1 mirjar (Ma)	je	10000	arov,
	1 hektar (Ha)	„	100	„
	1 ar (a)	„	1	ar,
	1 centijar (ca)	„	$^1/_{100}$	ara = 1□ m.

Telesne mere.

Jednica splošne telesne mere je kubični meter, a jednica otle ali posodne mere je liter (*l*), ki je enak kubičnemu decimetru.

Zloženine:	1 kiloliter (Kl.)	je	1000	litrov,
	1 hektoliter (Hl.)	„	100	„
	1 dekaltiter (Dl.)	„	10	„
	1 liter (l.)	„	1	liter = 1 Kb. ctm.
	1 deciliter (dl.)	„	$^1/_{10}$	litra,
	1 centiliter (cl.)	„	$^1/_{100}$	„
	1 mililiter (ml.)	„	$^1/_{1000}$	„

Utežne mere.

Utežne mere so osnovane na podlagi telesnih mer. Jednica utežne mere je gram (g), t. j. peza kubičnega centimetra prekápane (destilovane) vode v njeni največi gostosti.

Ker se pa vendar tako malo vode, kolikor je more deržati kubični centimeter, ne more prav natančno izmeriti in izvagati, napolnili so, da se določi práutež, kubični decimeter, t. j. prostornino za 1000krat večjo od kubičnega centimetra, s čisto vodo v njeni največji gostosti, ki se dobi pri 4 stopnjah stodélnega toplomera, in so jo izvagali v brezzračnem prostoru. Po tem poti najdeno pézo od 1000 gramov vode

imenovali so kilogram. Takošen kilogram, ki je z največjo natančnostjo iz platine narejen, hranijo v francoskem deržavnem arhivu v Parizu.

Zloženine:	1 mirijagram (Mg.)	je	10000	gramov,
	1 kilogram (Kg.)	„	1000	„
	1 hektogram (Hg.)	„	100	„
	1 dekagram (Dg.)	„	10	„
	1 gram (g.)	„	1	gram,
	1 decigram (dg.)	„	$^1/_{10}$	grama,
	1 centigram (cg.)	„	$^1/_{100}$	„
	1 miligram (mg.)	„	$^1/_{1000}$	„

50 kilogramov je metrični cent; 1000 kilogramov ali 20 metričnih centov je bačna ali tona (T.).

Spreminjanje stare mere v novo, in narobe.

Vse, kar se sedaj kupuje in prodaja, kupuje in prodaja se po novi meri. Tergovec uravnava ceno svojega blaga po novi meri in vagi, in ravno tako tudi obertnik ceno svojih pridelkov. Dervarji računijo sedaj po □m., zidarji, kamenarji in jamokopi po kubik m. Gospodinja, ki je popred blago na bokale in funte kupovala, kupuje sedaj na litre in kilograme; kmetovalec, ki je popred seme in pridelke svojih njiv meril na orali in vagane, meri jih sedaj na hektarje in hektolitre. Pri spreminjanji stare mere v novo, in narobe treba je poznati števila, ki nam kažejo razmerje, katero veljá med novo in staro mero in utežjo. Ta števila so:

Dolgostne mere.

1 meter	je	0·5272916	dun. sežnja,	približno	$^{10}/_{19}$	sežnja,
1 meter	„	3·1637496	„ čevlja,	„	$3^1/_6$	čevlja,
1 meter	„	1·286077	„ vatla,	„	$1^2/_7$	vatla,
1 mirijameter	„	1·318229	av. milje,	„	$1^7/_{22}$	milje,
1 dun. seženj	„	1·896484	metra,	„	$1^9/_{10}$	metra,
1 „ čevelj	„	0·316081	„	„	$^6/_{19}$	„
1 laket (vatel)	„	0·777558	„	„	$^7/_9$	„
1 av. milja	„	0·7585936	mirijam.	„	$^{22}/_{29}$	mirijam.

Ploskóvne mere.

1 □meter	je	0·278036	□sežnja,	približno	$^5/_{18}$	□sežnja,
1 □meter	„	10·00931	□čevlja,	„	10	□čevljev,
1 hektar	„	1·737727	av. orala,	„	$1^3/_4$	orala,
1 □mirijam.	„	1·737727	□milje,	„	$1^3/_4$	□metra,
1 □seženj	„	3·596652	□metra,	„	$3^3/_5$	„
1 □čevelj	„	0·099907	„	„	$^1/_{10}$	„

1 dun. av. oral je 0·5754642 hektarja, približno $^4/_7$ hektarja,
1 av. □milja „ 0·5754642 □mirijam., „ $^4/_7$ □mirijam.,

Telesne mere.

1 kub. meter je 0·146606 kub. sežnja, približno $^5/_{34}$ kub. sežnja,
1 „ „ „ 31·66695 kub. čevlja, „ 32 „ čevlja,
1 hektoliter je 1·626365 vagana, približno $1^5/_8$ vanaga,
1 „ „ 1·767129 vedra, „ $1^7/_9$ vedra,
1 liter je 0.7068515 bokala, približno $^5/_7$ bokala,
1 kub. seženj je 6·820992 kub. metra, približno $6^4/_5$ kub. metra,
1 kub. čevelj je 0·03157867 kub. metra, približno $^1/_{32}$ kub. metra,
1 vagan je 0·6148682 hektolitra, približno $^8/_{13}$ hektol.,
1 vedro „ 0·565890 „ „ $^9/_{16}$ „
1 bokal „ 1·414724 litra, „ $1^1/_5$ litra.

Utežne mere.

1 kilogram je 1.785523 dun. funta, približno $1^4/_5$ funta,
1 dekagram je 0·571367 lota, priložno $^4/_7$ lota,
1 kilogram „ 2·380697 lek. funta, približno $2^3/_8$ lek. funta,
1 „ „ 3·562928 dun. marke „ $3^4/_7$ marke,
1 gram je 4·855099 dun. karata, približno $4^6/_7$ karata,
1 dun. funt je 0·560060 kilogr., „ $^5/_9$ kilograma,
1 dun. lot „ 1·750187 dekagr., „ $1^3/_4$ dekagrama,
1 lek. funt „ 0·420045 kilogr., „ $^8/_{19}$ kilograma.
1 dun. marka je 0·280668 kilogr. „ $^7/_{24}$ „
1 dun. karat „ 0·205969 grama, „ $^7/_{35}$ grama.

V javnem tergovanji sme se samo s prav preskušenimi in štempljanimi merami, utežmi in vagami meriti in vagati.

Mere, uteži in dotične priprave preskušujejo in štempljavajo (cimentujejo) javni za to postavljeni meroizkusni uradovi (Aichämter), katerim se dadó pervotne mere in uteži.

Poterjujejo in kolekovajo pa se pri merosodnem uradu le te-le mere in vage:

Dolgostne mere.

20, 10, 5, 4, 2 in 1 meter; 5 in 2 decimetra.

Otle mere.

100, 50, 20, 10, 5, 2 in 1 liter; 5, 2 in 1 deciliter; 5, 2 in 1 centiliter, tako tudi s hektolitrovo četert $^1/_2$, $^1/_4$, $^1/_8$, $^1/_{16}$ in $^1/_{32}$ litra.

Uteži.

100, 50, 20, 10, 5, 2 in 1 kilogram; 50, 20, 10, 5, 2 in 1 dekagram; 5, 2 in 1 gram.

Spominska števila.

Ta splošna števila pripravna so še za zaznamovanje stare in nove mere in vage.

Dolgostne mere.

1 palec	je	8	centimetrov;
1 meter	„	3	čevlje, 2 palca;
1 meter	„	3·16	čevlja;
1 čevelj	„	0·316	metra;
3 čevlje	„	95	centimetrov;
5 sežnjev	„	$9^1/_2$	metra;
1 vatel	„	78	centimetrov;
1 meter	„	$1^1/_4$	vatla;
9 vatlov	„	7	metrov;
4 milje	„	3	mirijametre ali 30 kilometrov.

Ploskóvne mere.

1 □palec	je	7 □centimetrov,
10 □čevljev	„	1 □meter,
1 □čevelj	„	$^1/_{10}$ □metra,
$2^1/_2$ □sežnja	„	9 □metrov,
10 oralov	„	$5^3/_4$ hektarja,
4 hektarje	„	7 oralov.

Telesne mere.

1 kub. meter	je . .	31·6 kub. čevlja.
1 kub. čevelj	„ . .	0·0316 kub. metra

Otle mere za tekočine.

2 maslica	je	7 decilitrov,
5 bokalov	„	7 litrov,
1 vedro	„	57 litrov.
1 hektoliter	„	$1^3/_4$ vedra,
7 veder	„	4 hektolitrov.

Otle mere za suho blago.

1 vagan	je . .	61 litrov,
1 hektoliter	„ . .	1 vagan in 20 velikih maslicev
13 vaganov	„ . .	8 hektolitrov.

Uteži.

1 gram	je	$^1/_4$ kvinteljca.
1 lot	„	$1^3/_4$ dekagrama.
4 lote	„	7 dekagramov.
9 funtov	„	5 kilogramov.

Deržavna pisma, banke, kreditni zavodi in loterija.

Deržavna pisma.

Deržava ima redne in izvanredne dohodke. Ako vendar dohodkov ni dovolj, da bi se z njimi poplačevali vsi stroški, jemlje tedaj deržava denar na posodo. Deržavni dolg pa je ali *prostovoljen*, ali *prisiljen*. Prostovoljni deržavni dolg storí se po pogodbi med tem, ki daje denar in med deržavnim oskerbništvom; prisiljen deržavni dolg pa se naredi s tem, da deržavna oblast posestnika istin (kapitalista) sili, da en del svojega kapitala deržavi posodi.

Deržavni dolg je dalje obresten, ali brezobresten, t. j. ako deržava za posojilo plačuje kaj obresti, ali jih ne plačuje. Deržavni upopisi se potem pri plačevanji vadljajo, ali se ne vadljajo, t. j. ali se dolg vrača po kaki določeni osnovi z vadljanjem, ali brez vadljanja. Nekatera deržavna posojila pa so tudi združena z loterijo, t. j. da posodnik zraven tega, da dobiva obresti, tudi igra loterijo. Taka posojila imenujejo se *loterijna posojila* ali *loterijni zajèm*.

Stari deržavni dolg so tista dolžna pisma, ki so bila narejena še pred letom 1815., in novi deržavni dolg so tista dolžna pisma, ki so narejeni od leta 1815.

Najbolj razširjeni in prisiljeni so *loterijni zajemi*, ker lastniku ne zagotovljajo samo odplačila, temuč mu kažejo tudi upanje do kakega dobitka.

Dobro znana so tudi *zemljiška odvezna dolžna pisma*, katera dajejo 5% obresti in se odplačujejo po vadljanju.

Obresti plačujejo se z bankovci, ali v srebru.

V srebru plačujejo se obresti tem-le dolžnim pismom:

1.	dolžnim	pismom	narodnega zajema	.	l. 1854;	
2.	„	„	zajema v srebru	.	l. 1849;	
3.	„	„	„ v „	.	l. 1851,	serija B;
4.	„	„	„ v „	.	l. 1854;	
5.	„	„	„ v „	.	l. 1864;	
6.	„	„	„ iz Anglije	.	l. 1852;	
7.	„	„	„ iz „	.	l. 1859	in
8.	„	„	„ iz Francije	.	l. 1865.	

Z bankovci plačujejo se obresti tem-le dolžnim pismom:

1. metalična dolžna pisma (Metalliques-Obligationen);
2. iz starega deržavnega dolga vadljujočim dolžnim pismom;

3. dolžnim pismom loterijnega zajema . . . l. 1854.;
4. „ „ „ „ . . . l. 1860. in
5. „ „ davčnega „ . . . l. 1864.

Obresti dolžnim pismom plačujejo se s tem, da se dotičnim dolžnim zapisom in srečkom odstrižejo mali listki odrezleji ali **kuponi**, kateri se po odštetvi davka zamenjujejo z denarji.

1. Kuponi od deržavnih sreček so vredni:

Kupon	po	—	gld.	30	kr. konv. den.	=	—	gld.	42	kr. av. v.
„	„	1	„	15	„ „ „	=	1	„	5	„ „ „
„	„	1	„	30	„ „ „	=	1	„	26	„ „ „
„	„	2	„	—	„ „ „	=	1	„	68	„ „ „
„	„	2	„	15	„ „ „	=	1	„	89	„ „ „
„	„	2	„	30	„ „ „	=	2	„	10	„ „ „
„	„	5	„	—	„ „ „	=	4	„	20	„ „ „
„	„	6	„	15	„ „ „	=	5	„	25	„ „ „
„	„	7	„	30	„ „ „	=	6	„	30	„ „ „
„	„	8	„	—	„ „ „	=	6	„	72	„ „ „
„	„	10	„	—	„ „ „	=	8	„	40	„ „ „
„	„	11	„	15	„ „ „	=	9	„	45	„ „ „
„	„	12	„	30	„ „ „	=	10	„	50	„ „ „
„	„	14	„	—	„ „ „	=	11	„	76	„ „ „
„	„	15	„	—	„ „ „	=	12	„	60	„ „ „
„	„	16	„	—	„ „ „	=	13	„	44	„ „ „
„	„	18	„	—	„ „ „	=	15	„	12	„ „ „
„	„	18	„	20	„ „ „	=	15	„	40	„ „ „
„	„	20	„	—	„ „ „	=	16	„	80	„ „ „
„	„	20	„	37½	„ „ „	=	17	„	32½	„ „ „
„	„	22	„	30	„ „ „	=	18	„	90	„ „ „
„	„	25	„	—	„ „ „	=	21	„	—	„ „ „

2. Kuponi národnega zajema v kovanem denarji.

Kupon po	—	gold.	30	kr. konv. den.	veljá	—	gold.	42	kr. av. v. srebra.
	1	„	15	„ „ „	„	1	„	5	„ „ „ „
	2	„	30	„ „ „	„	2	„	10	„ „ „ „
	12	„	30	„ „ „	„	10	„	50	„ „ „ „
	25	„	—	„ „ „	„	21	„	—	„ „ „ „

3. Kuponi najema v srebru od leta 1849 v kovanem denarji.

Kupon	po	2 gld.	30	kr. konv. den.	veljá	2 gld.	41½	kr. av. v. srebra.	
	„	12 „	30	„ „ „	„	12 „	7½	„ „ „	
	„	25 „	—	„ „ „	„	25 „	15	„ „ „	

4. Kuponi najema v srebru od leta 1851., serija B, v kovanem denarji.

Kupon	po	2 gl.	30 kr.	konv.	den.	veljá	2 gl.	41½ kr.	av.	v.	srebra.
	„	12 „	30 „	„	„	„	12 „	7½ „	„	„	
	„	25 „	— „	„	„	„	24 „	15 „	„	„	

5. Kuponi zajema v srebru od leta 1854. v kovanem denarji.

Kupon	po	2 gl.	30 kr.	konv.	den.	veljá	2 gl.	41½ kr.	av.	v.	srebra.
	„	12 „	30 „	„	„	„	12 „	7½ „	„	„	
	„	25 „	— „	„	„	„	24 „	15 „	„	„	

6. Kuponi deržavnih dolžnih pisem v avstr. veljavi.

Kupon	po	2 gl.	50 kr.	av.	v.	veljá	1 gl.	99½ kr.	av.	v.	v bankovcih.
	„	12 „	50 „	„	„		9 „	97½ „	„	v	„
	„	25 „	— „	„	„		19 „	95 „	„	v	„

7. Kuponi zajema iz Anglije od leta 1852 v kovanem denarji.

Kupon po 12 gld. 50 kr. av. v. veljá 12 gld. 7½ kr. av. v.
„ „ 25 „ — „ „ „ 24 „ 15 „ „

8. Kuponi zajema iz Anglije od leta 1859 v kovanem denarji.

Kupon po 25 gold. av. v. veljá 24 gold. 15 kr. av. v.

9. Kuponi zajema iz Francije od leta 1865. v kovanem denarji.

Kupon za 12 frankov 50 cent. ali 5 gold. av. v. veljá 4 gld. 83 kr. av. v. v zlatu.
Kupon po 62 frankov 50 cent. ali 25 gld. av. v. veljá 24 gld. 15 kr. v zlatu.

10. Kuponi zajema v srebru od leta 1864. v kovanem denarji.

Kupon po 25 gold. veljá 23 gold. 10 kr. av v. srebru.

11. Kuponi zajema od leta 1866.

Kupon po 2 gold. 50 kr. av. v. veljá 2 gold. 15¼ kr. av. v. v bankovcih.
Kupon po 25 gold. av. v. veljá 21 gold. 52½ kr. av. v. v bankovcih.

12. Kuponi loterijnega zajema od leta 1854. konv. den.

Kupon za 10 gold. konv. den. veljá 8 gold. 40 kr. av. v. v bankovcih.

13. Kuponi loterijnega zajema od leta 1860.

Kupon	po	2	gld.	50	kr.	av.	v.	veljá	2	gld.	av.	v.	v	bankovcih.
	„	12	„	50	„	„	„	„	10	„	„	„	„	„
	„	25	„	—	„	„	„	„	20	„	„	„	„	„

14. Kuponi davčnega zajema od leta 1864. av. v.

Kupon	po	—	gld.	50	kr.	av.	v.	veljá	—	gld.	40	kr.	av.	v.	v	bankovcih.
	„	1	„	—	„	„	„	„	—	„	80	„	„		v	„
	„	1	„	50	„	„	„	„	1	„	20	„	„		v	„
	„	2	„	50	„	„	„	„	2	„	—	„	„		v	„
	„	5	„	—	„	„	„	„	4	„	—	„	„		v	„
	„	7	„	50	„	„	„	„	6	„	—	„	„		v	„
	„	10	„	—	„	„	„	„	8	„	—	„	„		v	„
	„	15	„	—	„	„	„	„	12	„	—	„	„		v	„

15. Kuponi ogerskih, sedmograških, temeserskih in hervatsko-slavonskih zemljiščnih odveznih dolžnih pisem v konv. denarji.

Kupon za 1 gld. 15 kr. konv. den. veljá 1 gld. 22 kr. av. v.
„ „ 2 „ 30 „ „ „ „ 2 „ 44 „ „

16. Kuponi zemljiščnih odveznih dolžnih pisem cislajtanskih kronovin v konv. den.

Kupon za 1 gld. 15 kr. konv. den. veljá 1 gld. $18^1/_8$ kr. av. v.
„ „ 2 „ 30 „ „ „ „ 2 „ $36^1/_4$ „ „

Banke.

Zavod, ki ima naméro, da posreduje izplačevanje v kovanem denarji, imenuje se banka.

Banke so: banke listnice, banke prevodnice, banke z odbitkom (eskomptne banke), banke hranilnice, banke posojevalnice i. t. d.

Banke listnice izdajajo namesto kovanega denarja bankovce ali listike, ki namestujejo kovani denar in so pri občenji kot gotovi denar. Ti bankovci ali listiki so nakaznice, ki jih banka sebi nakazuje s tem, da obeta, da jih hoče po želji lastnikovi zamenjati za kovani denar.

Banke prevodnice pa tistim osebam, ki v banko vložé denar, ta znesek kot upni znesek pripisujejo. S tem upom (kreditom) more se ravnati kakor z gotovino.

Banka z odbitkom (eskomptna banka) preskerbuje ménjo še ne izteklih menjic, da si za to nekaj odbije ali odšteje, kar se imenuje odbitek (diskonto) ali odštevnina.

Banke hranilnice hranijo vredna pisma, denar in druge vredne stvarí.

Banke posojevalnice posojujejo ali naprej dajejo denar na obresti, ako se jim davljajo vredne stvarí.
Včasi tudi ena banka združuje več omenjenih bank.

Javni kreditni zavodi in hranilnice.

Bolj ko se razvija obertnija in tergovstvo, bolj kaže se potreba, da obertnik in tergovec po kratki in lehki poti dobiva potrebnega denarja za svoje obertniške in tergovinske namene. Tej potrebi vstrezajo kreditni zavodi, ki so največ delničine zadruge, ali zadruge z akcijami, in se ravnajo po svojih posebnih pravilih. Vsak kreditni zavod je v širjem pomenu tudi banka. Hranilnice so sedaj že največ po vseh deželah, in imajo namen, da ljudi vadijo varčnosti. Kdor si prihrani kaj denarja, lehko ga hrani v hranilnico, katera pa mu za vložnino plačuje obresti in tako njegovo premoženje množi.
Hranilnica pa tudi posojuje denar takim ljudem, ki ji morajo kaj zastaviti, n. pr. zemljišča, hiše i. t. d. *

Loterija.

Loterija je igra za srečo, kjer se upa, da se bode po kaki gotovi številki ali po več številkah kaj dobilo (zadelo).
Loterije so deržavne ali zasebne, kakor jih ali deržava, ali kdo drugi napravlja.
Loterija s številkami se je v naši deržavi vpeljala leta 1851. Ima 90 številk, ki se stavi na nje, in sicer na eno, po dve, tri, štiri in pet. Nekdo je izštevilil in dokazal, kako težko se kaka številka ugane ali zadene. On pravi: „90 številk more se 4005krat sèstaviti po dve in dve številki. Ker pri vsaki loteriji 5 številk na svitlo pride in je med temi 5 številkami 10 takih dvojk (amb), tedaj je celó, celó malo upanja, da kdo „ambo“ zadene, ker med 400kratnim srečkanjem more se le ena „amba“ zadeti. Pri 90 številkah je 11.148 trojk (têrn). Ker je med 5 številkami vsake loterije 10 „têrn“, tedaj se more med 11.784kratnim srečkanjem komaj ena „têrna“ zadeti. Med 90 številkami pa je 2,555.190 „kvatêrn“ in 43,949.268 „kvintêrn“.
Vsak tedaj lehko vidi, da ni skoro nič upanja, da bodo ravno njegove številke vlečene.
Kdor v loteriji kaj zadene, skazati mora se z loterijskim listkom, na katerem so zapisane številke, ki so prišle. Do-

* Več o „hranilnicah in posojilnicah“ bere se v „Koledarju“ družbe sv. Mohorja za leto 1876, str. 197.

bitki do 1000 gold. izplačujejo se v loterijski nabiralnici, kjer je kdo številke stavil; večje dobitke pa izplačuje le velika loterijska blagajnica.

Dobitki veljajo tri mesece po tem, ko so številke prišle; ako jih kdo v treh mesecih ne vzame, jih izgubi, in dotični loterijski listek je neveljaven.

Četerti del.

Medsebna pisma.

Pogodbe.

Nekdo pri odhodu v daljni kraj pri svojem sosedu shranuje hranilnično knjižico.

(Kolek 50 kr.)

Hranilna pogodba,

ki sta jo dogovorila in sklenila Janez Pivalec, kmet v Vrečah, h. št. 20 in France Sodec, hišnik ravno tù, h. št. 21. tako-le:

1. Janez Pivalec, ki odhaja za 5 tednov k vojaškim vajam, pri svojem sosedu Francetu Sodecu hranuje svojo hranilnično knjižico št. 2879 do tistega časa, da pride zopet nazaj.

2. France Sodec poterjuje, da je omenjeno hranilnično knjižico res prejel, da jo hrani.

3. France Sodec zavezuje se, da bode to hranilnično knjižico tako dobro in varno hranil in varoval kakor svoja lastna vredna pisma, in da jo bode dal nazaj, kadarkoli bode to zahteval njegov sosed Janez Pivalec.

4. Janez Pivalec obéta, da bode Francetu Sodecu za varovanje hranilnične knjižice dal deset goldinarjev av. v.

V spričbo te hranilne pogodbe so naslednji svojeročni podpisi:

V Holazah . . .

Janez Pivalec.
France Sodec.
Viljem Sliva, priča.
Rok Muha, priča.

Če kdo kako tujo reč prevzame, da jo za nekaj časa hrani in za njo skerbi, nareja se navadno o tem hranilna pogodba. Ta, ki kako reč pri kom hrani, je shranivec ali izročnik (deponent), in ta, ki reč hrani, je hranivec (depositar).

Hranivec mora reč za pogojeni čas skerbno hraniti in jo po preteku izgovorjenega časa ali po okoliščinah še popred lastniku neizpremenjeno nazaj dati. Ako se hranilni čas ne določi, sme se hranjena reč poljubno odpovedati. Tudi ima shranivec pravico, da more shranjeno reč pred izgovorjenim časom térjati. Hranivec je odgovoren za škodo, ki bi jo shranjena reč po njegovem zadolženju terpela, nikakor pa ne za škodo, ki bi jo shranjena reč ne terpela po njegovi krivdi. Kolek pri hranilnih pogodbah ravná se po lestvici II., če je namreč za shranjenje kaj plačila pogojenega; sicer pa veljá kolek za 50 kr.

Daritna pisma in pogodbe.

Nedko svojemu prijatelju daruje svojo hišno uro.

Daritno pismo,

s katerim jaz nižeje podpisani Anton Hribar izrekam, da svojemu prijatelju in sosedu Mateju Krajecu za njegovo skerb in postrežbo v moji bolezni darujem svojo veliko hišno uro z omarico vred, ter jo mu dajem v njegovo popolno prosto lastnino.

V spričbo tega daritnega pisma je moj svojeročni podpis in svojeročni podpis dveh naprošenih prič.

V Grahovem . . .

Anton Hribar, darivec.
Vekoslav Telič, priča.
Tine Kotnik, priča.

Nekdo svojemu stričniku daruje 200 gold.

Daritna pogodba,

s katero jaz France Topolnik svojemu stričniku Janezu Topolniku darujem dve sto goldinarjev av. v. v njegovo lastnino, vendar s tem pogojem, da naj se mu izplačajo še le po moji smerti. Tudi si prideržujem pravico, da ta dar morem vsaki čas preklicati ali o njem kaj prenarediti. V spričbo

tega mu dajem to pismo, katero tudi stričnik podpisuje v dokaz, da dar sprejemlje.

V Godoviču . . .

France Topolnik, darivec.
Janez Topolnik, prejemnik.
Metodij Hojan, priča.
Miha Slamar, priča.

Kadar kdo komu kaj daruje ali daje kako pravico, drugi pa ta dar ali pravico prejemlje, nareja se darilno pismo ali daritna pogodba. Razločuje se daritev kake reči med živimi in daritev kake reči še le po smerti.

Ako darivec darú ne dá precej z daritnim pismom ali z daritno pogodbo, mora se o daritnem pismu ali o daritni pogodbi, da je veljavna, narediti notarstveni zapis.

Posojavne pogodbe.

Nekdo konja posoja.

(50 kr. kolek.)

Posojavna pogodba,

ki sta jo dogovorila in sklenila gospod Tomaž Janežič, posestnik v Slatini, in gospod Jakob Dvornik, c. k. uradnik ravno tù, tako-le:

1. Gospod Tomaž Janežič posojuje in daje svojega „Sivca“ gospodu Jakobu Dvorniku, da ga bode brezplačno rabil štiri tedne, to je od danes do . . .

2. Gospod Jakob Dvornik poterjuje, da je imenovanega jezdnega konja za štiri tedne od gospoda Tomaža Janežiča na posodo dobil in prevzel, ter se zavezuje, da bode posojenega konja lastniku gospodu Tomažu Janežiču dné . . . nepokvarjenega nazaj dal.

3. Gospod Jakob Dvornik zavezuje se, da bode posojenega konja te štiri tedne z vsem potrebnim preskerboval in vse stroške zanj sam plačeval.

V spričbo te pogodbe to pismo svojeročno podpisujejo:

V Slatini . . .

Tomaž Janežič.
Jakob Dvornik.
Cvetko Plešnik, priča.
Mohor Pečuh, priča.

Protopis za posojenega konja.

(50 kr. kolek.)

Protopis.

Nižeje podpisani Jakob Dvornik poterjujem, da mi je gospod Tomaž Janežič svojega jezdnega konja za rabo do dné... brezplačno posodil in mi ga danes izročil. Zavezujem se, da bodem dné . . . tega posojenega konja gospodu Tomažu Janežiču nepoškodovanega nazaj dal in da bodem vse stroške za kermnjenje konja do tega časa sam plačeval.

V spričbo tega so naslednji svojeročni podpisi:

V Slatini . . .

Jakob Dvornik.
Ljubivoj Vrah, priča.
Tilen Več, priča.

Nekdo posojuje voz.

Posojavna pogodba,

ki sta jo dogovorila in sklenila Aleš Koželj, kmetovalec, in Primož Traven, gostilničar, oba v Tunjicah, tako-le:

1. Aleš Koželj svojemu sosedu Primožu Travnu posojuje in brezplačno prepušča svoj težki voz za štirnajst dni, to je od danes do . . ., da gre ž njim po vino na Dolenjsko, vendar le za svojo potrebo in osebo.

2. Primož Traven zavezuje se, da bode imenovani voz v štirnajstih dneh, to je, dné . . . Alešu Koželju nepoškodovanega nazaj dal, in ko bi ga kaj poškodoval, zavezuje se, da bode ga na svoje stroške popolnoma popravil.

V spričbo tega to pogodbo podpisujejo:

V Tunjicah . . .

Aleš Koželj.
Primož Traven.
Janez Gerkman, priča.
Josip Poljak, priča.

P o s o j a v n a p o g o d b a se nareja takrat, če kdo komu neporabljivo reč za brezplačno rabo na odločen čas posojuje. Posodojemnik ima pravico, da posojeno reč sme po pogodbi rabiti, pa ima tudi dolžnost, da mora reč o pravem času in nepoškodovano ali nepokvarjeno lastniku nazaj dati. Ako se ni vstanovil čas, kdaj se mora reč nazaj dati, namen rabe pa je odločen, je posodojemnik dolžan, da reč brez odloga rabi in potem berž, ko je mogoče, vrača. Posodojemnik ima praviloma sicer pravico, da izposojeno reč tudi pred od-

ločenim časom vrača; ako bi pa reč, če se prezgodaj nazaj dá, posodivcu nadlego delala, se to proti njegovi volji ne more zgoditi. Ako posodojemnik posojeno reč drugače rabi, kakor se je izgovorilo, ali ako nje rabo samostalno komu drugemu prepušča, je posodivcu odgovoren, in temu gre tudi pravica, da reč sme precej nazaj térjati. Ako se posojena reč poškoduje ali pokončá, mora posodojemnik ravno tako kakor hranivec kake reči poverniti ne le tisto škodo, katere je on sam kriv, temuč tudi naključno škodo, h kateri je s krivičnim djanjem priliko dajal. Ako se posojena reč izgubi, in posodojemnik poplača, kar je vredna, še nima zaradi tega pravice, ako se reč zopet najde, zoper lastnikovo voljo, da bi jo za-se obderžal, če je ta pripravljen, da prejeto vrednost poverne.

Ako se posodivec v tridesetih dnevih, od kar je posojeno reč nazaj dobil, ni pritožil, je tožba minula.

Večkrat posodojemnik tudi pismeno poterjuje, da je reč na posodo dobil, ter daje posodniku prejemni list ali tako zvani protopis (revers).

Zajem ali posodilo.

Zajemno ali dolžno pismo o posojilu.

Zajemno pismo.

Jaz Anton Bezgovšček, po domače Sodar v Medvedovem Selu, s tem pismom poterjujem, da mi je Miha Travnik za mojo potrebo v bolezni danes posodil sto goldinarjev av. v. v bankovcih, in da mu bodem ta denar v dveh letih gotovo vernil, do tistega časa pa obresti po šest goldinarjev od sto plačeval.

V Medvedovem Selu . . .

Anton Bezgovšček, dolžnik.
Milivoj Ruda, priča.
Dobroslav Zamuda, priča.

Zajemno ali dolžno pismo z zastavo.

Zajemno pismo.

Jaz, Matej Vesel, za-se in za svoje naslednike veljavno poterjujem, da mi je Alojzij Pavlič, posestnik v Stranski Vasi, danes posodil in gotovo naštel šest sto goldinarjev av. v. Zavezujem se, da bodem od teh 600 goldinarjev plačeval po šest goldinarjev od sto obresti, in jih bodem v enaki veljavi

pošteno vernil upniku Alojziju Pavliču, ali njegovim pravim naslednikom, in sicer pol leta potem, kadar mi bodo napovedani. V zagotovilo tega zajema in obresti zastavljam svojo hišo v Stranski Vasi s št. 15, ki je zaznamovana v zemljiščini knjigi Bokalske grajščine v zapisniku pod urb. št. 39., in dopuščam, da Alojzij Pavlič ta dolg vknjiži na imenovano moje posestvo.

V Stranski Vasi . . .

Matej Vesel, dolžnik.
(Pristavek povérila.)

Zajemno ali dolžno pismo o posojilu v srebru.

Zajemno pismo,

s katerim jaz nižeje podpisani Jurij Lužar, kmet v Vodicah, priznavam, da mi je Sosed Anton Rodič posodil 400 goldinarjev, to je: štiri sto goldinarjev srebernih po goldinarskih tolarčkov, katere mi je danes resnično in pošteno naštel. Zavezujem se, da bodem upniku ta zajem v treh lètih brez vsega odbitka v enakem srebernem denarji, to je, v pogoldinarskih tolarčkih, po preteku izgovorjenega časa v njegovem stanovanji vernil, med tem časom pa od teh 400 goldinarjev po šest goldinarjev od sto obresti za pol leta naprej v srebru plačeval in sicer pod izgubo izgovorjene dobe za izplačilo glavnice, ako bi obresti šest tednov na dolgu ostale. Tudi mu obetam, da mu bodem povernil kolek za dotični plačilni list in vse stroške pri sodnem iztérjanju tega zajema, ako bi ga bilo treba.

V spričbo tega sem jaz z dvema naprošenima pričama to zajemno pismo svojeročno podpisal.

V Vodicah . . .

Jurij Lužar, dolžnik.
Miha Turek, priča.
Matjaš Sever, priča.

Zajemno ali dolžno pismo o posojenem žitu.

Zajemno pismo.

Jaz, Anton Mravljak, kmetovalec v Golcih, k. št. 20, s pričujočim zajemnim pismom poterjujem, da mi je Anton Čolnik, posestnik na Dervanji, posodil deset hektolitrov domače pšenice letošnjega pridelka tako, da mu jo bodem prihodnje leto o mlatvi ravno take in toliko, to je, deset hektolitrov vernil in mu je verh tega še pol hektolitra za obresti navergel.

V poterjenje tega to zajemno pismo sam podpisujem, kakor tudi naprošeni priči.

V Golcih . . .

Anton Mravljak, dolžnik.
Ognjeslav Kurent, priča.
Peter Laznik, priča.

Zajemno ali dolžno pismo o sirotinskem denarji.

Zajemno pismo,

s katerim jaz Ciril Veselko, kmetovalec v Goričah, izrekam, da mi je slavni c. k. sirotinski urad pri slavni c. k. okrajni sodniji v Kranji posodil in v gotovini naštel dve sto goldinarjev av. v., katere sem resnično prejel, in sem jih tedaj res dolžan.

Zavezujem se, da bodem od tega posojila od danes naprej plačeval po pet goldinarjev od sto obresti in jih redno oddajal pri slavnem c. k. sirotinskem uradu v Kranji, glavnico pa po prejšnji polletni, vsakemu pogodniku enako na voljo dani odpovedi, o menjenemu uradu v ravno tem denarji vernil.

Obétam in zavezujem se, da bodem te obresti vsako leto pervega aprila in pervega oktobra natanko naprej plačeval in ko bi tega ne storil, bi slavni c. k. sirotinski urad imel pravico, da bi to glavnico z obresti vred brez kake odpovedi na moje stroške térjal. V zagotovilo tega posojila in obresti zastavljam svojo hišo pod št. 12 v Goričah, ki je vpisana v zemljiščni knjigi Kamenjske grajščine, v zvezku II., stran 109, in dopuščam, da se na podlagi tega zajemnega pisma imenovana glavnica 200 goldinarjev av. v. s 5% obresti in z vsemi drugimi pravicami, ki se strinjajo s tem dolžnim pismom, zavaruje po zastavni pravici, in da se torej to dolžno pismo na moje stroške brez daljnega porazumljevanja vknjiži na omenjeno moje posestvo.

Ravno tako se za-se in za svoje naslednike zavezujem, da bodem brez ugovora plačal in plačeval vse stroške o tem zajemu tako, da slavni c. k. sirotinski urad ne bode imel nikakoršnih stroškov o tem posojilu.

V spričbo tega zajemnega pisma so tù naslednji svojeročni podpisi:

V Goričah . . .

Ciril Veselko, dolžnik.
(Pristavek poverila.)
Jožef Mojnik, priča.
Anton Stanič, priča.

Zajem se po sodniji odpoveduje.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. kr. okrajna sodnija!

Po zajemnem pismu dné ... je na Božidarovem Jamnikarjevem posestvu h. št. 5 v Mariboru za me vpisane zajemne glavnice 500 goldinarjev av. v. s pogojem četertletne odpovedbe.

Ker sem tedaj ta denar drugam namenil, odpovedujem imenovano glavnico dolžniku Božidaru Jamnikarju, da naj mi je ob četert letu verne, ter prosim:

Slavna c. k. okrajna sodnija naj to odpovedbo zajemne glavnice Božidaru Jamnikarju blagovoljno naznanja.

V Mariboru ... Josip Zemljič.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija v Mariboru.

Josip Zemljič, gostilničar v Mariboru odpoveduje na četert leta,

Božidaru Jamnikarju, posestniku h. št. 5 ravno tù,

na njegovo posestvo vpisani dolg 500 goldinarjev av. v.

Pobotnica ali primka za vernjeni dolg.

(Kolek po lestvici II.)

Pobotnica

za 500 gold. av. v., to je: pet sto goldinarjev av. v., katere je Božidar Jamnikar, posestnik hiše št. 5 v Mariboru, meni nižeje podpisanemu Josipu Zemljiču, gostilničarju ravno tù, kot zajemno glavnico ali posojilo, ki je bilo po zajemnem pismu dné ... na njegovo posestvo vpisano, danes pošteno plačal. Ko tedaj poterjujem, da sem to glavnico resnično prejel, ob enem tudi dovoljujem, naj se na podlagi pričujoče pobotnice zastavna pravica za to glavnico z obresti vred s posestva h. št. 5. v Mariboru zemljiščno knjižno izbriše.

V spričbo tega je moj svojeročni podpis.

V Mariboru ... Josip Zemljič.

(Pristavek poverila.)

Ako se komu prepuščajo porabljive reči s tem pogojem, da sme sicer ž njimi po volji ravnati, ali da mora o odločenem času ravno toliko ravno tistega plemena in tiste dobrote nazaj dati, tako je to **zajemna pogodba** ali **dolžno pismo**.

V zajem se dajejo denarji, ali druge porabljive reči, in sicer brez obresti, ali za obresti. Denarni zajem more biti ali v kovanem, ali v papirnatem denarju, ali v javnih dolžnih pismih (obligacijah). Da ima zajemno ali dolžno pismo popolno dokazno moč, morajo se v njem pošteno in razločno zaznamovati pravi zajemnodavec ali upnik, kakor tudi pravi zajemnik ali dolžnik, potem reč in znesek zajema, in ako se daje v denarjih, njih versta, kakor tudi vsi pogoji, ki zadevajo izplačanje glavnega dolga in obresti, če se opravljajo.

Zajemno ali dolžno pismo je le veljavno, ako ga izdavec svojeročno piše in podpiše, ali pa, če ga izdavec podpiše in zraven še dve priči.

Ako se na podlagi dolžnega pisma dolg vpisuje v zemljiščino knjigo, mora se dovoljenje za vknjižbo v pismu naravnost imenovati; tudi mora v takih pismih podpis izdavčev notar ali sodnija poterditi.

Spoznanje dolga, ki ga zakonski drug drugemu pismeno izdavajo, morajo, da so veljavna, narejati se po notarstvenem zapisu.

Kolek pri zajemnih ali dolžnih pismih ravná se po lestvici II.

Zajem odpoveduje se ustmeno, ali pismeno, po sodniji, ali brez sodnije. Naj varneje je, posebno pri vknjiženih zajemnih pismih, da se zajem po sodniji odpoveduje. Vloga, s katero se zajem po sodniji odpoveduje, oddaja se sodniji v dvojnem spisu, in vsaka pola mora imeti kolek za 36 kr. (in ako glavnica ne znaša 50 gold., pa za 12 kr.)

Odpoved šteje se od tistega dneva, kadar se dolžniku sodnijski odpovedni odlok izroči.

Plačavec ima vselej pravico, da od plačanega térja pobotnico, to je pisano poterdilo izpolnjene dolžnosti. V pobotnici imenuje se dolžnikovo in upnikovo imé, kakor tudi kraj, čas in predmet poplačanega dolga, in podpisati jo mora upnik ali njegov pooblaščenec.

Ako ima upnik od dolžnika dolžno pismo v rokah, mora zraven pobotnice tudi pismo nazaj dati, ali pa, ako bi se bilo samo nekaj dolga odplačalo, dopustiti, da se to na dolžnem pismu zapiše. Nazaj dobljeno dolžno pismo brez pobotnice ustanovljuje za dolžnika pravno domnevo, da je dolg

plačan, pa še ne izklepa nasprotnega dokaza. Ako se je dolžno pismo, ki se ima nazaj dati, izgubilo, ima plačevalec pravico, da térja zavarovanje ali pa, da znesek sodniji v shrambo izročí in da zahteva, da naj upnik dolžno pismo po sodnijskem redu da umertviti.

Pobotnice za vknjižene térjatve morajo imeti dovoljenje, da se vknjižba izbrisuje. Tudi mora podpis prejemnikov ali tega, ki daje pobotnico po sodniji ali po notarji poverjen biti. Pri odplačevanji se večkrat vpraša, ali naj upnik, ali dolžnik plača stroške za pobotnico. Ako to v zajemnem pismu ni določeno, mora upnik te stroške plačati in sicer po pravilu, da tisti, ki kako plačilo prejme, plačniku mora s pobotnico poterditi, da je denar res prejel.

Menjalske pogodbe.

Menjava ležečega blaga.

Menjalska pogodba,

katero sta sklenila Jurij Delač, hišnik št. 18 v Banjaloki, in Miha Žagar, hisnik št. 20 ravno tù, tako-le:

1. Jurij Delač prepušča po ménji svojo hišo št. 18 v Banjaloki svojemu sosedu Mihu Žagarju, in sicer v tistem prostoru in v tistih mejah, kakor jo je on sam prejel od svojih prednikov in táko, kakor je, z vsem, kar je uterjeno v zemlji, kar je vzidano, zaklepano in pribito in tudi z vsemi davki in dolžnostmi, ki so pri tej hiši, in po zmenjeni vrednosti 6000 gold. av. v., to je: šest tisoč goldinarjev av. v.

2. Proti temu pa Miha Žagar svojo hišo št. 20 tudi v Banjaloki prepušča svojemu sosedu Jurju Delaču, in sicer v tistem prostoru in v tistih mejah, kakor jo je on dobil od svojih prednikov in táko, kakor je vzidano, zaklepano, in pribito in tudi z vsemi davki in dolžnostmi, ki so pri tej hiši in po zmenjeni vrednosti 5600 gold. av. v., to je: pet tisoč in šest sto goldinarjev av. v.

3. Miha Žagar zavezuje se, da bode Jurju Delaču na to menjo še pridal 400 gold. av. v., to je: štiri sto goldinarjev av. v. nadnareka in mu jih v četert leta izplačal.

4. Oba, Jurij Delač in Miha Žagar, morata nameščati zemljiščino-knjižne zavarovane zastave in plačevati obresti od zemljiščino-knjižnih glavnic, ki so pri zamenjanih hišah.

5. Zamenjani hiši prepodajate in prejemljete se danes. Od današnjega dneva oba menjalca, Jurij Delač in Miha Žagar,

morata plačevati vse stroške in nevarnosti svojih primenjanih hiš in ravno tako imata tudi pravico, da od tega dneva uživata vse užitke in koristi primenjanega posestva.

6. Vse stroške pri tej menjalni pogodbi plačata oba pogodnika na enaka dela.

7. Oba menjalca drug drugemu dovoljujeta, da se na podlagi te menjalske pogodbe lastinska pravica Jurja Delača na hišo št. 20 v Banjaloki in lastinska pravica Miha Žagarja na hišo št. 18 tudi v Banjaloki vknjiži.

V spričbo tega so svojeročni podpisi obeh pogodnikov.

V Banjaloki . . .

Jurij Delač. Miha Žagar.

(Pristavek poverila.)

M e n j a l s k a ali m e n j a l n a p o g o d b a, ménja ali zaménja je pogodba, s katero se ena reč daje za drugo. Denarji niso predmet pogodbi ménje; vendar se da zlato in srebro kakor roba, in celó tudi kakor denar zaménjati, kadar gre samo za to, da se denar z denarjem, namreč zlati denar s srebernim, manjši z večjim preménja.

Menjalci imajo po pogodbi dolžnost, da zaménjane reči predavajo in prevzamejo v prosto posest, kakor je dogovorjeno, z njih skladnimi deli in z vso pritikljino, o pravem času, na pravem kraji, in v ravno tem stanu, v katerem so bile takrat, kadar se je pogodba sklepala. Kdor svoje dolžnosti ne izpolnuje, je drugemu odgovoren za škodo in za odšlo korist.

Vse pogodbe, po katerih prehaja lastnina kake nepremakljive reči od ene do druge osebe, morajo se v 8 dnéh vknjižiti ali c. k. davkariji naznaniti.

Menjalne pogodbe med zakonskimi morajo se sklepati, da so veljavne po notarstvenem zapisu.

Kolek pri menjalnih pogodbah pri ménji premakljivih reči ravná se po lestvici III., pri ménji nepremakljivih reči pa je kolek za 50 kr., in plačevati se mora odstotnina.

Kupne pogodbe.

Kupna pogodba o nepremični ali ležeči reči.

(Kolek po III. lestvici.)

Kupna pogodba,

ki sta jo dogovorila in sklenila Matej Molj, kmet v Razorih, h. št. 28, prodajalec, in France Oblak, gostilničar v Gabrijah, h. št. 24, kupec, tako-le:

1. Matej Molj prodaja svoje pol zemlje v Razorih, h. št. 28 in ki je zapisana v zemljiščini knjigi Polhovgraške grajščine v urb. št. 114, z vsem pohištvom in z vsemi pravicami vred Francetu Oblaku za tisoč in sto goldinarjev av. v. v polno lastnino z dopuščenjem, da se brez opovire sme prepisati.

2. France Oblak kupuje zgoraj popisano zemljiščino in hišno posestvo s pritikljino vred za dogovorjeno kupnino 1100 gold. reci: tisoč in sto goldinarjev av. v., ter plača precej polovico, t. j. 550 gold., drugo polovico 550 gold. pa obéta plačati v dveh obrocih, in sicer en del t. j. 275 gold. o sv. Jurju, en del t. j. 275 gold. pa o božiču 18 . . l.; zraven pa prodajalcu dovoljuje, naj se ta dolg vpiše v javno knjigo.

3. Prodajalec poterjuje, da je polovico plačila t. j. pet sto in petdeset goldinarjev gotovo prejel, in plača vse zaostale c. k. davke in druge dajatve do današnjega dneva; stroške za kupčijo in prepis in vse c. k. davke in druge dajatve od današnjega dneva naprej pa prevzame in bode plačeval kupovalec.

V spričbo te dogodbe so naslednji svojeročni podpisi:

V Razorih . . .

Matelj Molj, prodajalec.
France Oblak, kupovalec.
Vid Kušar, priča.
Pavel Kersnik, priča.

Kupna pogodba o premičnih rečeh.

(Kolek po lestvici III.)

Kupna pogodba,

ki sta jo dogovorila in sklenila Janez Smetena v Poljanah, prodajalec, in Luka Dobrikar, gostilničar ravno tù, kupovalec, tako-le:

1. Janez Smetena prodaja Luku Dobrikarju vse svoje gospodarsko in poljsko orodje, in sicer: tri vozove ali kola: enega lehkega s sedežem in dva težja z lestvicami in z žertama, tri pluge, tri brane, en valjar, tri lesene senéne vile, štiri kose, deset serpov, deset grabelj, tri gnojne vozne koše in en velik vozni koš za steljo in en brus — vse to vkup za dve sto goldinarjev av. v.

2. Luka Dobrikar je s tem kupom zadovoljen, in prevzame omenjeno orodje za dve sto goldinarjev av. v., ter plača polovico kupa, t. j. 100 gold., precej, drugo polovico, t. j. 100 gold., pa bode plačal do sv. Mihaela t. l.

3. Prodajalec zavezuje se, da bode to orodje od danes čez osem dni kupcu Luku Dobrikarju izročil.

V spričbo tega to pogodbo podpisujejo:

V Poljanah . . .

Janez Smetena, prodajalec.
Luka Dobrikar, kupovalec.
Lovro Vidic, priča.
Josip Kočar, priča.

Kupna in prodajna pogodba o hišnem in zemljiščnem posestvu.

Kupna in prodajna pogodba,*

katero sta dogovorila in sklenila gospod Dragotin Mukič, hišni posestnik v Ljubljani na Šent-Jakobskem tergu pod št. 15. kot prodajalec na eni strani, in gospod Vojteh Mlakar, mizarski mojster v Ljubljani na Starem tergu pod h. št. 11 kot kupovalec, tako-le:

1. Gospod Dragotin Muhič prodaja svoje hišno in zemljiščino posestvo v Ljubljani na Šent-Jakobskem tergu pod h. št. 15, vpisano v mestnih bukvah bivšega pravosodnega poglavarstva Ljubljanskega, zvezek X., stran 105, z vso pritikljino vred kakor vse leží in stojí z vsemi tistimi pravicami in dolžnostmi, kakor je sam vse posedoval in užival ali za to pravico imel, po dosedanjih mejah in sicer vert v nezagotovljeni izmeri enega ara in brez odgovornosti za dohodke ali kako lastnost gospodu Vojtehu Mlakarju za kupnino vzajemno ali med seboj ustanovljeno na 8500 gold. av. v., reci: osem tisoč pet sto goldinarjev av. v.

2. Gospod Vojteh Mlakar kupuje zgoraj popisano hišno in zemljiščino posestvo s pritikljino vred za dogovorjeno kupnino 8500 gold. av. v., reci: osem tisuč pet sto goldinarjev av. v. in obljubivši natančno izpolnitev vseh dogovorjenih pogojev zavezuje se, da bode to kupnino plačeval oziroma zaračunil, kakor sledí:

a) Gospod kupec je precej pri podpisu te pogodbe odštel znesek . . . . 1000 gld. katerega prejem s tisoč goldin. gospod prodajalec poterjuje s svojim lastnoročnim podpisom;

b) prevzame gospod kupec in obeta, da bode plačal terjavo gospé Ljudmile Kersnikove, vknjižene na podlagi kupne pogodbe dné . . . in odstopnega

* Po dr. Razlagovem „Pravniku.“

pisma dné . . . po 2000 gold. v srebru ali . . 2100 gld.
av. v. z dalje tekočimi obrestmi in vsemi drugimi
postranskimi dolžnostmi;

c) prevzema on tudi terjavo gospoda Janeza
Kavčiča iz dolžnega pisma dné . . ., prisojila
dné . . . št. 6718 in odstopnega pisma dné . . .
po 1000 gold. srebra ali . . . . 1050 gld.
av. v. z dalje tekočimi obrestmi od danešnjega dneva,
ter se zavezuje, da bode gospoda prodajalca namestoval
proti vsaki tožbi in škodi zastran teh prevzetih
dolgov;

d) kupec vračuni gospodu prodajalcu svojo
nevknjiženo terjavo iz zajemnega pisma dné . . . 1050 gld.

e) obéta, da bode gospod kupec dné . . . plačal
brez obresti gospodu prodajalcu iznesek . . 1000 gld.
reci: tisoč goldinarjev av. v. in poslednjič bode
ostanek . . . . 2300 gld.
beri: dve tisoč tri sto goldinarjev av. v., s kate-
rimi je založena dogovorjena kupnina po . . . 8500 gld.
proti polletni odpovedi plačal, med tem pa 5 % obresti od današnjega dneva v polni meri, tedaj brez odbitka dohodnine vsakega pol leta naprej v Ljubljani ali v njegovem vsakokratnem stanovanji odrajtoval in to tako gotovo, da bi se pri zastajanju teh obresti 14 dni po tem plačilnem obroku smel ves ostanek kupnine z obrestmi vred na kupčeve stroške brez vsake odpovedi po sodnijsko iztérjati.

3. Gospod kupec prevzema še tudi služnost vodotoka vknjiženo na 1. stavku za Ljubljansko mestno občino, vsa druga neprevzeta bremena pa se zavezuje gospod prodajalec, da jih bode najdalje v enem letu izknjižil, sicer naj ima gospod kupec pravico, da priderží toliko kupninskega ostanka, kolikor je potrebno za njegovo varnost pa brez utesnjave obresti.

4. Gospod prodajalec prideržuje si dosmertno vživanje stanovališča v prodani hiši, katero sedaj ima s tremi sobami v pervem nadstropju s kuhinjo, dervarnico in nadhišnim deležem, katerega nemoten vžitek mu gospod kupec obéta.

5. Dejanska prodaja in sprejem kupljenega posestva s pritiklino vred se opravlja ob enem s podpisi te pogodbe, in gospod kupec prevzame od tega dne tudi vse davke in davščine ter obresti od vknjiženih glavnic, nasproti pa se mu računi od tega časa tudi najemščina in vsaka druga korist, med tem ko gospod prodajalec odgovarja za poprejšnjo dobo,

zastran katerih dolžnosti in prejemkov se bota gospoda pogodnika posebej dogovorila.

6. Gospod Dragotin Muhič izrečno dovoljuje, da sme hiša z vertom vred št. 15 pod bivšim poglavarstvom Ljubljanskega mesta zvezek X., stran 105 prepisati na gospoda Vojteha Mlakarja na podlagi te pogodbe, vendar pa le pod tem pogojem, da se ob enem vknjiži z zastavno pravo zastran kupninskega deleža 1000 gold. av. v. plačljivega dné . . . in 2300 gold. av. v. s 5 % obrestmi in z vsemi drugimi postranskimi dolžnostmi, ter tudi zastran brezplačnega vžitka stanovanja, za kar vse gospod kupec zastavlja kupljeno posestvo z vknjižbenim dovoljenjem.

7. Oba pogodnika se izrečno odrekujeta pravnemu pripomočku zaradi prikratbe čez polovico razdirati to pogodbo, ker sta resnično vrednost v misli imela.

8. Stroške za sèstavljanje in pisanje te pogodbe plačata vsak pogodnik na pol davščine od pravnega opravila ter za vknjižbo lastninskega in zastavnega prava pa prevzema gospod kupec sam in odvezuje gospoda prodajalca vsake odgovornosti za nje vplačevanje.

Od te kupne pogodbe spisala sta se dva enaka primerka, od katerih eden izroča se gospodu prodajalcu, drugi pa gospodu kupcu.

V dokaz tega so svojeročni podpisi gospodov pogodnikov in naprošenih prič ali svedokov.

V Ljubljani . . .

Dragotin Muhič, prodajalec.
Vojteh Mlakar, kupovalec.
Venceslav Merhar, priča.
Volkovoj Šetina, priča.

Prošnja za prepis.

Znotraj:

(Kolek 36 kr.)

Veleslavna c. k. deželna sodnija!

·/. S priloženo kupno pogodbo ·/. dné . . . pridobil sem hišo z vertom v Ljubljani na Šent-Jakobskem tergu št. 15 od gospoda Dragotina Muhiča za kupnino 8500 gold. av. v. in v odstavku 6. te pogodbe zadobil sem pravico, da se more na moje ime prepisati in da se ob enem vknjiži zastavno pravo za kupninski ostanek 1000 gl. in 2300 gl. av. v. s postranskimi dolžnostmi in za dosmertni vžitek stanovanja na korist gospoda prodajalca.

Poprijemam se tega dovoljenja ter prosim:

Veleslavna c. k. deželna sodnija naj na podlagi imenovane kupne in prodajne pogodbe dné . . . dovoljuje vpis moje lastninske pravice pri h. št. 15 pod bivše pravosodno poglavarstvo Ljubljanskega mesta zvezek X., stran 105 in ob enem tudi vknjižbo nepogojnega zastavnega prava za kupninska deleža 1000 gold. in 2300 gold. av. v. s 5 % obrestmi od poslednjega in z izterjavnimi stroški, ter za brezplačno dosmertno vživanje stanovanja na korist gospodu Dragotinu Muhiču, ter naj blagovoli naročiti veleslavnemu c. k. uradu deželnih in mestnih knjig, da izverši to dejanje.

Pervopis s prepiskom kupne pogodbe hrani naj se pri pisemski zbirki zemljiščnih knjig; en nadpis naj se dostavlja gospodu Dragotinu Muhiču, drugi pa prosilcu z izvirno prilogo, uradski nadpis s prepisom kupne pogodbe pa naj se izročuje c. k. davkariji za izmero davščine.

V Ljubljani . . .

Vojteh Mlakar.

Zunaj:

Veleslavna c. k. deželna sodnija
v Ljubljani.

Vojteh Mlakar, mizarski mojster v Ljubljani na Starem tergu hiš. št. 11 kot kupovalec hiše št. 15 v Ljubljani na Šent-Jakobskem tergu

prosi

na podlagi priložene kupne pogodbe za vpis njegove lastninske pravice in za vknjižbo nepogojnega prava za kupninska deleža 1000 gl. in 2300 gl. s pritiklino, ter za dosmertno vživanje stanovališča pri zgoraj imenovanem posestvu na korist gospodu Dragotinu Muhič-u.

Prepis z dvema nadpisama in s prilogo v izvirniku in v dvojnem prepisu.

Kupna pogodba s pravico nazajnega kupa ali rešila.

Kupna pogodba,

katero sta danes dogovorila in sklenila Vekoslav Stojkovič, kmetovalec v Divači, prodajalec in Anton Repič, stolar v Lokvi, kupovalec, tako-le:

1. Vekoslav Stojkovič prodaja svojo v občini Lokvi ležečo njivo in tertni zasad pod katastralno št. 30, katere poveršje meri kakih 5 arov, gospodu Antonu Repiču v prosto pa preklicljivo last za 200 gold. av. v. reci: dve sto goldinarjev av. v.

2. Anton Repič kupuje to zemljišče za dogovorjeno kupnino 2C0 gold. av. v., in ker je ta znesek v gotovini izplačal, poterjuje gospod prodajalec s svojim podpisom, da je ves izgovorjeni znesek resnično prejel.

3. Prodajalec prideržuje si pravico nazajnega kupa ali rešila tega zemljišča tako, da more proti izplačanju omenjene kupnine in povernitve vseh stroškov in sicer tudi odstotnih davščin za prenos popisano zemljišče po preteku treh let pa le v času med sv. Martinom in sv. Jurjem zopet kupiti od gospoda kupca ali njegovih pravnih naslednikov.

4. Ob rešilnem času prepušča kupovalec kupljeno reč v zakup prodajalcu za vsakoletno zakupnino 6 gold. av. v., katero zakupnik obéta vselej o Svečnici tako gotovo odrajtati, da bi se sicer mogel na njegove stroške po sodnijski poti iztérjati, ali da sicer izgubí pravico rešila in bi naj razderta bila zakupna pogodba.

5. Od te pogodbe se je spisal na enake stroške obeh pogodnikov le en izvirni primerek, katerega dobi v roke gospod kupovalec, med tem ko se gospodu prodajalcu na voljo daje, da si kadarkoli vzame poverjen prepis od nje.

V spričbo tega so svojeročni podpisi obeh pogodnikov in naprošenih prič.

V Divači . . .

Bogomir Zelnik, priča.
Otokar Mazek, priča.

Vekoslav Stojkovič, prodajalec.
Anton Repič, kupovalec.

Ako kdo komu drugemu kako reč za odločen znesek denarjev prepušča, nareja se kupna pogodba. Ta pogodba spada, ravno kakor ménja, med pravna imena za pridobitev lasti. Last se še le pridobiva s prepovedjo ali z izročenjem

kupne rečí. Dokler se reč ne proda ali ne izročí, ima še prodajalec pravico lasti.

Pravica, da kdo more prodano reč nazaj kupiti, imenuje se pravica nazajnega kupa ali rešila. Ako se ta pravica prodajalcu sploh in brez natančneje odločbe dodelí, povrača ena stran kupno reč v neslabejem stanu, druga pa plačano kupnino ali denar, ki se je za kupljeno reč pogodil in izplačal. Užitki pa, ki ste jih med tem obe strani imele iz denarjev in rečí, se eden proti drugemu pobotujejo. Prideržek, kaj nazaj kupiti, je dopuščen le pri nepremakljivih rečeh in gre prodajalcu le, dokler živí. On ne more svoje pravice ne na dediče, ne na koga drugega prenašati, in jo sme komu drugemu na škodo le rabiti, kadar je v javne knjige vpisana.

Kdor reč s tem pogojem prodaja, da mu jo mora kupec, kadar bi jo hotel zopet prodati, na odkup ali na prodaj ponudi, ta ima pravico predkupa. Tudi te pravice prodajalec ne more komu drugemu prepuščati. Kdor ima to pravico, mora premakljivo reč v štiri in dvajsetih urah, nepremakljivo pa v tridesetih dneh po storjeni ponudbi nazaj kupiti. Ko ta čas preteče, ugasne pravica predkupa.

Pri kupovanju zemljišč je treba pred vsem pogledati v zemljiščne knjige, da se prepriča, ako je prodajalec tudi vpisan kot lastnik vsega zemljišča in če je polnoleten, ter katera bremena so kot: dolgovi, služnosti, predkupna pravica za vknjižene ali odpovedi glavnic, tožbe i. t. d. zaznamovane, za katere je tudi naslednik v posesti odgovoren po vrednosti stojne zastave. Tudi je na to paziti, da se med vpisom lasti novega posestnika še proti prejšnjemu zamorejo nova bremena vknjižiti ali predznamovati, zato se je treba podvizati s prepisanjem ravno tako, kot z izbrisom plačanih dolgov, da se te ne prisodijo po izveršbi kakemu upniku svojega upnika, sicer mora stojno zastavni dolžnik povernjeni dolg še enkrat plačati.

Pri kupovanji posamnih zemljiščnih delov je potrebno političnega dovoljenja za razkositev, in le, če se to ne odreče, pri čem se morajo zaslišati tudi upniki na poglavitno zemljišče vpisani, veljá kup, sicer pa se vtegne kupnina ravno tako izgubiti, kot zajem ali posojilo, katerega dolžnik ne more več plačati.

Pritiklina nepremakljivega posestva niso samo stoječe rečí, n. pr.: drevje, setve . . ., ampak vse, kar je po razmerah kraja potrebno za gospodarenje.

Kdor hoče po oblastencu kaj kupiti ali prodati, ta mora izročiti izvirno pooblastilo, katero je potem neločljiv obstojni del kupne ali prodajne pogodbe ravno tako, kakor pobotnice, ki jih pooblaščenec izdaje. Katerih bremen kupec ne prevzame v svojo plačilno obljubo, za tiste naj ustanovi obrok, do katerega se imajo izknjižiti, sicer bi on smel za svojo varnost ostanek kupnine prideržati, dokler se ne izpolni ta pogoj.

Pri prodajanji hiš in kmetij si včasi prodajalec za svojo osebo ali za koga drugega v rodovini izgovarja posebne pravice, dokler on ali kdo drugi živi ali tako imenovane dosmertne prideržke, n. pr.: dosmertno uživanje stanovališča, kak drugi poboljšek i. t. d. Taki prideržki morajo se v kupni pogodbi na tanko določevati in zapisovati, da pozneje ni prepirov.

Kupne pogodbe, ki jih sklepajo zakonski, morajo se narejati, da so veljavne, po notarstvenem zapisu.

Kolek pri kupnih pogodbah ravná se po ravno teh pravilih, kakor pri menjalskih pogodbah.

Založne pogodbe.

Založna pogodba z dogovorjeno kaznijo.

Založna pogodba,

(Kolek po III. razr.)

katero sta danes dogovorila in sklenila Ivan Markušić, kisarničar v Zagrebu, in Janez Obreza, tergovec na Verhniki, tako-le:

1. Ivan Markušić zavezuje se, da bode Janezu Obrezu od danes čez pol leta 100, reci: sto hektolitrov čistega vinskega kisa ali jesiha brez plačila za voznino in brez drugih postranskih stroškov na kolodvor v Borovnico poslal in pošteno oddal.

2. Dogovorita se, da bode kupna cena za ta kis hektoliter po 5 gold. av. v., tako da bode vsa kupnina zanj iznašala 500 gold. av. v., to je: pet sto goldinarjev av. v.

3. Janez Obreza na dobitek vse kupnine . 500 gold.
precej danes daje . . . . 100 gold.
in ostanek . . . . 400 gold.
pa se zavezuje, da bode pošiljavcu Ivanu Markušiću plačal pri zadnji pošiljatvi. Ako pa bi Janez Obreza te dogovor-

jene kupnine o tem določenem času, to je, od danes čez pol leta ne izplačal, ima Ivan Markušić pravico, da sme 6 % térjati od ostanka od dne, kadar bi plačilo izostalo.

4. Kis, s katerim bode Ivan Markušić Janeza Obrezo zakladal, mora biti prav dober in ravno tak, kakoršnega mu je za pokušnjo dal in ga Janez Obreza z njegovim pečatom zapečatenega hrani.

5. Ako bi Ivan Markušić teh dogovorjenih 100 hektolitrov kisa od danes čez pol leta Janezu Obrezu popolnoma ne oddal, moral bi mu 20 gold. av. v., reci: dvajset goldinarjev av. v. dogovorjene kazni neodrečljivo plačati.

V dokaz tega so tù naslednji svojeročni podpisi:

Ivan Markušić. Janez Obreza.
Peter Terpinec, priča.
Ivan Sernec, priča.

Ako se pogaja, da bode kdo koga s čim zalagal, zakladal ali preskerboval, nareja se založna pogodba.

Založne pogodbe delajo se brez dogovorjene kazni, ali z dogovorjeno kaznijo, ako bi namreč zakladavec svoje dogovorjene dolžnosti prav in o pravem času ne izpolnil.

Pogodba mora se izpolnovati v kraji, kakor sta se pogodnika dogovorila; ako pa se to ni dogovorilo, mora zavezanec pogodbo izpolniti v kraji, v kterem je o času pogajanja tergoval ali imel svoje tergovstvo, ali kjer je takrat stanoval.

Kupnina mora se odrajtati takrat, kadar se blago izroči, ako se v pogodbi ni drugače pogojilo.

Kupec mora blago sprejeti, ako mu ga zakladavec o pravem času in po pogodbi pošilja. Ako blago ni tako, kakor se je pogodilo, mora se to zakladavcu nemudoma naznaniti, ako ne, misli se, da je kupec z blagom zadovoljen.

Ako je blago pomanjkljivo, mora kupec to po strokovnjakih dokazati in blago hraniti tako dolgo, da se prepir o njem poravná. Če pa je blago tako, da se s čakanjem pokvari, ima kupec pravico, da sme blago javno prodati.

Tožbe zarad pomanjkljivega blaga proti zakladavcu ali prodajalcu pa se zastarajo, ako je po pošiljatvi že šest mesecev minulo.

Rabokupne in najemne pogodbe.

Nekdo daje v najem njivo.

Najemna pogodba,

ki sta jo danes dogovorila in sklenila Janez Sajavec in Marka Zorič, oba posestnika v Zatičini, tako-le:

1. Janez Sajavec prepušča v najem za štiri leta Marku Zoriču svojo dolgo njivo za vertmi, na katero se poseje pet hektolitrov, za 30 gold., to je: trideset goldinarjev najemščine.

2. Marka Zorič Janezu Sajavecu obéta, da mu bode najemščino vsako leto o sv. Jurji naprej plačeval, kakor tudi, da bode skerbel, da se bode njiva primerno dobro ohranovala.

3. Davke od te njive bode plačeval posestnik, to je: Janez Sajavec sam.

V dokaz tega so naslednji svojeročni podpisi:

V Zatičini . . .

Janez Sajavec, posestnik.
Marko Zorič, najemavec.
Lavoslav Rekar, priča.
Branislav Kobilar, priča.

Nekdo daje v najem gostilnico.

Najemna pogodba,

ki sta jo dogovorila in sklenila Janez Lipar, gostilničar in hišni posestnik v Novem mestu, in Andrej Tepkar, gostilničar v Srednji vasi, najemavec, tako-le:

1. Janez Lipar prepušča v najem Andreju Tepkarju v svoji hiši v Novem mestu št. 25, in sicer vse sobe, shrambe in kleti pri tleh in dve sobi za stanovanje v pervem nadstropji št. 5. in 6. z dvoriščem in hišnim vertom vred za dve sto goldinarjev av. v. najemščine, za tri leta zaporedoma.

2. Najemavec Andrej Tepkar sprejema omenjene sobe, shrambe, kleti, dvorišče in vert v najem za tri leta, in daje danes posestniku Janezu Liparju petdeset goldinarjev av. v. zagotovščine (kavcije), katera naj se na njegovo hišo št. 25 v Novem mestu vknjižuje in katera bode tù do konec najema brez obresti zastavljena.

3. Letno najemščino 200 gold. av. v. bode najemavec Andrej Tepkar v poluletnih obrocih po 100 gold. vselej o sv. Juriju in o sv. Mihaelu posestniku naprej plačeval.

4. Najemavec Andrej Tepkar prejme tudi vso hišno opravo v dveh gostilničnih sobah pri tleh, kakor je popisana in cenjena v posebnem zapisu, ki sta ga oba pogodnika, lastnik in najemavec, pregledala in podpisala, ter se zavezuje, da bode to opravo po pretečenih treh letih najema posestniku zopet nepokvarjeno, tako, kakoršno je prejel, zopet oddal.

5. Najemavec Andrej Tepkar ne sme te gostilnice nikomur drugemu oddajati; vendar, ko bi jo on sam ne mogel preskerbovati, sme jo oddati le svojemu bratu Antonu Tepkarju.

6. Davek od gostilnice plačeval bode za čas najema lastnik sam.

7. Niti najemavec, niti lastnik ne sme za čas zajema drug drugemu odpovedati. Ako bi pogodnikov kdo umerl, prevzamejo pravico do gostilnice njihovi postavni dediči.

8. Vse poprave pri gostilničnih sobah in sploh pri najetih prostorih in pri hišni opravi za čas najema preskerbuje najemavec, kateri se tudi zavezuje, da bode vse te najete prostore v takem stanu, kakor jih je prejel, tudi po izteku najema posestniku oddal.

V spričbo te pogodbe so naslednji svojeročni podpisi:

V Novem mestu . . .

Janez Lipar, lastnik gostilnice.
Andrej Tepkar, najemavec.
Vinko Belec, priča.
Zdravko Černec, priča.

Stanovanje se daje v najem.

Najemna pogodba,

ki sta jo danes dogovorila in sklenila gospod Janez Kranjec, hišni posestnik v Postojni, in gospod Jožef Dolinar, c. k. uradnik tù, najemavec, tako-le:

1. Gospod Janez Kranjec daje gospodu Jožefu Dolinarju v najem stanovanje v pervem nadstropji v svoji hiši št. 30 v Postojni, ki ima tri sobe, kuhinjo in drevarnico, in sicer za tri leta zaporedoma za sto goldinarjev najemščine na leto. Gospod Jožef Dolinar prevzema to stanovanje za dogovorjeno najemščino.

2. Gospod Jožef Dolinar bode to najemščino plačeval vsake četert leta po 25 gold. naprej.

3. Gospod hišni posestnik zavezuje se, da bode v večjo sobo tega stanovanja novo peč postavil, in da bode to do konca meseca septembra t. l. izgotovil.

V sprićbo te pogodbe so ti-le svojeročni podpisi:

V Postojni . . .

Janez Kranjec,
hišni posestnik, najemodavec.
Jožef Dolinar, najemavec.
Zmagomir Podobnik, priča.
Zdravko Sušnik, priča.

Pogodba, s katero kdo rabo kake neporabne rečí za odločen čas in za odmerjeno ceno dobi, imenuje se sploh rabokupna pogodba. Rabokupni pogodbi pravi se najemna pogodba, ako se v rabokup dana reč more rabiti brez obdelovanja; ako pa se le z marljivostjo in s trudom dá vživati, imenuje se zakupna pogodba (štant, arenda). Ako se s pogodbo ob enem dajo rečí perve in druge verste v rabokup, se pogodba sodi po kakošnosti glavne rečí.

Najemne in zakupne pogodbe morejo se o ravno tistih in ravno tako sklepati, kakor kupna pogodba. Najemščina in zakupščina odrajtujete se, kakor kupščina, ako se ni drugače dogovorilo.

Lastnik more svoje premakljive in nepremakljive rečí, kakor tudi svoje pravice dajati v rabokup; lahko pa se mu tudi primeri, da kupi rabo svoje lastne rečí, ako ta raba gre komu drugemu.

Ako se pogodniki zarad bistva rabokupa, namreč zarad rečí in cene zedinita, je pogodba popolnoma sklenjena, in raba rečí je kupljena.

Najemodavci in zakupodavci so dolžni, da rabokupno reč z lastnimi stroški v rabljivem stanu ohranijo in da rabokupov ne motijo v dogovorjeni rabi ali uživanju. Nenavadne poprave kmetijskih poslopij mora zakupnik le toliko sam oskerbovati, kolikor se dajo opravljati z rabo, ki je na zemljišču in s službami, katere ima pravico po kakošnosti zemljišča térjati, ostale mora pa zakupodavcu naznaniti, da jih oskerbi.

Najemniki in zakupniki imajo pravico, da v najem in zakup vzete rečí po pogodbi odločeni čas rabijo in uživajo, ali tudi dajejo v podrabokup, ako se to more zgoditi brez lastnikove škode, ali če to v pogodbi ni izrekoma prepovedano.

Pri najemih nosi vsa bremena in davke najemodavec. Pri pravih zakupih, ako se pogodba po čez ali navprek sklene, prevzema zakupnik, razun vpisanih hipotekarnih bremen, vsa ostala; ako pa se zakup po prevdarku sklene, nosi on tista

bremena, ki so se bila od dohodkov odbila, ali ki se opravljajo le od plodov, ne pa od zemljišča samega.

Ako se kaka reč, ki se je v rabokup vzela, zarad izrednih naključeb, kakor ognja, vojske ali kuge, zarad velikih povodenj, zime, ali zarad popolnoma slabe letine rabiti ali uživati ni mogla, ni treba tudi najemščine ali zakupščine plačevati.

Ako se najemniku raba najete reči le nekoliko odtegne, odpušča se mu tudi razmeren del najemščine.

Zakupnik ima pravico, da se mu kaj odkupščine odpusti, ako so se po izrednih prigodkih užitki le na eno leto v zakup vzetega zemljišča za več kakor polovico navadnih dohodkov ponižali. Zakupodavec je dolžan toliko odpustiti, kolikor vsled tega umanjšanje na zakupščini manjka.

Po tem, ko se rabokupna pogodba izteče, mora rabokupec reč nazaj dati po popisu, ako je bil narejen, ali saj v tem stanu, v katerem jo je prevzeł; v zakup vzeta zemłjišča pa po navadi kmetijsko obdelana, gledé na čas łeta, kadar se je zakup iztekel. Ne more se oprostiti, da bi reči nazaj ne dal, naj vgovarja pravico obota (preboja) ali celó tudi starejo pravico lasti.

Ako se reč, ki je bila v najemu ali v zakupu, poškoduje, ali vsled krive rabe na vrednosti zgubí, sta najemnik in zakupnik odgovorna za svojo in za podrabokupčevo krivnjo, ne pa za naključbo. Vendar mora raboprodavec povračilo iz te odgovornosti vsaj v enem letu, odkar je bila rabokupna reč nazaj dana, pri sodniji térjati; drugače je pravica ugasnila.

Rabokupec ima pravico, da tudi pred časom od pogodbe odstopi, kadar ima rabokupna reč take napake na sebi, da ni za redno rabo; kadar se znamenit del rabokupne reči po naključbi za daljši čas rabljenju odtegne ali nerabljiv postane, ali pa, ako je raboprodavec več ne ohranuje v takem stanu, da je za rabo.

Raboprodavec sme nasproti térjati, da se pogodba poprej razveže, ako rabokupec reč na njeno znamenito škodo rabi, ako, opomnjen s plačanjem rabokupščine tako mudi, da o preteku obroka zaostale rabokupščine ni popolnoma opravil; ali pa, kadar se mora v najem dano poslopje iz nova zidati. Zidanja, s katerim bi se hotla korist povekšati, najemnik ni dolžan dopuščati, ako bi mu bilo na škodo; potrebne poprave pa mora dopuščati.

Ako se v najem dajejo nepremakljive reči, s katerimi so združene tudi potrebščine za gospodarstvo, svetuje se, da naj se napravi zapis ali popis vseh takih reči.

Kolek pri najemnih pogodbah ravná se po lestvici II.

Službine ali mezdne pogodbe.

Mezdna pogodba o mizarskih delih.

Mezdna pogodba,

katero sta danes dogovorila in sklenila Ivan Radivoj, gostilničar v Reki, in Stanko Rajakovič, mizar na Ravni gori, tako-le:

1. Stanko Rajakovič zavezuje se, da bode Ivanu Radivoju naredil: 4 igralne mize, 12 stolov in 3 dolge klopi brez naslanjalov, vse iz hrastovega lesa in polikane in take in tako velike, kakor je druga enaka hišna oprava v bližnji sobi Ivanove Radivojeve gostilnice, in obéta, da mu bode vso to opravo v dveh mesecih pripravil in izročil.

2. Za vso to hišno opravo bode gostilničar Ivan Radivoj mizarju Stanku Rajakoviču dal sto goldinarjev av. v. in sicer tistega dné, kadar bode Stanko Rajakovič Ivanu Radivoju omenjeno hišno opravo izročil.

3. Naročena dela bodo se oddajala v Reki v naročnikovi hiši. Voznino in druge stroške pri prevaževanji teh rečí plačal bode Stanko Rajakovič sam.

5. Les za ta mizarska dela dal bode Stanko Rajakovič in bode tudi eno leto porok za rabo te hišne oprave in bode pri njej brezplačno popravljal vse, kar bi bilo po njegovi krivdi popravljati treba.

V spričbo tega so naslednji svojeročni podpisi:

Na Ravni gori . . .

Ivan Radivoj. Stanko Rajakovič.

Franjo Želko, priča.
Josip Jenko, priča.

Mezdna pogodba o službi srenjskega pisarja.

Mezdna pogodba,

katero sta Anton Zalokar, župan v Dupljah, in Janez Požar, grajščinski pisar na Kameniku, danes dogovorila in sklenila, tako-le:

1. Anton Zalokar izroča Janezu Požarju vsa redna pisarska opravila Dupljanske županije.

2. Janez Požar zavezuje se, da bode z novim letom, t. j. 1. januarja 18.. l. službo srenjskega pisarja Dupljanske županije prevzel in ta dan službo nastopil. Zavezuje se dalje,

da bode to službo zvesto in vsigdar na korist Dupljanske županije opravljal in da bode v vseh teh službenih zadevah svojemu predniku županu Antonu Zalokarju natanko vdan in pokoren.

3. Župan Anton Zalokar obéta, da bode pisarju Janezu Požarju za opravila srenjskega pisarja na leto 300 gold. av. v. to je: tri sto goldinarjev av. v. o mesečnih obrocih plačeval.

4. Oba pogodnika moreta to zavezo četert leta naprej drug drugemu odpovedati.

V spričbo te pogodbe so naslednji svojeročni podpisi:

V Dupljah . . .

Anton Zalokar. Janez Požar.

Jurij Zaplotnik, priča.
Matija Gradišar, priča.

Stavbne pogodbe.

Hišnik in mojster stavnik pogajata se o zidanji nove hiše.

Stavbna pogodba,

katero sta dogovorila in sklenila Aleš Ravnik, hišnik, in Anton Lep, mojster stavnik, oba v Velikovcu, tako le:

1. Anton Lep zavezuje se, da bode na Aleša Ravnikovem selišču št. 20 v Velikovcu sèzidal in postavil novo hišo z enim nadstropjem, in sicer iz dobrega staviva in na tanko po načertu ali osnovnem risu, ki ga hrani hišnik Aleš Ravnik, in da bode za to stavbo potrebne zidarje in tesarje, dninarje in podajače in druge zidarske strežnike sam preskerbel in plačeval.

2. Hišnik Aleš Ravnik bode za to stavbo potrebno pripravo ali stavivo, to je: opeko, lomnjeno kamenje, apno, mort ali malto, pesek in les sam pripravil in preskerbel.

3. Ravno tako mora tudi hišnik Aleš Ravnik vsa za to novo hišo potrebna ključarska, steklarska, mizarska in kleparska dela sam preskerbeti in plačati. Tudi vse peči bode hišnik preskerbel in postavil.

4. Potrebne odre ali podmostke mora mojster stavnik sam pripraviti in postaviti. Tudi se mojster stavnik Anton Lep zavezuje, da brez hišnikovega dovoljenja pri zidanji ne bode pičice izpremenil, ter se po vseh dolgostnih in visokostnih merah na tanko po osnovnem risu ravnal in da bode

to stavbo zadnji čas do sv. Mihaela t. l. doveršil in lastniku izročil. Tudi bode mojster stavnik Anton Lep tri leta porok za vse napake in očitke, ki bi se pokazali pri novem zidanji.

5. Hišnik Aleš Ravnik zavezuje se, da bode mojstru stavniku Antonu Lepu za to stavbo dal 1500 gold. av. v., to je: tisoč in pet sto goldinarjev av. v., in sicer o teh-le obrocih:

tistega dné, ko bode mojster stavnik vogelni kamen vložil in delo začel, mu bode lastnik hiše Aleš Ravnik dal	200	gold.
potem takrat, ko bode zid v tleh dodelan in se bode iz tal pokazal	400	„
kadar bode hiša pri tleh do pervega nadstropja dodelana	400	„
kadar bode pervo nadstropje do podstrešja dodelano	200	„
kadar bode hiša popolnoma pokrita	200	„
kadar bode vsa stavba popolnoma dodelana, in se bode po natančnem pregledu lastniku izročila	100	„
tedaj vsega vkup .	1500	gold.

6. Tiste obroke, ki bi jih Aleš Ravnik o dogovorjenem času na tanko ne izplačal, bodejo mu se z obresti po 6 % na leto štele.

7. Ako pa bi mojster stavnik po svoji krivdi te stavbe o pravem, dogovorjenem času ne dodelal, bi mogel čez dotekli čas, to je, od sv. Mihaela naprej, za vsaki mesec plačati 20 gold. kazni, ki bi se mu pri zadnjem obroku vštela.

V spričbo te pogodbe so naslednji svojeročni podpisi:

V Velikovcu . . .

Aleš Ravnik. Anton Lep.

France Mesar, priča.
Tomaž Kodrič, priča.

Učne pogodbe.

Rokodelčič ali rokodelski učenec se jemlje v uk.

Učna pogodba,

katero sta dogovorila in sklenila Peter Mihelač, kovač, in Andrej Peharec, čevljarski mojster, oba v Teržiču, tako-le:

1. Andrej Peharec jemlje Antona Mihelača, sina Peter Mihelačevega, k sebi v uk, in se zavezuje, da ga bode kot

rokodelskega dečka ali rokodelčiča v vseh vednostih čevljarskega rokodelstva redno podučeval in k spodobnemu vedênju napeljeval.

2. Učil se bode deček štiri leta, in sicer od . . . do . . .

3. Hrano in stanovanje bode deček vsa učna leta imel pri mojstru Andreju Peharcu in sicer o poludne pri njegovi mizi; obleko, perilo in tudi posteljno opravo bode Peter Mihelač svojemu sinu sam preskerboval.

4. Peter Mihelač zavezuje se, da bode mojstru Andreju Peharcu vsako leto teh učnih let plačeval po 30 gld. av. v., to je: trideset goldinarjev av. v. učnine, in sicer vsako leto na sv. Jurija dan.

5. Stroške pri dokončanem uku za oproščenje ali izpuščenje od uka bode oče Peter Mihelač sam plačal.

6. Tudi vsako škodo, ki bi jo rokodelčič mojstru Andreju Peharcu po nemarnosti naredil, bode oče Peter Mihelač za sinom povračal.

7. Obe stranki morete to pogodbo po četertletni odpovedi razdreti.

V spričbo te pogodbe so naslednji svojeročni podpisi:

V Teržiču . . .

Andrej Peharec. Peter Mihelač.
Miroslav Kurnik, priča.
Kažimir Slapar, priča.

Učna pogodba je pogodba, ki jo kak rokodelec ali kdo drugi s kom sklepa, ko kakega učenca v uk jemlje. Mojster ali gospodar navadno učencu tudi preskerbuje stanovanje in hrano. Včasi se mojstru ali gospodarju tudi plačuje učnina, kar se mora v pogodbi natanko določiti.

Po obertnijskem redu morajo se pogodbe o sprejemanju maloletnih učencev, če je gospodar pri kaki družbi, pri družbinem predništvu, sicer pa pri srenjskem predstojništvu narejati in tudi tù shranjevati.

Ako se pri učni pogodbi nič učnine ne plačuje, je kolek za 50 kr.; ako pa se o kaki učnini pogaja, ravná se kolek po lestvici II.

Družbine pogodbe.

Družbina pogodba o napravi odperte tergovinske družbe.

Družbina pogodba,

katero sta dogovorila in sklenila Škendar Dolgan, tergovec v Ternovem, na eni strani — in Gregor Hodnik, tergovec v Reki na drugi strani, in sicer o napravi odperte tergovinske družbe v Ternovem, tako-le:

1. Škendar Dolgan in Gregor Hodnik združujeta se v napravo odperte tergovinske družbe v Ternovem, katera bode pod imenom ali firmo „pri Gorjancu“ kupčevala z razno jestvino, z živežem ali bode imela branjerijo.

2. Družba bode trajala za sedaj 4 leta, to je: od . . . do . . . Ako se med tem časom pogodba ne ponoví, razume se to tako, da je ta pogodba jénjala.

3. Družbina glavnica ali kapital ustanovlja se s 4000 gl., to je: s štiri tisoč goldinarji av. v., in oba pogojnika zavezujeta se, da bodeta polovico te glavnice vplačala in sicer v dveh obrocih, 1000 gold. dne . . . in 1000 gold. dne . . . Ako bi kdo pogojnikov svojega dela o pravem, zgoraj dogovorjenem času ne plačal, more so mu zaostalina z osmimi odstotki šteti od dné, ko ni svoje dolžnosti storil.

4. Gospodarila in delovala pri tej kupčiji bodeta oba pogojnika, in sicer tako, da bode Škendar Dolgan preskerboval dopisovanje in vpisovanje, nakupoval in prodajal pa bode Gregor Hodnik.

5. Oba pogojnika imata pravico, da družbino firmo podpisujeta, toda nobeden ne sme brez dogovora in brez privoljenja drugega o tej družbi kaj ukreniti.

6. Vsi potrebni stroški za najemščino prodajalnice, vsi davki, plačila poslom i. t. d. plačujejo se iz družbine blagajnice.

7. Vsako leto konec meseca decembra mora se narediti natančni popis in pobot ali bilanca. Čisti dobiček delí naj se v dva dela, en del naj ostane v kupčiji, drugi pa naj se razdelí v dve enaki polovici med pogojnika. Ako pa bi bila pri tej kupčiji izguba, morata jo oba pogojnika enakomerno terpeti.

8. Vsak teh dveh pogodnikov more iz družbine blagajnice izposoditi si 500 gold., to je: pet sto goldinarjev av. v., vendar mora za izposojilo plačevati sedem odstotkov.

9. Ako bi bila kupčija tako slaba, da bi se polovica družbinega premoženja izgubila, jénja družba.

10. Ako bi kdo pogojnikov umerl, jénja družba, in nihče je ne more v imenu umerlega nadaljevati. Pogodnik, ki bi preživel drugega, mora sèstaviti zapis in pobot in sicer z dogovorom dedičev tistega, ki je umerl, ter mora v treh mesecih od smertnega dneva dedičem odšteti dobiček in delež glavnice. Ako pa bi pogodnik tega o pravem času ne storil, moral bi od ostalega zneska plačevati šest odstotkov na leto.

11. Ako bi družba kakor koli jénjala, mora se blago ceniti po ceni, po kateri se je nakupilo. Družbini dolgovi plačajo se iz družbinega premoženja, ki se nahaja, in vse terjave razdelé se med oba pogojnika enako.

12. Oba pogodnika se zavezujeta, da med časom združbe nobeden ne bode posebej za se kupčeval z jestnino ali imel kakoršno koli branjerijo.

13. Ako bi se pogodnika o zadevi te združbe kaj razdvojila, izvolita si dva razsodnika, ki bi prepir konečno poravnala.

V spričbo te pogodbe se svojeročno podpisujejo:

V Ternovem . . .

Škendar Dolgan. Gregor Hodnik.

Anton Skalar, priča.

Gašpar Ribič, priča.

Ako dve osebi ali se jih tudi več tako združi, in kaj skladajo v namen, da bi kako pravilo vkupno imeli in iz tega dobiček dobivali, nareja se družbina pogodba. Vdeleževalci take pogodbe so družniki, in skladi družnikov pa je družbin zalog ali zaklad.

Sicer pa tudi ni treba, da bi vsak družnik moral kaj vlagati v družbin zalog, temuč pogaja se lahko tudi tako, da kak družnik ali soud družbe obéta, da bode v družbi deloval in tako svojo pridnost ali marljivost družbi daroval. Vse pravice in dolžnosti posameznih družnikov morajo se v pogodbi določevati.

Potem kakor udje družbe ali le posamezne reči, ali nekoliko denarjev, ali pa celo pleme reči, n. pr. vse kupčijsko blago, vse plode, vsa ležeča posestva, ali zadnjič vse svoje premoženje brez izjem v vkupnost dajejo, razločuje se tudi versta družbe, ter se tudi njene pravice bolj ali manj razširjajo.

Družbine pogodbe, ki se nanašajo samo za pričujoče, ali samo na prihodnje premoženje, so neveljavne, ako se

blago, katero ste ena ali druga stran prinesli, ni redno popisalo in zaznamovalo.

Kako je treba družbino pogodbo med tergovci ali kupčevalci delati, v zadevne vpisnike vpisovati in javno oznanovati, odločujejo posebne tergovinske in politične postave. Ako se le posamezna opravila vkupno opravljajo, je zadosti, če je zastran tega narejena pogodba v tergovinsko knjigo vpisana.

Vsak soud je dolžan, če se ni kaj posebnega dogovorilo, da prilaga enak delež k vkupnemu glavnemu zalogu.

Praviloma so vsi soudje dolžni, ne gledè na svoj večji ali manjši delež, da k vkupni koristi enako pripomagajo.

Tergovinske družbe so odperte, ali so tihe (skrivne). Pri odperti družbi so soudje ne le z doneski, temuč tudi z vsem svojim premoženjem porok za vse družbine dolgove. Pri tihih tergovinskih družbah se vdeležniki le s kakim gotovim doneskom družbe vdeležujejo in s svojim drugim premoženjem niso za ničesa porok. Odperte družbe morajo se naznanjati in v kupčijski zapisnik vpisovati.

Kolek pri družbinih pogodbah je, ako se ne pogaja o vložbi premoženja, od pole 5 gold.; sicer pa se kolek ravná po lestvici II., vendar pa mora kolek najmanj 5 gold. znašati.

Pooblastne pogodbe ali pooblastilá.

Pooblastna pogodba o hišnem gospodarstvu.

Pooblastna pogodba,

(50 kr. kolek.)

katero sta danes dogovorila in sklenila Vekoslav Doljak, posestnik hiše št. 25 v Novem gradu po eni strani, in Božidar Kerpan, zasebni uradnik v Gornjem gradu po drugi strani, tako-le:

1. Vekoslav Doljak pooblašča Božidara Kerpana, naj v njegovem imenu gospodari pri njegovi hiši št. 25 v Novem gradu, to je, naj preskerbuje vse, kar mora preskerbovati hišni gospodar, da namreč pobira najemščino in daje za njo pobotnice, da predlaga dačne izkaze, da plačuje vse stroške za čedenje stopnic, veže i. t. d.

2. Božidar Kerpan prevzema to pooblastilo in se ob enem zavezuje, da bode izročeno mu gospodarstvo pri Doljakovi hiši zvesto in marljivo opravljal in lastniku hiše Vekoslavu

Doljaku vsakega konec leta dal natančni račun, kako je gospodaril, kaj je pri imenovani hiši prejemal in izdajal.

3. Vekoslav Doljak Božidaru Kerpanu za to gospodarjenje prepušča v svoji hiši prosto stanovanje, in sicer dve sobi pri tleh na desni strani.

4. Oba pogodnika imata pravico, da se moreta pogodbi odpovedati, in pogodba jénja 30. dan po odpovedi.

5. Ako bi kdo pogodnikov umerl, pogodba sama po sebi jénja.

V spričbo te pogodbe so naslednji svojeročni podpisi:

V Novem gradu . . .

Vekoslav Doljak. Božidar Kerpan.
Oroslav Ličan, priča.
Radoslav Kosar, priča.

Nekdo pooblašča drugega, naj gre namesto njega k sodnijski obravnavi.

Pooblastilo.

Jaz podpisani Anton Srebrè, Andreja Križarja, lègarja v Loki, pooblaščam, naj gre 2. t. m. k tukajšnji sodniji, kjer bode obravnava o dolgeh Mateja Pajka, bivšega mesarja v Stari Loki, in naj bode v mojem imenu pri tej obravnavi. Zavezujem se, da bodem vse, kar bode on v mojem imenu o tej zadevi ukrenil, tako priznaval, kakor bi bil to jaz sam storil.

V spričbo tega pooblastila svojeročno podpisujemo to pooblastilo jaz in naprošeni priči.

V Loki . . .

Anton Srebrè.
Srečko Derčar, priča.
Dragotin Gerčar, priča.

To pooblastilo prevzema

V Loki . . .

Andrej Križaj.

Splošno pooblastilo za pravna opravila.

Pooblastilo,

s katerim jaz podpisani France Rogelj, posestnik na Mirni h. št. 10, dajem gospodu dokt. Valentinu Zarniku, odvetniku

v Ljubljani, oblast za se in za svoje dediče, da me more zastopati v vseh pravnih in političnih zadevah in sicer izrečno tudi zastran odkupljenja in uravnanja zemljiščnih bremen, kakor pred deržavljanskimi in kazenskimi, tako pred političnimi oblastnijami in zunaj njih, ter v mojem imenu pravde začénjati, perve tožbe in kakor koli imenovane perve naredbe in odloke sosebno tudi v rečeh zemljiščnih in deželnih knjig prejemati, pismeno, ustmeno ali skrajšano ravnanje vpeljevati in poslednje opuščati, prisege vsake verste nalagati, jemati in zavračati, se k tem ponujati in jih polaganje prizanašati, za obroke in postavljenje v prejšnji stan prositi in jih dovoljevati, poravnave sklepati, zavarovanja, sekvestracije, prepovedi, predznambe in vknjižbe v javne knjige pridobivati, jih zopet opuščati in jih se odrekovati, zemljiščne- in deželnoknjižne, vpisne in izbrisne izročénja izdajati, pri oblastnijah predložbe delati, utoke in pritožbe podajati ali zopet preklicevati, za presojo in dosojo prositi, napovedbe in pritožbe ničnosti podajati in tem pravnim pripomočkom in pritožbam se zopet odrekovati, vse stopinje stvarne ali rečne in osobne izveršbe pridobivati, opravljati in zopet preklicevati, denarje in denarno vrednost prejemati in meni pošiljati ter pobotnice ali plačilna pisma tudi z izknjižbenim dovoljenjem in odstopna pisma za plačilo izdajati, premakljive reči in pravice prodajati in po plačilu ali brez plačila pridobivati in prejemati, plačila opravljati, društvene pogodbe sklepati, se na razsodbe po izbranih sodnikih zedinjevati in razsodnike voliti, vsakoverstna izrečenja izdajati, umertvitve opravljati, pri zapuščinah in zapuščinskih razpravah se pogojno ali nepogojno v mojem imenu za dediča izrekovati ali dedino nastopati, vse izkaze podpisovati in vpeljevati, kar je za prisodbo vse potrebno, pri zastopanji proti stečajnim ali kantnim in poravnovnim skladam voliti skerbnika premoženja in odbornike upnikov in jim oblast dajati za taka dejanja ali opravila, za katera so po §. 1008 občnega deržavnega zakonika potrebna posebna pooblastila, tudi si z enako ali z obmejeno oblastjo, ako je sam zaderžan, imenovati drugega pravnega namestnika, naj si bode odvetnik (pravosodec) ali ne, sosebno pa g. g. dr. Ahačiča, dr. Mundo, dr. Stareta, ter v obče vse storiti, kar se mu po njegovem lastnem sprevidu bode v mojih pravnih in političnih zadevah potrebno in koristno dozdevalo. Nasproti pa mu zagotovljam, da bom odobril vse njegove in njegovega gospoda namestnika vsled tega pooblastila storjena dejanja ali čine, kakor da bi jih bil sam opravil, ter mu povernil vse gotove stroške in plačal ves

trud brez zamude v Ljubljani ali sicer v njegovem vsakokratnem stanovališču.

V dokaz tega je moj svojeročni podpis in svojeročni podpis dveh naprošenih prič ali svedokov.

V Ljubljani . . .

France Rogelj.
Žarkoljub Pirnat, priča.
Željmo Sušnik, priča.

Pogodbe, s katero kdo prevzema naloženo mu opravilo, da ga v imenu drugega oskerbuje, imenuje se pooblastna pogodba ali pooblastilo.

Pooblastne pogodbe sklepajo se ustno ali pismeno. Ta, ki daje komu oblast ali ki koga pooblašča, je pooblastivec; ta pa, ki pooblastilo prevzema, je pooblaščenec.

Pooblastila so splošna ali posebna po tem, kakor se komu izroča oskerbovanje vseh, ali le nekaterih opravil.

Posebna pooblastila morejo za predmet imeti ali samo sodnijska, ali samo nesodnijska opravila sploh, ali pa posamezne zadeve ene ali druge verste.

Sledeča opravila térjajo posebno za ta plemena opravil dano pooblastilo: ako se rečí v imenu drugega oddajajo, ali za odplačilo prevzemajo; ako se sklepajo pogodbe o jemanji ali dajanji v zajem; ako se prejemajo denarji ali denarna vrednost; ako se pravde začénjajo, prisege nalagajo, jemljejo, ali zavračajo, ali če se kaj poravnava. Ako pa veljá, da se kdo dedine nepogojno poprime, ali se jej odpoveduje; ako se družbine pogodbe sklepájo, ali če se kaj daruje; ako se komu daje pravica, naj se razsodnik izvoli: je k temu posebnega, za posamezna opravila danega pooblastila treba.

Nekateri odvetniki rabijo tudi zgoraj napisano splošno pooblastilo v pravdah, katere niso vse spisane v slovenskem jeziku. Tako pooblastilo obsega vse, kar je po deržavnem zakoniku potrebno.

Pooblaščenec ima dolžnost, da opravilo po svojem obétu in dobljenem pooblastilu marljivo in pošteno oskerbuje, in da vso korist, ki izvira iz opravila, pooblastivcu pušča. Ako pa pooblaščenec meje pooblastila prestopi, odgovoren je za nasledke.

Pismena pooblastila dajejo se največ takrat, kadar se kdo pooblašča, da se v imenu koga drugega ali v imenu več drugih pravda.

Pooblastne pogodbe ali pooblastila, v katerih se za opravilo ne določuje kaj plačila, imajo kolek za 50 kr., sicer pa se kolek ravná po odplačilu.

Prepodajne pogodbe.

Kmet svoje posestvo prepodaja ali izroča svojemu sinu.

Prepodajna pogodba,*)

katero so Jožef Metelko in njegova žena Mina, kmetovalca v Strugah, kot prepodajnika na eni strani, in njuni polnoletni sin Anton Metelko, kot prejemnik na drugi strani, vpričo naprošenih prič dogovorili in sklenili, tako-le:

1. Jožef in Mina Metelko prepodajata svojemu sinu Antonu v njegovo nepreklicljivo last svoje kmetijsko posestvo urb. št. 19 pod nekdajno grajščino v Ribnici z vso živo in mertvo pritiklino kakor vse stojí in leží, z dobrim in s slabim in z vsemi tistimi pravicami in dolžnostmi, kakor sta sama vse zavživala in posedovala ali uživati in posedovati pravico imela, razun prideržanega za svojo osebno rabo namenjega pohištva v postranski hiši, za niže vstanovljeno prepodajno ceno.

2. Anton Metelko prevzema zgoraj popisano zemljišče z vso pritiklino vred od svojih staršev in obéta, da bode vse postavljane pogoje zvesto izpolnoval, ter da se bode svojim po Bogu največim dobrotnikom na svetu vse svoje žive dni hvaležnega skazoval.

3. Prepodajna cena se je vzajemno ustanovila na 1800 gl. av. v., reci: tisuč osem sto goldinarjev av. v. in niže zapisani prideržek za zemljišče z vsemi poslopji in za mertvo in živo pritiklino, katera se bode tako-le zaračunila:

a)	podarujeta prepodajnika svojemu sinu . . reci: tri sto goldinarjev, ki se mu imajo po njihovi smerti vračuniti v njegov dedinski delež,	300 gold.
b)	prepodajni ostanek, ...	1500 gold.
	s katerim je založena vsa cena, ...	1800 gold.

naj se na prepodano zemljišče vknjiži za prepodajnika in ostane neodpovedljiva pri prejemniku do smerti prepodajnikov, dokler oni v njegovi hiši ostanejo, sicer pa bi se s

---

*) Po dr. Razlagovem „Pravniku“.

5 $\%$ obrestmi vred od dne njihove ločitve, ki se morajo vsakega pol leta naprej odrajtovati, proti šestmesečni odpovedi smela tudi po sodni poti iztérjati. Le, ako bi se prejemnikova sestra Jelica omožila, naj se ji tri mesece po poroki izplača 500 gold. na račun njenega nekdanjega dedinskega deleža po roditeljih.

4. Prepodajnika si izgovarjata in prideržujeta postransko hišico z vsem tamkejšnjim pohištvom za svojo osebno rabo brez plače do svoje smerti in hrano pri prijemnikovi mizi, ter tudi potrebno obleko, v boleznih pa tudi zdravila in po svoji smerti dostojen pogreb. Će pa roditelji ne bi hoteli pri svojem sinu ostati iz katerega uzroka koli, mora jima nevtegoma odrajtovati 5 $\%$ obresti od zgoraj zapisane glavnice ali po omenjeni odpovedi tudi to, ter tri hektolitre rží, en hektoliter pšenice, dva hektolitra koruze, štiri hektolitre krompirja, šest kilogramov zaseke, štiri kilograme masla in vsak dan liter mleka, ali pa namesto tega v denarjih 50 gl. av. v. vsake tri mesece naprej in po smerti enega prepodajnika polovico vsega dajati.

5. Dejanska predaja se je pri podpisu te pogodbe opravila, in od tega dne mora prejemnik tudi vse davke in druga bremena, in ako bi onih tudi kaj na dolgu bilo, odrajtovati. Prepodajnika tudi želita, da bode še zanaprej prejemnikova sestra Jelica doma ostala in za svoje delo razun navadnega živeža in stanovanja tudi za družino navadno plačo 20 gold. na leto dobivala, ter da se bode še na dalje po bratovsko ž njo ravnalo, ker térja stara šega, da se po prepodaji domačega zemljišča ne razkropijo bratje in sestre po svetu, ampak da njihovo nekdanje domovanje ostane še zanaprej gotovo zavetje in pribežališče.

6. Jožef in Mina Metelko dovoljujeta izrečno, da se more prepodano zemljišče urb. št 19 pod nekdajno Ribniško grajščino prepisati na njunega sina Antona Metelkota na podlagi nazoče pogodbe pa le pod tem pogojem, da se ob enem vknjiži zastavno pravo za prepodajni ostanek 1500 gl. av. v. s 5 $\%$ obrestmi in vsemi drugimi postranskimi dolžnostmi, ter v točki 4 zapisani prideržek ali njega namestek na korist prepodajnikov, za kar prejemnik zastavlja svoje prevzeto zemljišče z vknjižbenim dovoljenjem.

7. Pogodniki se izrečno odrekujejo pravnega pripomočka, da bi razdirali to pogodbo zarad prikratbe čez polovico, in prepodajnika želita, da bode po njuni smerti tudi hči Jelica ž njo zadovoljna, ker pri svojem nujnem delu nikakor ne bode prikratjena.

8. Stroške za spisanje te pogodbe, kakor tudi vse davščine plača samo prejemnik.

Od te prepodajne pogodbe sta se spisala in podpisala dva enaka primerka, izmed katerih enega hranita prepodajnika, drugega pa prejemnik.

V dokaz te pogodbe so sledeči svojeročni podpisi pogodnikov in dveh naprošenih prič.

V Strugah . . .

Jožef Metelko,
Mina Metelko,
prepodajnika.

Anton Metelko,
prejemnik.

Vojteh Hren, priča.
Stanislav Meglen, priča.

Posestnik prepodaja svoje posestvo.

Prepodajna pogodba,

katero so danes Lovro Prešérin, kmet v Lescah in njegova žena Liza Prešérin na eni strani, in njuni sin Valentin na drugi strani, dogovorili in sklenili, tako-le:

1. Lovro in Liza Prešérin, posestnika zemljišča h. št. 24 v Lescah, ki je vpisano v zemljiščni knjigi nekdajne Radovljiške grajščine pod urb. št. 81, z vsem pohištvom in z vso zalogo vred prepodajata ali izročujeta svojemu sinu Valentinu, in sicer v popolno lastnino, ter mu ob enem dajeta pravico, da se sme na imenovano posestvo precej prepisati.

2. Prepodajnika izgovarjata si v prepodani hiši v izbi na levo iz veže pri tleh, stanovanje, tako tudi živež pri domači mizi, potrebno obleko in zraven še vsak teden en goldinar poboljška, in sicer vse to do smerti. Ako bi kdo prepodajnikov umerl, dobiva drugi zraven prostega stanovanja in živeža in obleke le še polovico poboljška.

3. Prejemnik Valentin Prešérin mora svoji sestri Mici Prešérin dati tri sto goldinarjev av. v. delščine iz hiše.

4. Ves ta poboljšek, ki si ga prepodajnika izgovarjata, in tudi 300 gold. izgovorjene delščine vpiše naj se na prejemnikovo posestvo.

5. Prejemnik obeta, da bode svoje starše po otroški dolžnosti vedno spoštoval ter izpolnoval vse, kar mu naroča pričujoča pogodba.

V spričbo te prepodajne pogodbe sva prepodajnika to pogodbo svojeročno podpisala in tudi dve priči naprosila, naj jo tukaj svojeročno podpišete.

V Lescah . . .

Valentin Prešérin,
prejemnik.

Lovro Prešérin,
Liza Prešérin,
prepodajnika.

Primož Legat, priča.
Josip Kuhar, priča.

Ako kdo komu kaj predaja ali prepodaje, to je, izročuje, nareja se prepodajna pogodba. Predaja ali prepodaja mora se dobro ločiti od podobnoglasne beşede: „prodaja“.

V prepodajnem pismu morajo se na tanko zaznamovati osebe, katere last predajejo in prevzemajo; potem se mora na tanko popisati reč, ki se prepodaje, tako tudi pridobitno imé in kraj in čas sklenjenega opravila. Prepodajnik mora v prepodajni pogodbi tudi naravnost dovoljevati, da se prejemnik sme kakor lastnik vknjižiti.

Ženitne pogodbe.

Ženitni dogovori oziroma dedinska pogodba in oporoka.

Ženitna pogodba,*

katero sta dogovorila in sklenila Janko Milec, polnoletni kmetski sin iz Kovorja kot ženin in maloletna Marica Zorinova iz Loma kot nevesta, zastopana po svojem varuhu Mateju Debeljaku, usnjarju iz Teržiča, vpričo treh ob enem nazočih prič, vendar pa priderževaje si poterjenja varstvene oblastnije gledé maloletne neveste:

1. Zaročena obetata si zakonsko zvestobo in ljubezen do smerti, ter nazoča pogodba precej po poroki dobiva veljavno moč.

2. Nevesta Marica Zorinova prinaša ženinu dote tistih 500 gold., reci: pet sto goldinarjev av. v., ki so za njo

* Po dr. Razlagovem „Pravniku“.

vknjiženi na podlagi zajemnega pisma dné . . . pri Janezu Tesarju na njegovo zemljišče urb. št. 115 pod nekdanjo Teržiško grajščino, ter ženin zadobiva pravico, da more iztérjati to glavnico s 5 % obrestmi vred po poroki.

3. Ženin Janko Milec prijemlje gori imenovano doto in zaženuje nevesti v pomnoženje dote 500 gold., reci: pet sto goldinarjev av. v. tako, da iznaša dota in zaženilo vkup 1000 gold. av. v., katere se zavezuje ženin zavarovati s tem, da dovoljuje vknjižbo pričujoče pogodbe na svojem zemljišču urb. št. 52 pod bivšo Teržiško grajščino za pridobitev zastavnega prava za doto in zaženilo na korist svoje neveste, kar pripada po smerti preživečemu v last.

4. Zaročena sklepata občno vkupnost premoženja, in sicer kakor premakljivega tako tudi nepremakljivega, katero že sedaj posedujeta, ali katero prihodnjič pridobita ali podedovata.

5. Za primerljej smerti sklepata zaročena dedinsko pogodbo tako, da ima tisti, ki drugega preživí, pravico do ene polovice vkupnega premoženja kot prosto lastnino njegovo, druga polovica vkupnega premoženja pa pride v zapuščino zamerlega, za katero so zakonski otroci kot dediči; če pa med temi ne bi bilo dečka najmanj 15 let starega, ima preživeči pravico, da prevzame nepremakljive rečí po nepristranski sodni cenitvi in da zavaruje dedino vseh otrok.

6. Ako po smerti enega zakonskega družeta ne bi bilo otrok iz njunega zakona, ima preživeči ne samo polovico vkupnega premoženja kot prosto lastnino pridobiti, ampak njemu pripada kot dediču tudi druga polovica vkupnega premoženja, iz katere bode obstajala zamerlega zapuščina, kot dedina in sicer po tri četertine, katera je po §. 1253 občn. deržav. zakonika prideržana prosti ali svojevoljni poslednji naredbi pa tako, da se oba zaročena vzajemno postavljata za dediča že s to oporoko, če zastran te poslednje četertine ne bi pozneje napravila kake druge oporoke.

7. Oba zaročena se jemljeta na soposest vseh nepremakljivih rečí, katere bi eden ali drugi v prihodnje pridobil med živimi ali podedoval po mertvih, in si podeljujeta vzajemno pravico do zemljiščno-knjižnega vpisa solastnine zastran v bodoče pridobljenih ali podedovanih posestev na podlagi teh ženitnih dogovorov in ženitnega pisma; posebno pa ženin dovoljuje vknjižbo solastninske pravice na sedaj posedovano zemljišče urbarska številka 52 pod Teržiško grajščino na imé svoje prihodnje žene Marice rojene Zorinove.

V dokaz tega so obeh zaročenih in treh ob enem nazočih prič svojeročni podpisi in poterjenje varstvene oblastnije.

V Kovorju . . .

Matija Lužar, priča tudi oporoke.	Janko Milic, ženin.
Anton Smrekar, priča tudi oporoke.	Marica Zorinova, nevesta.
Verban Glinovec, priča tudi oporoke.	Matej Debeljak, nevestin varuh.

Za maloletno Marico Zorinovo poterjuje varstvena oblastnija te ženitne dogovore.

C. k. okrajna sodnija v Teržiču . . .

Pajek,
c. k. okrajni predstojnik.

Ženitne pogodbe imenujejo se tiste pogodbe, ki se gledé na zakonsko zavezo sklepajo zastran premoženja, in zadevajo zlasti doto, zaženilo, juterno, vkupnost blaga, oskerbovanje in uživanje lastnega premoženja, dedinsko nasledstvo, ali na primerljej smerti odločeno dosmertno uživanje premoženja in vdovščino.

„Dota“ je tisto premoženje, katero žena ali za-njo kdo drugi daje ali obeta možu, da bi se mu polajšali stroški, ki so z zakonsko združbo sklenjeni.

Po postavi pripada „dota“ po moževi smerti njegovi ženi, in če ona pred njim umerje, njenim dedičem. Ako se hoče, da bi ona ali nje dediči bili od „dote“ izklenjeni, se mora to izrekoma ustanoviti. Kdor „doto“ prostovoljno dá, si sme izgovoriti, da naj po moževi smerti njemu nazaj pripade.

Kar ženin ali kdo drug nevesti odmeni, da bi „doto“ pomnožil, imenuje se zaženilo. Njega uživanje, dokler zakon terpí, sicer ženi ne gre; ako pa moža preživí, ji gre brez posebnega dogovora tudi popolna last, ako bi ravno „dota“ ne bila možu zapisana na primerljej, da bi on ženo preživel.

Zakonska zaveza sama še ne ustanovljuje vkupnosti blaga med zakonskima. K temu je potreba posebne pogodbe, katere obsežek in pravna oblika se po postavi presoja.

Čeravno društvena pogodba vse premoženje v misel jemlje, se vendar le pričujoče premoženje pod njim razumeva. Ako pa ona tudi prihodnje premoženje obsega, se pod njim razumeva samo pridobljeno, ne pa podedovano premoženje; razun, ako bi oboje bilo izrekoma pogojeno.

Društvene pogodbe, ki se nanašajo samo na pričujoče, ali samo na prihodnje premoženje, so neveljavne, ako se blago, katero ste ena in druga stran prinesle, nije po redu popisalo in zaznamovalo.

Ako se zakonska nista posebej dogovorila, kako da se ima njuno premoženje obračati, obderžuje vsak druže svojo poprejšnjo lastinsko pravico, in do tega, kar vsaka stran med zakonom pridobi in kakorkoli bodi prejme, nima druga stran nobene pravice. Kadar je dvomba, vzame se, da izhaja pridobitev od moža.

Zakonskima je dopuščeno, v eni in isti oporoki eden drugega vzajemno, ali tudi druge osebe za dediče postaviti. Tudi taka oporoka je preklicljiva; iz preklica ene strani se pa ne more na preklic druge strani sklepati.

Med zakonskima se tudi sme skleniti dedinska pogodba, s katero se prihodnja zapuščina, ali kak njen del obéta, in obét jemlje. Da pa taka pogodba veljá, je potreba, da je napravljena pismeno, in da obsega vse, kar se térja od pismene oporoke.

Z dedinsko pogodbo se zakonski druže ne more popolnoma odpovedati pravici, oporoko narediti. Čista četertina, na kateri ne sme ne koga dolžni del, ne kak drugi dolg biti, ostaja po postavi vsigdar prosti poslednji naredbi prihranjena. Ako zapustnik zastran nje ni ničesa zaukazal, ona vendar ne pripada pogodbenemu dediču, če prav mu je bila vsa dedina obljubljena, ampak postavnim dedičem.

Dedinska pogodba se v škodo drugemu zakonskemu, s katerim se je sklenila, ne more preklicati; ampak se more le po postavnem predpisu ob moč djati. Nujnim dedičem so prideržane pravice, kakor proti kaki drugi poslednji volji.

Splošna pravila pri pogodbah so:

1. Določevati mora se na tanko, kdo se dogovarja ali pogaja, to je imenuje se imé in priimek, stan in prebivališče pogodnikov.

2. Reč, o kateri se pogaja, mora se na tanko določevati, in naštevati morajo se zaporedoma vse pravice in za-

veze, ki se nasprotno sklepajo, kakor tudi čas, kraj, plačevanje i. t. d., to je, kdaj, kje in kako se bode to pa to plačevalo ali odrajtovalo.

3. Ako se v pogodbi omenja kaka svota, mora se ta ne le samo s številkami, temuč tudi s čerkami zapisati, da ne more kdo kaj ponarejati.

4. Zapisati se mora kraj, dan, mesec in leto pogodbe.

5. Mora se toliko enakih pogodnih pisem spisati, kolikor je pogodnikov, to je, tistih, ki se med sabo dogovarjajo in pogajajo in kaj sklepajo.

6. Svetuje se, da se na vsak prepis podpišejo vsi vdeleženci, to je, vsi, kogar se pogodba kaj tiče, in priče, ki so zraven, akoravno postava tega ne térja.

Ako kak pogodnik ne zna pisati, mora se na pismo podkrižati, to je, vpričo dveh prič narediti navadno tri križe, h katerim ena teh prič zapiše imé tistega, ki se je podkrižal, recimo tako-le: † † † Marija Prašnikova, Anton Žužek, podpisavec imena in naprošena priča.

Pogodba pa je veljavno sklenjena le takrat, ko jo pogodniki podpišejo.

Vsako pogodno pismo ali pogodba mora imeti tudi postavni kolek ali štempelj.

Poroška pisma.

Nekdo je upniku za 500 gold. porok.

Poroško pismo.

(Kolek po lestvici II.)

Po dolžnem pismu 1. januarja 18 . . l. je moj sosed Anton Dolinar, kmetovalec v Lešah, gospodu Andreju Pogačniku, strojarju na Bistrici pri Teržiču 500 gold., reci: pet sto goldinarjev av. v. dolžan s pogojem, da mu jih bode v treh letih vernil, med tem časom pa mu od te glavnice šest odstotkov plačeval. V večje zagotovilo te glavnice in obresti se jaz podpisani zavezujem, da sem jaz za ta dolg gospodu upniku porok, in da ga bodem jaz z obrestmi vred plačal, ako ga moj sosed Anton Dolinar ne bode mogel o pravem času plačati; vendar sem za ta dolg le do dné . . . porok, in izrekam, da to poroštvo ne veljá, ako bi gospod

Andrej Pogačnik po tem odmenjenem času o tej zadevi kaj od mene tèrjal.

V spričbo tega so naslednji svojeročni podpisi:

V Lešah . . .

Jurij Ščinkovec, porok.
Zanez Strah, priča.
Jernej Mah, priča.

Nekdo je za 600 gold. porok.

Poroško pismo.

Jaz, Ciril Bregar, posestnik v Podgorju, se s tem pismom zavezujem, da bodem jaz vernil, ako Matej Glavacki ne bode mogel o pravem času verniti tistih 600 gold., reci: šest sto goldinarjev av. v. z izgovorjenimi obrestmi vred, katere je Alojzi Podlipar, tergovec v Dolini, Mateju Glavackitu, urarju v Podgorju, po zajemnem pismu dné . . . posodil.

V Podgorju . . .

Ciril Bregar, porok.
Hieronim Žitko, priča.
Kajetan Čop, priča.

Kdor se zaveže, da bode upniku plačal dolg, ako bi pervi dolžnik dolžnosti ne izpolnil, pravi se temu porok, in dogovor, ki ga dogovorita upnik in porok, imenuje se poroško pismo ali poroštvena pogodba.

V poroškem pismu ostaja pervi dolžnik še vedno poglavni dolžnik, in porok se le kot nastopni dolžnik pridružuje.

Kdor obéta odškodbo poroku za ta primerljej, ako bi on s svojim poroštvom v škodo prišel, imenuje še odškodni porok.

Porok se praviloma sme še le tožiti takrat, kadar poglavni dolžnik potem, ko ga je upnik po sodniji ali zunaj sodnije opominjal, svoje dolžnosti ni izpolnil.

Kdor se je kakor porok in plačevalec zavezal, je kakor nerazdelen sodolžnik za ves dolg odgovoren; upniku je na voljo dano, ali hoče poglavnega dólžnika, ali poroka popred, ali oba ob enem tožiti.

Kolek pri poroških pismih je, ako se poroštvo ne daje o cenljivih zavezah, za vsako polo 50 kr.; pri cenljivih zavezah pa se kolek ravná po lestvici II.

Prepustna ali odstopna pisma (cesije).

Nekdo drugemu prepušča zajemno pismo.

Prepustno pismo.

Jaz Miha Seljan, hišnik v Ajdovščini, poterjujem s tem pismom, da Tomažu Kolarju, kmetovalcu ravno tù, prepuščam zajemno pismo, katero mi je Anton Doljak, tergovec v Gorici, dal in podpisal dné . . . za posojenih 150 gold., reci: sto in petdeset goldinarjev av. v. Prepuščam pa to zajemno pismo Tomažu Kolarju tako, da on sme ž njim ravnati kakor s svojim premoženjem.

V Gorici . . .

Miha Seljan, odstopnik.
Anton Doljak, dolžnik.
Andrej Potokar, priča.
Rojko Petelin, priča.

Odstopno pismo za 200 gold.

Odstopno pismo.

Zajemno pismo, ki ga je meni Kocijanu Novaku, posestniku v Savljah, naredil in dal dné . . . Dominik Sinica, posestnik v Klečah, za posojenih 200 gold., reci: dve sto goldinarjev av. v., se je izteklo; tedaj odstopam in prepuščam s tem pismom teh dve sto goldinarjev z obrestmi vred, da jih iztérja Leopold Logar, posestnik v Vižmarjih h. št. 12, in mu dajem ob enem zajemno pismo, da more to glavnico kakor svojo lastnino z obrestmi vred iztérjati.

V Savljah . . .

Kocijan Novak, odstopnik.
Janez Sitar, priča.
Klemen Hribar, priča.

Odstopno pismo nezagotovene terjatve.

Odstopno pismo.

Meni Mirkotu Biserju, kmetovalcu na Zili, je Franjo Bogataj, krojač ravno tù, dolžan 300 gold., reci: tri sto goldinarjev av. v., od katerih mi mora dolžnik od dné . . . začenši šest goldinarjev od sto obresti plačevati in mi jih konec 18 . . l. verniti. Jaz podpisani Mirko Biser teh tri

sto goldinarjev odstopam in prepuščam Žigu Slaparju, hišniku na Zili, da jih z obrestmi vred iztérja, in mu dajem ob enem tudi zajemno pismo Franjo Bogatajevo dné . . . Dolžnik poterjuje to terjatev s svojeročnim podpisom, in se zavezuje, da bode od tega dolga svojemu novemu upniku obresti odrajtoval in mu dolg izplačal.

Na Zili . . .

Mirko Biser, odstopnik.
Franjo Bogataj, dolžnik.
Radoslav Slivnik, priča.
Ljudevit Mokar, priča.

Ako ena oseba na drugo prenaša kako terjatvo, in le-ta jo vzame, izpreménja se pravica s pristopom novega upnika. Tako djanje imenuje se odstop ali prevod (cesija), in se sklepa za odplačilo, ali brez odplačila.

Prejemnik ima gledé na prepuščeno terjatvo ravno tiste pravice, katere je imel odstopnik.

Z odstopnim pismom postaja le med odstopnikom (cedentom) in odstopojemnikom (prejemnikom terjatve, cesionarjem) nova dolžnost, ne pa med poslednjim in prevzetim dolžnikom. Torej sme dolžnik, dokler mu prejemnik ni naznanjen, pervega upnika izplačati, ali se ž njim kakor si bodi poravnati. Tega pa dolžnik več ne more, kakor mu je bil prejemnik naznanjen; ostaja pa mu pravica, da sme ugovarjati. Ako je dolžnik proti poštenemu odstopojemniku priznal, da je dolg resničen, ima dolžnost, da ga kakor svojega upnika plača.

Prepustna pisma imajo kolek po znesku.

Pri pismih, vsled katerih se zemljiško vknjižuje, treba je, da podpis poterdi sodnija ali notarstvo.

Pobotnice, plačilnice, pobotni ali plačilni listi (kvitunge, kvitance).

Pobotnica za plačana zidarska dela.

Pobotnica

za dvajset goldinarjev av. v., katere sem jaz nižeje podpisani od gospoda Janeza Potočnika, župnika na Brezovici,

za svoja zidarska dela pri tamkajšnji farni cerkvi sv. Antona danes res in pošteno prejel.

Na Brezovici . . .

Miha Kamen,
zidar.

20 gold. av. v.

Plačilnica za plačana mizarska dela.

Plačilnica

za 50 gold. 20 kr., to je, petdeset goldinarjev in 20 kr. av. v., katere sem jaz Ivan Milek, za svoja mizarska dela po pogodbi dné . . . storjeni za ljudsko šolo na Verhniki, iz tamkajšnje srenjske blagajnice danes resnično prejel.

Na Verhniki . . .

Ivan Milek,
mizar.

50 gold. 20 kr. av. v.

Plačilni list za najemščino.

Plačilni list

za trideset goldinarjev av. v., katere mi je Luka Smukavec kakor najemščino za najeto stanovanje za pol leta, to je, od sv. Jurija do sv. Mihela 18 . . l. danes resnično plačal.

V Kamniku . . .

Josip Ravnikar,
hišnik.

30 gold. av. v.

Pobotnica za obresti.

Pobotnica

za dvanajst goldinarjev in 50 kr. av. v., katere sem jaz, Peter Slamničar, od Janeza Vesela kakor 5 % obresti za celo leto 18 . . od kapitala 250 gold. resnično prejel.

Na Golem . . .

Peter Slamničar.

12 gold. 50 kr. av. v.

Pobotnica za plačane obresti in za polovico vernjenega kapitala.

Pobotnica.

Gospod Vekoslav Pestotnik, tukajšnji zidar, plačal mi je danes 5 % obresti od 600 gold. av. v. kapitala, dotekle od

dné . . . do dné . . . s tridesetimi goldinarji, in zraven mi je vernil še tri sto goldinarjev av. v. od omenjenega kapitala samega, kar mu s to pobotnico poterjujem.

V Blagovici . . .

Jakoslav Modrič,
tergovec.

Pobotnica za plačani kapital z obrestmi vred.

Pobotnica

za pet sto goldinarjev, katere sem jaz, Miha Rovtar, dné... Pavlu Verbetu posodil, in jih dné . . . vknjižil, in katere mi je danes imenovani dolžnik z obrestmi vred popolnoma vernil in plačal, tako, da mu tudi dajem pravico, naj se ta dolg z njegove hiše v Mošnjah št. 22, ki je v zemljiški knjigi nekdanje grajščine v Radovljici pod št. 211 zapisana, brez daljnega pozvedovanja zbriše ali izknjiži.

Na Otoku . . .

Miha Rovtar.

500 gold. av. v.

(Poverilo.)

Pobotnica za plačilo na mesec.

Pobotnica

za pet in dvajset goldinarjev av. v., katere sem jaz nižeje podpisani kot plačilo za mesec . . . 18 . . l. od svojega letnega plačila 300 gold. iz tukajšnje srenjske blagajnice danes resnično prejel.

V Višnji gori . . .

Marko Kosec,
ponočni čuvaj.

25 gold. av. v.

Pobotnica za letno plačilo.

Pobotnica

za petdeset goldinarjev av. v., katere mi je moj gospodar Matija Žabar, tukajšnji gostilničar, kot letno plačilo od božiča 18 . . l. do božiča 18 . . l. danes res in pošteno plačal.

Na Viču . . .

Janez Križaj,
hlapec.

50 gold. av. v.

Pobotnica za letno plačilo.

P o b o t n i c a,

s katero nižeje podpisana, Ana Kotnikova, poterjujem, da mi je moja gospodinja Marija Dolínarjeva, tukajšnja posestnica, š t i r i d e s e t goldinarjev av. v. kot letno plačilo péstunji za preteklo leto, to je, od sv. Šentjanža o božiču 18 . . l. do ravno tega dné 18 . . l. danes resnično plačala.

Na Vtiku . . .

Ana Kotnikova,
péstunja.

40 gold. av. v.

Plačilni list, v katerem se odpisuje le nekoliko dolga.

Plačilni list na vzémje.

Anton Vrabec, hišnik v Sevnici, mi je danes resnično plačal o s e m d e s e t goldinarjev av. v. na dolg, katerega je bilo dve sto gold. av. v., kar mu tedaj s tem plačilnim listom poterjujem in od imenovanega dolga odštevam.

V Sevnici . . .

Matej Hrovat,
tergovec.

80 gold. av. v.

Plačilni list na delna plačila.

Plačilni list,

s katerim jaz nižeje podpisani poterjujem, da mi je Ivan Ribnikar, krojač v Dolu, na dolžnih t r i s t o goldinarjev av. v., danes š e s t d e s e t goldinarjev av. v. kot delno odplačilo res in pošteno naštel in plačal.

V Dolu . . .

Tomaž Seršen,
tergovec.

Pobotnica o vzajemnem pobotu.

V z a j e m n a p o b o t n i c a.

Mi dva, Slavko Rožek in Milan Bratkovič, sva izštela, koliko sva drug drugemu dolžna in sva se drug z drugim tako pobotala, da do danes drug drugemu ni ničesar dolžan. Zarad tega sva vse račune in spise, ki sva jih drug z drugim

imela, uničila, ter izrekava, da so sedaj vsa dolžna pisma, ki bi morda še kje bila, med nama neveljavna. To vzajemno pobotnico sva si oba spisala in svojeročno podpisala.

V Podčetertku . . .

Slavko Rožek, tergovec.
Milan Bratkovič, tergovec.

Pobotnica, s katero se dva nasprotno pobotávata.

Vzajemna pobotnica.

Mi dva nižeje podpisana, Vincenc Regoršek in Nikolaj Samec, sva danes medsebne račune pregledala, poravnala in vzajemno pobotala tako, da do današnjega dneva ne more drug drugega ničesar térjati. Uničila sva vse račune in spise o medsebnih térjatvah, kar sva jih imela, ter izrekava, da so neveljavna vsa taka pisma, ki bi morda še kje bila. Naredila sva to vzajemno pobotnico dvojno, sva obe svojeročno podpisala in vsak eno obderžala.

V Černem potoku . . .

Vincenc Regoršek, tergovec.
Nikolaj Samec, posestnik.

Pobotnice, plačilnice, pobotni ali plačilni listi (kvitunge, kvitance) je pismeno poterjenje, da je kdo od koga neki znesek denarjev resnično prejel.

V pobotnici se mora na tanko določiti, kdo plačuje. Včasih je dovolj, da se zapiše le imé in priimek plačujočega; včasih pa je treba, da se dodá še stan in stanovanje tega, ki plačuje. Zapisati se mora koliko se plačuje in sicer s čerkami, da se ne more izbrisati in kaj več, ali manj zapisati, pa tudi s števílkami ali gori od kraja, ali pa zdolej na levi strani. Povedati se mora, zakaj in komu se plačuje.

Ta, kateri prejemlje znesek, daje pobotnico. Izdajnik pobotnice mora svoje popolno imé sam ali svojeročno podpisati; včasi je treba, da k svojemu imenu tudi pristavi še, katerega stanu, oberta i. t. d. je. Tudi se mora precej k zadnji versti pobotnice zapisati kraj, dan, mesec in leto, kje in kdaj se izdaja pobotnica. Pobotnica se navadno izdaja tistega dne, kadar se plačuje in to se navadno določuje z besedami „danes“ ali „današnjega dné“. Pobotnica pa ne

izgubi veljave, če je v nji zapisano, da je dotični znesek kateri dan poprej izplačan, pobotnica pa pozneje narejena.

Včasih poterjuje se le nekoliko plačanega zneska ali dolga; včasih pa se tudi dva, ki sta drug drugemu dolžna, tako pogajata in se pobotavata, da drug drugega nič več ne more térjati. Pobotnice, ki se v takih zadevah spisujejo, imenujejo se pobotni listi na vzémje in vzajemne pobotnice ali nasprotni pobotni listi.

Pobotnice morajo imeti postavni kolek ali štempelj, ki se ravná po denarnem znesku, ki ga izdajnik pobotnice prejemlje.

Pobotnica, s katero se daje pravica, da kdo sme svoj dolg z zastavljene rečí zbrisati ali izknjižiti (plačilnice z dovolitvijo zbrisíla), mora imeti sodnijsko ali notarstveno poverilo.

Tergovinstvo in meníštvo.

Zglaša ali napoveduje se imé ali firma tergovčeva, da se vpisuje v tergovinski vpisnik.

Znotraj:

(10 gold. kolek.)

Veleslavna c. k. deželna sodnija!

Zglasil sem gosposki, da bodem tergoval z dišavarijo
A. v Loki, in kakor kaže priloga A, naložilo se mi je zato 60 gold. letnega davka.

Dolžnost mi je, da zglašam imé ali firmo, pod katero bodem tergoval, da se vpiše v tergovinski vpisnik.

B. S prilogo v poverjeni obliki B, zglašam tedaj svojo
·/. firmo in pod ·/. vpolagam 2 gold. 80 kr. naznalnine ter prosim:

veleslavna c. k. deželna sodnija kakor tergovinska sodnija naj to mojo zglasitev za vpisovanje v tergovinski imenik blagovoljno na znanje jemlje, ter naj ukrene, da se imenovana firma vpiše v tergovinski vpisnik in da se to potem razglasí.

V Loki . . .

Jakoslav Jereb.

(Poverilo.)

Zunaj:
Veleslavna c. k. deželna sodnija
kakor tergovinska sodnija
v Ljubljani.
Jakoslav Jereb, tergovec v Loki h. št. 43,
zglaša svojo firmo za vpisovanje v tergovinski vpisnik.
S prilogama A in B in s priloženimi 2 gold. 80 kr.

Zglaša se, da se daje pooblastenje ali prokura.

Znotraj:

(5 gold. kolek.)

Veleslavna c. k. tergovinska sodnija!

A. Z odlokom A dné . . . s št. 512 je bila moja firma vpisana v tergovinski vpisnik.

Danes sem gospoda Ivana Slatiča pooblastil, da bode moje tergovinsko opravilo v mojem imenu opravljal in namestu mene kakor moj pooblaščenec in opravnik firmo podpisoval.

B. ·/. Tù vpolagam s prilogo B po notarstvu poverjeni podpis firme svojega opravnika in pod ·/. 3 gold. naznalnine, ter prosim:

veleslavna c. k. tergovinska sodnija naj to zglasitev o pooblastenji gospoda Ivana Slatiča blagovoljno na znanje jemlje, ter naj ukrene, da se vpiše v tergovinski vpisnik in da se to potem razglasí.

V Dolini . . .

Josip Bogolin.
(Poverilo.)

Zunaj:
Veleslavna c. k. tergovinska sodnija
v Terstu.
Josip Bogolin, tergovec v Dolini,
naznanja, da je Ivana Slatiča pooblastil za svoje tergovinsko opravilo s prošnjo, da se to vpiše v tergovinski vpisnik.
S prilogama A in B in s 3 gold. naznalnine.

Zglaša se, da je pooblastenje minulo ali ugasnilo.

Znotraj:

(5 gold. kolek.)

Veleslavna c. k. tergovinska sodnija!

A. Z odlokom A dné . . . št. 215 je bilo moje pooblastenje Ivanu Slatiču v tergovinski vpisnik vpisano.

B. Kakor kaže smertni list B je imenovani Ivan Slatič umerl, in tedaj je tudi dano mu pooblastenje minulo ali ugasnilo.

·/. Potem takem zglašam, da je pooblastenje Ivana Slatiča ugasnilo in dodajam pod ·/. 3 gold. naznalnine, ter prosim:

veleslavna c. k. tergovinska sodnija naj to zglasitev o minulem pooblastenji Ivana Slatiča na znanje jemlje, ter naj blagovoljno ukrene, da se to ugasnjenje v tergovinski vpisnik vpiše in potem objavi.

V Dolini . . .

Josip Bogolin.

(Poverilo.)

Zunaj:

Veleslavna c. k. tergovinska sodnija
v Terstu.

Josip Bogolin, tergovec v Dolini,

naznanja, da je pooblastenje Ivana Slatiča ugasnilo s prošnjo, da se to vpiše v tergovinski vpisnik.

S prilogama A in B in s 3 gold. naznalnine.

Zglaša se odperto tergovinsko društvo.

Znotraj:

(10 gold. kolek)

Veleslavna c. k. deželna sodnija!

Podpisana, Dominik Perušek, tergovec v Kranji, in Henrik Debeljak, platnar ravno tù, napravila sta odperto

tergovinsko družbo in sicer pod imenom: „Dominik Perušek in družba“, v kateri bodeta v vkupnem obertovanji tergovala s platnom v Kranji in katero bodeta začénjala dné . . .

Oba družbenika imata pravico, da sme vsak za se družbo nadomestovati in družbino imé podpisovati.

Tù vpolagam svoja podpisa omenjene firme v po-
A.B. ·/. verjeni obliki s prilogami A in B in ·/. 1 gold. 60 kr. naznalnine, ter prosim:

veleslavna c. k. deželna sodnija kakor tergovinska sodnija naj to zglasitev družbine firme „Dominik Perušek in družba“ blagovoljno na znanje jemlje, naj jo v tergovinski vpisnik vpiše ter potem ta vpis razglasí.

V Kranji . . .

Dominik Perušek.
Henrik Debeljak.

(Poverilo.)

Z u n a j:

Veleslavna c. k. deželna sodnija
kakor tergovinska sodnija
v Ljubljani.

Dominik Perušek, tergovec v Kranji, in Henrik Debeljak, platnar ravno tù,

zglašata, da sta ustanovila odperto tergovinsko družbo pod imenom „Dominik Perušek in družba“ v Kranji s prošnjo, da bi se ta firma vpisala v tergovinski vpisnik.

S prilogama A in B in s priloženim 1 gold. in 60 kr.

T e r g o v i n s k i v p i s n i k (register) obsega vse vterjene zapise o tergovinskih opravilih. Tergovinski vpisnik nahaja se pri tergovinskih sodnijah ali pa pri zbornih sodnijah

perve stopinje, katere so odločene za oskerbovanje tergovinske sodne oblasti.

Tergovinski vpisnik je javen, to je, vsakdo more ga o odločenih uradnih urah pogledati in iz njega uradna spričala dobivati.

Imé, pod katerim kak tergovec svoj tergovinski obert opravlja in ga pri tergovinskih opravilih rabi in podpisuje, imenuje se „terdka“ ali „firma“, n. pr.: „Ljudevit Rupar“, — „Matej Pakiž in družba“, — „Izabela Podbojeva vdova“, — „J. Kozlarjeva pivarna“ i. t. d.

Dogodki, ki se morajo za vpis v tergovinski vpisnik zglašati in razglašati, so:

1. imé, terdka ali firma tergovčeva, ali odperte tergovinske in delničarske družbe;
2. vsaka izpremememba vpisane firme;
3. ako vpisana firma ugasne ali jénja;
4. ako se kdo pooblašča, da v imenu koga terguje in imé podpisuje;
5. ako to pooblastenje ugasne ali jénja;
6. ako se kaka odperta družba ali delničarska družba ustanoví, ali če se razdružuje;
7. ako jénja družbenikova pravica, da je družbo nadomestoval;
8. ako se kak družbenik izverže;
9. ako se kaki družbi z delnicami postavlja načelnik;
10. ako se društvena pogodba izpreminja;
11. ako se vrača nekaj pervotnega kapitala delničarskim družbenikom;
12. ako se postavljajo likvidatorji, to je tiste osebe, ki pri razdružbi kake družbe (tedaj tudi tergovinske družbe) vsa družbina opravila in zaveze dokončavajo in izveršujejo.
13. V tergovinski vpisnik morajo se vpisovati tudi pravice, ki jih ima tergovčeva žena do premoženja svojega moža.
14. Tudi se mora v tergovinski vpisnik vpisati vsaka podružnica tergovinskega podjetja, ki se ustanovlja v drugem okraji, kjer se nahaja drugi tergovinski vpisnik.

Za vpisovanje v tergovinski vpisnik zglaša se pismeno ali tudi ustmeno, to je osebno pri tergovinski sodniji.

Pismena zglasitev firme mora biti poverjena, to je, sodnija ali notarstvo mora podpis videti in poterditi, da je pravi.

Zglasitev za vpisovanje v tergovinski vpisnik mora imeti za 10 gold. kolek; ako pa tergovec plačuje več nego 100 gl. pridobnine, mora od presežka še 10 % pri davkariji doplačati.

Vsaki zglasitvi mora se pridjati tudi naznalnina za časopis, v katerem se vpisovanje razglaša.

Kdor dogodkov, ki se morajo po postavi za vpisovanje v tergovinski zapisnik zglašati, ne zglaša, nalaga se mu denarne kazni ali globe od 10 do 300 gold., katera se daje zalogu za uboge tistega kraja, v katerem ima tergovinska sodnija svoj sedež.

Včasih se dva ali več tergovcev združi v družbo, katera pod enim imenom ali pod isto firmo terguje. Taka družba imenuje se odperta tergovinska družba; ako pa se kdo tergovinskega oberta udeležuje s kakim gotovim vložkom dobička, ali izgube, to je tiha tergovinska družba.

Izdana ali potegnjena meníca.

V Zagrebu dné 1. marca 1879. l. Za 300 gold. av. v.

Dné 1. septembra 1879. l. plačajte za to pervo meníco na zaukaz gospoda Ivana Sladkoviča v Zagrebu tri sto goldinarjev av. v. Vrednost v blagu prejeli in vzeli v račun po naznanilu.

Vekoslav Gerlovič.

Gospodu Vojtehu Istinoviču v Zagrebu.

Prejemljem: Vojteh Istinovič.

Meníca na lastni zaukaz ali na lastno (izdajnikovo) naredbo.

V Terstu dné 1. novembra 1879. l. Za 200 gold. av. v.

Dné 1. marca 1880. l. plačajte za to prima-meníco po moji lastni naredbi dve sto goldinarjev av. v. Vrednost v denarjih prejeli in vzeli v račun brez naznanila.

Josip Grom.

Gospodu Zvonomiru Tratniku v Terstu.

Vzemam: Zvonomir Tratnik.

Meníca, za katero je kraj plačila drugod, kakor ta, kjer se meníca izdaja.

V Novem mestu 25. aprila 1879. l. Za 400 gold. av. v.

Za šest mesecev od današnjega dneva plačajte za to edino meníco na moj lastni zaukaz štiri sto goldinarjev

av. v. Vrednost v denarjih prejeli in postavili v račun brez naznanila.

Jakoslav Jamšek.

Gospodu Vidu Gričarju v Ljubljani.

Plača se v Novem mestu pri gosp. Francetu Kastelicu.

Prejemljem: Vid Gričar.

Menica na vid ali na pokaz.

V Celji 1. januarja 1879. l. Za 100 gold. av. v.

Na pokaz plačajte za to pervo menico na zaukaz Antona Kljuna v Celji sto goldinarjev av. v. Vrednost v denarjih prejeli in vzeli v račun po naznanilu.

Gospodu Andreju Verhovniku v Mariboru.

Miha Sevšek.

Menica, ki se plača na kaki sejm ali teržni dan.

V Ljubljani 2. februarja 1879. l. Za 120 gold. av. v.

Na sejmu v Kranji na sv. Marka dan 1879. l. plačajte za to edino menico na moj lastni zaukaz sto in dvajset goldinarjev av. v. Vrednost v blagu prejeli in djali v račun vsled naznanila.

Gregor Robida.

Gospodu Ljudevitu Rakovecu v Kranji.

Vzemam: Ljudevit Rakovec.

Potegnjena (trasirana) lastna menica.

V Gorici dné 1. marca 1879. l. Za 500 gold. av. v.

Za pet mesecev od današnjega dneva plačajte za to prima-menico na zaukaz ali ordre gospoda Dragotina Volka v Terstu pet sto goldinarjev av. v. Vrednost v denarjih prejeli in vzeli v račun po naznanilu.

Tomaž Lisjak in družba.

Gospodu Tomažu Lisjaku in družbi v Terstu.

Prejemljem: Tomaž Lisjak in družba.

Lastna ali suha meníca.

V Metliki 1. marca 1879. l. Za 200 gold. av. v.

Dné 1. avgusta 1879. l. bodem plačal za to meníco na zaukaz gospoda Antona Kozjeka v Kočenskem mestu dve sto goldinarjev av. v. Vrednost v blagu prejel.

Oroslav Dervar.

Pooblastni prevod (prokura-indosament).

Prednja stran meníce.

V Ptuju dné 1. marca 1879. l. Za 200 gold. av. v.

Dné 1. septembra 1879. l. plačajte za to prima-meníco na zaukaz gospoda Ivana Rakarja v Ptuju dve sto goldinarjev. Vrednost v denarjih prejeli in vzeli v račun po naznanilu.

Jurij Zarnik.

Gospodu Viteslavu Murniku v Ptuju.

Prejemljem: Viteslav Murnik.

Druga stran.

Za mene na zaukaz Gašperja Jazbeca v Mariboru. Vrednost prejeli.

V Ptuju dné 16. marca 1879. l.

Ivan Rakar.
Josip Kernjak.

Za nas na zaukaz gospoda Antona Veršiča v Ptuju, vendar brez naše zaveze.

V Mariboru 6. maja 1879. l.

Andrej Toplak.

Za mene gospodu Mihaelu Javorju v Celji po pooblastenji.

V Ptuju dné 23. maja 1879. l.

Anton Veršič.

Meníca z zasilnim nadpisom in častnim prejemom.

V Ljubljani dné 1. marca 1879. l. Za 200 gold. av. v.

Dné 1. septembra t. l. plačajte za to edino meníco na zaukaz gospoda Ivana Jamšeka v Ljubljani dve sto

goldinarjev av. v. Vrednost v blagu prejeli in vzeli v račun brez naznanila.

Josip Novak.

Gospodu Dragotinu Velkaverhu v Celovcu.

Za silo pri gospodu Alojziju Videcu v Celovcu.

Na čast gospoda Josipa Novaka prejel
Alojzij Videc.

Meníca je pismo, s katerim se ena ali več oseb zavezuje, da bodejo o odločenem času gotovi znesek lastniku tega pisma na tanko plačale.

Sploh vsakdo, ki svoje imé na meníco podpiše in ki meníco izdá, je meníčni dolžnik; upnik pa je navadno tisti, kdor ima meníco.

Meníce so potegnjene meníce ali potezke (tuje, izdane, potegnjene ali trasirane meníce) in lastne (suhe) meníce.

Namesti „izdati meníco" pravi se tudi „potegniti" (trasirati). Tisti, ki meníco izdaja, je izdavec, izdajnik ali poteznik (trasant), uni pa, komur na korist se meníca izdaja (meníčni upnik), je pervoimnik, pervoimec ali pervolastnik (remitent), in temu, komur se na tuji meníci naroča, da mora meníco plačati, je potezovnik (trasat).

Pri lastnih menícah sta potrebni samo dve osebi, namreč izdajnik in pervoimnik; pri tujih menícah pa je treba treh oseb, izdajnika ali poteznika, pervoimnika in pa potezovnika. Izdajnik in pervoimnik pa sta lahko ena in ista oseba.

Vsaka tuja meníca je vselej tudi potegnjena meníca, in se zato tudi imenuje potezka (trasse), naj se izplačuje v tistem kraji, v katerem je bila izdana (istomestna potezka), ali pa v kakem drugem kraji (raznomestna potezka).

Lastne meníce so dvoje, namreč lastne, potegnjene meníce (lastne potezke), ki imajo obliko tujih in so vsegdar raznomestne, to je izplačljive v drugem mestu, in v tistem, v katerem so bile izdane, in prave lastne meníce ali tudi suhe meníce.

Meníce se morajo izplačevati v tistem kraju, kjer stanuje meníčni dolžnik, ali pa tudi v kakem tretjem mestu. Take meníce, ki se ne izplačujejo na domovju meníčnega

dolžnika, ampak na kakem tretjem mestu, na domovju koga drugega, imenujejo se udomljene ali udomovljene (domicilirane) meníce.

Pri tujih menícah se meníca potezovniku pred oči poklada (preočuje, prezentira) in zahteva se s tem od njega, naj pové, ali hoče meníco v plačilnem času plačati, ali ne.

To dejanje imenuje se predočba zastran vzetja (prezentacija zarad akceptiranja). Ta, ki meníco predočuje, je predočitelj (prezentant), potezovnik pa, komur se meníca predočuje, je v tem oziru predočbenik (akceptant).

Ako potezovnik reče, da ga je volja, da bode meníco o plačilnem času izplačal, mora za znamenje tega na prednjo stran meníce zapisati svoje kerstno ime in priimek ali svojo firmo s pristavkom: „vzemam" ali „prejemam", in od tega hipa začénja se poteznikova zaveza po meníčnem pravu. Ta pismena izreka imenuje se navadno vzetje, navadni prejem (akceptacija), in potezovnik sam je v tem oziru vzetnik ali prejemnik (akceptant).

Lastne meníce se ne predočujejo zarad vzetja ali prejema, ker je izdajnik meníce sam že poglavitni dolžnik. Samo take lastne meníce, ki se izplačujejo o odločenem času po vidu ali pokazu, treba je izdajniku pokazati, da na nje pristavi dan tega pokaza, od katerega se šteje plačilna doba.

Pa tudi tujo meníco lastnik po navadi le sme za vzetje predočiti, pa ni dolžan, da bi moral tako storiti; samo pri potezkah, ki govoré na postavljen čas po vidu, kakor tudi pri potezkah udomljenih, ako bi udomitelj izrekoma tako zapovedal in pri sejmskih ali teržnih menícah, kjer sejmske postave tako velevajo, je treba meníco zarad vzetja predočiti.

Po navadi, to je, kadar ni izrekoma čas za to predočbo odločen, sme se meníca predočiti kadarkoli, preden doteče plačilni čas. Predočiti pa jo sme vsak imetnik, in sicer potezovniku v njegovem stanovališču, ne pa na primer udomljencu (domicilatu).

Pri menícah izplačljivih gotov čas po vidu mora vzetnik pristaviti svojemu podpisu dan, katerega je meníco na se vzel, da se bode vedel šteti plačilni čas.

Ako pa potezovnik meníce neče prejeti, mora predočitelj poskerbeti, da dobi očitno pismo, katero mu to dokazuje, in takemu pismu se pravi protest, in sicer protest zarad nevzetja ali neprejema. Protest zarad nevzetja je toraj tisto javno pismo, s katerim se dokazuje, da potezovnik meníce ni hotel prejeti. Proteste zarad nevzetja delajo notarji, ali če teh ni, sodni uradniki.

Kadar se je zoper potezovnika zarad neprejema naredil protest, sme ali potezovnik sam, ali pa kdo drug, da otmé tergovinsko čast in zaupanje, tisto meníco (ne zarad njenega naročila, temuč iz dobre volje) na se vzeti, in tako vzetje imenuje se častno vzetje, častni prejem, počast ali tudi navadni prejem (honoracija). Vzetnik je tù častni vzetnik ali častni prejemnik (počastnik, honorant), uni pa, komur na korist in čast se je meníca vzela, imenuje se počastenec (honorat). Častno vzetje meníce mora biti vselej na korist kakemu meníčnemu dolžniku, ki se je z meníco že zavezal, in mora se zapisati na meníco s pristavkom, komu na čast se meníca prejema (n. pr.: vzemam na čast „Josipu Levičniku"), in mora veljati brez vsega omejenja ali stesnjenja, tudi za ves znesek denarjev, med tem, ko utegne navadni vzetnik meníco tudi le za pol, ali kak drugi del meníčnega zneska na se jemati, česar predočitelj ne sme zavračati. Počastnik je po meníčni šegi zavezan vsem počastencevim nastopnikom.

Pervoimnik sme meníco dalje komu drugemu dati. To pa se zgodi s tem, da on to prepuščenje na meníco zapiše. Takošen prepust imenuje se prevod ali po drugih jezikih: „indosament", tudi „giro" (izgovori: „džiro"). Pervoimnik se v tem oziru imenuje prevodnik (indosant, girant), uni pa, na kogar meníca prehaja, prevodojemnik (indosator, girator). Če potem prevodojemnik prejeto meníco zopet dalje oddaja, postaja gledé na ta nov prevod on prevodnik, in uni, ki se mu meníca dalje oddaja, je prevodojemnik (indosator), in tako dalje gre lahko meníca z roke v roko, preden ji doteče plačilni čas.

Prevod (indosament) pa je troje verste, namreč: 1. pravi prevod, kadar se last meníce po meníčni moči prenese na prejemnika; 2. kadar se last meníce prenese samo s pravno močjo navadnega odstopa (cesije) in 3. pooblastni prevod (prokura-indosament), če se s prevodom komu samo pooblastilo daje. Pooblastni prevod daje prevodojemniku samo pooblastilo, da namesto prevodnika, njegovega pooblastivca, meníčna opravila izveršuje.

Pri vsaki meníci je en poglavitni dolžnik, ki je pri tujih menícah vzetnik, pri lastnih pa izdajnik; njemu nasproti so pri nekaterih menícah predniki. Pri tujih menícah je izdajnik meníce pervoimnikov prednik, pervoimnik pa je izdajnikov nastopnik. Vsak prevodnik je gledé na svojega prevodojemnika prednik, nasproti pa je ta unega (prevodnika) nastopnik.

Kadar doteče plačilni čas, mora se meníca, namreč lastna meníca izdajniku, tuja pa potezovniku (ali vzetniku) pokazati ali predočiti in térjati, da meníco plača. To je predočba (prezentacija) za plačilo. Tudi tukaj je imetnik meníce predočitelj (prezentant), meníčni dolžnik pa predočbenik (prezentat).

Če se meníca izplača, prejme plačnik izplačano meníco s plačilnim listom vred, in meníčno opravilo je dokončano.

Kdor meníco izgubí, mora tergovinsko sodnijo prositi, da se izgubljena meníca umertvi.

Meníca se plačuje z gotovimi denarji, in sicer po besedah meníce same. Če v meníci imenovani denarji ne tekó ovdi, kjer se meníca izplačuje, sme se plačilo opraviti tudi z deželnimi denarji, če ni izdajnik z besedo „za res" (efektivno) ali s podobnim pristavkom zapovedal, da naj se izplačuje v imenovanih denarjih.

Pri menícah govorí se včasih tudi od meníčnega poroštva. Kdor se zaveže na primerljej, kadar bi dolžnik ne plačal, je ta porok, in če je kdo porok za meníčnega dolžnika, takrat je on sploh tudi meníčni porok.

Porok za plačilo meníce podpiše se na meníco, n. pr.: „Josip Medved, kot porok za vzetnika (akceptanta)", ali: „Josip Medved per aval", ali: „Ako se ne izplača, sem porok jaz, Josip Medved".

Takemu meníčnemu poroštvu pravi se „aval".

Včasih je na meníci tudi zasilen nadpis (indirizzo al bisogna, Notadresse). Pod to besedo imenuje se zaznamba osebe, na katero se mora meníčni lastnik oberniti za silo ali v potrebi, kadar se meníca neče vzeti ali plačati. Ta, na kogar je zasilni nadpis postavljen, imenuje se zasilni nadpisanec (Notadressat).

Vsak kakorkoli se z meníco zavezuje, je precej po podpisu z meníco zavezan. Ako bi kdo hotel, da bi ga njegov podpis ne vezal, mora podpisu pristaviti n. pr.: „za pričo", „brez zaveze" i. t. d.

Če kdo pisati ne zna, sme se pa meníčno zavezati, ako pred sodnikom ali notarjem in s poterjenjem tistega križec ali kako drugo svojeročno znamenje pristavi.

Izdana ali potegnjena meníca mora obsegati:

1. izrek, da je meníca, n. pr.: „. . . plačajte za to meníco" i. t. d. Navadno se tudi zapisuje, akoravno ni potreba, ali je meníca edina ali perva (prima-meníca), ali je druga (sekunda-meníca), ali tretja (tertia-meníca) i. t. d.

2. V potegnjeni meníci mora imenovati se znesek, kateri se izplačuje. Ta znesek se navadno zapiše dvakrat, in sicer enkrat zgoraj na desni strani menice s številkami in potem še enkrat v zvezi besed s čerkami.

3. Zapiše se oseba ali firma, kateri ali na katere zaukaz ali naredbo (ordre) se kaj izplačuje, to je pervoimnikovo (remitentovo) imé. Ako meníca pravi: „. . . plačajte za to meníco gospodu Ivanu Dolničarju v Mariboru“ i. t. d. je Ivan Dolničar pervoimnik (remitent). Meníčni izdajnik sme tudi samega sebe kot pervoimnika zaznamovati, in take meníce so meníce na lastni zaukaz.

4. Zapiše se čas, kdaj se mora meníca izplačati. Plačilni čas pa se določuje: a) za kak gotovi dan, ali tudi drugače. Ako se plačilni čas postavi v sredo meseca (Medio), jemlje se 15. dan imenovanega meseca za plačilni dan. Ako pa se plačilni čas določuje na konec meseca (ultimo), n. pr.: „Konec meseca maja 1880. l.“, ali: „Ultimo meseca maja 1880. l. plačajte i. t. d.“, je plačilni dan zadnji zaznamovanega meseca. Ako je plačilni dan v začetju meseca, n. pr.: „V začetku meseca maja 1880. l. plačajte i. t. d.“, je plačilni dan pervi dan omenjenega meseca.

Plačilni dan se b) določuje na vid ali na pokaz (a vista, a piacere), n. pr.: „Na vid plačajte i. t. d.“, ali „A vista plačajte i. t. d.“ Plačilni dan pri takih menícah je tedaj tisti, kadar se meníca na dotičnem kraji pokaže (prezentira).

Plačilni čas določuje se c) tudi na odmenjeni čas po pokazu ali po dnevu izdave (a dato), n. pr.: „Za tri mesece po pokazu plačajte i. t. d.“, ali: „Štirnajst dni od današnjega dneva plačajte i. t. d.“, ali: „Za štirnajst dni a dato plačajte i. t. d.“ Pri takih menícah se čas šteje po dnevih, in plačilni dan je zadnji dan obroka, vendar se v ta obrok dan izdave ne šteje.

Plačílni čas določuje se d) tudi za čas kakega sejma ali teržnega dneva, n. pr.: „O ljubljanskem Šent-Pavlovem sejmu po zimi 1880. l. plačajte i. t. d.“, ali: „O sejmu sv. Martina v Kranji 1880. l. plačajte i. t. d.“ Take meníce so sejmske ali teržne meníce. Plačilni čas tem menícam je dan pred postavnim sklepom sejma ali teržnega dneva. Ako sejm ali teržni dan le en dan traja, je tedaj ta dan plačilni dan meníci. Ako pa sejm traja po več, a vendar ne čez osem dni, je dan pred postavnim sklepom sejma dan, katerega se meníca izteče. Meníce, katere se glasé na sejme

po več kot osem dni, iztečejo se tretji dan pred postavnim sklepom sejma.

5. Na meníco podpiše izdajnik (trasant) meníce svoje popolno imé in svojo firmo.

6. Postavi se kraj in čas, kje in kdaj se meníca izdaja.

7. Zapiše se imé ali firma tega, komur se na meníci naroča, da menico izplača, to je, imé ali firma potezovnikova (trasatova). Izdajnik pa tudi sebe lahko imenuje potezovnika, ako se meníćni znesek plačuje drugod, kakor tam, kjer se meníca izdaje. Taka meníca imenuje se potegnjena (trasirana) lastna meníca. Potezovnikovo poterdilo na meníci, da bode meníco izplačal, je prejem (akcept) meníce, kar potezovnik zaznamova z besedami: „vzemam“, „jemljem“, „prejemljem“ ali „sprejemam“. Navadno se to poterdilo zapiše pod imé izdajnikovo, pa se tudi počez čez meníco zapiše.

8. Zapiše se kraj, kje se menica plačuje. Ako se kraj ne naznani, veljá tisti kraj, ki je potezovnikovemu (trasatovemu) imenu pristavljen. Ako je za plačilo več krajev zaznamovanih, veljá le pervi. Kraj, katerega si vzetnik ali prejemnik (akceptant) odloči, ko meníco prejemlje (akceptira), ni veljaven. Potrebno pa tudi ni, da bi bilo potezovnikovo domovje tudi kraj, kjer se meníca izplačuje.

Menícam se navadno tudi pridevlje poterdilo, da se je meníčna vrednost prejela. To poterdilo zapisuje se navadno tako-le: „Vrednost v blagu“ ali „vrednost v denarjih prejeli in vzeli v račun po naznanilu (vsled naznanila)“ ali „brez naznanila“. Vendar ta pristavek ni bistveno potrebni del meníčni.

Kolek pri menícah ravná se navadno po znesku, na katerega se meníca glasí.

Prikladnost, da se kdo sme meníčno zavezovati, je vtesnjena. Kdor nima pravice, da bi se po pogodbah zavezoval, tudi ni zmožen ali prikladen, da bi se smel po menícah zavezovati. Ravno tako te pravice nimajo tisti, ki so še v očetovi ali varuhovi oblasti, tako tudi dejavnim in penzijoniranim oficirjem in bojnim vojakom ne gre prikladnost, da bi se po meníci zavezovali.

Poslednja sporočila, oporoke, zadnjevoljske naredbe ali testamenti, kodicili in dedinska pravica.

Poslednje sporočilo, ki ga je sporočnik sam spisal in podpisal.

Poslednje sporočilo.

V imenu Boga Očeta, Sina in svetega Duha. Amen.

Ker nihče ne vé, kedaj bode umerl, zato sedaj pri popolnoma zdravi pameti zapisujem svoje poslednje sporočilo, katero naj veljá po moji smerti.

1. Svojo dušo izročam Bogu; truplo pa naj se pokoplje po šegi, kakor je v tem kraji navadna.

2. Poglavitnega dediča vsega svojega premoženja postavljam svojega brata Josipa, ki je sedaj pri vojakih v Bosni. Vse naj ima, kar ostane čez mojo potrebo in sporočilo.

3. Domači ljudski šoli v Bučkovcih sporočam petdeset goldinarjev, kateri naj se krajnemu šolskemu svetu izplačajo za šolske potrebe.

4. Svojemu sosedu Dragotinu Ločnikarju, ki mi je trideset goldinarjev dolžan, odpuščam ves ta dolg.

To je moje poslednje sporočilo, katero sem sam pisal in podpisal.

V Bučkovcih . . .

Vekoslav Dragomer,
sporočnik.

Poslednje sporočilo, ki ga je sporočnik sam pisal in podpisal.

Poslednje sporočilo.

Pri popolnoma zdravi pameti spisujem svojo poslednjo voljo, katera naj veljá po moji smerti.

1. Poglavitnega dediča vsega svojega premoženja imenujem svojega sina Ljudevita.

2. Moj pogreb naj bode spodoben, a vendar ne poseben.

3. Deželnemu šolskemu zakladu volim trideset goldinarjev, in dvajset goldinarjev domači srenjski bolnici.

4. Svojemu maloletnemu sinu Ljudevitu odbiram za varuha svojega brata Ivana.

5. Svojemu staremu prijatelju Blažu Oblaku, Mlinarjevemu, sporočam svojo sreberno žepno uro z verižico vred v spomin.

6. Svojemu zvestemu hlapcu Mateju Napredu volim petdeset goldinarjev kot poboljšek za mnogoletno službo.

7. Za svete maše, ki naj se beró za pokoj moje duše, volim dvajset goldinarjev, ravno tako tudi dvajset goldinarjev naši farni cerkvi.

To je moje poslednje sporočilo, katero sem svojeročno pisal in podpisal.

V Oblokah . . .

Jurij Strel,
sporočnik.

Zadnjevoljska naredba, ki jo sporočnik ni sam pisal, a sam podpisal.

Jaz nižeje podpisani Janez Vehar pri popolnoma zdravi pameti to-le sporočam kot svojo zadnjevoljsko naredbo:

1. Moji ženi Mariji Vehar, rojeni Potokarjevi, naj se po ženitni pogodbi dné . . . izplača petsto goldinarjev priženila.

2. Tukajšnji farni cerkvi volim trideset goldinarjev, ravno tako tudi trideset goldinarjev domači srenjski bolnišnici in deset goldinarjev deželnemu šolskemu zakladu.

3. Svojemu bratu Josipu Veharju, čevljarju v Blagovici, zapuščam sto goldinarjev in ravno tako tudi svoji sestri Mariji Vehar, omoženi Rakovec na Vačah, sto goldinarjev, kar naj se jima po moji smerti izplača.

4. Za poglavitne dediče vse svoje čiste zapuščine, kar je ostane po izplačanih dolgih in volilih, imenujem svoje tri sinove Antona, Janeza in Jurija Veharja in svojo ženo Marijo Vehar z enakimi deli, to je, vsakemu dediču en četert zapuščine.

5. Dokler so moji otroci maloletni, naj moja žena Marija Vehar vživa njihove obresti in dohodke, in naj skerbi za njihovo odgojo.

6. Moje posestvo pod hiš. št. 12 v Blagovici zapuščam svojemu starejemu sinu Antonu.

7. Za varuha svojim maloletnim otrokom odbiram gospoda Janeza Stroja, tukajšnjega srenjskega pisarja s prošnjo, da naj moji ženi pri vzrejevanji otrok s svetom in dejanjem pomaga.

To je moja zadnjevoljska naredba, ki je na tanko tako zapisana, kakor sem jo narekoval. Ta spis sem sam prebral in ga vpričo treh naprošenih in zraven mene podpisanih prič kot svojo zadnjo voljo poterdil.

V spričbo tega sem to zadnjevoljsko naredbo svojeročno podpisal.

V Blagovici . . .

Janez Vehar, sporočnik.

Blaž Potočnik, priča poslednjega sporočila.
France Strehar, priča poslednjega sporočila.
Janez Močnik, priča poslednjega sporočila.

Poslednje sporočilo zapustnikovo, ki ne zna ne brati, ne pisati.

Poslednje sporočilo.

Jaz, Anton Keber, svojo poslednjo voljo pri popolnoma zdravi pameti take-le razodevam:

1. Mojo kmetijo pod hiš. št. 12. tukaj v Stražišču naj prevzame moj doletni sin Janez Keber, in sicer za oporočni znesek 4000 gold.

2. Dediča svoje zapuščine imenujem ravno tega svojega sina in svojo ženo Anko Keber, katera naj imata vsak polovico te zapuščine.

3. Vsakemu svojemu poslu, ki je o času moje smerti pri hiši, zapuščam po dvajset goldinarjev.

4. Svojemu bratu Andreju Kebru zapuščam eno kravo, ki naj si jo iz med moje živine sam izbêre.

5. Učitelju tukajšnje ljudske šole, gospodu Nikolaju Stanoniku, zapuščam v spomin vse svoje vertnarsko orodje.

To je moje poslednje sporočilo, ki se mi je vpričo treh tù podpisanih prič prebralo in ga po vsem poterjujem in vpričo imenovanih prič svojeročno podkrižujem.

V Stražišču . . .

† † † to je Anton Keber, sporočnik.

Jožef Kolenec, podpisavec sporočnikovega imena in priča.
Miha Ribič, priča.
Anton Jevnikar, priča.

Poslednje sporočilo, ki ga je sporočnik samo podkrižal.

Poslednje sporočilo.

Ker nikomur ni znano, kdaj ga bode Bog poklical s tega sveta, hočem sedaj pri zdravi pameti svojo poslednjo voljo zastran svojega premoženja razodeti.

1. Svojo dušo izročam Bogu; truplo naj se pa pokoplje z dvema duhovnoma.

2. Poglavitnega dediča vsega premoženja postavljam svojega najstarejega sina Antona; vendar pa mora on:

3. plačati pogreb in pet svetih maš, ki naj se beró za mir in pokoj moje duše.

4. Mojemu sinu Tinetu naj dá sto goldinarjev in moji hčeri Mariji sto goldinarjev dote.

5. Mojemu hlapcu Jerneju Korošcu naj odšteje trideset goldinarjev.

6. Med uboge naše srenje naj se na dan mojega pogreba razdelí deset goldinarjev.

To je moja poslednja volja, ki se mi je prebrala in jo vso poterjujem in svojeročno podkrižujem.

V Zagorji . . .

† † † to je Anton Dornik, sporočnik.
Miha Bregar, podpisavec sporočnikovega imena in priča.
Janez Laznik, priča.

Poslednje sporočilo, ki so ga priče zapisale.

Spomenica.

(50 kr. kolek.)

Mi podpisani Dragotin Rožič, Jernej Jereb in Andrej Kolar vsi iz Metlike pričamo, da nas je včeraj, dné . . . . nam vsem dobro znani sosed in prijatelj Jožef Plavec iz naše vasi k sebi poklical, da bi bili priče njegove poslednje volje. Jožef Plavec je bil sicer po telesu bolan, na duhu pa popolnoma zdrav. Ko nam je povedal, zakaj nas je poklical, razodel nam je vpričo vseh treh svoje poslednje sporočilo tako-le:

1. Poglavitnega dediča svoje zapuščine, ker nima otrok, imenuje svojo ženo Ano Plavčevo.

2. Srenjski bolnišnici zapušča dve sto goldinarjev.

3. Ubogim svoje srenje daje petdeset goldinarjev.

4. Njegova žena naj po njegovi smerti farni cerkvi v Metliki izplača dvajset goldinarjev.

5. Zapušča svojemu prijatelju Antonu Starihatu v Metliki svoj zlati perstan v spomin.

Podpisani poterjujemo, da je to popolni zapopadek poslednjega sporočila, kakor nam ga je sporočnik, Jožef Plavec, sporočil in da nismo nič o tem izpremenili, nič pristavili

ali zamolčali in da smo vselej pripravljeni, ako bi bilo treba, resnico tega zapisa tudi s prisego poterditi.

V spričbo tega se tù podpisujemo.

V Metliki . . .

Dragotin Rožič. Jernej Jereb. Andrej Kolar.

Oporočni pristavek ali zapisje (kodicil).

K svojemu pisanemu poslednjemu sporočilu dné . . . . pristavljam pri popolnoma zdravi pameti še to-le:

1. Vse svoje knjige in časopise sporočam naši farni knjižnici.

2. Naši ljudski šoli namesto 50 goldinarjev, kakor je zapisano v imenovani oporoki, sporočam sto goldinarjev.

Pričujoči oporočni pristavek sem sam pisal in podpisal.

V Bučkovcih . . .

Vekoslav Dragomer, sporočnik.

Zapisje (kodicil) brez oporoke.

Zapisje.

Ako bi me smert prehitela, da bi svojega zvestega služabnika Antona Levca ne mogel preskerbeti, sporočam tù pri popolnoma zdravi pameti, da naj se imenovanemu Antonu Levcu po moji smerti izplača dve sto goldinarjev, in naj se mu zraven tega dá še vsa moja obleka razun tiste, v kateri bode moje truplo oblečeno in pokopano.

To zapisje sem sam pisal in podpisal.

V Gabriji . . .

Jožef Čuk.

Poslednje sporočilo se preklicuje.

Izrek.

Jaz, Miha Torkar, sem dné . . . spisal svoje poslednje sporočilo, v katerem sem svojega bratranca Luka Torkarja imenoval poglavitnega dediča. Ta moj bratranec pa poslednji čas s svojim nespodobnim vedênjem do mene kaže, da ni vreden te moje dobrote; toraj sem sklenil, da bodem ono oporoko, ki govori njemu na korist, overgel. Ker se je zgoraj omenjeno poslednje sporočilo izgubilo in ga tedaj ne morem uničiti, s tem izrekom preklicujem ono pis-

meno poslednje sporočilo od dné . . . in terdim, da je po vsem zapopadku neveljavno in overženo.

Ta izrek sem premišljeno in pri popolnoma zdravi pameti sam spisal in podpisal.

V Moravčah . . .

Miha Torkar.

Poslednje sporočilo, v katerem se nujnemu dediču daje samo dolžni del.

Poslednje sporočilo.

Pri popolnoma zdravi pameti sporočam, ko bi umerl, o svojem premoženji tako-le:

1. Ker moj edini sin Jakob Lipnik vkljub vsemu mojemu opominjevanju lahkomišljeno živí in se noče poboljšati, odločujem v tej poslednji volji, da naj iz moje zapuščine dobí samo dolžni del.

2. Odmenjam dalje, da naj se v njegov dolžni del všteje tudi tistih petdeset goldinarjev, ki sem jih tukajšnjemu tergovcu Janezu Veču moral zanj plačati.

3. Poglavitne dediče vsega svojega premoženja, kar ga ostane po izplačanem dolžnem delu, imenujem hčere svojega umerlega brata Janeza Lipnika, namreč Ano, Marjeto in Heleno Lipnik, in sicer z enakimi deli.

To je moje poslednje sporočilo, ki sem ga sam spisal in podpisal.

V Slovenskih goricah . . .

Ignacij Lipnik,
sporočnik.

Poslednje sporočilo, v katerem se nujni dedič razdedini.

Moja zadnjevoljska naredba.

Da me smert ne prehití, predno svojo poslednjo voljo razodenem, sporočam o svojem premoženji tako-le:

1. Moj izprideni sin Jože Hervat mi že več let gření moje trudapolno življenje; posebno pa serčno obžalujem, da je lansko leto tako gerdo z menoj ravnal, da ga je sodnija zarad tega kaznovala. Takemu nerodnemu in izpridenemu sinu, žalibog, ne morem izpolnovati svoje očetovske dolžnosti. Akoravno je ta izpridenec moj edini sin, in mi je Bog dal tudi premoženja, vendar ga popolnoma razdedinjam

ter mu odtegujem tudi dolžni del tako, da naj ne dobí beliča od mojega premoženja.

2. Poglavitnega dediča vsega svojega premoženja imenujem svojega zvestega prijatelja Janeza Svečarja, cerkvenika tù v Radgoni.

To je moja zadnjevoljska naredba, ki sem jo preudarjeno in pri polni zavednosti sam pisal in podpisal, in ki naj veljá po moji smerti.

V Radgoni . . .

Šimen Hervat,
zapustnik.

Naredba, s katero kdo določuje, kaj naj se po njegovi smerti z njegovim premoženjem zgodi, imenuje se njegova poslednja volja.

S poslednjo voljo sporočnik vse svoje premoženje ali le nekoliko tega voli ali zapušča, ako bi umerl, eni ali več osebam. Ta, ki o svojem premoženji, to je zapuščini, ako bi umerl, sporoča, je sporočnik ali zapustnik.

Zapustnik more svoje poslednje sporočilo vsaki čas izpreminjati, preklicovati ali overgovati.

Poslednje izročilo, s katerim zapustnik komu vse svoje premoženje, ali kak določeni del tega zapušča, je poslednje sporočilo, oporoka, zadnjevoljska naredba ali testament, in tista oseba, kateri se zapušča vsa zapuščina, ali le en del od te, je dedič ali erb. Poglavitno znamenje poslednjega sporočila ali oporoke je tedaj to, da se tù imenuje ali postavlja dedič. Ako zapustnik imenuje in postavlja le enega samega dediča, imenuje se ta poglavitni dedič.

Zapustnik mora dediča sam postaviti, in ne more komu drugemu prepuščati, da ga izvoli.

Zapustnikova volja mora se izrekati odločno, ne s samim priterjevanjem kakega njemu storjenega nasveta, pri polni zavednosti, preudarjeno in resno, brez sile, prevare in bistvene zmote.

Izrečenje ne veljá, kadar se dokaže, da je bilo storjeno v besnosti, blaznosti, bebosti ali v pijanosti.

Kogar je sodnija izrekla zapravljivca, more v poslednji volji samo s polovico svojega premoženja zapovedovati; druga polovica pa pripada postavnim dedičem.

Nedorasli so nezmožni, da bi oporočevali.

Maloletni ali breziletni, to je taki, ki so že 14 let stari, pa še niso 18. leta izpolnili, morejo samo ustno oporočevati pri sodniji, kjer se izrečenje zapisuje v zapisnik.

Poslednja volja se izreka ali oporoča ustno, ali pismeno.

Kdor ustno sporoča, mora oporočati pred tremi zmožnimi pričami. Priče morajo biti vse tri h krati pričujoče, morajo zapustnika osebno poznati in poterditi, da o njegovi osebi ni kake prevare ali zmote. Da pa priče ne pozabijo, kar jim je zapustnik sporočal, je dobro, da vse tri vkup, ali tudi vsaka posebej, ali da kdo drug zapiše, kar je zapustnik sporočal. Ako se zahteva, morajo priče tudi s prisego poterditi zapustnikovo poslednjo voljo.

Da so priče, ki se kličejo ali prosijo k poslednjemu sporočilu, veljavne, morajo biti moškega spola, 18 let stare, zavedne in morajo zapustnikov jezik popolnoma razumeti. Udje kakega duhovnega reda, mladenči, ki še niso 18 let stari, ženske, nezavedni, slepci, glušči in mutci niso veljavne priče. Tudi tiste osebe, katerim se v poslednjem sporočilu kaj voli, ne morejo biti priče te poslednje volje. Ravno to veljá tudi o starših, otrocih, bratih in sestrah, svakih in o plačani družini tistih, ki se jim kaj zapušča.

Pri poslednjih sporočilih, ki sporočajo po vožnjah na vodi ali v krajih, kjer so kužne bolezni, so tudi udje kakega duhovnega reda, ženske in mladenči, ki so 14 let stari, veljavne priče; vendar pa tako poslednje sporočilo veljá le šest mesecev po dokončani vožnji po vodi ali potem, ko je kužna bolezen nehala.

Ako se v poslednjem sporočilu ne zapušča kak gotovi del zapuščine, temuč le kak odločeni znesek, kaka reč ali pravica, imenuje se taka naredba volilo ali sporoček; ta pa, ki volilo prejme ali jemlje, je sporokojemnik.

Zraven tega, da se v poslednjem sporočilu postavlja dedič, obsega poslednje sporočilo tudi lehko določbe o volilih.

Kdor hoče pismeno in brez prič oporočevati, mora oporoko z lastno roko pisati in z lastno roko podpisati. Da bi se pri oporoki postavil dan, leto in kraj, kjer se oporočuje, ni sicer potrebno, pa vendar dobro za to, da se pravdam ogiba.

Poslednjo voljo, ki jo je zapustnik dal po kom drugem spisati, mora on svojeročno podpisati in pred tremi prikladnimi pričami poterditi, da ta sèstavek zapopada njegovo poslednjo voljo. Iz med teh treh prič morate biti vsaj dve h krati pričujoči. Priče se morajo znotraj ali zunaj, toda vselej na samem pismu, ne pa na zavitku za priče poslednje

volje podpisati; potrebno pa ni, da bi priče vedele, kaj oporoka zapopada.

Ako zapustnik ne zna pisati, mora namesto svojega podpisa pri pismenem poslednjem sporočilu vpričo vseh treh prič pristaviti svojeročno znamenje, h kateremu ena teh treh prič zapiše zapustnikovo imé kot podpisavec zapustnikovega imena. Ako zapustnik ne zna brati, mora eni priči reči, da mu sèstavek v pričo drugih dveh prič, ki ste zapopadek videli, prebere, in mora poterditi, da je po njegovi volji. Pisavec zadnje volje mora biti ob enem tudi priča.

Ako se pri oporočevanji vsa ta našteta pravila ne izpolnujejo, je poslednje sporočilo neveljavno.

Oporoke ne potrebujejo koleka.

Zapustnik more tudi pri sodniji pismeno ali ustno oporočati. Pismeno naredbo mora zapustnik z lastno roko podpisati in sodniji osebno izročiti. Dolžnost sodnije je, zapustnika opomniti, da mora podpis z lastno roko pristavljen biti, po tem sèstavek zapečatiti in na zavitku zaznamovati, čegar zadnja volja se v njem hrani. O tem opravilu napravi se zapisnik, in sèstavek se hrani pri sodniji, katera dá spričbo, da ga je prejela.

Ako se poslednje sporočilo oporoča pri bilježniku in se o njem naredi notarstveni zapis, veljá to toliko, kakor da bi se pri sodniji oporočevalo.

Oporoke imajo enako moč in veljavo, naj se delajo pri sodniji, ali zunaj sodnije.

Dedinska pravica.

Pravica, ki jo ima kdo, da prejema kako zapuščino, je **dedinska pravica**. Tisti del zapuščine, ki jo dedič dobiva po dedinski pravici, je **dedina** ali jerbščina. Dedinska pravica je vstanovljena v postavno izrečeni zapustnikovi poslednji volji, v dedinski, po postavi dopuščeni pogodbi, ali v postavi; tedaj je oporočna, pogodbena in postavna dedinska pravica.

Kdor je zapustnika, njegove otroke, starše ali zakonskega družeta s hudim naklepom na poštenju, telesu ali premoženju tako razžalil, ali razžaliti skušal, da se more zoper njega uredoma, ali na prošnjo žaljenega po kazenskih postavah ravnati, je dedinske pravice nevreden, dokler se iz okoliščin ne pokaže, da mu je zapustnik odpustil. Ako pa je tisti, ki se je dedinske pravice nevrednega storil, pred zapustnikom umerl, njegovi mlajši niso od dedinske pravice izklenjeni.

Kdor je zapustnika k izrečenju poslednje volje prisilil ali goljufno zapeljal, mu poslednjo voljo izreči, ali premeniti branil, ali njegovo že narejeno poslednjo voljo skril, je od dedinske pravice izklenjen in je odgovoren za vso škodo, katero je s tem komu drugemu storil.

Osebi, ki ste prešestvo ali kervosramje pred sodnijo izpovedale, ali zoper kateri je bilo eno ali drugo dokazano, ne morete ena po drugi iz izrečene poslednje volje dedovati. Vojaški uhajavci in nedovoljeni izselniki toliko časa, dokler nepostavno ravnajo, ne morejo dedovati. Udje duhovnih redov, kateri so naredili obljubo prostovoljnega uboštva, izgubivajo dedinsko pravico.

Namestni dediči in fidejkomisi.

Vsak zapustnik more na primerljej, da postavni dedič dedine ne dobí, enega, in ako je tudi ta ne dobí, drugega, in na enak primerljej tretjega, ali tudi še več namestnih dedičev poklicati. Ta naredba imenuje se navadno postavljenje namestnega dediča. Kdor je v redu pervi poklican, je dedič.

Če je zapustnik izmed dveh odločenih primerljejev, da imenovani dedič ne more dedič biti, ali da dedič biti noče, le enega izgovoril, je drugi primerljej izklenjen.

Fidejkomis (rodbinski fidejkomis) je naredba, s katero se izrekuje, da je kako premoženje neoddajno blago rodovine za vse prihodnje naslednike rodu, ali saj za več od njih.

Ako niso verstniki, ampak namestni dediči, ki ob času oporočevanja še niso bili rojeni, more fidejkomisno postavljenje namestnega dediča, kadar gre za kak znesek denarja in za druge premakljive rečí, segati do drugega kolena.

Gledé na nepremakljivo blago veljá ono le za pervo koleno, toda pri odločevanju kolen šteje se samo tisti namestni dedič, ki ima dedino v posesti.

Dokler se ne prigodí primerljej, na katerega je bil kdo fidejkomisno za namestnika dediča postavljen, gre postavljenemu dediču omejena pravica lasti s pravicami in dolžnostmi uživavca.

Zapustnik lehko v svoji poslednji volji tudi postavlja ali imenuje izpeljevalca, izveršnika ali izverševalca (eksekutorja) poslednje volje.

Zapisje ali kodicil.

Izrečenje poslednje volje, kjer se dedič ne imenuje in se le volila ali sporočki volijo, imenuje se zapisje ali kodicil. Zapisje nareja se zraven oporoke pa tudi samo brez oporoke in sicer kakor oporoke, pismeno ali ustno. Da je zapisje veljavno, mora imeti ravno tiste potrebne lastnosti, kakor jih imajo oporoke. Kar veljá tedaj o oporokah, veljá tudi pri zapisjih.

Volila.

Zapustnik, ki je volilo posebni versti oseb namenil, kakor: rodovincem, družini ali ubogim, sme razdeljenje, katera teh oseb in kaj naj vsakatera dobí, dediču ali komu drugemu prepuščati. Ako zapustnik zastran tega nič ne odloči, prihranja se izbor dediču.

Zapustnik sme volilojemniku navadno ali fidejkomisno namestnika postaviti.

Besede se tudi pri volilih v svojem navadnem pomenu jemljejo; razun ko bi se dokazalo, da je zapustnik navado imel, da je nekaterim izrazom dajal poseben, samo njemu lasten pomen; ali, da bi bilo drugače volilo brez moči.

Ako je zapustnik volil eno ali več rečí kakega plemena, pa jih ni natančneje odločil, in ako je več takih rečí v zapuščini, ima dedič pravico, da si to reč sam izbere. Izbrati pa mora tako reč, da jo volilojemnik more rabiti. Ako se volilojemniku prepušča, da si eno izmed več rečí izbira, sme si tudi najboljšo izvoliti.

Če je zapustnik eno ali več rečí kakega plemena izrečno le iz svoje lastine volil, in takošnih ni v zapuščini, zgubiva volilo moč. Ako se jih ne najde toliko, kolikor je naročeno, mora se volilojemnik zadovoljevati s temi, ki se nahajajo.

Če zapustnik ene ali več rečí kakega plemena ne voli izrečno iz svoje lastine, in se takih v zapuščini ne najde, mora dedič volilojemniku preskerbeti takih, ki so njegovemu stanu in njegovim potrebam primerne. Volilo kakega zneska denarjev nalaga dediču dolžnost, da ga mora izplačati, ne gledé na to, ali je v zapuščini kaj gotovine, ali ne.

Volilo je brez moči, če je voljena reč ob času poslednje naredbe bila že prejemnikova last. Ako jo je pozneje pridobil, poplačuje se mu navadna vrednost.

Pod premaklino ali premičnino razumeva se samo oprava, katera je za spodobno rabo stanovanja potrebna; pod

h i š n o r a b o ali p o h i š j e m pa se razumeva ob enem oprava za gospodarstvo potrebna.

Če je komu voljena kaka shramba, katera ni sama za se, temuč je le del kake celote, vzame se praviloma, da so mu zapuščene le tiste, ki so o zapustnikovi smerti v njej, in za katerih hranjenje je shramba (recimo kak predal ali miznica i. t. d.) po svoji naravi namenjena, ali za kar jo je zapustnik navadno rabil. Če je pa shramba reč sama za se (recimo kaka popotna skrinjica), ima volilojemnik le pravico do shrambe, a ne tudi do rečí, katere so v njej.

Če se voli skrinja, omara ali predal z vsemi rečmi, ki so v njih, šteje se med nje tudi zlato in srebro, kinč in gotov denar, celó dolžna pisma, ki jih je volilojemnik zapustniku dal. Drugi dolžni listi ali druga pisma, na katere se opirajo zapustnikove terjatve in pravice, prištevajo se jim le takrat, kadar razun njih nič drugega ni v shrambi.

V volilu tekočih rečí (recimo vino, olje i. t. d.) zapopadene so tudi posode, ki so za njih prepeljavo namenjene.

Pod j u v e l i razumevajo se le žlahtni kamni in dobri biserji, pod k i n č e m pa tudi nepristni kamni, in iz zlata ali srebra narejeni ali z zlatom in s srebrom prevlečeni okras, ki je za olepšanje osebe; in pod l i š p o m razumeva se to, kar se razun kinča, okrasa in oblačil za olepšanje osebe rabi. Pertenina se ne šteje med oblačila, in krajci ne med pertenino, temuč med lišp. Pod ekvipažo razumevajo se za ugodnost zapustnikovo namenjeni vprežni konji in kočije z opravo vred, ne pa tudi konji in priprava za ježo.

Pod besedo o t r o c i razumevajo se, kadar je zapustnik otrokom koga drugega kaj namenil, samo sinovi in hčere; če pa je svojim lastnim otrokom kaj zapustil, zapopadajo se tudi mlajši, ki na njih mesto prihajajo, ako so ob zapustnikovi smerti že bili na poti.

Ako je zapustnik svojim družinčetom kaj volil, in jih le po službi zaznamoval, gre volilo tistim, ki ob času njegove smerti v službi bivajo.

Volilo posameznih zapuščinskih rečí in pravic, ki se na-nje odnašajo, mala darila za družino in pobožna volila smejo se precej, druga pa še le ob letu po zapustnikovi smerti terjati.

Volilojemnik ima od dneva zapustnikove smerti pravico, da uživa in prejema obresti in tudi pomnoženje zapuščenih rečí.

Utesnjenje in razveljavljenje zadnjevoljske naredbe.

Zapustnik sme svojo naredbo s pristavkom pogoja, dobe, z naročilom ali z izrečenim namenom utesnovati. On more tudi svojo oporoko ali zapisje izpremeniti, ali popolnoma ob veljavo djati ali ovreči.

Pogoj, da naj dedič ali volilojemnik celó potem, ko postane polnoleten, v zakon ne stopi, je nepristavljen. Samo vdovec ali vdova mora, če ima enega ali več otrok, ta pogoj izpolnovati. Pogoj, da naj dedič ali volilojemnik ne jemlje v zakon neke imenovane osebe, sme se veljavno nalagati.

Ako se je pogoj v zadnji volji že prigodil, dokler je zapustnik živel, mora se ta izpolnitev po zapustnikovi smerti ponavljati le takrat, kadar je pogoj v dejanju dediča ali volilojemnika, katero on ponavljati more (recimo kaka božja pot i. t. d.)

Da se pridobí, kar je komu zapuščeno pod odložnim pogojem, potrebno je, da oseba, kateri se je zapustilo, izpolnitev pogoja preživí, in da je takrat, ko pogoj nastopi, dedovati zmožna.

Ako zapustnik svoja volila omeja z določbo časa, dobiva se zapuščina še le o odločenem času.

Zapustnik more dedščino tudi z naročilom zapuščati, (recimo, zapustnik lehko oporoča: „Svojega poglavitnega dediča postavljam I. I., vendar mu naročam, da naj nasproti moje hiše pri cesti postavi zidano znamenje s podobo sv. Jožefa“ i. t. d.) Ako se pa kako tako naročilo ne more na tanko izpolniti, treba se je vsaj prizadevati, da se izverši, kolikor je mogoče. Ako se tudi to zgoditi ne more, obderžuje vendar ta, komur je naročeno, namenjeno mu zapuščino, če zapustnikova volja ne govorí nasproti. Kdor pa je sam kriv, da naročila ne more izpolniti, izgubiva zapuščino, ki mu je namenjena.

Ako je zapustnik sicer izrekel namen, za katerega je zapuščino odločil, pa ga ni kakor dolžnost naložil, se oseba, kateri se je kaj zapustilo, ne more siliti, da bi zapuščino v to namembo obernila, (recimo, zapustnik je oporočal: „Svojemu prijatelju I. I. zapuščam 10 gold., da bode mogel iti na Višarje na božjo pot“ i. t. d.)

Poznejša veljavna oporoka jemlje moč poprejšnji oporoki, razun ko bi zapustnik v poznejši oporoki dal razločno spoznati, da naj poprejšnja veljá vsa, ali le deloma. Pozneje zapisje ali kodicil jemlje, ker more biti več kodicilov eden poleg drugega, poprejšnjim volilom ali kodicilom moč samo toliko, kolikor so poznejšemu zapisju nasproti.

Oporoki ali zapisju pridjani pristavek, da bode vsaka poznejša naredba sploh, ali če nima kakega odločenega znamenja na sebi, nična ali neveljavna, zapustniku sicer ne brani, da bi ne mogel svoje poslednje volje izpremeniti; toda če v poznejšem sporočilu ravno omenjemu splošnemu ali posebnemu pristavku izrečno moči ne vzame, je njegova poprejšnja, ne pa poznejša zadnja volja veljavna.

Prejšnja oporoka se lehko z novo drugo, ali pa s posebnim preklicem uniči ali overguje. Ustni ali pismeni preklic mora imeti ravno take lastnosti kakor ustna ali pismena oporoka.

Ako zapustnik hoče uničiti svojo pismeno poslednjo voljo, ki jo ima pri biljежniku hranjeno, mora mu jo vzeti. Tudi tisti, ki je pri biljежniku oporočal, mora ga, ako hoče tudi pri njem preklicovati ali overgovati.

Poslednja volja ali oporoka se uniči, če zapustnik svoj podpis na oporoki prečerta ali odstriže, ali pa če ves zapopadek izbriše.

Ako pa se oporoka po naključbi poškoduje in se to sodnijsko dokaže, taka oporoka ne izgubí veljave. Ako zapustnik pozneje narejeno oporoko uniči, pa veljá prejšnja, če se kje nahaja; vendar to ne veljá pri ustnem poslednjem sporočilu.

Postavno nasledstvo.

Ako umerli ni zapustil nobenega veljavnega izrečenja poslednje volje; če v njem ni zastran vsega svojega premoženja sporočil; če tistim, katerim je bil po postavi dolžan, del dedine odmeriti, ni, kakor gre, zapustil; ali če postavljeni dediči dedine ne morejo ali nočejo vzeti: nastopa celoma ali deloma postavno nasledstvo, t. j. zapuščina se postavno oddaja odločenim osebam (najbližnjim rodovincem).

Ako zapustnik umerje brez izrečene poslednje volje („ab intestato“), nastopa postavno nasledstvo, in dediči so postavni dediči.

Kadar ni veljavnega izrečenja poslednje volje, pripada vsa zapuščina rajnega postavnim dedičem. Kadar je pa kako veljavno izrečenje poslednje volje, jim gre tisti del, kateri v njem ni nikomur namenjen.

Postavni dediči so najpred tisti, ki so po zakonskem zarodu v najbližnji versti z zapustnikom v rodovini. Postavno nasledstvo odločuje so po šesterih verstah.

K pervi versti spadajo tisti, ki izhajajo od zapustnika kakor svojega debla, namreč: njegovi otroci in njih mlajši.

K drugi versti spadajo zapustnikov oče in mati, in pa tisti, ki z zapustnikom vred od očeta in matere izhajajo, namreč: njega bratje in sestre in njih mlajši.

K tretji versti spadajo dedi in stare matere z brati in s sestrami staršev in z njih mlajši.

K četerti versti spadajo zapustnikovi pervi ppercedi in prebabice s svojimi mlajši vred.

K peti versti spadajo zapustnikovi drugi prededi in prebabice s tistimi vred, ki od njih izhajajo.

K šesti versti spadajo zapustnikovi tretji prededi in prebabice s tistimi vred, ki so jih oni zarodili.

Daljniši zapustnikovi rodovinci izključeni so od postavnega nasledstva.

Rodovinci kake daljniše verste imajo pravico do zapuščine le takrat, kadar v prejšnjih verstah ni zapustnikovih rodovincev.

Če ima zapustnik kaj zakonskih otrok pervega kolena, pripada jim vsa dedina, naj bodo moškega ali ženskega spola; naj so se rodili, dokler je zapustnik živel, ali po njegovi smerti. Ako je več otrok, deli se dedina med nje na enake dele. Vnuki še živečih otrok in povnuki še živečih vnukov nimajo pravice do nasledja.

Ako je kak zapustnikov otrok pred njim umerl, in ako živi od njega eden ali več vnukov, pripada delež umerlega otroka temu zapuščenemu vnuku cel, ali vnukom po enakih delih. Če je tudi od teh vnukov eden umerl in povnuke za sabo zapustil, se ravno tako delež umerlega vnuka med povnuke vsem enako razdeljuje. Ako živé od kakega zapustnika še daljnejši mlajši, se zapuščina ravno po tem predpisu nadaljuje.

Zunaj zakona rojeni, pa s poznejšim zakonom svojih staršev vzakonjeni otroci imajo pri nasledstvu tako pravico, kakor zakonski otroci.

Gledé na mater imajo nezakonski otroci pri postavnem nasledstvu v prostolastno premoženje enake pravice z zakonskimi. K zapuščini očeta in očetovih rodovincev, potem staršev, dedov in drugih rodovincev matere ne gre nezakonskim otrokom postavno nasledstvo.

Vsinovljenci imajo pri postavnem nasledstvu v prostolastno premoženje svojega vsinovnika enako pravico, kakor zakonski otroci. Gledé na njegove rodovince in na zakonskega družeta, kateri v posinovljenje ni privolil, ne gre jim dedinska pravica. Oni pa obderžavajo postavno dedinsko pravico do premoženja svojih pravnih staršev in rodovincev.

Starši imajo do zapuščine svojih vzakonjenih, ali takih nezakonskih otrok, ki posebno ugodnost postave vživajo, ravno to vzajemno pravico, katera je otrokom dana do zapuščine svojih staršev. V premoženje nezakonskega otroka, ki ni bil vzakonjen, gre samo materi nasledstvo; oče, vsi dedi in ostali otrokovi rodovinci so od njega izklenjeni. Tudi vsinovniki nimajo postavne dedinske pravice do zapuščine vsinovljenca; ona pripada po postavnem nasledstvu njegovim rodovincem.

Zapustnikovemu zakonskemu družetu, kateri ga je preživel, gre, brez razločka, ali ima kaj lastnega premoženja, ali ne, ako je troje ali več otrok, z vsakim otrokom enak del dedine; če je pa manj od treh otrok, četertina zapuščine, da jo do smerti vživa; last takega deleža ostaja otrokom. Če ni nobenega otroka, pa je kak drugi postavni dedič, dobiva zakonski druže, ki dalj živi, nestesnjeno last četerti del zapuščine; vendar se pa v teh primerljejih všteva v dedinski del, kar po ženitnih pogodbah, po kaki dedinski pogodbi, ali iz kake posleduje naredbe zakonskemu družetu, če ga preživí, iz premoženja drugega družeta pripada. Ako pa ni nobenega zapustnikovega rodovinca iz zgoraj omenjenih šest verst, niti drugega dediča, pripada zakonskemu družetu vsa dedina; če pa tudi zakonski druže več ne živí, zapada zapuščina kakor brezdedično blago ali deržavnemu zakladu, ali pa tistim osebam, ki imajo po političnih ukazih pravico, da si brezdedično blago osvajajo.

Dolžni del.

Zapustnik mora, če oporoča, svojim otrokom, in ako bi teh ne imel, svojim staršem del dedine zapuščati. Te osebe imenujejo se nujni dediči in dedinski del, katerega imajo te osebe pravico terjati, imenuje se dolžni del. Ako zapustnikovi otroci več ne živé, pripada dolžni del njihovim naslednikom, tedaj vnukom in prevnukom zapustnikovim. Ako zapustnikovi starši več ne živé, pripada njihovi dolžni del starim staršem ali predstarim staršem.

Za dolžni del odločuje postava vsakemu otroku polovico tega, kar bi bilo po postavnem nasledstvu nanj prišlo. Staršem gre kot dolžni del le tretjina tega, kar bi dobili po postavnem nasledstvu.

Dolžni del more se zapustiti v podobi dedinskega dela ali volila, če tudi ni izrečeno dolžni del imenovan; ali nujni dedič ga mora čisto prostega dobiti. Vsak pogoj ali breme, s čimur bi se oblegal, je brez veljave. Nujni dedič, ki se mu dolžni del krati, more zahtevati, da se mu polni dolžni

del daje iz zapuščine. Zakonski druže sicer nima pravice do dolžnega dela, vendar mora se, ako ni v ženitnih pismah drugače ukrenjeno, preskerbovati tako dolgo, dokler zopet v zakon ne stopi.

Gotovi prejemki, ki jih je postavni dedič še pri življenju zapustnikovem iz njegovega premoženja prejel, morejo se v dedinski ali dolžni del vštevati.

O vštevanji predprejemkov v dedinski ali dolžni del postava (občni deržavljanski zakonik) tako-le določuje:

§. 787. Vse, kar nujni dediči po volilih ali po drugih zapustnikovih naredbah v resnici dobí iz zapuščine, deva se v račun, kadar se jim odločuje dolžni del.

§. 788. Kar je zapustnik, dokler je živel, dal svoji hčeri ali vnuki za doto, svojemu sinu ali vnuku za delščino, da ga je kam pripravil, ali neposredoma zato, da je kak ured nastopil ali kakoršno bodi obertnijo začel, ali kar je za poplačanje dolgov polnoletnega otroka potrošil, všteva se v dolžni del.

§. 789. Gledé na dolžni del staršev všteva se to, kar so popred prejeli, ako se jim ni dalo ne kakor postavna pripomoč, ne zgolj iz darežljivosti.

§. 790. Kadar otroci iz poslednje volje nasledujejo, všteva se kaj le takrat, kadar je zapustnik to naravnost izrekel. Nasproti pa mora otrok tudi v postavnem nasledstvu pustiti, da se mu všteje to, kar je od zapustnika o času njegovega življenja prejel za omenjene namene. Vnuku všteva se v dedinski del samo to, kar so njegovi starši, na katerih mesto je prišel, tako prejeli.

§. 791. Kar so starši razun omenjenih primerljejev otroku naklonili, ima se, kakor bi bilo darovano, in se ne všteva, ako si starši niso izrečno povračila izgovorili.

§. 792. Starši smejo tudi v postavnem nasledstvu otroku izrekoma vštevanje odpustiti. Ako bi se pa stroški za potrebno izrejo in preskerbljenje drugih otrok ne dali opraviti ne iz lastnega premoženja, ne iz premoženja staršev, mora se otroku to, kar je za namene, v §. 788. omenjene, naprej prejel, toliko všteti, kolikor je za izrejo in preskerbljenje bratov in sester potrebno.

§. 793. Prejeto se s tem v dedinski del všteva, da vsak otrok enak znesek še pred delitvijo dobí. Ako zapuščina k temu ne zadostuje, ne more otrok, kateri je pred kaj dobil, sicer nobenega dedinskega dela terjati, pa tudi se ga ne more siliti, da bi kaj povračal.

§. 794. Pri vsakem vštevanju naprej prejetega, ako ni bilo gotovina, temuč kaka druga premakljiva ali nepremakljiva reč, ustanovljuje se vrednost nepremakljivih rečí po dobi, kadar so bile prejete, premakljivih pa po dobi, kadar je dedina pripadla.

Razdedinjenje.

Postava dovoljuje v odločenih primerljejih, da sme zapustnik svojemu dediču celó dolžni del odtegniti in ga tedaj popolnoma razdediniti.

Razdediniti se sme otrok:

1. če je zapustnika v revščini brez pomoči zapustil;
2. če je zavoljo kakega hudodelstva za vse žive dni ali vsaj za dvajset let v ječo obsojen;
3. če občnim šegam (javni nravnosti) terdovratno nasproti živí.

Iz ravno teh vzrokov sme se tudi staršem dolžni del odtegniti, in še sosebno takrat, kadar so izrejo otroka čisto zanemarili.

Ako kdo maloleten stopi v zakon in mu oče ali sodnija tega ni privolila, smeta mu oče in mati odreči doto ali delščino.

Ako zapustnik koga razdedinuje, dokazati mora tudi vzrok, zakaj je tako ukrenil. Ako zapustnik razdedinjenje zopet preklicuje, mora se to ravno tako oporočati, kakor veljavna poslednja volja.

Ako se je bati, da bi kak zapravljivi nujni dedič svoj dolžni del otrokom zapravljal, mu sme zapustnik dolžni del odtegniti, toda le tako, da se otrokom nujnega dediča nakloni.

Sploh se sme dolžni del nujnemu dediču v poslednji volji tudi odtegniti zavoljo takih djanj, katera delajo dediča dedinske pravice nevrednega.

Dolžni del odteguje se tedaj veljavno temu, kdor je zapustnika, njega otroke, starše ali zakonskega družeta s hudim naklepom na poštenju, telesu, ali premoženju tako razžalil, ali razžaliti skušal, da se more zoper njega uredoma, ali na prošnjo žaljenega po kazenskih postavah ravnati. Tak je dedinske pravice nevreden, dokler se iz okoliščin ne pokaže, da mu je zapustnik odpustil.

Nujnemu dediču, ki se mu je dolžni del odtegnil, mora se vendar potrebni živež dajati iz zapuščine.

Obravnava zapuščine.

Zapuščino navadno obravnava okrajna sodnija tistega kraja, kjer je pokojnik stanovitno prebival. Tista sodnija, ki ima pravico, da zapuščino obravnava, je zapuščinski urad.

Zapuščinska obravnava začénja se s tem, da se napravi popis za pokojnikom. Sodnijski poslanec, ali c. k. bilježnik, ali srenjski predstojnik pride v stanovanje umerlega, da pozvé, kdo in kje so vsi zapustnikovi rodovinci, koliko je zapuščine in kakošna je, če je pokojnik tudi dolg zapustil, če je bil komu varuh ali oskerbnik, če je za njegove maloletne otroke že kak varuh imenovan, ali če vdova koga za varuha nasvetuje, če je umerli vžival pokojnino ali sploh kako plačo iz kake javne blagajnice.

Poišče se zapisana poslednja volja zapustnikova, katero popisovalci seboj vzamejo.

Ako so dediči polnoletni in se jim oskerbovanje premoženja ne krati, pušča se jim zapuščina, da jo sami oskerbujejo; ako pa dediči za to niso sposobni ali če niso navzoči ali so še celó neznani, ali če se kaže, da je zapuščina prezadolžena, zaprè ali zapečati se zapuščina.

Ako se pri popisu za pokojnikom dobí nezapečatena poslednja volja, jo sodnijski poslanec v pričo dveh prič in drugih navzočih oseb prebere. Zapečatena poslednja volja pa se oddaja zapuščinskemu uradu, kateri jo potem razglaša, izvirnik pa shrani; vendar vsak more dobiti popis poslednje volje, ako ga zahteva in plača stroške za to delo.

Ako je zapustnik ustno oporočal in je o tem sporočilu poslednja volja, ki so jo tri priče podpisale, se tak spis objavlja, kakor pismena oporoka.

Dedič ali sicer kdo drugi, ki ga oporoka kaj tiče, more zahtevati, da priče s prisego poterdijo zapustnikovo poslednjo voljo.

Ako se pri popisu za pokojnikom vidi, da ta ni nikakoršnega premoženja zapustil, sodnija izrekuje, da se zapuščina ne bode obravnavala.

Včasi napravlja se tudi zapuščinski zapisnik (inventar) in sicer v teh-le primerljejih:

1. če kak dedič izreče, da dedščino jemlje le proti temu, če se tak zapisnik napravi;
2. če kak nujni dedič to terja;
3. če se kak upnik, nujni dedič ali volilojemnik boji, da bi se pri združeni zapuščini njegova pravica ne kratila;

4. če je le eden izmed dedičev maloleten, in če se ne vé, kje prebiva, ali če ima varuha, ali če je celó neznan;
5. če je za dediča imenovana kaka javna naprava, srenja, cerkev i. t. d.;
6. če je zapustnik svojo zapuščino izročil namestnim dedičem.

K zapisovanju zapuščine rabijo se zraven potrebnih cenitnih, priseženih mož tudi še dva moža iz zapustnikove hiše ali dve drugi priči in dediči, ki v tem kraji prebivajo. Ako povabljeni k zapisovanju ne pridejo o pravem času, zapisuje se tudi brez njih.

Obrazec prisego namestujoče napovedi premoženja.

(50 kr. kolek.)

Prisego namestujoča napoved premoženja o zapuščini Janezovi Novakovi, ki je dné . . . v Planini umerl.

Zapisniški člen			
	A. Premoženje.		
	I. V gotovini:		
	10 desetakov	100	—
	20 petakov	100	—
	20 pogoldinarskih bankovcev	20	—
	vkup .	220	—
	II. V deržavnih dolžnih pismih:		
	5 % deržavno dolžno pismo od 1. maja 1864. l., serija B, št. 8721	1000	—
	Od tega zastale obresti od dné . . . do smertnega dneva	2	50
	vkup .	1002	50
	III. V zasebnih terjavah:		
	Posojilna terjava iz dolžnega pisma od dné . . . pri Antonu Ljubiču, vknjižena na njegovo posestvo št. 24 v Planini . . .	500	—
	Zastale obresti od dné . . . do smertnega dneva	25	—
	vkup .	525	—

Zapisniški člen	IV. V zlatnini, srebernini in v lišpu:	gl.	kr
	Zlata ura z verižico z znamenjem „Wien 1871“	50	—
	6 srebernih žlic	12	—
	1 zlata persna igla	5	—
	vkup .	67	—
	V. V obleki in perilu:		
	Černa suknena, ponošena jopa	5	—
	3 pare volnenih hlač po 2 gold. . . .	6	—
	12 platnenih srajc po 1 gold. 50 kr. . .	18	—
	12 parov volnenih nogovic po 20 kr. . .	2	40
	vkup .	31	40
	VI. Pohišje:		
	3 mize iz orehovega lesa po 3 gold. . .	9	—
	12 stolov iz orehovega lesa po 1 gold. .	12	—
	2 omari za oblačilo po 5 gold.	10	—
	2 skrinji po 2 gold.	4	—
	vkup .	35	—
	VII. Posestvo:		
	Hiša pod št. 8 v Planini, katero je zapustnik po kupni pogodbi dné . . . kupil za	2000	—
	B. Dolgovi.		
	I. Vknjiženi dolgovi:		
	Na zapustnikovem posestvu je po dolžnem pismu dné . . . Andreju Selanu v Planini vknjiženega dolga	500	—
	Od tega zastale obresti od dné . . . do smertnega dneva	15	—
	vkup .	515	—
	II. Nezagotovljeni dolg:		
	Stroški v bolezni kakor kažejo računi A—C	20	—
	Stroški za pogreb kakor kažejo računi A—D	100	—
	C. k. davka od dné . . . do smertnega dneva	50	—
	vkup .	170	—

	C. Povzetje.		gl.	kr
	Zapuščine je:			
I.	v gotovini	220 gld. — kr.		
II.	v deržavn. dolžn. pismih	1002 „ 50 „		
III.	v zasebni terjavi . . .	525 „ — „		
IV.	v zlatnini, srebernini in v lišpu	67 „ — „		
V.	v obleki in perilu . .	31 „ 40 „		
VI.	v pohišji	35 „ — „		
VII.	v posestvu	2000 „ — „		
		vkup .	3880	90
	Ako se od tega odštejejo dolgovi:			
I.	vknjiženi	515 gld. — kr.		
II.	nezagotovljeni	170 „ — „		
		vkup .	685	—
	ostaja še čiste zapuščine	.	3175	90

Resničnost te napovedi premoženja poterjujejo podpisani dediči s svojeročnimi podpisi namesto prisege.

V Planini . . .

Janez Novak, dedič.
Marija Potokar, dednica.
Jurij Ojster, dedič.

Nepogojno oglašenje za dedino.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. sodnija za mesto in okraj!

S sodnijskim odpisom dné . . . pozivlja se naju, da naj se v 14 dneh oglašava za dediča zapuščine najnega pokojnega brez zadnje volje (ab intestato) umerlega očeta Antona Dolinarja.

Mi dva se nepogojno oglašava za dediča iz postave k zapuščini najnega očeta, ter prosiva, naj se to nepogojno oglašenje za dediča iz postave pri sodniji sprejme.

V Kozarjih . . .

Janez Dolinar.
Matej Dolinar.

Zunaj:

Slavna c. k. sodnija za mesto
in okraj
v Ljubljani.

Janez Dolinar, mizar, in Matej Dolinar, kovač, oba v Kozarjih h. št. 8,

oglašata se nepogojno za dediča iz postave k zapuščini umerlega Antona Dolinarja.

Pogojno oglašenje za dedino.

Znotraj:

(Kolek 36 kr.)

Slavna c. k. sodnija za mesto in okraj!

Izpolnovaje sodnijski nalog dné . . ., da naj se oglašava za dediča, izrekava se za dediča zapuščine našega dné . . . umerlega očeta Jerneja Robide, ki je zapustil pismeno poslednjo voljo, in sicer na podlagi te oporoke s prideržkom, da se napravi zapis o zapuščenem premoženju.

Prosiva tedaj:

Slavna c. k. sodnija naj to najno pogojno oglašenje za dediča sprejme in ukrene, da se napravi zapisnik o zapuščini.

Na Dobrovi . . .

Anton Robida.
Jurij Robida.

Zunaj:

Slavna c. k. sodnija za mesto
in okraj
v Ljubljani.

Anton Robida, kmetovalec, in Jurij Robida, krojač, oba na Dobrovi h. št. 15,

oglašata se zastran zapuščine Jernejeve Robidove pogojno kot dediča iz oporoke.

Odpoved dedini.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

S sodnijskim nalogom dné . . . zaukazuje se mi, da naj se v 14 dneh oglašam za dediča zapuščine svojega očeta Jakoba Jamnika.

Jaz vendar ne bodem nastopal te svoje dedine; odpovedujem se ji tedaj, ter prosim: slavna c. k. okrajna sodnija naj to moje naznanilo o odpovedi dedini blagovoljno na znanje jemlje.

V Hrušici . . .

Janez Jamnik.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Kranji.

Janez Jamnik, črevljar v Hrušici h. št. 18,

odpoveduje se dedini po svojem očetu Jakobu Jamniku.

Naznanja se terjava k dolžnikovi zapuščini.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

·/. Po priloženi pogodbi ·/. dné . . . sem se zavezal, da bodem Janezu Vrečarju na njegovi zemlji postavil nov skedenj, za katerega mi bode lastnik plačal 200 gold.

Dné . . . sem skedenj izgotovil in ga izročil lastniku Janezu Vrečarju, kateri mi je na odštev 200 gold. dal le delni znesek 120 gold., tedaj mi je ostal dolžan še 80 gld.

Ker je Janez Vrečar umerl in mi dolžnega ostanka ni plačal, naznanjam k njegovi zapuščini svojo zaostalo terjavo 80 gold. in sicer s 6 % od dné . . . ter prosim:

slavna c. k. sodnija naj to mojo terjavo blagovoljno na znanje jemlje, in naj se pri obravnavi Janezove Vrečarjeve zapuščine blagovoljno na njo ozira.

Na Bistrici . . .

Jožef Volk.

Zunaj:

Slavna c. k. sodnija
v Radoljici.

Jožef Volk, zidar v Rovtih hiš. št. 19,

naznanja k Janezovi Vrečarjevi zapuščini 80 gold. terjave s postranskimi stroški.

S prilogo.

Kdor hoče dobiti ali v posest vzeti dedino, ki mu pripada ali po ženitni pogodbi, ali po oporoki, ali po postavi, mora naravnost povedati ali izreči, da dedino v posest vzame. Dedič mora tedaj zadevni sodniji izkazati pravno imé, to je, po kaki poti mu pripada dedina, ali iz kake veljavne dedinske pogodbe, ali iz poslednje volje ali oporoke, ali iz postave, in mora izrečno povedati, da dedino vzame.

Kadar kdo dedino nastopa, ali se za dedino oglaša, mora ob enem izreči, ali jemlje dedino pogojno, ali nepogojno (t. j. s pogojo, da se napravi zapisnik o zapuščini).

Razloček med nepogojnim in pogojnim oglašenjem za dedino je velik. Kdor se nepogojno oglaša za dedino, prejemlje tudi dolžnost, da mora poplačati vse zapustnikove dolgove, naj z zapuščino shaja, ali ne; on je tedaj celó s svojim premoženjem porok za vse dolgove, ki se zapuščine tikajo.

Drugače je, kadar se kdo pogojno oglaša za dediča. Tù je dedič upnikom in volilojemnikom le toliko zavezan, kolikor dedina premore za njih in tudi za njegove lastne terjave, ki jih ima razun dedinske pravice. Zapustnik ne more dediču ne prideržka te pravne dobrote vzeti, ne napravljanja zapisnika prepovedati.

Dedič ne more svojega oglašanja za dediča pri sodniji preklicovati, ali nepogojno oglašenje za dediča v pogojno izpreminovati. Kdor zapustnikovega premoženja ne pozná, varuje naj se tedaj, da se nepogojno ne oglaša za dediča.

Oglašenje za dediča morajo vsi dediči ali njihovi pooblaščenci svojeročno podpisati. Nikdo pa se ne more siliti, da bi se oglašal za dediča.

Dedič se dedini tudi more odpovedati, kar naj stori takrat, kadar že naprej vidi, da je v zapuščini več dolga kakor premoženja.

Ako kdo noče ali ne more dedine naravnost nastopiti, more si izprositi tudi kaj časa za premislek.

Prigodí se tudi, da se več dedičev oglaša za dedino, kateri eden drugemu nasprotvajo. Ako sodnija takih razporov ne more vravnati, nastopa se pravna pot.

Dokler pravda med dediči ni končana, more vsak del terjati, da se zapuščina oskerbuje ali sekvestrira.

Ako dolžnik umerje, morejo upniki svoj dolg iz zapuščine terjati tako, kakor da bi dolžnik še živel. Dolžnik sodniji naznanja svojo terjavo iz zapuščine; dediči pa imajo pravico, da take terjave ali odobrujejo, ali overgujejo.

Dedič ali postavljeni oskerbnik zapuščine ima tudi pravico, da po sodniji pozivlja ali kliče dolžnike, ki bi morda do zapuščine imeli kake pravice. Tak poziv stori toliko, da če se dolžniki o pravem času ne zglašajo, izgubé njihove terjave vso veljavo. Le tisti upniki, ki imajo od zapustnika za svojo terjavo kako zastavo, ne izgubé svoje pravice do zapuščine, ako se tudi ne zglašajo.

Ako dedič dovoljeno mu previdnost sodnega povabila v nemar pustí; ali če nekatere izmed upnikov, ki so se oglasili, precej izplača, ne gledaje na pravice ostalih, pa nekateri upniki zavoljo nezadostne zapuščine neizplačani ostanejo, jim je on, če prav se je pogojno za dediča oglasil, z vsem svojim premoženjem toliko zavezan, kolikor bi bili plačila dobili, da je bila zapuščina po postavnem redu v izplačanju upnikov obernjena.

Ako je zapustnik izpeljevalca ali izverševalca (eksekutorja) svoje poslednje volje imenoval, pušča sa mu na voljo, da to opravilo prevzame, ali ne. Ako ga prevzame, dolžan je, da ali sam kakor pooblaščenec zapustnikovega naročila to izpolnuje, ali pa da nemudoma dediča priganja, da se poslednja volja izpolnuje.

Ako ni imenovan nikak izpeljevalec poslednje volje, ali, če imenovani tega opravila ne sprejme, ima sam dedič dolžnost, da zapustnikovo voljo, kolikor je mogoče, izpolni.

Politični ukazi zapovedujejo posebno, katere davščine mora dedič poplačati, preden more dedino prevzeti.

Varstvo in skerbstev.

Brat se oglaša za varuha svojim maloletnim bratom in sestram.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Za mojim dne . . . umerlim očetom Matejem Selanom, kmetom v Starem tergu, je bil s sodnijskim od-
A. lokom A hišnik Janez Muhovec meni in mojim maloletnim bratom za varuha postavljen. Varuh Janez Muhovec pa nam ni nikakor v rodu.

Ker sem sedaj jaz, kakor kaže priloženi kerstni list
B. B, že polnoleten, in ker bodem gotovo bolje skerbel za osebo in premoženje svojih maloletnih bratov kakor tuji varuh, oglašam se, da prevzemam sedaj jaz to varstvo ter prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj imenovanega Janeza Muhoveca kot varuha mojim maloletnim bratom blagovoljno odstavi, ter naj to varstvo meni izroči.

V Starem tergu . . .

Jožef Selan.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Ložu.

Jožef Selan, kmet v Starem tergu,

oglaša se za varstvo svojim maloletnim bratom Janezu, Jurju in Andreju Selanu.

S prilogama A in B.

Nekdo se varstvu odpoveduje.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Z odlokom A dné . . . št. 590 me je slavna c. k. sodnija maloletnemu Francetu Brezičn varuha postavila.

Ker sem pa, kakor se razvidi iz priloženega kerst-
B. nega lista B, že 60 let star in me tedaj postava ne veže, da bi varstvo moral prevzeti, prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj me zarad moje starosti od tega varstva blagovoljno odveže.

V Horjulu . . .

Jožef Verhovec.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
na Verhniki.

Jožef Verhovec, sodar v Horjulu,

prosi, da bi ga slavna c. k. okrajna sodnija odvezala varstva Francetu Brezičn v Horjulu.

S prilogama A in B.

Varstveni račun

o oskerbovanji premoženja maloletnega Janeza Lavriča za čas od 1. januarja 18 . . l. do konca decembra 18 . . l.

Tekoča št.	Priloge	Čas prejetih dohodkov	Dohodki	Znesek gold.	Znesek kr.
1	A.	1. jan.	Začetno premoženje vsled sodnijskim odlokom dné . . ., št. 187 poterjenega računa .	4000	—
			od tega zneska je 3000 gold. posojenih na Antonovo Zdešarjevo posestvo št. 8, drugih 1000 gold. pa na Jožefovo Skodlarjevo posestvo št. 25 v Bevkah. Dolžni pismi hranite se pri hranilnem uradu.		
			Med letom plačal je:		
2		24. aprila	Anton Zdešar 5 % obresti od 3000 gold. kapitala za pervo polovico l. 18	75	—
3		28. dec.	in za drugo polovico l. 18 . .	75	—
4		18. nov.	Jožef Skodlar 5 % obresti od 1000 gold. kapitala za l. 18 . .	50	—
			vkup dohodkov .	4200	—

Tekoča št.	Priloga	Čas izdanih stroškov	Stroški	Znesek gold.	Znesek kr.
5	B C	31. marca	Po pooblaščenju B za hrano I. četert leta, kakor kaže pobotnica C	30	—
6	D	30. junija	Za hrano II. četert leta, kakor kaže pobotnica D	30	—
7	E	30. sept.	Za hrano III. četert leta, kakor kaže pobotnica E . .	30	—
8	F	31. dec.	Za hrano IV. četert leta, kakor kaže pobotnica F . .	30	—
9	G	1. oktobra	Za šolske knjige in za razno šolsko blago, kakor kaže račun G	10	40
10	H	2. nov.	Za perilo in obleko, kakor kaže račun H	20	—
11	I J	30. dec.	Za šolnino in posebno podučevanje, kakor kažete primki I in J	38	60
			vkup stroškov .	189	—
			Ako se od dohodkov .	4200	—
			odbijejo stroški .	189	—
			ostaja koncem leta premoženja	4011	—
			Od tega je pri Antonovem Zdešarjevem posestvu zavarovanih . . . . . 3000 gl. in pri Jožefovem Skodlarjevem posestvu zagotovenih je . . . . 1000 „ ostanek . . . . . 11 „		
			vkup .	4011	—
			pa hranim za male tekoče stroške.		

V Bevkah . . .

France Zajec,
varuh maloletnega
Janeza Lavriča.

Varstveni račun se oddaja sodniji.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

·/. V prilogi pod ·/. z dokladami A do J dajem račun o oskerbovanju premoženja maloletnega Janeza Lavriča za čas od 1. januarja 18 . . l. do konca decembra 18 . . . l.

Iz tega računa razvidi se, da se po odbitih stroških za vzderževanje maloletnega Janeza Lavriča glavno premoženje ni načelo in da se je še 11 gold. prihranilo, kar hranim za vsakdanje, tekoče stroške.

Prosim: slavna c. k. okrajna sodnija naj ta račun blagovoljno pregleda in odpravi.

V Bevkah . . .

France Zajec,
varuh maloletnega Janeza Lavriča.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
na Verhniki.

France Zajec, posestnik v Bevkah,
varuh maloletnega Janeza Lavriča
ravno tù

daje račun

o oskerbovanju premoženja maloletnega Janeza Lavriča za leto 18 . . .

S prilogami A do J.

Prošnja za izrečenje polnoletnosti.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Kakor kaže priloženi kerstni list A, je moj varovanec Anton Hribar dne . . . rojen in je tedaj 20. leto dopolnil.

Varovanec Anton Hribar se lepo obnaša in prav previdno in varčno opravlja svoja domača opravila ter po vsem kaže, da bode dober gospodar.

Po mojem mnenji je Anton Hribar popolnoma zmožen, da svoje premoženje sam oskerbuje; zatorej prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj maloletnemu Antonu Hribarju odpušča čas, ki mu še manjka do polnoletnosti, in naj ga blagovoljno izreka polnoletnega in samosvojega.

V Metliki . . .

Jurij Poljanec, varuh.
Zmenjen:
Anton Hribar, varovanec.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Metliki.

Jurij Poljanec, hišnik v Metliki, varuh Antonu Hribarju iz Semiča, porazumljen ž njim

prosi za izrečenje polnoletnosti svojemu varovancu.

S prilogo A.

Prošnja, da bi sodnija nekoga za zapravljivca izrekla.

Znotraj:

(1 gold. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Nekaj časa sèm živí moj mož Janez Jelovčan zeló malomarno, lahkomišljeno in zapravljivo. Da vstreza željam po pijači in igri, jemlje denar na velike obresti na posodo, ter se bolj in bolj pogrezuje v dolgove.

A. Kakor kaže izpisek iz zemljiške knjige A, je na njegovem posestvu v Javorjah v 4 mesecih 800 gold. zagotovenih. Ta denar je Janez Jelovčan popolnoma zapil in zaigral.

B. Kakor se vidi iz primke B, sem za svojim možem pred kratkim pri tukajšnjem gostilničarju Antonu Pintarju plačala 50 gold. dolga na pijači.

C. Priloženo spričalo srenjskega predstojništva C poterjuje, da Janez Jelovčan poslednji čas svoje premoženje in sploh svoje gospodarstvo slabo oskerbuje, da le postopa in se po kerčmah kláti.

Ako bode moj mož še kaj časa svoje premoženje tako lahkomišljeno zapravljal, bode ga kmalo zapravil ter sebe, mene in štiri otroke pahnil v revščino.

Njemu v prid in vsi družini bi bilo na korist, ako bi se mu zapravljanje ustavilo s tem, da bi sodnija Janeza Jelovčana za zapravljivca izrekla.

Da bi tedaj svojega moža, sebe in naju otroke rešila revščine, ponižno prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj o tej stvari blagovoljno preiskuje in ukréne, da mojega moža Janeza Jelovčana za zapravljivca izreče.

V Javorjah . . .

Marjeta Jelovčan.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Loki.

Marjeta Jelovčan, posestnikova žena h. št. 35 v Javorjah.

prosi, da bi se sodnijsko preiskovalo o zapravljanji njenega moža Janeza Jelovčana, in da bi ga sodnija za zapravljivca izrekla.

S prilogami A, B in C.

Prošnja, da bi sodnija Jožefa Tičarja za brezumnega in blaznega izrekla.

Znotraj:

(1 gold kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Moj mož Jožef Tičar se že nekaj časa nekako čudno vêde, in sicer se obnaša tako, da se pri njem kažejo znamnja blaznosti. Večkrat govorí brezumno in ima v glavi stalne misli.

A. Priloženo zdravnikovo spričalo A poterjuje, da se pri mojem možu kažejo že popolna znamenja blaznosti.

Ker se bojim, da bi nevestni ljudje na duhu bolnega mojega moža zeló ne rabili, prisiljena prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj preiskuje blaznost mojega moža, ter naj blagovoljno ukrene, da ga za blaznega izreče.

V Metliki . . .

Ana Tičar.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Metliki.

Ana Tičar, posestnikova žena h. št. 12 v Metliki,

prosi, da bi se sodnijsko preiskovala blaznost njenega moža Jožefa Tičarja.

S prilogo A.

Varstvo (tutel) je postavna skerb za osebo in premoženje tistih, ki še niso štiri in dvajset let stari in so maloletni in nimajo zakonskega očeta. Takim osebam daje se varuh, kateri maloletnega (varovanca) v vseh pravnih zadevah namestuje ter skerbi zanj in oskerbuje njegovo premoženje.

Postava varuje maloletne, da zarad neskušnje ali mladinske lahkomišljenosti na svojem premoženji krivice ali škode ne terpé. Maloletni nimajo pravice, da bi s svojim premoženjem sami veljavno gospodarili. Maloletni morejo sicer brez dovoljenja svojega očeta ali varuha kaj pridobiti, a vendar ne smejo denarja na posodo jemati in sploh ne se pogajati.

Nezakonskim otrokom se navadno precej po rojstvu daje varuh, zakonskim otrokom pa še le po očetovi smerti; pa tudi, če še oče živí, daje se otrokom varuh, in sicer:

1. če oče izgubi pamet,
2. če je izrečen za zapravljivca,
3. če svojelastno gre iz dežele,
4. če je čez eno leto od doma in ne pové, kje prebiva,
5. če izrejo in oskerbovanje svojih otrok popolnoma zanemarja in
6. če oče z otrokom gerdo ravná in ga tako poškoduje, da mora mu sodnija na pomoč priti.

Varstvo je ali po poslednji volji, ali po postavi, ali pa sodnijsko.

Ako oče v poslednji volji imenuje varuha, je to varstvo po poslednji volji. Ako pa oče ni imenoval varuha ali če je imenoval takega, ki za varuha ni sposoben, se varuh postavlja po postavi. Če oče ni ali nobenega, ali če je nepri-kladnega varuha imenoval, varstvo zaupa se pred vsemi dedu očetove strani, za tem materi, dalje babici očetove strani, zadnjič komu drugemu iz med rodovincev in sicer tistemu, ki je moškega spola, najbližji, ali iz med več enako bližnjih starši. Ako pa se varstvo ne more tako postaviti, ima sodnija oblast, kogar hoče za varuha imenovati, gledaje na prikladnost, stan, premoženje in stanovališče.

Vsakemu imenovanemu varuhu sodnija zaukazuje, da varstvo prevzame. Varuh mora varstvo prevzeti, če tudi drugod stanuje kakor varovanec. Če tisti, ki ga je sodnija k varstvu poklicala, meni, da on ni za ta ured, ali da ga postava tega oproščuje, mora se v 14 dneh, odkar mu je bilo sodnijsko naročilo naznanjeno, varstveni sodniji, ali če ji za svojo osebo ni podveržen, svoji osebni sodniji svoje izgovore naznaniti. Kdor svojo neprikladnost za varstvo zamolči, ima odgovor za vso škodo, ki jo maloletni iz tega ima in za vso korist, ki mu je odšla. Neprikladni za varstvo so sploh tisti, ki zarad svoje maloletnosti, zarad telesnih ali dušnih slabosti, ali iz drugih vzrokov svojih lastnih opravil ne morejo voditi, ki so bili kakega hudodelstva obsojeni, ali od katerih se spodobna izreja sirote ali koristno oskerbovanje premoženja pričakovati ne more. Tudi osebam ženskega spola sploh, redovnim duhovnom in prebivalcem tujih deržav se praviloma varstvo ne izročuje.

K posebnemu varstvu ne pripuščajo se tisti, katere je oče izrekoma od varstva izklenil, od katerih je znano, da so s starši maloletnega ali ž njim samim v sovraštvu živeli, ali ki so z maloletnim že v kako pravdo zapleteni, ali ki so se zavolj še ne opravljenih tirjav (dolgov) vanjo zaplesti vtegnili. Osebe, ki v deželi, kateri se maloletni zastran sodnijske oblasti prišteva, ali celó v deželi ne prebivajo, ali vsaj dalj kakor eno leto zunaj nje bivajo, se praviloma ne postavljajo za varuha.

Zoper njih voljo se k prevzetju varstva siliti ne morejo: svetovni duhovni, vojaške osebe, ki so v dejanski službi in javni uradniki, ravno tako ne, kdor je 60 let star, komur je skerbeti za petero otrok ali vnukov, ali ki že eno težavno varstvo ali tri manjše opravlja. Take osebe morejo, ako se za varuha ali oskerbnika postavljajo, tej skerbi se odpovedati. Vsak varuh, razun deda, matere in babice, mora s podanjem

roke obljubiti, da bode maloletnega napeljeval k poštenosti, bogaboječnosti in čednosti, da ga bode po njegovem stanu vzrejal za koristnega deržavljana, da ga bode pred sodnijo in zunaj sodnije namestoval, njegovo premoženje zvesto in marljivo oskerboval in v vsem se postavno obnašal. Varuh ima ravno kakor oče, dolžnost in pravico, da skerbi za izrejo maloletnega varovanca; vendar si mora v vseh važniših in dvomljivih rečeh popred poterjenje in predpise varstvene sodnije izprositi.

Varuh ne more sploh v vseh opravkih, ki ne zadevajo rednega gospodarjenja in ko so kaj važniši, ničesa početi brez dovoljenja sodnije. On ne more torej iz svoje močí nobeni dedini se odpovedati, ali brezpogojno jo sprejemati, nobenega svojemu varstvu zaupanega blaga oddajati, nobene zakupne pogodbe sklepati, nobenega s postavno gotovostjo naloženega kapitala odpovedati, nobene térjave odstopati, nobene pravde vravnavati, nobene fabrike, kupčije in obertnije brez dovoljenja sodnije začénjati, nadaljevati ali opuščati.

Varuh ne more sam od sebe prejemati maloletnikovega kapitala, kadar se nazaj plačuje. Dolžnik, komur se tak kapital odpoveduje, mora v svojo varnost od varuha térjati, da mu pokaže sodnijsko dovoljenje, da sme kapital prejemati, in se ne sme zadovoljevati s samim plačilnim listom. Daje se mu tudi na voljo, da sme plačilo pri sodniji opravljati.

Varuh mora skerbeti, da se varovančeva gotovina, kar se je neogibno ne potrebuje, koristno naloži.

Praviloma je vsaki varuh in vsaki skerbnik zavezan, da daje račun od oskerbovanja, ki mu je zaupano. Zapustnik more sicer varuha od dajanja računa gledé tistega zneska, katerega je prostovoljno zapustil, odvezati; tudi varstvena sodnija more to, če dohodki stroškov za zderževanje in vzrejevanje maloletnega berž ko ne presegali ne bodo; v popis vzeto poglavno premoženje in kapital pa mora varuh vsegdar izkazati in tudi o stanu maloletnega, ako se v njem katera važna izprememba zgodí, poročati.

Račun dajati sodnija varuha le odveže za ta čas, dokler varovanec 18. ali 20. leta ne doverši, ker v teh letih varovanec svoje zadeve že nekoliko sam spoznavati more. S tem pa ni rečeno, da bi se varuhom dajanje računa dalje časa ne smelo prizanašati, samo treba je varovanca na tako ponovljeno prošnjo zaslišati, ali hoče v to dovoliti, ali ne. Ako pa je bil varuh v oporoki oprosten, račun polagati, veljá ta odveza za ves čas varovančeve maloletnosti, ali pa za čas, ki je v oporoki ustanovljen.

Ako varuhu ni treba računa polagati, mu ni treba tudi vsako leto izkazovati glavnega premoženja in konec varstva tudi ne dokončanega računa, vendar ima sodnija pravico, da iz posebnih vzrokov te izkaze zahteva.

Računi se morajo konec vsakega leta ali najpozneje v dveh mesecih po preteku z vsemi potrebnimi izkazali varstveni sodniji izročiti.

V teh računih morajo se dohodki in izdatki, prestanek ali zmanšanje kapitala na tanko zaznamovati. Ako je v premoženji kupčija zapopadena, se ima sodnija s predloženo poverjeno sklenitvijo računa ali s tako imenovano bilanco zadovoljevati in jo skrivno imeti.

Varuha, ki bi v odločenem času računa ne podal, gosposka more siliti k temu.

Če ima maloletnik v različnih deželah nepremakljivo blago v posesti in je to oskerbovanje enemu samemu varuhu zaupano, mora varuh za vsako deželo poseben račun voditi in ondašnji oblastniji predlagati; vendar mu je na voljo dano, da more v prid maloletnega ostanek v eni deželi ležečega premoženja v drugi deželi porabiti.

Varstvena sodnija varuhove račune pregleda, popravlja, in potem njih rešenje varuhu naznanja.

Če se je v računih kaj pozabilo, ali kakoršna koli druga pomota zgodila, ne more to ne varuhu ne maloletnemu v škodo biti.

Maloletnik ne more ne kakor tožnik, ne kakor toženec k sodniji priti; mora ga varuh, ali sam, ali po kom drugem namestovati.

Računi o skerbstvu morajo se sklepati vsako leto z zadnjim dnevom meseca, katerega se je varstvo začelo, ali katerega je sodnija za dan sklenitve določila.

Ako je pri računih treba kaj pojasniti, mora to varuh v odločenem času storiti. Ako pa varuh ali oskerbovalec zahtevanega pojasnila sodniji ne dá, popravi sodnija sama vse, kar vé, da je popraviti treba. Ako pa sodnija račun pregleda in odobri, odpiše varuhu, da je račun poterjen ali odpravljen.

Maloletnik mora svojega varuha spoštovati in vbogati; ima pa tudi pravico, da se sme pri svojih bližnjih rodovincih ali pri sodniji pritoževati, ako bi varuh svojo oblast kakor si bodi krivo rabil ali dolžnosti potrebne skerbí in reje zanemarjal. Tudi rodovincem maloletnega in slehernemu, kdor

za kaj takega izvé, je na voljo dano, to ovaditi. Na to oblastnijo naj se tudi varuh obrača, ako z močjo, ki mu je za izrejo podeljena, pogreškov maloletnega zavirati ne more.

Marljivim varuhom sme sodnija iz prihranjenih dohodkov primerno letno plačilo odkazati; vendar ne sme to plačilo nikoli več, kakor pet od sto čistih dohodkov znašati in k večjemu 4000 gold. na leto doseči. Če je premoženje maloletnikovo tako majhno, da se malo ali nič ob letu ne prihrani, more se varuhu, ki je premoženje neumanjšano ohranil, ali maloletnemu spodobno preskerbljenje zadobil, saj konec varstva okoliščinam primerno plačilo podeliti.

Varstvo navadno neha, ko je maloletni polnoletnost dosegel, ko je 24. leto dopolnil; vendar more varstvena sodnija na prošnjo ali po zaslišanju varuha in rodovine, zarad telesnih ali dušnih slabosti varovanca, zarad zapravljivosti ali zarad drugih važnih vzrokov ukazati, da naj varstvo še dalje traja.

Maloletnemu, ki je 20. leto dopolnil, more varstvena sodnija, zaslišavši popred mnenje varuha in če je treba tudi najbližje rodovince, nekatera leta spregledati in ga polnoletnega izreči. Če oblastnija maloletnemu dopušča kupčijo ali obertnijo, je s tem ob enem za polnoletnega izrečen. Izrečenje polnoletnosti ima popolnoma enako pravno moč, kakor prava polnoletnost.

Prošnji za izrečenje polnoletnosti mora se prilagati kerstni list, da se dokaže, da je varovanec 20. leto izpolnil.

Vselej, kadar je mati ali stara mati za varuha postavljena, daje se varuhinji tudi še sovaruh.

Kadar se sovaruh voli, je pred vsem gledati na izrečeno voljo očeta, potem na nasvèt varuhinje, poslednjič pa na rodovince maloletnega.

Tudi sovaruh mora od sodnije prejeti poverno pismo in mora obljubiti, da se hoče za blagor maloletnega potegovati in mora v ta namen varuhinjo s svojim svetom podpirati. Ko bi važne pregreške zapazil, mora si prizadevati, da jih odpravi, in če je treba, da jih tudi sodniji naznani. Druga bistvena dolžnost sovaruha je, da pri opravilih, za katerih veljavo je privoljenja varstvene sodnije potreba, prošnjo varuhinje ž njo vred podpiše, ali svoje posebno mnenje prilaga; ravno tako je dolžan, o takem opravilu, po naročilu sodnije, tudi naravnost svoje mnenje oddajati.

Ako se mati, ki je varuhinja, zopet omoží, mora to ali sama ali pa nje sovaruh naznaniti sodniji, katera določi, ali bode še varuhinja, ali ne.

Ako kdo zarad kakega drugega vzroka kakor zarad maloletnosti ne more svojega premoženja sam oskerbovati, daje ali postavlja mu postava skerbnika ali opravnika (kuratorja). Taka postavna naprava imenuje se skerbstvo ali kuratorstvo.

Varstvo se od skerbstva loči le toliko, da varuh skerbí za osebo in premoženje svojega varovanca, skerbnik ali opravnik pa le samo za premoženje svojega oskerbovanca.

Kakor varuhu tako tudi skerbniku ali opravniku daje sodnija poverno pismo in pravico skerbstva.

Pravice in dolžnosti skerbnika so v glavnih rečeh take kakor varuhove. Tudi skerbnik mora imeti dovoljenje od sodnije, če je pri oskerbovanju treba kake važne reči sklepati. Tudi skerbnik mora konec leta račun dajati o svojem oskerbovanju.

Skerbstvo neha, kadar so dokončana opravila, ki so bila skerbniku zaupana, ali kadar minejo vzroki, ki so oskerbovancu branili, da ni mogel svojih rečí opravljati.

Navadno se devljejo zapravljivci in blazni ali brezumniki v skerbstvo.

Za zapravljivca izreče sodnija tistega, od katerega je po prejetem naznanilu očitno, da svoje premoženje brez premislika trati in lahkomiselno ali pod pogubnimi pogoji v zajem jemaje sebi ali svoji rodovini prihodnjo revščino pripravlja.

Za blaznega izreče sodnija tistega, čigar vedenje na tanko preskusi in tudi poklicani zdravniki poterdijo, da zblaznuje.

V obeh primerljejih sodnija javno izreka svojo razsodbo.

Zemljiščno-knjižne stvarí.

Prošnja za vknjižbo (intabulacijo) navadnega dolžnega pisma z zastavno pravico.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Z zajemnim pismom A, dné . . . sta mi zakonska družeta Matej in Ana Koren v Podgradu nerazdelno *

* Kadar se ne zapiše „nerazdelno“, more se od vsakega dolžnika le njegov delež, tukaj postavimo, le polovico térjati, kar prizadeva več stroškov in neprilike.

dolžna postala posojila 1200 gold. av. v. pod tem pogojem, da mi bodeta vernila proti trimesečni odpovedi, med tem časom pa 5 % obresti plačevala in vse druge postranske dolžnosti zvesto spolnovala.

Za varnost tega zajema 1200 gold. sta imenovana dolžnika zastavila svoji hiši, ki ste v dolžnem pismu na tanko zaznamovani in dovoljujeta, da se ta zajem vknjiži. Gledé na dano mi dovoljenje prosim tedaj:

slavna c. k. okrajna sodnija naj dovoljuje na podlagi dolžnega pisma Mateja in Ane Koren dne .... vknjižbo nepogojne zastavne pravice na njuni hiši št. 10 in 30 v Podgradu zastran posojila 1200 gold. s 5 % obrestmi, kolki, stroški in vsemi drugimi postranskimi dolžnostmi in naj c. k. zemljiščno-knjižnemu uredu blagovoljno naroča, da izverši to uredsko dejanje.

Pervopis te prošnje s prepisom zajemnega pisma A naj se hrani pri pisemski zbirki zemljiščnih knjig,

pervi in drugi nadpis brez priloge naj se dostavlja Mateju Korenu in njegovi ženi Ani v Podgradu.

tretji nadpis z izvirnikom zajemnega pisma A naj se blagovoljno meni vrača.

V Podgradu . . .

Jožef Golob.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Novem mestu.

Jožef Golob, kmetovalec v Podgradu,

prosi na podlagi priloženega zajemnega pisma A dne ... za vknjižbo zastavne pravice na hiši Mateja Korena in njegove žene Ane št. 10 in 30 v Podgradu zastran zajema 1200 gl. av. v. s pritiklino vred.

Pervopis in 3 nadpisi s prilogo A v izvirniku in prepisu.

Prošnja za pogojnò vknjižbo v zemljiškò knjigo (za prenotacijo).

Znotraj:

Slavna c. k. okrajna sodnija!

(1 gold. 50 kr. kolek.)

Lanskega leta sem jaz Janez Hojnik, mizar v Dobu, Andreju Smolniku, hišniku pod št. 20. na Berdu posodil 200 gold. av. v. V poterdilo tega posojila mi je Andrej
A. Smolnik dal priloženo dolžno pismo A od dne . . ., v katerem spoznava ta svoj dolg, in se zavezuje, da mi bode to posojilo proti trimesečni odpovedbi zopet vernil, do tistega časa pa 6 % obresti na leto plačeval.

V tem dolžnem pismu Andrej Smolnik tudi ob enem izreka, da mi dovoljuje, da morem to posojilo 200 gold. z obresti vred na njegovo hišo pod št. 20 na Berdu vknjižiti in z zastavno pravico zagotoviti.

Toda, ker dolžnikov podpis na pismu A ni notarsko ali sodnijsko poterjen, ne morem prositi, da bi se ta dolg vknjižil, vendar pa morem prositi, da bi se predznamoval.

Ko prilagam tù prepis priloge A za hranjenje pisem in tudi 1 gold. 25 kr. predznambine, še prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj dovoljuje na podlagi Andrej Smolnikovega dolžnega pisma A, da se predznamova zastavna pravica za moje posojilo 200 gold. av. v. z 6 % obrestmi na dolžnikovo hišo pod št. 20 na Berdu, ter naj zemljiščno-knjižnemu uredu naroča, da izverši to uredsko dejanje.

V Dobu . . .

Janez Hojnik.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
na Berdu.

Janez Hojnik, mizar v Dobu,

prosi za zemljiščno-knjižno predznambo zastavne pravice za svoje posojilo 200 gl. z 6 % obrestmi na Andrej Smolnikovo hišo pod št. 20 na Berdu.

Priloga A v izvirniku in v prepisu z 1 gold. 25 kr. koleka in z 2 nadpisoma.

Prošnja za predznambo (prenotacijo) zajemnega pisma.

Znotraj:

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Z zajemnim pismom A, izdanim v Puščavi dne ... mi je Janez Dobnik, kmetovalec v Puščavi, gotovih 500 gold. av. v. kot odšteto mu posojilo dolžan postal s to zavezo, da mi bode ta zajem v dveh letih vernil, med tem časom pa 6 % obresti vsakega pol leta naprej odrajtoval, sicer bi se, če obresti 14 dni na dolgu ostanejo, smela vsa glavnica z obrestmi vred še pred vstanovljeno plačilno dobo po sodni poti iztérjati; tudi se je zavezal, da bode kolke za plačilna ali odstopna pisma in vse stroške povernil.

Zvedel sem, da Janez Dobnik slabo gospodari in da je med tem že več zajemov vknjiženih in tudi predznamovanih na njegova zemljišča urb. št. 24, 30 in 41. Da bi se tudi jaz zavaroval za svoj zajem s pritiklino vred, prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj dovoli predznambo dolžnega pisma A, izdanega v Puščavi dne . . . od Janeza Dobnika, ter od njega spisanega in lastnoročno podpisanega na njegova zemljišča urb. št. 24, 30 in 41 pod Ruše v dosego pogojne zastavne pravice za zajemno glavnico 500 gold. av. v. z obrestmi vred od dne . . . naprej, kolkov, stroškov in drugih postranskih dolžnosti na mojo korist in ob enem obrok od 6 tednov za opravičenje te predznambe, ter naj zemljiščno-knjižnemu uredu blagovoljno naroča, da izverši to uredsko dejanje.

Pervopis prošnje naj se hrani s prepisom zajemnega pisma A pri pisemski zbirki,

pervi nadpis brez priloge naj se Janezu Dobniku, kmetovalcu v Puščavi hiš. št. 8,

drugi nadpis z izvirnim dolžnim pismom A po opravljeni predznambi pa naj se meni blagovoljno dostavlja.

V Puščavi . . .

Nace Ovčar.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Mariboru.

Nace Ovčar, posestnik v Puščavi.

prosi

za predznambo zajemnega pisma A, izdanega dne . . . od Janeza Dobnika na njegova zemljišča urb. št. 24, 30 in 41 pod Ruše zastran 500 gold. av. v. s pritiklino in obrok od 6 tednov za opravičenje te predznambe.

Pervopis in dva nadpisa s prilogo A v izvirniku in prepisu.

Izrecilo za opravičenje predznambe.

Z zajemnim pismom, izdanim v Puščavi dne . . . sem Nacetu Ovčarju, posestniku v Puščavi, 500 gold. av. v. posojila dolžan postal, in sicer na dve leti z zavezo, da mu med tem časom 6 % obresti vsakega pol leta naprej plačujem, potem pa da kolke za plačilno ali odstopno pismo in vse sodne stroške povračam.

Z odlokom dne . . . se gori imenovanemu upniku podeljuje pogojna zastavna pravica za omenjeno zajemno glavnico s pritiklino vred na moja zemljišča urb. št. 24, 30 in 41 pod Ruše, in ker je ta moj dolg resničen in tudi nič nimam proti temu, da se vknjiži na podlagi povedanega zajemnega pisma nepogojna zastavna pravica, s tem pismom izrekam storjeno predznambo za opravičeno in dovoljujem, da se to moje izrečenje v dosego nepogojne zastavne pravice za zajem 500 gold. av. v. s 5 % obrestmi od dne . . . na dalje, kolke, sodne stroške in vse druge v zajemnem pismu dne . . . povedane dolžnosti sme vknjižiti k stavku predznambe, dovoljene z odlokom dne . . . št. 211 pri mojih gori zapisanih zemljiščih na korist Naceta Ovčarja.

V poverjenje tega so moj in naprošenih dveh prič svojeročni podpisi.

V Puščavi . . .

Janez Dobnik,
dolžnik.

Anton Pušnjak, priča.
Miha Hrastnik, priča.

Prošnja za vknjižbo izrecíla za opravičenje predznambe.

Znotraj:

Slavna c. k. okrajna sodnija!

S tukajšnjim odlokom dne . . . št. 211 podeluje se mi pogojna zastavna pravica na Janezova Dobnikova zemljišča urb. št. 24, 30 in 41 pod Ruše za zajemno glavnico 500 gl. av. v. s pritiklino vred na podlagi dolžnega pisma dne . . .

Z izrečenjem za opravičenje predznambe A dne . . . Janez Dobnik gori omenjeno predznambo za opravičeno spoznava in dovoljuje, da se sme to izrečenje vknjižiti k stavku dobljene predznambe na njegova zemljišča. Prosim torej:

slavna c. k. okrajna sodnija naj dovoljuje vknjižbo izrečenja A dne . . . na Janezova Dobnikova zemljišča urb. št. 24, 30 in 41 pod Ruše k stavku predznambe dovoljene z odlokom dne . . . št. 221 za nje opravičenje in za pridobitev nepogojne zastavne pravice za zajemno glavnico 500 gold. av. v. s pritiklino vred vsled zajemnega pisma dne . . .. ter naj se slavnemu c. k. zemljiščno-knjižnemu uredu naroča, da izverši to uredsko dejanje.

Pervopis prošnje naj se s prepisom izrečenja A hrani pri pisemski zbirki,

pervi nadpis brez priloge naj se dostavlja Janezu Dobniku, kmetovalcu v Puščavi,

drugi nadpis z izvirnikom izrečenja A po opravljeni vknjižbi naj se blagovoljno meni dostavlja.

V Puščavi . . .

Nace Ovčar.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Mariboru.

Nace Ovčar, posestnik v Puščavi

prosi

na podlagi priloženega izrecíla za opravičenje predznambe za vknjižbo nepogojne zastavne pravice pri Janezovih Dobnikarjevih zemljiščih urb. št. 24, 30 in 41 pod Ruše za zajemno glavnico 500 gold. s pritiklino vred iz dolžnega pisma dne . . . k stavku predznambe vsled sodnega odloka dne . . . št. 211.

Pervopis in dva nadpisa s prilogo
A v izvirniku in prepisu.

Prošnja za vknjižbo odstopnega pisma (cesije).

Znotraj:

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Z zajemnim pismom dne . . . sta Anton in Neža Terden pod stojno zastavo svojih zemljišč Josipu Meglenu nerazdelno dolžna postala gotovega posojila 800 gold. s 5 % obrestmi in z drugimi postranskimi dolžnostmi, katero terjavo je imenovani upnik z odstopnim pismom
A. A, izdanem v Strugah dne . . . meni podpisanemu odstopil in izrečno dovolil, da se sme prenesti lastninska in zastavna pravica zaradi te terjave v zemljiščnih bukvah na moje imé; torej prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj na podlagi odstopnega pisma A, izdanega po Josipu Meglenu v Dolenji vasi dne . . . vpisanje prenosa lastninske in zastavne pravice zaradi zajma 800 gold. av. v. s 5 % obrestmi od dne . . . na dalje in z vsemi drugimi postranskimi

dolžnostmi na moje ime pri urb. št. 20 in 25 pod Ribnico k stavku zajemnega pisma, izdanega od Antona Terdna in njegove žene Neže v Strugah dne . . ., in c. k. zemljiščno-knjižnemu uredu naj blagovoljno naroča, da izverši to uredsko dejanje.

Pervopis te prošnje s prepiskom odstopnega pisma A naj se hrani pri pisemski zbirki, pervi nadpis pa naj se dostavlja Josipu Meglenu, posestniku v Dolenji vasi, drugi in tretji nadpis tudi brez priloga Antonu Terdnu in njegovi ženi Neži v Strugi, četerti nadpis z izvirnikom odstopnega pisma A po opravljeni zaznamovani vknjižbi pa prosim, da se meni vrača.

V Strugah . . .

Anton Novak.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Strugah.

Anton Novak, posestnik v Strugah,

prosi na podlagi priloženega odstopnega pisma A dne . . . za vpis prenešene lastninske in zastavne pravice zarad posojila 800 gl. av. v. s pritiklino vred na zemljišča urb. št. 20 in 25 pod Ribnico k stavku zajemnega pisma dné . . .

Pervopis s čveterimi nadpisi in s prilogo A v izvirniku in v prepisu.

Za vsakega zemljiščnega posestnika in sploh za posestnika nepremičnin silo važna je zemljiščna ali zemljiška knjiga ali zemljiščne bukve, v katerih so zapisane njegove nepremične reči in vse nepremičnim rečem enake pravice, in katere ga varujejo škode in mu prinašajo dokaj koristi, ker bi brez njih bila negotovost v lastnini, in bi se tudi denar težje izposojeval, ako ga je potreba.

Zemljiška knjiga ima dva dela: glavno knjigo in zbirko pisem. Zemljeknjižni vložki, ki obsegajo deželnoknjižne nepremičnine, sèstavljajo skupaj eno glavno knjigo. Zbirka pisem pa je pisemska zbirka, v kateri se zbirajo razna važna pisma.

Vse, kar se v zemljiško knjigo vpisuje, dokazovati mora se z veljavnimi pismi, kateri se v glavni knjigi zaznamovajo, in se še od vsakega važnega pisma prideržuje tù prepis, da se hrani v zbirki pisem.

Zemljiška knjiga je javna, to je, vsakdo ima pravico, da more pogledati vanjo, in vsakdo more dobiti tudi prepise iz nje in tudi prepise od pisem, ki se hranijo v zbirki pisem.

Za vsako polo ali za vsaki tak izpis ali prepis mora biti tudi kolek (navadno 1 gold.).

V zemljiško knjigo se reči ali vpisujejo, to je, vknjižujejo (intabulirajo), ali predznamovajo (prenotirajo), ali samo zaznamovajo.

Z vknjižbo ali z vpisom v zemljiško knjigo zadobiva se nepogojna zastavna pravica, katera pa prehaja, ako se je terjava opravičila, v nepogojno od časa, ko je bila po postavnem redu prošnja za predznamovanje podana.

Za vknjižbo (intabulacijo) morajo se prošnje enojno, to je, v enem samem spisu vpolagati, in z vsako prošnjo se mora podajati nadpisov (rubrik) toliko, kolikor naznanil od rešenja prošenj je treba odpravljati.

Nadpisi morajo razločno v bistvenih členih zaznamovati to, kar se v prošnji prosi.

Od tistih pisem, na podlagi katerih se prosi za vknjižbo ali predznambo k pridobljenju, premenenju ali izbrisanju knjižne pravice, je treba pervopise in zraven tega en kolka prost (neštempljan) prepisek za pisemsko zbirko zemljiščno-knjižnega ureda prošnji priložiti.

Ako se prošnja opira na takošno pismo, pri katerem se davščina neposredno plačuje, se mora še drug kolka oprosten prepisek za davkovni ured pridjati. Samo takrat ni treba, kadar se s prošnjo vred predlaga izkaz, da je bila že davščina opravljena, ali pa da se je dvojnik (duplikat) ali prepisek pisma davkovnemu uredu izročil. Sodnik se mora v knjižnem odloku, kateri je za davkovni ured namenjen, izrekoma na ta izkaz nanašati.

Tudi takrat, kadar se davščina samo za vpis v javno knjigo plačuje, je zadosti, da se davkovnemu uredu odlok za vknjižbo ali predznambo podá.

Vdeležencem je dano na voljo, namesto nekolkovanih prepiskov toliko kolkovanih (štempljanih) pol po 72 kr. prošnji priložiti, kolikor jih je za prepiske treba; v tem primerljeju se tisti na kolkovanih polah pri sodniji napravijo. Ako se ne vložé ne prepiski, ne kolkovane pole, ali če podani prepiski niso za rabo, jih je pri sodniji narediti, za-nje pa dvakrat toliko davščine potérjati, kot kolikor je za vidimirane (poverjene) prepiske odločeno.

Prepiski, ki jih vdeleženci podajajo, morajo biti na celih polah spisani.

Pisavec zemljiških knjig ima prepiske s pervopisi (izvirnimi pismi ali izvirniki) primerjati in iz uredske dolžnosti poverjevati.

V odlokih (odpisih), s katerimi se dovoljujejo vknjižbe, predznambe ali izbrisi, mora se

a) pismo, na podlagi katerega se to dovoljenje daje, kakor tudi njega izdajnik in kraj, dan, mesec in leto izdanja povedati;

b) stvarna pravica, ki jo je vpisati (pravica lasti, zastave i. t. d.) izreči;

c) terjava, katera se zavaruje, ali pravica, katera se izbrisuje, naznanjati;

d) reč, na katero se vknjižuje ali predznamova, odločno in

e) oseba, ki knjižno pravico pridobuje, na tanko zaznamovati.

Kar ni v odloku izrečeno, to se tudi ne sme vknjižiti ali predznamovati.

Previdno je, da se v vsako dolžno pismo jemlje dovoljenje za vknjižbo na to in uno številko dolžnikovega posestva, akoravno se pri začetku ne namenja vknjiževati, ker se sicer mora začénjati cela pravda za potrebno opravičenje predznambe, ako dolžnik noče prostovoljno izdati izrečenja. Če se terjava ne sme v javne bukve vpisati, ker pismu postavne oblike manjka, sme se upnik predznamovati (prenotirati).

Ako se zastava dá in pri nepremakljivih rečeh zares vpiše, sme se le pet od stotine obresti (interesa) jemati, brez zastave pa se sme izgovoriti tudi 6 %, dokler se ne vknjiži (intabulira) ali predznamova (prenotira) zastavna pravica na nepremakljive rečí.

Ako ena oseba prenese na drugo kako terjavo, in le-ta jo vzame, spremenja se pravica s pristopom novega upnika.

Prejemniku gredó gledé na prepuščeno terjavo ravno tiste pravice, katere je imel odstopnik.

Z odstopno pogodbo postaja le med odstopnikom (cedentom) in odstopojemnikom (prejemnikom terjave, cesionarjem) nova dolžnost; ne pa med poslednjim in prevzetim dolžnikom. Torej sme dolžnik, dokler mu prejemnik ni naznanjen, pervega upnika izplačati, ali se ž njim kakor si bodi poravnati. Tega pa dolžnik več ne more, kakor mu je prejemnik naznanjen; ostaja pa mu pravica, da more svoje ugovore dolgu nasproti postavljati. Ako dolžnik proti poštenemu odstopojemniku priznava, da je dolg resničen, ima dolžnost, da ga kakor svojega upnika plačuje. Ako se odstopljenec zaveže, da bode spolnoval še kake druge postranske dolžnosti, mora se za te postranske dolžnosti iz nova zastaviti kako zemljišče in odstopno pismo vknjižiti kot nov stavek, ne samo k stavku zajemnega pisma.

Vsa zasebna (privatna) pisma, tako tudi kupne, prepodajne in druge pogodbe in izrečenja morajo podpisana biti po dveh pričah. Kadar pooblastenec pobotnico podpiše, mora se tudi izvirno pooblastilo kot obstojni del plačilnice izročiti.

Razna sodnijska opravila.

Posinovljenje.

Pogodba o posinovljenju,

ki so jo danes dogovorili in sklenili Janez Medičar in njegova žena Marija, posestnika v Celji kot posinovnik in posinovnica in polnoletni Jurij Lešnik, krojač v Gradcu, vpričo njegovega očeta Mateja Lešnika, čevljarja v Gradcu, tako-le:

1. Janez Medičar in njegova žena Marija, ki nimata svojih lastnih otrok, jemljeta Jurija Lešnika za svojega otroka, in mu dajeta vse tiste pravice, kakor da bi bil nju lastni zakonski otrok

2. Jurij Lešnik hvaležno prevzema to posinovljenje, in od tega časa Janeza Medičarja in njegovo ženo Marijo spoznava za svojega posinovnika ali poóčma in svojo posinovnico ali pomajko.

3. V to posinovljenje privoljuje Matej Lešnik, oče Jurija Lešnika.

V spričbo tega so naslednji svojeročni podpisi:

V Celji . . .

Jurij Lešnik.

Janez Medičar. Alojzij Gačnik, priča. Matej Lešnik.
Marija Medičar. Anton Skubic, priča.

Prošnja za dovoljenje posinovljenja.

Znotraj:

Slavna c. k. okrajna sodnija!

(36 kr. kolek.)

Niže podpisana Janez in Marija Medičar sva z Jurijem Lešnikom z dovoljenjem njegovega očeta Ma-
A. teja Lešnika pričujočo pogodbo o posinovljenju A dogovorila in sklenila, in jemljeva Jurija Lešnika za svojega otroka.

B. C. Kakor kažeta kerstna lista B in C sem jaz Janez Medičar 64 let in jaz Marija Medičar 60 let stara,
D. in po kerstnem listu D je Jurij Lešnik 25 let star.

Oba sva tedaj 50. leto dopolnila in sva več kot 30 let stareja kot polnoletni Jurij Lešnik. Kakor
E. kaže izpisek E, nimava lastnih otrok, tedaj posinovljenja Jurija Lešnika nič ne zavira. Prosiva:

slavna c. k. okrajna sodnija naj to posinovljenje blagovoljno dovoljuje.

V Celji . . .

Janez Medičar.
Marija Medičar.

V to posinovljenje dovoljuje:
Matej Lešnik.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Celji.

Zakonska družeta, Janez in Marija Medičar v Celji, v Postranskih ulicah št. 5, z dogovorjenim Matejem Lešnikom v ravno tej hiši,

prosita za dovoljenje posinovljenja Jurija Lešnika.

S prilogami A—E v izvirniku in s 3 nadpisi.

Osebe, ki niso slovesno brezzakonskemu stanu obljubile (ki niso udje kakega duhovnega reda) in nimajo lastnih zakonskih otrok, smejo druge otroke za svoje jemati. Tisti, ki koga posinovlja, je posinovnik ali poóčim, ali posinovnica ali pomajka; posinovljeni pa je posinovljenec ali posinek, ali posinovljenka ali pohčerka. Posinovniki ali posinovnice morajo biti čez 50 let stari, in posinovljeni otrok mora biti najmanj 18 let mlaji od svojih posinovnikov.

Maloletni otrok more se posinovljati le z dovoljenjem zakonskega očeta, ali če njega ni, le z dovoljenjem matere, varuha in sodnije. Tudi kadar je otrok polnoleten, zakonski oče pa mu še živí, je potrebno, da oče v to dovoljuje. Ako se privoljenje brez zadostnega vzroka odreka, more se pri sodniku pritoževati. Posinovljenje s potrebnim privoljenjem predlaga se deželnemu poglavarstvu, da ga poterdi, kakor tudi sodniji posinovnikov in posinovljenca, da ga vpiše v sodnijske spise.

Bistven, praven nasledek posinovljenja je, da posinovljenec dobí primek posinovnika ali rodovinski primek posinovnice; obderží pa zraven tudi svoje poprejšnje rodovinsko imé in rodovinsko plemstvo, ako bi ga imel. Ako posinovniki želé, da bi njih plemstvo in gerb prehajala se na posinovljenca, mora se za dovoljenje deržavnega vladarja prositi.

Med posinovniki in posinovljencem in njega zarodom so, če ni nobene postavne izjeme, enake pravice, kakor med zakonskimi starši in otroci. Posinovnik prevzema očetovsko oblast. Do drugih udov rodovine posinovnikov nima razmere med posinovniki in posinovljenci nobene močí; nasproti pa tudi posinovljenec ne zgubí pravice svoje lastne rodovine.

Pravice med posinovniki in posinovljenci morejo se s pogodbo drugače odločiti, kolikor se s tem bistveni učinek posinovljenja ne izpremení in v pravico koga drugega ne sega.

Pravna razmera med posinovniki in posinovljencem, dokler je posinovljenec maloleten, ne more se razdreti kakor le s privoljenjem namestovalcev maloletnega in sodnije. Kadar mine pravna razmera med posinovnikom in posinovljencem, povrača se maloleten otrok pod oblast zakonskega očeta.

Pravice in dolžnosti posinovnikov in posinovljencev ne morejo se obračati na otroke, ki se le na réjo jemljejo. Taka réja je vsakemu dopuščena; ako pa vdeleženci hočejo zaradi tega pogajati se, mora to pogodbo sodnija poterditi, kolikor se rejencu pravice kratijo, ali posebne dolžnosti nalagajo. Do povračila rejnih potroškov nimajo rejniki nikakoršne pravice.

Očetovska oblast.

Oče prosi dovoljenja, da bi sina iz svoje očetovske oblasti djal.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Moj sin Janez Repnik, ki je po dokazu priloženega
A. kerstnega lista A sedaj 22. leto spolnil, je popolnoma zmožen, da bi svoje premoženje sam gospodaril.

Jaz nameravam, da bi svojega sina kot družnika v svoje tergovstvo sprejel. Zaradi tega dajem ga iz svoje očetovske oblasti, ter prosim, da slavna c. k. okrajna sodnija dovoljuje, da ga devljem iz svoje oblasti.

V Kostanjevici . . .

Anton Repnik.

Porazumeva se s tem: Janez Repnik.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Novem mestu.

Anton Repnik, tergovec v Kostanjevici, zménjen s svojim sinom Janezom Repnikom,

prosi dovoljenja, da bi sina iz svoje očetovske oblasti djal.

S prilogo A v izvirniku in z 2 nadpisoma.

Pravice, ki jih ima oče kakor glava rodovine, so očetovska oblast.

Pravice očetove so:

1. da svojega sina, dokler ne doraste (nedoraslost jénja s 14. letom) sme izrejevati za tisti stan, kakor vidi, da je zanj pripraven;
2. da oskerbuje premoženje svojega otroka;
3. da more térjati, da ga otroci spodobno živé, ako oboža;

4. ima pravico, da vodi dejanja svojih otrok;
5. ima pravico in sme térjati, da ga otroci vbogajo in spoštujejo;
6. ima pravico in sme pogrešene otroke poiskati, pobegle nazaj terjati in begajoče z gosposkino pomočjo nazaj pripeljati;
7. tudi ima oblast in sme otroke slabega obnašanja, nepokorne, ali take, ki hišni red in mir motijo, strahovati, ali ne čez mero in ne tako, da bi jim kaj škodovalo.

Pravice pod št. 4 do 7 ima tudi mati.

Očetova oblast jénja s smertjo očetovo ali pri polnoletnih, ako zaradi drugih vzrokov sodnija ne ukrene, da očetova oblast še dalje traja.

Očetova oblast jénja tudi takrat, ako se otroku še pri očetovem življenji daje varuh.

Ako se omoží maloletna hči, pride po svoji osebi v moževo oblast, njeno premoženje pa do polnoletnosti oskerbuje njeni oče.

Oče sme svojega maloletnega otroka iz svoje očetovske oblasti djati ali izpustiti, vendar mora to naznaniti sodniji, da sodnija to izpuščenje poterdi.

Tako izpuščenje otroka iz očetovske oblasti imenuje se osvoboditev (emancipacija).

Umertvenje (amortizacija) izgubljenih pisem in starih knjižnih terjav.

Prošnja, da bi se izgubljene hranilnične bukvice sodno preklicale ali umertvile.

Znotraj:

(1 gold. kolek.)

Slavna c. k. deželna sodnija!

Včeraj 3. februarja t. l. mi je nekdo moje hranilnične bukvice izmaknil in odnesel, ravno ko sem jih pripravil, da bi šel ž njimi v ljubljansko hranilnico po denarje. Te hranilnične bukvice mi je ljubljanska hranilnica 30. januarja 1875. l. dala kot poterdilo za vloženih 200 gold., in jih je zaznamovala z mojim imenom in s številko 3801.

Da bi moja lastnina ne prišla v nepravične roke, in da bi jaz namesto izgubljenih hranilničnih bukvic dobil druge, prosim:

slavna c. k. deželna sodnija naj blagovoljno dovoli, da se bodo bukvice ljubljanske hranilnice z vloženimi 200 gold.

vpisane na moje imé dne 30. januarja 1875. l. s štev. 3801 umertvile in javno preklicale in da se to ob enem tudi naznanja vodstvu ljubljanske hranilnice.

V Kovorji . . .

Anton Moker.

Zunaj:

Slavna c. k. deželna sodnija
v Ljubljani.

Anton Moker, posestnik v Kovorji,

prosi dovoljenja, da bi se njegove izmaknjene hranilnične bukvice umertvile.

Prošnja za konečno veljavno umertvenje hranilničnih bukvic.

Znotraj:

(1 gold. kolek)

Slavna c. k. deželna sodnija!

A. Z odlokom A se mi je vsled moje prošnje za umertvenje mojih hranilničnih bukvic z vložkom 200 gold. izdanih 30. januarja 1875. l. s št. 3801 spisal izrek zastran umertvenja, kateri je bil, kakor
B.—D. kažejo priložene številke B – D ljubljanskega časnika trikrat javno razglašen.

E. Ker se po uradnem poterdilu E do danes nihče ni oglasil kot lastnik teh hranilničnih bukvic in je v oglasu odločen obrok že prešel, prosim:

slavna c. k. deželna sodnija naj dovoli konečno umertvenje imenovanih hranilničnih bukvic ter naj to blagovoljno javno razglaša.

V Kovorji . . .

Anton Moker,

Zunaj:

Slavna c. k. deželna sodnija
v Ljubljani.

Anton Moker, posestnik v Kovorji,

prosi za konečno umertvenje svojih hranilničnih bukvic.

S prilogami A—E v izvirniku.

Prošnja za umertvenje vpisa v zemljiščne knjige ali knjižne terjave.

Znotraj:

(1 gold. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Kakor kaže izpisek iz zemljiščnih bukev A je na moji hiši št. 5 na Robu po kupni pogodbi dne 1. junija 1828. l. vknjiženih 500 gold. za nekega Blaža Zadnika.

Preteklo je že 50 let, kar je bilo teh 500 gold. vknjiženih, in nihče se od tega časa ni oglasil za obresti ali za plačilo. Vknjiženi lastnik Blaž Zadnik ne more se izvedeti, in ravno tako se ne morejo zaslediti njegovi pravni nasledniki.

Rad bi, da bi se ta vpis izbrisal, tedaj prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj blagovoljno dovoli, da se ta vknjižba na moji hiši št. 5 na Robu zarad vpisanih 500 gold. razglaša ter pozivlja lastnika, da, če se ne oglasí, bode se imenovana vknjižba izbrisala.

Na Robu . . .

Miha Bregar.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Ribnici.

Miha Bregar, hišnik št. 5 na Robu,

prosi, da bi se umertvila vknjižena térjava 500 gold., ki je vknjižena na njegovi hiši za nekega Blaža Zadnika.

S prilogo A v izvirniku in z 1 nadpisom.

Prošnja za konečno umertvenje stare knjižne terjave.

Znotraj:

(1 gold. 50 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Z odlokom tukajšnje sodnije dne . . . št. . . . je slavna c. k. okrajna sodnija vsled moje prošnje dovolila, da naj se

razglaša vknjižba 500 gold., ki je po kupni pogodbi 1. junija 1828. l. na mojo hišo vpisal neki Blaž Zadnik.

Kakor se vidi iz priloženih številk „Slovenskega Naroda“ B, C in D se je imenovana vknjižna terjava trikrat javno razglašala in se je s pozivom vabil vsakdo, ki bi imel do te terjave kaj pravice.

Ker je po razglasu za zglašenje odločeni čas že dotekel, in, kakor kaže sodnijsko poterdilo E, se o tej terjavi ni nihče oglasil, prosim: slavna c. k. okrajna sodnija naj izvoli konečno umertviti in izbrisati to terjavo, ki je namreč vsled kupne pogodbe 1. junija 1828. l. na mojo hišo št. 5 na Robu vknjižil neki Blaž Zadnik z zneskom 500 gold.

Na Robu . . .

Miha Bregar.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Ribnici.

Miha Bregar, hišnik št. 5 na Robu,

prosi, da bi se konečno umertvila in izbrisala vknjižna terjava 500 gl., ki je vknjižena na njegovi hiši za nekega Blaža Zadnika.

S prilogami A do E v izvirniku in v prepisu z 1 nadpisom.

V prošnji za umertvenje kakega izgubljenega pisma ali kake vknjižene terjave mora se stvar, ki se hoče preklicevati in konečno umertviti, na tanko popisati tako, da se stvar po popisanih znamenjih od drugih enakih lehko razločuje.

Prošnje za umertvenje imajo za vsako polo 1 gold. kolek.

Prostovoljne cenitve in dražbe.

Prošnja za prostovoljno cenitev hiše.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

S kupno pogodbo A dne . . . sem kupil hišo št. 43 na Hujah.

Po velikem ognju 1878. l. je pogorela tudi moja hiša, katero sem pa sedaj od tal vso novo sèzidal.

Ker bi rad vedel, koliko je moja nova hiša sedaj vredna, prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj blagovoljno dovoli in ukrene, da se bode moja hiša št. 43 na Hujah prostovoljno cenila.

Na Hujah . . .

Dragotin Verhovšek.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Kranji.

Dragotin Verhovšek, posestnik hiše
št. 43 na Hujah pri Kranji,

prosi, da bi se njegova
hiša prostovoljno cenila.

S prilogo A v izvirniku.

Prošnja za prostovoljno dražbo.

Znotraj:

(1 gold. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Po kupni pogodbi A sem kupil hišo št. 15 na Zili,
B. in sem, kakor kaže izpisek iz zemljiške knjige B, v zemljiški knjigi kot nje lastnik vpisan. Imenovana hiša
C. je sodnijsko cenjena, in je po cenilnem pismu C vredna 2000 gold. Rad bi to hišo po dražbi prodal, torej vpo-
D. lagam tù dražbine pogoje D, in prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj blagovoljno dovoli, da se bode moja hiša št. 15 na Zili po prostovoljni

dražbi prodajala, ter naj to dražbo javno naznanja s pristavkom, da naj se vsak draživec preskerbí z 200 gold. varščine, in da se ta hiša spod izklicano ceno 2000 gl. ne bode prodajala.

Na Zili . . .

Jurij Petek.

Z u n a j:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Belaku.

Jurij Petek, posestnik hiše št. 15 na Zili,

prosi, da bi se njegova hiša po prostovoljni dražbi prodajala.

S prilogami A do D v izvirniku.

Vsakdo more svoje premično ali nepremično premoženje po sodniji ceniti in javno prodajati.

Sodnija vravná, da se posestvo ceni po strokovnjakih, katerim lastnik more še to pa to naznanjati ali oménjati.

Po doveršeni cenitvi daje se lastniku sodnijsko poterdilo, to je cenilno pismo o cenjeni stvari.

Ako hoče posestnik kako svoje posestvo po prostovoljni dražbi prodajati, more mu to tudi sodnija vravnati in izveršiti. Izklicno ceno mora lastnik sam postaviti.

Prošnje za prostovoljne dražbe premičnih stvari oddajajo se pri srenjski oblasti; prostovoljno dražbo nepremičnih rečí dovoljuje in izveršuje pa le sodnija.

Stroške pri prostovoljni cenitvi ali dražbi plačuje lastnik, oziroma prošnjik.

Izrecilo za mertvega.

Prošnja za izrecilo za mertvega.

Z n o t r a j:

(1 gold. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Po priloženem izpisku iz kerstnih bukev A sem jaz edini sin Janeza Turka iz Celja, kateri je, kakor kaže

B. izpisek iz zemljiške knjige B, kot posestnik hiše št. 26 v Celji v zemljiški knjigi vpisan.

C. Priloženo spričalo srenjskega predstojništva C svedoči, da je moj oče 1848. l. šel na Laško, od koder pa se do danes ni vernil, in se ni ničesa o njem izvedelo. Njegovo hišo št. 26 v Celji med tem časom jaz oskerbujem.

Gotovo je, da je Janez Turek, ker se že čez 30 let o njem ničesa ne izvé, umerl; sicer bi se bil vernil, ali saj kaj poročil.

Njegovo hišo št. 26 v Celji prevzemam tedaj jaz, in prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj blagovoljno dovoli, da se bode imenovani Janez Turek za mertvega izrekel, in naj ga v ta namen pozivlja po časnikih, da naj se do določenega časa zglaša, in ako se ne oglasí, naj ga sodnija izreče za mertvega, ter naj obravnava njegovo zapuščino.

V Celji . . .

Jožef Turek.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Celji.

Jožef Turek, gostilničar v Celji
h. št. 26,

prosi, da bi se pogrešani Janez Turek iz Celja za mertvega izrekel.

S prilogami A—C v izvirniku.

Prošnja za konečno izrecilo za mertvega.

(1 gold. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Po priloženem odloku A, dovolilo se mi je izrecilo mojega očeta Janeza Turka za mertvega, ter se
B. je, kakor kažejo priloženi listi deželnega časnika B,
C. D. C in D, prešli oče trikrat pozivljal, da naj se vrača domu, ali sploh kaj poroča o sebi.

E. Uradno pismo E poterjuje, da se oče v določenem času ni oglasil in ni ničesa o sebi poročil, tedaj prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj pogrešanega Janeza Turka za mertvega izreče, ter naj njegovo zapuščino po postavi obravnava.

V Celji . . .

Janez Turek.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Celji.

Jožef Turek, gostilničar v Celji, h. št. 26,

prosi za konečno izrecilo smerti svojega očeta Janeza Turka iz Celja.

S prilogami A—E v izvirniku.

Mnogokrat se primeri, da se kdo pogreša, da se več let o njem ne izvé in ne sliši. Iz tega se sklepa, da je prešli ali pogrešanec morda v kakem neznanem kraji umerl. Da se vendar o premoženji pogrešančevem obravnava in da zapuščeni zakonski druže more zopet zakon sklepati, mora sodnija izreči, da je pogrešanec umerl, in to se imenuje **izrecilo koga za mertvega.**

Sodnija izreka, da je kdo umerl, le v teh-le okoliščinah:

1. če se s pričami dokaže, da je kdo resnično umerl;
2. če je, odkar se je rodil, osemdeset let preteklo, in se že 10 let ne vé, kje biva;
3. če se za koga, ne gledé na čas, ki je od njegovega rojstva pretekel, celih 30 let ne vé, in
4. če je bil kdo v vojski težko ranjen, ali na ladji, ki se je razbila, ali v drugi bližnji smertni nevarnosti, in se od tega časa tri leta pogreša.

V vseh teh primerljejih more se prositi za izrecilo, da je kdo umerl.

V prošnjah za izrecilo, da je kdo umerl, morejo se povedati razlogi, zaradi katerih se prosi, da bi se kdo za mertvega izrekel, in prilagati morajo se ji potrebni dokazi (kerstni listi, uradna spričala i. t. d.)

Kolek pri takih prošnjah je za pervo polo 1 gold., za vsako drugo polo pa 36 kr.

Kaznijskosodne reči.

Hudodelstvo se ovaja.

Znotraj:

(Koleka prosto.)

Slavna c. k. preiskovalna sodnija!

Danes zarano zapazil sem, da so bili v moji hiši tatje. K podstrešnemu oknu pristavljena je bila lestvica, in vrata na izbo bila so ulomljena. Skrinja, v kateri sem imel 5 kosov belega platna, vrednega čez 100 gold., bila je odperta in prazna. Na tleh po vertu poznajo se po mehki zemlji večje in manjše stopinje, kar kaže, da se jih je tatvine več vdeleževalo.

Prosim: slavna c. k. preiskovalna sodnija naj to tatvino v moji hiši blagovoljno preiskuje.

V Knežaku . . .

Anton Dolničar.

Zunaj:

Slavna c. k. preiskovalna sodnija
v Bistrici.

Anton Dolničar, hišnik štev. 15
v Knežaku,

ovaja tatvino v svoji
hiši.

Zatožba zaradi razžalitve na poštenji.

Znotraj:

(Koleka prosto.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

V nedeljo dné . . . po poludanski božji službi sedel sem na klopi pod vaško lipo med mnogo zbranimi možmi, mirno se pogovarjaje ž njimi. Mimo pride Janez Topolec, čevljar v naši vasi hiš. št. 8. Ta človek, ki je že davno, ne vem zakaj, hud na me, stopi bliže k meni, in mi pravi: „Ti si goljuf in največi slepar, tak človek, da nisi vreden, da bi bil med poštenimi ljudmi“. Jaz mu nisem ničesa odgovoril, on pa odhajaje od družbe mi je rekel: „Sedaj sem ti povedal, kar si in ostaneš malopridni slepar“.

Priče te prigodbe imenujem Franceta Raka, mizarja, Antona Čopa, krojača in Andreja Mervarja, gostilničarja, vse iz tega kraja.

V zadostenje tega razžalenja prosim: slavna c. k. okrajna sodnija naj imenovanega Janeza Topoleca zaradi pregreška proti varnosti poštenja preiskuje in kaznuje.

V Dolskem . . .

Janez Prosen.

Z u n a j:

Slavna c. k. okrajna sodnija
na Berdu.

Janez Prosen, mesar v Dolskem, h. št. 15,

prosi, da bi slavna c. k. okrajna sodnija Janeza Topoleca, čevljarja ravno tù, kaznovala zaradi razžalenja častí.

Zatožba zaradi gerdega ravnanja.

Z n o t r a j:

(Koleka prosto.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Dné 15. t. m. ob 6. uri zvečer šel sem mirno po srenjski cesti k svojemu prijatelju Vekoslavu Vrančiču v Srednjo vas. Na ovinku ceste blizu Kovačeve hiše nagloma stopi k meni Jurij Poljanec, kovačev sin hiš. št. 20 v Srednji vasi, in me s pestjo po glavi udari tako, da se na tla zvernem; potem me še na tleh ležečega po obrazu bije in z nogami v život suje tako, da mi je iz ust in nosa kri tekla. Še le, ko sem vpil na pomoč, in so ljudje zraven prišli, me je pustil in zbežal.

Priči te prigodbe imenujem Jakoba Snoja, hišnika št. 9, in Jerneja Oreheka, gostilničarja h. št. 11 iz Srednje vasi.

A. Priloženo zdravnikovo spričalo A kaže, da me je Jurij Poljanec s tem gerdim ravnanjem telesno poškodoval; tedaj prosim: slavna c. k. okrajna sodnija naj ta prestopek proti telesnemu varstvu kaznijskosodno preiskuje, in naj ga obsodi, da mi plača 20 gold. bolnine in vse druge stroške pri tej obravnavi.

Pod Tabrom . . .

Valentin Jeglič.

Z u n a j :

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Kranji.

Valentin Jeglič, posestnik pod Tabrom, h. št. 1,

prosi, da bi slavna c. k. okrajna sodnija Jurija Poljanca, kovačevega sina h. št. 20 v Srednji vasi, zaradi prestopka proti telesni varnosti preiskovala in kaznovala.

S prilogo A v izvirniku.

Dejanja, ki se kaznujejo ali kaznjiva dejanja so: hudodelstva, pregreški ali prestopki. Hudodelstva n. pr. so: velika izdaja, razžalitev Veličanstva, razžalitev udov cesarskega rodu, motenje javnega pokoja, vstaja in punt, javno posilstvo (s silovitim ravnanjem zoper zbor po vladi sklican, sodišče ali javno oblastvo, — s silovitim ravnanjem zoper postavno priznana občestva in zbore, — s silovitim polotom ali nevarnim protenjem proti gosposkinim osebam v uradnih rečeh, — s silovitim napadom na tujo nepremičnino, s hudobnim poškodovanjem tuje lastnine, s poškodbo železnic, ladij, parnic i. t. d., s poškodovanjem in motenjem deržavnega telegrafa, z drugimi hudobnimi dejanji ali opuščenji v posebno nevarnih okolnostih, z ljudograbstvom, z brezoblastnim utesnjevanjem osebne svobode kakega človeka, po ravnanji s človekom kakor sužnikom, z unesenjem, z izsilovanjem, z nevarnim protenjem), zla raba uradne oblasti in jemanje darila, zavedenje k zli rabi uradne oblasti, popačba javnih kreditnih listov, popačba kovanih denarjev, motenje vere, posiljenje ženske, oskrumba in druge velike nesramnosti, — umor, detemorstvo, uboj, odgnanje telesnega sadú, odpoloženje otroka, težka telesna poškodba, dvoboj, zažig, tatvina, nezvestoba, razboj, prevara (goljufija), dvojni zakon, obrekovanje, hudodelnikom dana podpomoč . . .

P r e g r e š k i n. pr. so: udeležba skrivnih družeb, podšuntovanje, podpihovanje k sovražnostim proti narodnostim,

verskim družbam, občestvom i. t. d., razžalitev postavno priznane cerkve ali verske družbe, javno uničevanje zavodov zakona, rodovine, lasti ali pohvale nepostavnih ali nenravnih dejanj, poškodba pokopališč, odpiranje grobov (odjemanje merličev ali gerdo ravnanje ž njimi), razširjanje lažnjivih vznemirjajočih govoric ali prerokovanj po tisku, postavam nasprotno razglašenje, naprava postavam nasprotnih ber ali skladov po tisku, usmertiti človeka iz nemarnosti, pregrešek proti naredbam zaradi kuge, pregrešek proti spisateljski in umeteljniški lasti, krivnja na kant dejanih dolžnikov, razžalitve na poštenji, nravnosti ali sramožljivosti po tisku, kupovanje in prodajanje volilnih glasov in pačenje volitvenega izhoda . . .

Prestopki n. pr. so: hudodelstva nedoraslih, dejanja proti javnemu pokoju in redu (vabljenje k brezpostavnim pritožbam, potuha, razširjanje lažnjivih vznemirujočih govoric ali prerokovanj, protipostavne razglasitve, nabira ali podpisovanje za tega delj, da bi se postavni nasledki kaznjivih dejanj overli), dejanja proti javnim napravam in naredbam za občno varnost (zavedba v zlo rabo uradne oblasti, razžalitev uradnikov ali straž, vtikovanje v zveršbo javnih služeb), dejanja proti varnosti življenja (težka telesna poškodba iz nemarnosti, zatajeni porod, težka telesna poškodba po nagli vožnji ali ježi, težka telesna poškodba po brezoblastni tergovini s strupenimi ali nemarnosti v shrambi in odločevanji strupa, težka telesna poškodba vsled krivnje pri nadziranji otrok, težka telesna poškodba vsled nemarnosti pri stavljenji ali zidanji), dejanja proti zdravju (prestopek propisov danih ob goveji kugi, pačenje pijač, zdravju škodljivo pripravljanje ali hranjenje živeža), dejanje proti telesni varnosti, (samokvarstvo, premišljena poškodba telesna in kakoršne se primerjajo pri tepežnjah, gerdo ravnanje s kom, težka telesna poškodba), dejanje proti varnosti lastnine (zanemara propisov v odvračevanje ognja, tatvine, nezvestoba, prevara, hudobno poškodovanje tuje lastnine, kupovanje dragega kamenja, zlatnine in srebernine, razstopljenega zlata in srebra in drugih reči od sumnih ljudí), prestopki proti varnosti poštenja, proti nravnosti; prepovedane igre, prestopek postave v obrambo hišne pravice, prestopek postav o pravici, napravljati društva in zbore, prestopek postave v obrambo skrivnosti listov in pisem, prestopek postave proti vlačugarjem . . .

Kakor hitro preiskovalna sodnija zvé kako kaznjivo dejanje, preiskuje o tem vse okolnosti, da zvé storitelja in vse sokrivce ali deležnike zločinstva.

Pri tem pozvedovanji treba je prič. Sodne priče morajo biti polnoletne, brezmadežne in pri tej reči nevdeležene.

Vsakdo, ki zvé kako kaznjivo dejanje, ima pravico, da to ustno ali pismeno ovadi ali naznani dotični sodniji (pri veliki izdaji pa vsakdo to mora storiti).

Taka ovada ali zatožba more se določno pisati, in ovadnik mora podpisati svoje ime, in pristaviti svoj stan in kraj, kjer stanuje.

Vse ovade ali zatožbe in vloge in zapisniki o kaznijsko-sodnih rečeh so koleka proste.

Prošnja za presojo.

Znotraj:

(Koleka prosta.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Pri današnji kazenski obravnavi, katera se je izveršila zoper mene proti varnosti poštenja, je slavna c. k. okrajna sodnija razsodila, da sem tega prestopka kriv, in mi je prisodila tri dni kazni z zaporom.

S to razsodbo se mi godí krivica, torej zoper njo napovedujem presojo, in prosim, da bi se ta napoved na znanje vzela in da bi se mi dal spisek kazenske sodbe.

V Dolskem . . .

Janez Topolec.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
na Berdu.

Janez Topolec, čevljar v Dolskem
h. št. 8,

napoveduje presojo zoper kazensko sodbo o svoji kazenski reči zaradi prestopka proti varnosti poštenja, in prosi za spisek kazenske sodbe.

Presoja v kazenskih rečeh je pritožba proti kaki sodbi ali proti kakemu sklepu kazenske sodnije. Presoje ali pritožbe grejo na višje stopnje sodnije, in imajo namen, da bi se zoper razsodbo kaj opravilo.

Kdor meni, da se mu po kaki sodbi ali po kakem sklepu kazenske sodnije krivica godí, more se pritoževati ali presojo napovedati in sicer v 24 urah po razodetem sklepu ali po razodeti sodbi. Presoja more se ustmeno ali pismeno napovedovati.

Porota.

Deržava skerbí, da se vsako hudodelstvo in sploh vse nepostavno kaznuje, pa tudi, da nihče ni po krivici kaznovan. Kaznovalna oblast je v deržavi za vladarjevo moč, kakor za pravico in deržavljansko svobodo neposredno zeló pomembna.

Kaznovalna sodna oblast, ki razsoja o poštenji, svobodi in življenji navadno pripušča, da pri tem tudi deržavljani sodelujejo vsaj takrat, ko gre za to, da se izreče, ali je zatoženec kriv, ali nedolžen. Ako v kaki deržavni družbi celo ljudstvo, če tudi pod vodstvom javnih opravnikov, izveršuje vso kaznovalno oblast, imenuje se to ljudsko sodstvo v najožjem pomenu. Tako je bilo nekdaj po nekih starogerških mestih.

Ako izveršujejo tisto oblast le neki oddelki ali odbori od ljudstva, je to ljudsko sodstvo v širjem pomenu. Tako je bilo pozneje pri starih Gerkih in Rimljanih.

Ako pa je izverševanje kaznovalne oblasti med ljudstvo in izučene deržavne sodnike tako razdeljeno, da sodniki ustmeno in javno kazensko pravdo vodijo, in na zadnje po postavi kazen določujejo, možje iz ljudstva pa o tem sodijo, ali je kdo hudega dejanja kriv, ali nekriv, in ali se mu more ono v greh šteti, imamo ljudsko sodstvo v najširjem pomenu ali poroto, kakor jo dandanes nahajamo skoro pri vseh izobraženih narodih v Evropi in v Ameriki.

Beseda „porota“ pomenja toliko kakor „rotiti se“, kar je toliko, kakor prisegati, ker morajo v ta namen odbrani možje priseči, da bodo svoje sodne dolžnosti vestno spolnovali; odtod imenujejo se tudi porotniki. Navadno so v mestu vsake deželne sodnije vselej od treh do treh mesecev porotne seje in sicer pri deželnih sodnijah.

Porota je sodnija in klop porotnikov ali priseženцev.

K uredu porotnika je praviloma vsak mož poklican in zavezan, kdor

a) je najmanj trideset let star,

b) kdor pisati in brati zna,

c) kdor eno leto v občini, kjer je, redno domuje,

d) kdor na leto plačuje najmanj 20 gold. neposrednjega davka brez doklade, ali kdor je doktor kakega domačega vseučilišča, ali kdor je izšolal se na kaki višji šoli, ali kdor je advokat, notar, ali profesor.

K uredu porotnika ne morejo se klicati:

1. duhovniki vseh v postavi priznanih cerkev in verskih društev;
2. učitelji ljudskih šol;
3. deržavni uredniki, ki so v pravi službi;
4. vojaki in
5. vsi tisti, ki imajo opravilo pri pošti, pri železnici, pri telegrafu, ali pri parobrodu, osebe, katere zaradi telesnih ali dušnih slabosti dolžnosti porotnika ne morejo opravljati, potem vsi tisti, ki ne vživajo vseh deržavljanskih pravic, posebno vsi sodno izrečeni zapravljivci in oskerbljenci, osebe, katerih premoženje je prišlo na kant, ali katere so še v taki preiskavi, izklenjene so iz ureda porotnika. Ravno tako so za porotnika nezmožni tisti, kateri zaradi kake kazni nimajo pravice, da bi volili ali da bi bili voljeni v srenjsko zastopništvo, potem tudi vsi, ki so v kaki kaznosodni preiskavi ali v kaki kazni.

Ured porotnika more od sebe odkleniti:

1. kdor je šestdeseto leto svojega življenja prestopil;
2. kdor je poslanec v deržavnem ali v deželnem zboru med zborovanjem;
3. osebe, ki so na cesarskem dvoru v službi;
4. zdravniki in lekarničarji;
5. vse osebe, o katerih se poterjuje, da se brez njih težko njih službe opravljajo. Tudi porotnik, ki je danemu naročilu pri kaki porotni seji zadostil, sme za pervo sledeče leto odkloniti od sebe ured porotnika.

Občinska županstva zložé natančen imenik vseh oseb, ki so v občini poklicane k opravilom porotnika. Ta imenik porotnikov se osem dni vsakemu v pregled razpolaga. Vsakemu je na voljo dano, da v tem času lehko ugovarja, če so se po postavi poklicane osebe izpustile, ali nepripuščene vpisale.

Ako občinsko županstvo spozná, da je takošen ugovor vterjen, popravi imenik porotnikov.

Po preteku ugovorne dobe sèstavi se letni imenik porotnikov. Iz letnega imenika se za vsako porotno dobo 36 glavnih in 9 dopolnilnih porotnikov na srečko ali loz izbirajo.

Porotne seje so navadno vsake tri mesece.

Koj pred začetkom obravnave se vpričo tožnika, poškodovanega, zatoženca in njegovega zagovornika kakor tudi v pričo povabljenih porotnikov zlaga porotna klop.

Vsakega porotnika, ki po prejetem povabilu ne pride k seji ali ki brez predsednikovega dovoljenja sejo zapustí, lehko porotna sodnija obsodi v kazen do 50 gold.

Vzroki, zaradi katerih se porotnik ne more vdeleževati obravnave, so:

a) ako je med porotnikom in zatožencem, ali po hudodelstvu poškodovanim taka razmera, zaradi katere sodnik ne bi smel opravljati sodnega ureda;

b) ako se ima iz oprostitve ali obsodbe zatoženca kake koristi ali pa škode nadjati;

c) če je v nazoči pravdi bil sodnijska priča, če je bil ovadnik, zatožnik, ali zagovornik, ali če je bil izpraševan kakor svedok ali izvedeni mož, ali če se ima še le izpraševati;

d) če je bil že pri prejšnji glavni obravnavi o ravno tej kazenski reči porotnik, in se potem ta obravnava ponavlja.

Glavna obravnava pred porotami je javna ali očitna, vendar so tù tudi izjeme, in je samo odraslim osebam, ki so brez orožja, dopuščeno, da jih smejo poslušati.

Izjemno se sme glavni obravnavi javnost odvzeti, ako bi se po njej nravnost ali lepo vedênje žalilo, ali, ako bi bilo to treba storiti zaradi javnega reda.

Preden se obravnava začénja, morajo porotniki obljubiti, da bodo le po svojem prepričanji odločevali tako, kakor so to dolžni storiti pred Bogom in pred svojo vestjo.

Porotniki imajo pravico, da pri obravnavi smejo kaj vpraševati; vendar ima predsednik tudi pravico zavračati taka vprašanja, ki se mu dozdevajo neprimerna.

Po dokončanem dokazovanji in po zaslišanju tožnika, zatoženca in njegovega zagovornika sodnija porotnike vpraša, ali je zatoženec tega kriv, da je storil ali opustil to pa to, na katero dejanje se zatožba opira. Porotniki se sami za se posvetujejo o zavstavljenih vprašanjih in si med seboj v ta namen izvolijo tudi svojega pervaka ali verhovnika. Ko se porotniki posvetujejo, ne sme jih nihče brez posebnega dovoljenja motiti; tudi jim je med tem vsako obhajanje s tretjimi osebami prepovedano. Sodnija obsodi porotnika, ki tej

prepovedi nasproti dela, v denarno kazen od 10 do 100 gld., tretje osebe pa, ki se o tem pregrešé, v zapor za 24 ur.

Odgovori porotnikov na zastavljena vprašanja imenuje se izrek porotnikov.

Da se zatoženec kriv izreče in da se obteživne okoljnosti priterdijo, potrebna je večina najmanj dveh tretjin glasov. Če tedaj večina dveh tretjin glasov ne izreče, da je zatoženec kriv, se zatoženec ne more obsoditi. Zastran vzrokov, kazen olajšati in zastran okoljnosti, katere kaznjivost odvzamejo, pa razsodi nadpolovična večina glasov; pri enakem številu glasov obveljá tisto mnenje, ki je zatožencu ugodniše.

Oziraje se na izrek porotnikov potem sodnija razsoja in obsodi.

Tožbe.

Tožba za vernjenje posojila po zajemnem pismu.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Iz priloženega zajemnega pisma A se vidi, da sem Janezu Zelniku posodil 100 gold. av. v. in da se je dolžnik zavezal, da mi bode ta kapital po četertletni odpovedbi zopet vernil, do tega časa pa mi 6 % obresti od njega plačeval.

To posojilo 100 gold. sem, kakor kaže sodnijski
B. odlok B, dolžniku po sodniji odpovedal, in ta odpoved se mu je dné . . . dostavila.

Četertletni obrok za vernjenje tega kapitala je že pred 14 dnevi pretekel, in dolžnik mi ga še ni vernil, pa tudi mi še izgovorjenih obresti ni nič plačal; tedaj prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj po skrajšanem ravnanji blagovoljno izreče:

zatoženi Janez Zelnik naj mi vsled zajemnega pisma dné . . . posojenih 100 gold. verne, in naj mi tudi od njih 6 % obresti od dné . . . do dné . . . v 14 dneh plača in tudi poverne sodne stroške, ako ne, pa naj se to iztérja po izveršbeni poti.

V Mariboru dné . . .

Vekoslav Jelšan.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Kranji.

Tožba

Vekoslava Jelšana, gostilničarja v Kranji pod mostom h. št. 22,

zoper

Janeza Zelnika, hišnika na Hujah š. 15,

za vernjenje posojila 100 gold. av. v. s postranskimi dolžnostmi.

S prilogo A in B v prepisu.

Tožba za vernjenje posojila brez zajemnega pisma.

Znotraj:

(36 kr. kolek)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Dné . . . nagovoril me je Jurij Dežnik, naj mu posodim 50 gold., katere mi hoče po četertletni odpovedi verniti, do tistega časa pa po 6 % obresti od njih plačevati.

Porazumel sem se s tem in sem mu posodil in naštel 50 gold. v bankovcih.

Da sem mu ta denar resnično posodil, videl je g. Andrej Pušnjak, tergovec v Mariboru, katerega imenujem za pričo, ter v dokaz tega ponujam tudi svojo dopolnitno prisego.

Dné . . . sem Juriju Dežniku to posojilo 50 gold. v pričo g. Andreja Pušnjaka ustmeno odpovedal. Tudi to lehko dokažem po imenovani priči, in sem voljan to tudi s prisego poterditi.

Obrok za vernjenje tega posojila je pretekel, a dolžnik mi ga ni vernil; vendar pa mi je 6 % obresti do dné . . . plačal. Da bi tedaj dobil svoj denar, prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj po okrajšanem postopku blagovoljno izreče:

Zatoženi Jurij Dežnik je dolžan, da mi mora posojilo 50 gold. z dogovorjenimi 6 % obresti od dné . . . do pla-

čanja v 14 dneh verniti ter mi tudi sodne stroške poverniti; ako ne, naj se, to iztérja po izveršbeni poti.

V Mariboru dné . . .

Josip Kojnik.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Mariboru.

Tožba

Josipa Kojnika, tergovca v Mariboru,

zoper

Jurija Dežnika, hišnika št. 15 v Rušah

za vernjenje posojila 50 gold. s postranskimi dolžnostmi.

Rokodelec toži za plačilo računa.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

A. Kakor kaže priloženi izpisek A naredil sem g. Antonu Rogaču, oskerbniku Dvorske grajščine v Preddvoru, te-le mizarske rečí:

5. jan.	1878. l. 2 novi mizi po 4 gold.	8 gold.	— kr.
8. febr.	1878. l. 6 novih stolov po 2 gold.	12 „	— „
10. marca	1878. l. 2 novi skrinji po 5 gold.	10 „	— „
15. aprila	1878. l. dvoje vrata popravil .	1 „	50 „

tedaj sem mu mizarskega dela vkup naredil in oddal za . . . . 31 gold. 50 kr.

Ako bi gospod zatoženi temu računu kaj oporekal, nalagam mu o vseh teh okoliščinah zanikavno razsodno prisego, in jaz prideržujem si priterdilno prisego.

Tudi sem pripravljen, da s cenitno prisego poterdim vse zneske v tem računu.

Mnogokrat sem že g. zatoženega prosil in opominjal, naj bi mi ta račun plačal, toda vse zastonj. Ker ne morem dalje čakati, prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija naj po okrajšanem ravnanji blagovoljno izreče:

Toženi g. Anton Rogač je dolžan, in mi mora omenjeni račun za narejena mizarska dela 31 gold. 50 kr. z 6 % zamudnimi obresti od tožnega do plačilnega dneva kakor tudi sodne stroške v 14 dneh gotovo plačati, ako ne, pa naj se to iztérja po izveršbeni poti.

V Kranji . . .

Janez Terdina.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Kranji.

Tožba

Janeza Terdine, mizarja na Visokem,

zoper

g. Antona Rogača, oskerbnika Dvorske grajščine v Preddvoru,

za plačilo računa 31 gld. 50 kr.

S prilogo A v prepisu.

Tožba za plačilo najemščine.

Znotraj:

(36 kr. kolek.)

Slavna c. k. okrajna sodnija!

Jaz Franjo Skušek sem g. Antona Novaka v svojo hišo št. 12 kot gostača vzel in sem mu pripustil za stanovanje dve sobi s kuhinjo vred v pervem nadstropji za 100 gold. najemščine.

Pogodila sva se, da mi bode to najemščino naprej plačeval in sicer v dveh obrokih, to je, 50 gold. o sv. Juriju, in 50 gold. o sv. Mihaelu.

Ako bi g. Anton Novak terdil, da ni tako, nalagam mu zanikavno razsodno prisego, in jaz prideržujem si priterdilno prisego.

Ker mi g. Anton Novak, akoravno opominjan, že eno leto ni plačal najemščine, prosim:

slavna c. k. okrajna sodnija v Novem mestu naj po okrajšanem ravnanji izreče:

Zatoženi g. Anton Novak je dolžan, da mi mora 100 gl. zaostale najemščine, to je, od sv. Mihaela 18 . . l. do sv. Mihaela 18 . . l. plačati in od sv. Mihaela 18 . . l. do plačilnega dné tudi 6 % zamudnih obresti v 14 dneh odrajtati; ako ne, na naj se to iztérja po izveršbeni poti.

V Novem mestu . . .

Franjo Skušek.

Zunaj:

Slavna c. k. okrajna sodnija
v Novem mestu.

Tožba

Franjo Skušeka, hišnika št. 12 v Novem mestu,

zoper

Antona Novaka, zasebnika v ravno tej hiši,

za plačilo najemščine 100 gold.

Vsaka pravda začénja se s tožbo.

V vsaki tožbi mora tožnik, kateri išče sodnijske pomoči, najpred povedati vzrok, zaradi katerega koga pri sodniji toži.

V tožbi pripoveduje naj se določno in jasno, a vendar brez vzeh nepotrebnih besedi in dolgih razmotkov.

Vse bistvene okoliščine pripovedujejo naj se vestno tako, kakoršne so. Tožitelj ali tožnik mora v tožbi tudi dokaz ponuditi, to je, pričati mora, da je to, kar pripoveduje, gola resnica.

Tožnik naj tožbo tako piše, da nikjer in nikogar, najmanj pa da sodnije s kako prederzno besedo ne razžali.

Kar zadeva vnanje oblike pri tožbah ali pri tožnih vlogah, treba je paziti, da se pišejo čisto, jasno in lepo brez popravkov i. t. d.

Vsaka tožba kakor sploh vsaka vloga oblastvom mora se pisati na celo polo.

Tri do štiri perste pod zgornjim robom zapisuje se nadpis ali ogovor.

Oblastvom pridevlje se: preslaven, veleslaven, slaven itd.

V slovenščini rabi se največ pri vseh nadpisih beseda „slaven“.

Med napisom pušča se zopet za kake dva ali tri perste prostora. Vsi ti prostori pa morajo biti večji, kolikor višje je oblastvo, ki se mu piše.

Nekdaj so se vloge pisale le po polovici pole, sedaj pa se navadno pišejo tudi po vsi poli tako, da se na levi strani pušča za kake tri perste prostora. Pola se potem pregane, in zunaj na desno polovico napiše se vnanji nadpis ali naglavje, da se vé, komu in kam se vloga pošilja.

Ako se vlogi priloge prilagajo, se te navadno zaznamnjajo s čerkami začenši z A i. t. d.

Priloge v tožbah se v prepisu prilagajo; izvirne spise ima tožnik.

Ako tožbe znesek čez 210 gold. presegajo, mora jih kak pravnik podpisati.

Peti del.

Notarji ali beléžniki in njih opravila.

Beléžnike deržava postavlja in javno povérja, da o pravnih izrecilih in pravnih poslih ter tudi o dogodkih, iz katerih se hoté kake pravice proizvajati, javna pisma narejajo in odpravljajo, ter da pisma, katera jim zaupajo stranke, hranijo in novce in vrednostne papirje prevzemajo v preizročilo drugim ljudem, ali na ostavo (v založbo) oblastvom.

Beléžniki imajo oblast, da

1. izdelujejo beléžniška pisma o pravnih izrecilih in pravnih poslih ali opravilih (beléžniške zapise);
2. da narejajo zapise o naredbah zadnje volje z močjo sodnih zadnjevolskih naredeb;
3. da dajejo svedočila o dejanjih in izrecilih, in sicer:
   a) da se prepisi zlagajo z izvirnimi pismi,
   b) da so prelogi natančni,
   c) da so podpisi pristni (povêrilo podpisov, legaliziranje),
   d) o kateri dobi so se pisma pokazala,
   e) o tem, da kak človek še živi,
   f) o priznanjevanji izrecil,
   g) o sklepih društvenih občnih zborov,
   h) o protestih meníc in tergovinskih papirjev,
   i) o drugih dejanjskih dogodkih;
4. da prevzema in hrani pisma ter novcev in vrednostnih papirjev v oddavanje drugim ljudem, ali v založbo oblastvom;
5. da zdeluje vloge zunaj pravd in zasebna pisma.

Pravni posli, ki jih je treba beléžniški napravljati.

Spodaj zaznamovane pogodbe in pravni posli ne veljajo, ako se o njih ne napravi beléžniški zapis:

a) ženitevske ali ženitne pogodbe*;

---

* Izglédi in pravila ženitnih pogodeb spredaj v „Spisovniku“ veljajo le kot zasebni zapomini o enakih prilikah.

b) med poročenim možem in njegovo ženo sklenjene pogodbe o kupu, méni, dohodkih in zajmih ter izrecila o dolgu ženi od moža, ali njemu od nje;

c) poterdilo o prejetem vénu (doti), tudi kadar se dajo drugim ljudem, a ne soprogi;

d) pogodbe o podaritvah brez resničnega preizročevanja;

e) o pravnih poslih med živimi ljudmi vsa pisma, katera delajo slepi, ali katera glušci, ki čitati, ali nemáki, ki pisati ne znajo, ako pravni posel napravljajo osebno.

Beléžniški cenovnik (tarifa).

§. 1. Beléžniške pristojbine so:

I. Poslarina (plačilo od posla), ali po vrednosti, kakoršna je stvar, ali po ustanovljeni ceni;

II. časarina,

III. oddaljarina in potarina;

IV. pisarina.

§. 2. Poslarina ali po vrednosti, kakoršna je stvar, ali po ustanovljeni ceni.

Poslarina po vrednosti je beléžniškim pismom, v katerih se vrednost stvari z določeno številko ali pripoveduje ali določiti dá iz podanih navêdkov, razmerjati po teh razredih:

1. razred. Od predevanja svojíne, od delitev, od pogodeb o mezdu, najmu ali zakupu, od pogodeb o dosmertnih dohodkih, od društvenih in darovnih ter tudi od dvostranskih pogodeb sploh in od zadnjevoljskih naredeb, kolikor ni o tem izjemka v naslednjih določilih,

ob	vrednosti	do	200	gold.	po		. . . . .		1	gold.
„	„	nad	200	„	do	500	gold.	po	2	„
„	„	„	500	„	„	1000	„	„	3	„
„	„	„	1000	„	„	2000	„	„	4	„
„	„	„	2000	„	„	5000	„	„	5	„

Ob vrednosti nad 5000 gold. se pristojbina odmerja tudi na 5 gold., katerim se potem pridene po $^1/_2$ gold. od vsakih 1000 gold., kar je nad 5000 gold. vrednosti; a nikoli ne sme pristojbine biti nad 500 gold.

§. 3. 2. razred. Od dolžnih pisem in drugih dolžnih izrecil z dovolitvijo vpisa v zemljiško knjigo ali brez nje ali z uklonom pod takoj zveršno eksekucijo ali brez njega, od cesij, če dolžnik pripozná dolg ali ne, če se ukloni pod takoj zveršno eksekucijo ali ne, če odstopi ali ne kako prednost, ali če se prednosti odreče, ali ne; od uravnil o novčni svoti,

od izrecil o zastavljanji, poroštvu, založnini, namenilnih pismih in asignacijah, ter naposled od vsacega beléžniškega pisma o jednostranskih izrecilih svoje volje, kar jih ne spada pod kako drugo določilo tega zakona:

ob vrednosti	do	300	gold. po	. . . . . .	1	gold.
„ „	nad 300	„	do 800	gold. po .	2	„
„ „	„ 800	„	„ 2000	„ „ .	3	„
„ „	„ 2000	„	„ 5000	„ „ .	4	„

Ob vrednosti nad 5000 gold. se pristojbina odmerja tudi na 4 gold., katerim se potem pridene po $1/4$ gold. od vsakih 1000 gold., kar je nad 5000 gold. vrednosti; a nikoli ne sme pristojbine biti nad 50 gold.

§. 4. 3. razred. Od plačilnic (pobotnic) z dovolitvijo zbrisíla iz javnih knjig ali brez nje je polovica pristojbine, kakoršna je določena v 2. razredu, a nikoli ne izpod 1 gold. ter nikoli nad 20 gold.

§. 5. Kadar beléžnik ob poslih, zaznamovanih v §§. 2—4, pisma ne zdeluje, nego edino sèstavlja beléžniški zapis po §. 54 beléžniškega reda, tedaj sme jemati samo polovico pristojbine, ustanovljene v §§. 2—5. A poslaríne naj ne bode izpod 1 gold.

§. 6. Zlatim in srebernim novcem ter vrednostnim, na borzi zaznamovanim papirjem se vrednost določa po tistem kurzu, kakoršen je na borzi bil prej ta dan, predno se je posel doveršil. Kadar se posli veršé o dajatvah, katere se ponávljajo, n. pr. o dohodkovnih (rentnih), zakupnih in najemnih pógodbah, tedaj je ob neprestanih dajatvah jemati dvajseteríco, ob dosmertnih ali na nedoločeno dobo postavljenih desetérico letne vsote, a ob dajatvah na določeno dobo postavljenih jemati je celokupno vsoto dajatev, vendar nikakor ne več, nego desetérico letne vsote.

Ob pogodbah o méni je pristojbino odmerjati od polovice vkupne vrednosti vseh stvarij, kar jih je o méni, ob delitvah imovíne od vse vrednosti deljêne imovíne brez ozira na dolgove.

§. 7. 4. razred. Od protestov o menícah in od protestov o tergovinskih papirjih:

ob vrednosti	do	200	gold. po	. . . . . .	1	gold.
„ „	nad 200	„	do 1000	gold. po .	2	„
„ „	„ 1000	„	„ 4000	„ „ .	3	„
„ „	„ 4000	„	po	. . . . . .	4	„

verhu tega od vsakega pokazanega zasilnega nadpisa po 40 kr.

§. 8. 5. razred. Od prevzetih novcev in vrednostnih papirjev, da se potem oddadé komu drugemu ali založé ob-

lastvom, naj se od hrambe ob vrodnosti do 1000 gold. plača po $^1/_4$ odstotka, a nikoli ne izpod 1 gold. Ob vrednosti nad 1000 gold. je od vrednosti, kar je bode nad 1000 gold. plačati še po $^1/_{20}$ odstotkov. Verhu tega je od sèstavljanja zapisnika in dane prejemnice plačevati po 1 gld., od prevzete stvarí preizročevanja odločenemu prejemniku ali od pošiljanja pokladatelju po 1 gold., od preskerbíla, da se založí oblastvom po 1 gold., ako je do 1000 gold. vsote; a če je več, treba časarino plačati.

§. 9. Poslarina po ustanovljeni ceni se odmerja:

a) od zdelane pooblastnice, svedočbe same na sebi, od izrecila, v katerem je samo poterditev k vpisu ali zbrisu v v javnih knjigah ali samo odstop kake prednosti, ali da se kdo tej prednosti odreka, ali poterdilo o izpolnjevanih obvezljivostih bręz naznačene cene po 1 gold.;

b) od poterdila, da se vjemajo prepisi (vidimiranje), katerih ni nad dve straníci (stranica po 25 verst), po 30 kr., od vsake naslednje straníce po 10 kr.

Ako je več verst, potem ako so izkazki števílk, od obeh pervih stranic po 50 kr., od vsake naslednje po 15 kr.;

c) od danega svedočila, da je prav zveršen kak prelog, katerega ni nad dve stranici, po 1 gold., od vsake naslednje straníce po 40 kr.

Določilo pod čerko b) ustanovljeno o številu verst veljá tudi ob tem slučaji. Kadar imajo stranice po več verst nego je tam določeno, plačevati je po 1 gold. 40 kr., oziroma po 50 kr. pristojbine;

d) od poverila podpisa je plačati:

I. ako stvar, o kateri govorí spis, ne doseza 100 gold. vrednosti, po 30 kr.;

II. ako ta vrednost 100 gold. doseza, ali ako ni razvidna:

1. na vknjižljivem pismu po 60 kr.,
2. ob drugih slučajih po 1 gold.

Od slučaja po II. 2. je družinčetom in osebam na korist, o katerih se dokaže, da živé ob dníni ali tedníni, ta izimek, da od poveríla podpisa plačujejo samo po 30 kr.

Če je poveriti podpis dveh ali več oseb, katere ob enem pridejo k beléžniku, plačati je od drugega in potem od vsakega podpisa dalje samo polovico óne pristojbine, kolikor bi plačala oseba, katere podpis je poverjati, ako bi se poverjal samo njen podpis.

Ob slučaji po II. 1. ne sme pristojbine od poverila, če tudi se poverja po več podpisov, biti nikoli več, nego bi po

tem cenovniku bilo pristojbine od pisma, na katerem se podpisi poverjajo;

e) od svedočila o dnevi, meseci in letu, katerega se kako pismo pokaže, po 50 kr.;

f) od zdelane svedočbe, da kak človek živí, po 1 gld.;

g) od sèstavljanja kakega izrecila, katero je priznaniti, s priznanilom tega izrecila in s svedočilom vred, danim stranki, katera ga je prosila, po 3 gold.; od svedočila danega óni stranki, ter od vsakega drugič danega svedočila, po 1 gld.;

h) od sèstavljenega zapisnika o izročilu na ostavo z dano prejemnico vred, in od hrambe na ostavo danih pisem, vsega vkup po 1 gold. 50 kr., od oddavanja pisma, na ostavo izročenega, z narejenim posebnim oddajalnim zapisnikom, po 1 gold.; od oddavanja pisma, na ostavo izročenega, brez posebnega oddajalnega zapisnika, po 50 kr.;

i) od privolitve v pregledovanje kakega beléžniškega zapisa, po 50 kr., od vsake pôle beléžniškega, na zahtevanje kake stranke prečitanega pisma, hranjenega pri beléžniku, po 20 kr.;

k) od poterdila, da kako beléžniško pismo res biva, po 50 kr.;

l) od osebnega preizročila kakega pisma sodišču, posebno od preizročila zadnjevoljske, med beléžnikovimi spisi hranjene naredbe, po 1 gold. 50 kr.;

m) od poslatve kakega pisma stranki ali oblastvu, ali od oznanila, da se kakemu pismu odmeri pristojbina, ki jo je od njega plačati, po 50 kr.;

n) od golega pismenega priznanila stranki, o kakem uradnem poslu, po 20 kr.;

o) od sèstavljanja zapisnika o zadnjevoljski naredbi, beléžniku zaperto izročeni, po 4 gold.

II. Časarina.

§. 10. Časarina jemlje se po meri tistega časa, kar ga je treba uradnemu opravilu, in to namestu poslavine od óne verste pisem, v katerih ni vrednosti nič povedane ali nič navêdkov, da bi se dalo iz njih določiti, in katera niso v nobenem izmed poprejšnjih cenovnikovih postavkov, dalje od vseh svedočil o dejanjih, in od siceršnjih beléžniških uradnih poslov, kateri ne spadajo pod druge odstavke tega cenovnika. Plačuje se od perve, če tudi stóperv začete ure po 2 gold., od vsake naslednje, če tudi stóperv začete pol ure po 1 gld.

Od opravka katerega tistih svedočil, kar je zaznamova-

nih v §§. 87 in 88 bel. reda, dajati je verhu tega po 1 gold. terdne pristojbine poleg pisaríne (§. 17 v cenovniku).

§. 11. Ako se k uradnemu opravilu beléževat prizove drugi beléžnik, sme zahtevati samo časarino, a nikdar ne po več nego pervi beléžnik dobode pristojbine.

§. 12. Od zdelovanja zadnjevoljskih naredeb, podaritev, dedniških in ženitninskih pogodeb, v katerih nič ni povedana imovinska številka, ali se ne dá nič dognati, môči je dvojno časarino zahtevati.

§. 13. V čas, porabljen k opravilu, ne šteje se edino tisti čas, kolikor ga je treba, da se pismo spiše, nego tudi tisti, kar se ga pred svedočilom potrebuje z udeleženci v razgovorih, pripravljajočih pismo, kar ga vzemó beléžnikova pričetna dela, ko udeleženec ni pri njem, in ob poslih zunaj beléžnikovega uradnega prostorišča, kar ga vzame hoja v tisti kraj, kjer je razprava, in s tega kraja nazaj.

III. Oddaljarína in potarína.

§. 14. Kadar se na zahtevanje káke stranke zunaj beléžnikove pisarnice verší uraden posel, kateri ni že sam na sebi tak, da bi ga bilo treba zunaj opravljati, dati je beléžniku od takega uradnega posla poleg cenovniške pristojbine še po 1 gold. oddaljaríne; a kadar se uradni posel verši zunaj kraja, v katerem on uradno stoluje, tedaj mu namesto oddaljaríne pristoji časarína od tistega časa, kar ga tja in sem potrebno zahodi.

Od sèstavljanja protestov o menícah in tergovinskih papirjih ter od priznanjevanja izrecil more beléžnik, če te spise zdeluje zunaj kraja svojega uradnega sedeža, časaríno zahtevati po zgornjih določilih.

§. 15. Beléžniku dalje, kadar po uradnem opravilu ide ven iz okrožja tistega kraja, kjer uradno stoluje, pristoji povračilo za voz z dvema konjema, ako mu voza ne dá sama stranka, poleg mostaríne; a če more iti po železnici ali paroplovniku, povračilo vozaríne v pervem razredu. Enako mu po glavnih mestih pristoji povračilo za voz z dvema konjema, kadar po uradnem poslu ide iz mesta v predmestje ali iz predmestnega okraja v drug predmesten okraj, ali v mesto.

Kadar se oddalji čez avstrijsko miljo, pristoji mu tudi povračilo stroška, njegovemu stanu primernega, ako opravilo terpí čez pol dneva.

§. 16. Pristojbin, ustanovljenih v §§. 14 in 15 ni zahtevati, kadar uradno opravilo v takem kraji, koder je beléžnik dolžnost prevzel rokovno (perijodično) se ustavljati, teče ob takem ustavljanji ali v takem kraji, kamor je vmeščen za podstava.

IV. Pisarína.

§. 17. Pisarína je po 10 kr. od vsake stranice, katera nima čez 25 verst; ob večjem obsežku in računih, tabelarskih ali takih razkazilih, v katerih so največ številke, od vsake stranice po 20 kr.

Pričeta stranica se šteje za polno.

§. 18. Ne od protestov o menícah in tergovinskih papirjih, ne od poverilnega dostavka, da se prepisi zlagajo z izvirnimi pismi (od vidimiranja) in da so podpisi pristni, ni od poterjevanja prelogov, ne od zapisnikov, sèstavljenih v dajanje kakega svedočila, ne od čertežev, katere se beléžniku treba zdi osnovati, predno zdela pervopis beléžniškega pisma, sme se zahtevati pisaríne.

§. 19. Od opravkov je poleg pisaríne tudi pristojbino od poverila (vidimiranja) dajati.

§. 20. Zgornja določila tudi tedaj, kadar se beléžniku odmerja plača, katera mu pristoji od zdelanih zasebnih pisem, veljajo s tem razločkom, da je poslaríno ali časarino odmerjati za četert niže, nego kolikor pristojbine piše cenovnik. A tudi od zdelanega zasebnega pisma ob slučajih §§. 2, 3, 4, 5 in 9, čerka a) ni plačevati izpod 1 gold. pristojbine.

Tisti pisači pa, kateri brez gosposkinega dovoljenja ljudem vložna pisma napravljajo ali jih namestujejo v takih pravdah, pri katerih ni ravno predpisano, da bi jih moral kak pravnik namestovati, so zakotni pisači. Takih zakotnih pisačev se je sem ter tje treba varovati.

Šesti del.

Politične reči.

Društva.

Naznanja se, da se napravlja društvo.

Znotraj:

(50 kr. kolek.)

Veleslavna c. k. deželna vlada!

Udano nižeje podpisani, vsi teržani v Železnikih, nameravamo, da bi v Železnikih napravili bralno društvo pod imenom „čitalnica“.

Naméra tega društva razvidi se iz pravil, kateri se tù v 5 primerkih ali spisih pod čerko A prilagajo.

Prosimo tedaj:

Veleslavna c. k. deželna vlada naj to naznanilo o napravi čitalnice na znanje jemlje, in naj blagovoli to naznanilo tudi poterditi.

V Železnikih . . .

Dragotin Globočnik. Tomaž Dolenec.
Janez Klobčič. Franjo Oblak.
Jurij Bogataj.

Zunaj:

Veleslavna c. k. deželna vlada
v Ljubljani.

Dragotin Globočnik, Tomaž Dolenec, Janez Klobčič, Franjo Oblak in Jurij Bogataj, vsi teržani v Železnikih,

naznanjajo, da v svojem kraju napravljajo bralno društvo pod imenom „čitalnica“.

S prilogo A v 5 primerkih.

Naznanja se, da se je društvo ustanovilo.

Znotraj:

(**Koleka prosto**)

Slavno c. k. okrajno poglavarstvo!

Tukajšno bralno društvo „čitalnica“ se je v včerajšnjem občnem zboru ustanovilo, in izvoljeno mu je to-le načelstvo:

1. Dragotin Globočnik, posestnik in hišnik št. 15, je pervosednik;
2. Tomaž Dolenec, hišnik št. 20, je pervosednikov namestnik;
3. Valentin Hrovat, logar, je društveni tajnik:
4. Andrej Šetina, posestnik in hišnik št. 21, je društveni blagajnik.

Društvo proti vnanjem bodeta namestovala pervosednik Dragotin Globočnik, ali predsednikov namestnik Tomaž Dolenec.

To se postavno naznanja.

V Železnikih . . .

Dragotin Globočnik,
pervosednik.

Valentin Hrovat,
tajnik.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno poglavarstvo
v Kranji.

Predsedništvo bralnega društva „čitalnica“ — Dragotin Globočnik, posestnik in hišnik št. 15 v Železnikih,

naznanja imena in stanovanje udov v načelstvu.

Naznanja se občni zbor bralnega društva.

Znotraj:

(**Koleka prosto.**)

Slavno c. k. okrajno poglavarstvo!

Tukajšnje bralno društvo „čitalnica“ bode jutri, t. j. dné . . . ob 9. uri dopoludne v hiši št. 15 imelo občni zbor in bode obravnavalo točke po priloženem

A. dnevnem redu A.

Udano podpisano predsedništvo ta zbor postavno naznanja, in prosi, da bi se to naznanilo na znanje vzelo.

Predsedništvo čitalnice v Železnikih . . .

Dragotin Globočnik,
pervosednik.
Valentin Hrovat,
tajnik.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno poglavarstvo
v Kranji.

Predsedništvo bralnega društva „čitalnica“ v Železnikih,

naznanja, da bode to društvo dné . . . imelo svoj občni zbor.

Društvene pravice razklada društvena postava od 15. novembra 1867. l., katera se tako-le glasi:

Postava od 15. novembra 1867. l.

O pravici združevati se ali napravljati društva.

1. O društvih sploh.

§. 1. Društva so dopuščena tako, kakor veleva ta postava.

§. 2. Društva in družbe, ki so nastavljena na dobiček, potem vsa društva za bankovna, kreditna in zavarovalna opravila, kakor tudi prihodarnice, hranilnice in zastavljavnice izvzete so od te postave, ter so podveržene dotičnim posebnim postavam.

§. 3. Dalje pričujoča postava ne veljá:

a) za duhovske rede in skupščine, potem za verska občestva sploh, kajti take je treba soditi po postavah in predpisih za-nje danih;

b) za bratovščine (tovarištva), napravljena po obertnijskih postavah in podpiralnice obertnikov;

c) za rudarska društva in bratovske skladnice, napravljene po rudarskih postavah.

§. 4. Tisti, kateri mislijo napraviti društvo, podverženo zapovedim te postave, dolžni so, predno ono delovati začénja,

da to političnemu deželnemu poglavarstvu pismeno naznanjajo in ob enem društvena pravila predlagajo.

Iz pravil mora biti razvidno:

a) kaj društvo namérja, s katerimi sredstvi ali pomočki bode svoj namen dosegalo in kako si bode pridobivalo ta sredstva;

b) kako se bode društvo napravljalo in obnavljalo;

c) kje bode sedež društvu;

d) katere pravice in katere dolžnosti bodo imeli družbeniki;

e) kdo bodo ravnatelji društvu;

f) kaj je potrebno za sklepe, izdatke in oglase, da bodo veljavni;

g) kako se bodo poravnali kaki prepiri iz društvenega razmerja;

h) kdo bode društvu zastopnik proti vnanjem;

i) kaj ima veljati o razdružbi.

§. 5. Pravila je treba predlagati v pet primerkih (eksemplarih).

Da je kdo podal takšno naznanilo, mora se mu, če želí, precej poterditi. Vsakemu je dopuščeno pravila pri deželnem poglavarstvu pregledati in prepisati si jih.

§. 6. Ako bi bilo društvo po svojem namenu ali po svoji uredbi postavam nasprotno ali krivično ali pa deržavi nevarno, sme deželno poglavarstvo prepovedati ga in ne dati, da se napravi.

Ta prepoved mora se izdati pismeno v štirih tednih po izročenem naznanilu (§§. 4 in 5), ter se morajo povedati razlogi, na katere se opira.

§. 7. Ako se prepoved do tega časa ne izdade, ali če deželno poglavarstvo že prej izreče, da drustva ne zabranjuje, sme društvo začénjati svoje delovanje.

§. 8. Proti prepovedi deželnega poglavarstva sme se v 60 dneh pritožba podati ministerstvu.

§. 9. Kadar društvo, katero ni bilo prepovedano ali katerega prepoved se je po pritožbi preklicala, tako želí, naj mu deželno poglavarstvo po tem, kar imajo predložena pravila v sebi, izpričbo dade, da obstojí, in taka izpričba dokazuje društvu pravni obstanek za javno in deržavljansko občenje.

§. 10. Kar se določuje v §§. 4 do 9 te postave, veljá z izjemkom povedanim v §. 11, tudi za predrugačbe pravil, za ustanovo podružnic in za napravo kake zveze med več društvi, kolikor so take zveze sploh postavno dopuščene (§. 33).

§. 11. Zastran takih društev, katerim delovanje po podružnicah sega na več dežel, in pa zastran zveze med društvi iz več dežel, ima ministerstvo notranjih rečí oblast, opravljati uradna dela, katera §§. 4 do 10 v misel jemljó, njemu se imajo tudi dotična naznanila podajati.

§. 12. Društveno načelstvo je dolžno, da v treh dneh potem, ko se je ustanovilo, naznani gosposki, iz katerih soudov je sèstavljeno, kje vsak izmed njih stanuje in sosebno kateri njih zastopajo društvo proti ostalemu svetu.

Tam, kjer je postavljena posebna cesarska gosposka za varnost, podaje se to naznanilo njej, v drugih krajih pa politični okrajni gosposki.

Pri društvih, katera imajo svoje podružnice, treba je, da vsaka podružnica posebej tako naznanilo dade.

§. 13. Ako društvo o svojem delovanji med društvenike razdeljuje račune, ali poročila o opravilih ali druge take izkaze, treba jih je v treh primerkih predlagati gosposki v §. 12 povedani; gosposka sme društvo k temu primorati, nalagaje mu zaradi reda globe do na 10 gold.

§. 14. Vsako društvo sme svoje zbore imeti javno. Toda, kdor ni društvenik niti povabljen gost, ne sme udeleževati se razprave.

Niti društveniki, niti poslušalci ne smejo na društvene zbore hoditi oboroženi; zbora pervosednik mora paziti na to.

§. 15. Vsak društveni zbor dolžno je načelstvo vsaj 24 ur poprej naznaniti gosposki, omenjeni v §. 12 in povedati jej, kje in kdaj bode zbor in če bode javen.

§. 16. To naznanilo, kakor tudi naznanila v §§. 12 in 13 omenjena, oproščena so koleka.

§. 17. Reč pervosednikova najpred je: da skerbí za to, da se v društvenem zboru ne prelomi postava in da red ohrani. Postavi protivnim besedam in delom mora se pervosednik precej upreti, in če se njegovi zaukazi ne poslušajo, naj zbor zaprè (končá).

§. 18. Gosposki je na voljo, da na vsak društveni zbor pošilja svojega zastopnika. Takemu naj se odkaže pristojno mesto v zboru, kakor si ga sam izbere, in kadar želí, naj se mu pové, kdo je ta ali óni nasvetovalec in govornik.

Tudi ima tak poslanec pravico, da zahteva, da se o razpravljanih rečeh in o storjenih sklepih piše zapisnik.

Pravica pošiljati koga v zbor, gre pravilno gosposki v §. 12 povedani, toda deželno poglavarstvo lehko sebi prideržuje, da določuje o tej reči.

Vlada sme vsak čas pregledati zapisnike o društvenih zborih.

§. 19. Kar se tukaj odločuje o naznanjevanji društvenega zbora (§. 15) in o pošiljanji vladnega zastopnika vanj (§. 18), ne veljá za seje načelstva in preglednikov, če se kateri postavijo.

§. 20. Nijedno društvo ne sme delati sklepov ali izdajati razpisov, kateri nasprotujejo kazenski postavi, ali s katerimi bi se društvo gledé na njih zapopadek ali obliko, polaščevalo kake veljave v katerem bodi predelu postavodavstva ali pa zverševalne oblasti.

§. 21. Ako se zbor katerega društva napravi proti temu, kar zapoveduje ta postava, naj gosposka zbor prepové in po okolnostih zaprè.

Takisto naj tudi vladni poslanec ali pa gosposka, če ni bila nikogar poslala, zbor, dasiravno postavno sklican, zaprè, kadar se v njem pripetijo postavam nasprotne stvarí, kadar se začénjajo razpravljati take rečí, katere po pravilih ne spadajo v področje tistega društva, ali kadar se zbor tako izpreverže, da postaja občnemu redu nevaren.

§. 22. Kakor se izreče, da je društvenega zbora konec, dolžni so pričujoči, da pri tej priči zapusté zbirališče in da se razidejo.

Ako bi tega ne storili, smejo se siloma odpraviti.

§. 23. Peticij ali prošenj in adres, ki izhajajo od društev, ne sme izročati ali prinašati po več nego deset oseb.

§. 24. Vsako društvo sme se razpustiti, kadar sklene in izdade kaj takega, kar nasprotuje določbam §. 20 te postave, kadar prestopi svoje področje ali sploh več ne zadovoljuje pogojem svojega pravnega obstanka.

§. 25. Pravilno razsoja deželno poglavarstvo, da se ima kako društvo razpustiti, v primerljajih §. 11 pa izreka to razsodbo ministerstvo notranjih rečí, kateremu je moči tudi v 60 dnevih podati pritožbo proti razsodbi deželnega poglavarstva, da je katero društvo razpuščeno.

Vendar pa imajo niže gosposke (§. 28) pravico, društva pri katerih se primerijo v §. 24 omenjeni razpustni vzroki, ustaviti delovanje dotle, dokler se ne razsodi s konečno veljavnostjo, bode li razpuščeno, ali ne bode.

§. 26. Kadar se društvo samo ob sebi razdruži, mora odstopajoče načelstvo to precej naznaniti deželnemu poglavarstvu in v uradnem listu razglasiti.

§. 27. Kadar koli gosposka razpustí kako društvo, razglašuje se to po uradnem časniku. Tudi imajo gosposke,

kadar se to zgodi, zastran društvenega imetka narediti, kar je primerno in po postavi.

§. 28. Pod gosposko v tej postavi spominjano razumeva se, kjer ni izrečno razloženo, praviloma politična okrajna gosposka, v takih krajih pa, v katerih je posebna cesarska gosposka za varnost, le ta gosposka.

Toda kadar je silna nevarnost za občni red in občno varnost, sme tudi vsaka druga gosposka, kateri je skerbeti za vzderžbo istih, društveni zbor, kateri se skliče ali ima proti zapovedim te postave prepovedati ali zapreti, ali pa društvu, katero se je napravilo ne izpolnivši postavnih pogojev, ali pri katerem se primerijo v §. 24 omenjeni razpustni vzroki, delovanje ustaviti. To se mora vselej brez odloga sporočiti pristojni gosposki.

2. O političnih društvih.

§. 29. Za politična društva bodo poleg tega, kar se v pervem odločku sploh ukazuje, veljale še te-le posebne ustanovitve.

§. 30. Inozemci, ženske pa nedoletniki ne smejo se sprejemati za družbenike političnih društev.

§. 31. Načelstvo bodi sèstavljeno najmanj iz pet in največ iz deset soudov.

§. 32. Politična društva so dolžna, v §. 12 imenovani gosposki, svoje društvenike v treh dneh potem, ko društvo delovati začné, in oziroma potem, ko katerega novega društvenika sprejme, naznaniti in vsako leto izkaz o števila svojih društvenikov predložiti.

Te predložbe so oproščene štemplja.

§. 33. Političnim društvom je prepovedano, napravljati podružnice, imeti zveze med sabo, ali sicer z drugimi društvi občiti, bodi pismeno, bodi po poslancih. Tudi ne sme nikdo biti soud načelstva dveh političnih društev.

§. 34. Društvena znamenja nositi je prepovedano.

§. 35. Ako nepolitično društvo hoče svoje delovanje raztegniti na politične rečí, naj se podverže zaukazom te postave, kateri veljajo za napravljanje političnega društva.

Ima li se društvo šteti za politično društvo ali ne, to sodi deželno poglavarstvo, v primerljajih §. 11, in kadar se kdo pritoži, pa ministerstvo notranjih rečí.

3. Določbe zastran kazni in konečne ustanovitve.

§. 36. Sodnije bodo pak prelom te postave, kadar se nanj ne da oberniti občna kazenska postava, kaznovale prestopek z zaporom do na šest tednov ali pa z globami (na denarjih) do na dve sto goldinarjev.

§. 37. Ob vojni (vojski) ali ob notranjih nepokojih sme vlada ustanovitvam te postave časno in mestoma, sèvsema, ali po nekem delu odvzeti moč.

§. 38. Zastran društev, za katera bode veljala ta postava, preklicuje se postava o društvih od 26. novembra 1852, državnega zakonika št. 253, in vse druge s pričujočo postavo navskrižne postave in ukazi.

Občinske zadeve.

Prošnja za sprejem v domovinsko zvezo.

Znotraj:

(2 gold. kolek.)

Slavni občinski odbor!

A. Po izkazu domovinskega lista A domá sem v Dolini; vendar pa sem že štiri leta neprestano tukaj v Dragi, in tudi nameravam, da bodem v tej občini stanovitno prebival.

B. Kakor kaže priloženi pridobninski list B, sem se tù izučil mizarstva.

C. Priloženi izpisek iz zemljiške knjige C priča, da sem posestnik hiše št. 30. Tudi sem sedaj v najboljših letih, in svoje rokodelstvo marljivo opravljam.

D. S priloženim spričalom o nravnosti D dokazujam, da sem v vsakem oziru pošten in miroljuben.

Vsled teh razlogov prosim:

slavni občinski zbor naj me sprejme v domovinsko zvezo te občine.

V Dragi . . .

Anton Slavec.

Zunaj:

Slavni občinski odbor
v Dragi.

Anton Slavec, mizar v Dragi,

prosi za sprejem v domovinsko zvezo tukajšnje občine v Dragi.

S prilogami A do D v izvirniku.

Občinsko opravilo je dvojno:
a) domače, lastno in
b) izročeno.

V domače opravilo ali področje spada vse, kar se najpred tiče občinskega prida, ter se more v sami občini z njeno lastno močjo opravljati in izverševati.

Izrečeno opravilo ali področje pa je dolžnost, da občina tudi dela na koríst javnega gospodarstva v deržavi.

Domača, samostojna občinska opravila so:

1. da občina svobodno gospodari z občinskim imetkom in z občinskimi rečmí;

2. da občina skerbí, da je človek in lastnina brez nevarnosti;

3. da skerbí, da se terdijo občinske ceste, potje, prostori in mostovi, ter da se brez nevarnosti in težave hodi in vozi po cestah in vodah, in da se polje varuje škode;

4. da skerbí, da je dober živež naprodaj, in da pazi na semnje in terge, posebno pa na mero in vago;

5. da skerbí za zdravje svoje občine;

6. da pazi na posle in delavce in da gleda, da se izpolnuje zakon za posle;

7. da skerbí, da se v občini ne dela kako pohujšanje;

8. da skerbí za uboge in za občinske dobrotne zavode;

9. da pazi na zidanje in ogenj, in da skerbí, da se izpolnuje stavbeni ali zidovanjski red, in daje zidovanjske privolitve;

10. da skerbí za šolo v svoji občini, to je, da se šola napravlja, vzderžuje in zaklada;

11. da ljudi, ki se pravdajo med seboj, poskuša poravnati po možeh, ki jih občina izvoli;

12. da sme iz prostih rok po dražbi (licitandi) prodajati premične reči.

Občino namestuje ali zastopa v njenih rečeh **občinski odbor** in **občinsko starešinstvo**.

Občinci so, ali:

a) domačinci, to je tisti, kateri imajo v občini domovinsko pravico ali domovinstvo;

b) občinski deležniki, to je tisti, kateri so sicer brez domovinstva v občini, toda imajo v občini kako hišo ali zemljo, ali plačujejo pravi davek od takega oberta ali pridobitka, ki ga imajo na svojo roko v občini.

Vsi drugi ljudje v občini so vnanjci ali tujci.

Občinski deležniki imajo nekaj pravic, domačinci pa uživajo vse pravice v občini.

Po mestih in tergih so meščani in teržani, ki imajo tudi posebne pravice, posebno kar se tiče meščanskih naprav in do ustanovitev za meščane i. t. d.

Potem so tudi častni občinci, katero čast jim podelí občina.

Za podeljeno meščanstvo ali teržanstvo sme občina jemati posebno plačilo.

Domovinska pravica zadobí se

1. po rojstvu;
2. po zakonu;
3. po sprejetju v domačinsko zvezo in
4. po kaki javni službi.

Zakonski otroci imajo domovinsko pravico v tisti občini, v kateri je imel njih oče o času rojstva domovinsko pravico, ali če popred umerje, pa kjer je o času smerti imel domovinsko pravico. Nezakonski otroci imajo domovinsko pravico v tisti občini, v kateri jo je o njih rojstvu imela njihova mati.

Ženske zadobé domovinsko pravico v tisti občini, v kateri jo ima njih mož.

Domovinska pravica zadobí se pa tudi po sprejetju v domovinsko zvezo, v katero občina sprejme koga, ki je prosi.

Prošnja za sprejetje v domovinsko zvezo mora imeti za vsako polo 2 gold. kolek.

Županovanje.

Zapisnik občinske seje.

Zapisnik,

spisan pri seji občinskega odbora v Ravnem, katera je bila dné . . . ob . . . uri . . .

Pričujoči:

Franjo Pirjavec, župan;
Vekoslav Trobec, občinski odbornik;
Bernard Keber, „ „ i. t. d.

Da bi se obravnavalo več občinskih rečí, je občinski predstojnik (župan) na današnji dan sklical sejo, katero je začél ob . . . uri . . ., potem ko se je sèšlo dve tretjini pričujočih, ki imajo pravico glasovati, in ko je priterdil, da morejo sklepati.

Zapisnik zadnje občinske seje se prebere in odobri.

Občinski odbornik Janez Rekar nasvetuje, naj bi se iz občinskega gozda v Rebru prodalo 50 metrov terdih derv, da bi se ložeje poplačali občinski dolgovi.

Občinski odbor temu nasvetu z večino glasov ne priterdi, in sicer zato ne, da se gozd varuje.

Po Bernard Kebrovem nasvetu se poljskemu čuvaju za 18 . . l. po večini glasov dovoli 50 gold. plačila.

Po nasvetu občinskega odbornika Jerneja Dimarja se za pomnoženje šolske knjižnice pri domači ljudski šoli enoglasno dovoli 20 gold.

Določi se, da naj se Antonu Ramarju, gostilničarju na Hribu, zidanje novega vinskega hrama ustavi, dokler za to zidanje ne dobí postavnega privoljenja.

Temu sklepu priterdili so vsi občinski odborniki razun Janeza Rekarja, kateri se je za Antona Ramarja potegoval, in je po glasovanji odšel iz zbora.

Seja se je končala ob . . . uri . . .

V Ravnem dné . . .

Franjo Pirjavec, župan.
Vekoslav Trobec, občinski odbornik.
Bernard Keber, „ „
. . . . „ „
. . . . „ „
Janez Gerčar, zapisovalec.

Zapisnik o nekem naznanilu.

Zapisnik,
ki se je zapisal pri občinskem uredu v Kozarjih dné . . .

Henrik Krivec, posestnik h. št. 20 v Kozarjih, pripoveduje: Ko sem danes zgodaj šel poleg srenjske ceste v Bačkovce, videl sem, da je bila berv čez Gradašico odnesena, in da bi bilo nevarno vsakemu, ki bi po noči hotel čez potok in bi bervi ne bilo . . . .

Pri občinskih sejah piše se zapisnik, v katerega se zaporedoma zapisujejo vse obravnave in sklepi, in sicer s pristavkom, ali so bili nasveti enoglasno, ali z večino glasov sprejeti. Tudi se v zapisnik zapiše, če je kdo sejo zapustil, ali če ga je pervomestnik „k redu“ opominjal i. t. d.

Zapisnik občinske seje podpisujejo pervomestnik, dva odbornika in zapisovalec; napačno pa tudi ni, če ga podpišejo vsi pričujoči odborniki.

Vsak občinec sme občinski zapisnik brati, in tudi se mu ob njegovih stroških mora prepisati, če zahteva. Sicer je pa vsakemu odboru na voljo dano, da sèstavi opravilni red za svojo delavnost in za delavnost občinskega starešinstva.

Tudi pri drugih imenitniših županovih opravilih piše se zapisnik, posebno takrat, kadar kdo občinskemu ali županskemu uredu naznanja kaj, kar je potrebno, da se zapiše.

Tudi pri javnih dražbah, ki jih občinski ured izveršuje in sploh pri vseh enakih važniših opravilih piše se zapisnik.

Ubožni list nekemu, ki je bil v bólnici, pa ne more plačati stroškov za zdravljenje in postrežbo.

Št. . . . Ubožni list,

s katerim nižeje podpisano županstvo poterjuje, da Janez Gradišek, po domače Balohov iz Smokuča h. št. 18, ki ima domovinsko pravico v Brezniški občini, nima niti premičnega, niti ležečega premoženja, in da tudi nima takih rodovincev, ki bi po postavi morali zanj plačevati, tedaj se stroški za zdravljenje in postrežbo v bólnici v Ljubljani od . . . do . . . z 80 gold. 50 kr. ne morejo iztérjati.

Županstvo na Breznici, dné . . .

Videl in poterjuje: Jernej Pogačnik,
Lovro Pintar, župnik. župan.

Spričalo ženi, ki želí najdenca v rejo vzeti.

Št. . . . Spričalo.

Žena, ki to spričalo kaže, je Ana Oblakova, zakonska Josipa Oblaka, v tretjem mesecu doječa, domá z Bohinjske Bele v Radovljiškem okraji, 28 let stara, zdrava in mati treh svojih otrok, in želí otroka najdenca v rejo vzeti. Podpisano županstvo poterjuje še, da je imenovana žena Ana Oblakova lepega vedênja in popolnoma zmožna, da bode najdenca lepo redila, vzrejala in da se ni bati, da bi ga napčno rabila in celó ž njim gerdo ravnala.

Županstvo na Bohinski Beli . . .

Janez Mesar, župnik. Anton Breznikar, župan.

Daje se dovoljenje godbe za ples.

Dovoljenje godbe za ples.

Janezu Svetinu, gostilničarju v Gorjah, se dovoljuje, da sme dné . . . čez postavno uro imeti hišo odperto, in da ta dan tudi sme imeti godbo za ples s 4 godci.

Davka od godbe je plačal:

za dovoljenje godbe	1 gold.	5 kr.
igralnine za 4 godce po 17½ kr. .	— „	70 „
odpertnine čez polnoč	1 „	5 „
vkup .	2 gold.	80 kr.

Županstvo v Gorjah, dné . . .

Anton Slivnik, župan.

Daje se ženitna zglasnica.

Št. . . . Ženitna zglasnica.

Niže podpisano županstvo v Zatičini s to zglasnico uradno poterjuje, da je Anton Prosén, star 24 let iz Ternovega h. št. 35, svojo ženitev z 20letno Marijo Hrovatinovo iz Košane tukaj zglasil, in da zoper ta zakon ni nikakoršnega postavnega ovirka.

Županstvo v Ternovem, dné . . .

Miha Dovgan, župan.

Daje se domovnica ali domovinski list.

D o m o v n i c a,

s katero občina v Mokronogu poterjuje, da ima
imé:
dostojnost in opravilstvo:
starost:
stan (neoženjen, ali oženjen):
v tej občini domovinsko pravico.

V Mokronogu, dné . . .

Svojeročni podpis stranke: . . . .

Za občino:
Jurij Dolinar, župan.

Najnavadniša pisma, ki jih župan mnogokrat spisuje, so ubožni listi, spričala, dovoljenje godbe za ples, ženitne zglasnice, domovnice i. t. d.

Vsa ta pisma morajo biti kolikor mogoče kratka, določna in morajo obsegati vse točke, ki jih postava zahteva.

Zapis (inventar) občine v Poljanah za 18 . . l.

Zapored tekoče število	Občinska lastnina	Denarna vrednost posebej gold.	kr.	vkup gold.	kr.	Opómnja
	I. Posestva.					
1	Občinska hiša v Poljanah pod št. 20 z vertom in njivami parc. št. 317, 318 in 319 v zemljiški knjigi vpisana za urb. štev. 130 pod nekdajno Loško grajščino	2000	—			
2	Občinski travnik parc. št. 20 v Poljanah do 7 hektarov	400	—			
3	Učilnica (šola) v Poljanah, zidana 18 . . l.	3000	—			
	vkup .	. .	.	5400	—	
	II. Pravice.					
4	Lov po vsi Poljanski občini	100	—			
5	Semnji v Poljanah . . .	120	—			
6	Mitnica (šranga) na Poljanski cesti	100	—			
	vkup .	. .	.	320	—	

Zapored tekoče število	Občinska lastnina	Denarna vrednost				Opomnja
		posebej		vkup		
		gold.	kr.	gold.	kr.	
	III. Glavnice.					
7	Deržavno dolžno pismo od 1. jan. 1870. l. št. 312 na 5 %	300	—			
8	Dolžno pismo Jurija Velkaverha od 20. junija 1871. l. in vknjiženo na kmetijo št. 121 pod Loški grad glaseče se na 5 % . . .	800	—			
	vkup .	. .	.	1100	—	
	IV. Orodje in priprava.					
9	Gasilnica	400	—			
10	Voz za vodo s sodom . .	20	—			
11	Tri lestvice in drugo gasilno orodje	30	—			
12	Zemljemerni obris (katastralna mapa) vse davkovske občine	15	—			
	vkup .	. .	.	465	—	
	V. Terjatve.					
13	Razdeljene pašnine ima občina še terjati	30	—			
14	Globe, ki še niso vplačane .	20	—			
	vkup .	. .	.	50	—	

Zapored tekoče število	Občinska lastnina	Denarna vrednost				Opomnja
		posebej		vkup		
		gold.	kr.	gold.	kr.	
	VI. Gotovine.					
15	V bankovcih	200	—			
16	drobiža	—	75			
	vkup .	. .	.	200	75	
	vse imovíne .	. .	.	7535	75	
	Občinski dolgovi.					
1	Zidarju za učilnico še . .	100	—			
2	Mizarju še zadnji delež . .	20	—			
	vkup .	. .	.	120	—	
	Ako se tedaj od skupne imovine odšteje občinski dolg . .	. . . .	. .	7535 120	75 —	
	ostaja še imovíne	. .	.	7415	75	
	in če se od tega odbije občinska imovína	. .	.	7285	—	
	ostaja njenih terjatev in gotovine še za stroške prihodnjega leta	. .	.	130	75	

Občinsko županstvo v Poljanah . . .

Janez Potokar, župan.
Miha Šetina, občinski odbornik.
Andrej Lužar, „ „

Proračun prejemkov in izdajkov občine v Poljanah za 18 . . l.

Zapored tekoče število	Prejemki	Županstvo je preudarilo gold.	kr.	Občinski odbor je priterdil gold.	kr.	Opomnja
1	Zapis občinskega premoženja od današnjega dné kaže, da je za porabi ostalo čiste gotovine in terjatev od 18 . . l. . . .	130	75	130	75	
2	Iz občinskega gozda bi se prodalo 20 metrov derv po 4 gl.	80	—	—	—	Občinski odbor temu nasvetu ni priterdil
3	Zakupnina od občinske hiše, od verta in polja	200	—	200	—	
4	Zakupnina od lova	100	—	100	—	
5	Zakupnina od sejmov	120	—	120	—	
6	Zakupnina od mitnice (šrange) .	100	—	100	—	
7	Obresti od deržavnega dolžnega pisma po odbitku zadevnega davka	14	—	14	—	
8	Obresti od Jurija Velkaverhovega dolžnega pisma za 800 gold. od 1. junija 1871. l. . . .	40	—	40	—	
9	Globe za razne prestopke . .	15	—	10	—	
10	Za posojevanje zemljemernega obrisa	10	—	10	—	
	Vkup vseh prejemkov, ki jih je občinski odbor poterdil, je .	. .	.	724	75	

Zapored tekoče število	Izdajki	Županstvo je preudarilo gold.	kr.	Občinski odbor je priterdil gold.	kr.	Opomnja
1	Po zapisu občinskega premoženja je občina dolžna	120	—	120	—	
2	Davki in namestki od občinskega premoženja znašajo	150	—	150	—	
3	Letno plačilo občinskemu tajniku	200	—	200	—	
4	Potrebščine za pisarnico . . .	10	—	10	—	
5	Potrebščine za šolo	100	—	100	—	
6	Za popravljanje občinske hiše in plotov na vertu in polju . .	30	—	30	—	
7	Občinskim pooblastencem potnine	15	—	10	—	
8	Za nakupovanje sadnih dreves .	10	—	10	—	
9	Plača poljskemu in gozdnemu čuvaju	50	—	50	—	
	Vkup vseh poterjenih izdajkov je	. .	.	680	—	
	Ako se tedaj prejemki .	. .	.	724	75	
	primerjajo z zgornjimi izdajki .	. .	.	680	—	
	vidi se, da prejemki izdajke presegajo za	. .	.	44	75	

Občinsko županstvo v Poljanah . . .

Janez Potokar, župan.
Miha Šetina, občinski odbornik.
Andrej Lužar, „ „

Denarni dnevnik občine v Poljanah za 18 . . l.

Zapored tekoče število	Dan in mesec	Predmet prejemka ali izdajka	Prejemki gold.	Prejemki kr.	Izdajki gold.	Izdajki kr.	Opomnja
1	1. jan.	Po sklenjenem računu za 18 . . l. je bilo gotovine v občinski denarnici	100	50			
2	1. „	Občinskemu tajniku plača za tri mesece t. l. . .	. .	.	50	—	
3	2. „	Na odbitek davka se dá .	. .	.	40	—	
4	3. febr.	Jurij Logar plača lovske zakupnine	50	—			
5	4. apr.	Martin Palček plača zaostale globe za gozdne prestopke	5	—			
6	4. „	Sadnega drevja za občinska zemljišča se je nakupilo za	. .	.	8	—	
7	8. maja	Popravljanje strehe na občinski hiši	. .	.	10	—	
8	11. jun.	Belenje pisarnice . . .	. .	.	6	—	
9	11. „	Potrebščine za šolo . .	. .	.	20	—	
10	12. julija	Poljskemu in gozdnemu čuvaju dá se	. .	.	25	—	

V denarnici je ostalo gotovine . . gold. . . kr., kateri znesek se bode v novi račun prihodnjega leta štel med prejemke.

Občinsko županstvo v Poljanah . . .

Janez Potokar, župan.

Račun prejemkov in izdajkov občine v Poljanah za 18 . . l.

Zapored tekoče število	Zap. tek. št. v proračunu	Število prilog	Prejemki	Dobiti se ima: za prejšnja leta gold.	kr.	za tekoče leto gold.	kr.	vkup gold.	kr.	Koliko: se je res prejelo gold.	kr.	se je izbrisalo, ker se ni izterjalo gold.	kr.	zaostalo je gold.	kr.	Opomnja
1	.	.	V blagajnici je konec leta ostalo gotovine			100	50	100	50	100	50					
2	3	a, b	Zakupnina od občinske hiše, od verta in polja			200	—	200	—	200	—					
3	4	c	Zakupnina od lova .			100	—	100	—	100	—					
4	5	d	Zakupnina od sejmov .			120	—	120	—	120	—					
5	6	e	Zakupnina od mitnice (šrange)			100	—	100	—	100	—					
6	7	f	Obresti od deržavnega dolžnega pisma . .			14	—	14	—	14	—					
			i. t. d.													
			Vsega vkup .	. .	.	. .	.	. .	.	. .	.	. .	.	. .	.	

Zapored tekoče število	Zap. tek. št. v proračunu	Število prilog	Izdajki	Plačati se ima: za prejšnja leta gold.	kr.	za tekoče leto gold.	kr.	Koliko: vkup gold.	kr.	se je res plačalo gold.	kr.	je zaostalo gold.	kr.	Opomnja
1	1	a	Dolga se je plačalo	120	—			120	—	120	—			
2	2	b, c	Ces. davki in namestki od občinskega premoženja . . .			150	—	150	—	150	—			
3	3	d, e	Letno plačilo občinskemu tajniku			200	—	200	—	200	—			
4	4	f, g	Potrebščine za pisarnico . .			10	—	10	—	10	—			
5	5	h, i, k	Potrebščine za šolo			100	—	100	—	100	—			
6	6	l, m	Za popravljanje občinske hiše in plotov na vertu in polju .			30	—	30	—	30	—			
			i. t. d.											
			Ako se prišteje k izdajkom .	. .	.	. .	.	. .	.	. .	.	. .	.	
			blagajnična gotovina z . . .	. .	.	. .	.	. .	.	. .	.	. .	.	
			pokaže se skupni znesek . .	. .	.	. .	.	. .	.	. .	.	. .	.	
			torej toliko, kolikor je bilo vseh dohodkov.					-						

Županstvo v Poljanah, dné 31. decembra 18 . . l.

Janez Potokar, župan.

Župan mora skerbeti, da se občinska imovina ali premoženje varuje in ohrani in da se odboru o njem izkazuje in kaže račun. V ta namen mora pred vsem imeti:

1. zapis (inventar) občinskega premoženja;
2. proračun prejemkov in izdajkov;
3. denarni dnevnik in
4. račun prejemkov in izdajkov.

Zapis občinskega premoženja je podlaga občinske uprave, in vsak občinec ima pravico, da ga sme pregledati.

Proračun, to je, preudarek prejemkov in izdajkov nareja se vsako leto v začetku leta, in občinski odbor ga mora poterditi. Ako je pozneje treba izdati kaj, na kar se v proračunu ni mislilo, mora temu izdajku občinski odbor priterditi. Tudi proračun ima vsak občinec pravico pregledati.

Denarni dnevnik končava se vselej z zadnjim dnevom leta, to je, 31. dan meseca decembra. Kar ostane v blagajnici denarja, mora se prišteti ali postaviti v novi račun prihodnjega leta med prejemke.

Gledé na postavne določbe in nasledke, ki izvirajo iz domovinske pravice, posebno za uboge, priporočajo se županstvom sledeča vodila:

1. Pri vsakem županstvu naj se napravi popis ljudí po vaseh in hišnih številkah, za kar naj bode podlaga zadnje ljudsko popisovanje.

2. Tujci naj se posebej popisujejo, in naj se od njih térja, da morajo v odločenem času dokazati svoje domovinstvo. Zato je treba

3. na tujce v občini zmiraj paziti.

4. Kadar se pri tej priliki domovinstvo kake osebe ne more določiti, treba je pri nižjem političnem uredu prositi za razsodbo.

Šolstvo.

Najviša voditev in najviši nadzor gledé vsega šolstva in odgojstva gre po novih postavah deržavi.

Brez škode za to nadzorno pravico prepuščeno je cerkvi, da verski poduk in pa bogoslužje za različne vernike v ljudskih in srednjih šolah oskerbuje, vodi in neposredno nadgleduje.

Deržava zveršuje najviše ravnanje in nadziranje vsega šolstva in odgojstva po ministerstvu za uk, po deželnem, okrajnem in po krajnem šolskem svétu.

Deželno šolsko svetovalstvo ali deželni šolski svèt je: deželni poglavar ali njegov namestnik kot predsednik, udje politične deželne gosposke, poslanci deželnega odbora, duhovniki tistih ver, katere bivajo v dotični deželi in pa zvedenci ali veščaki v učiteljstvu.

Kako se sèstavljajo okrajna in krajna ali občinska šolska svetovalstva, določuje deželno postavodavstvo.

Ljudska šola je odločena otroški izreji, srednje šole (gimnazije in realke) pa vzrejajo mladost, ki ljudski šoli odraste in se pripravlja za višje ali visoke šole.

Ljudski šoli je naloga, odrejati otroke, da bodo nravni in pobožni, razvijati jim duševne moči, oskerbovati jih z znanostmi in vednostmi potrebnimi, da se lehko dalje omikajo za življenje, in postavljati pravo podlago, da bodo enkrat prida ljudje in dobri deržavljani.

Dolžnost, napravljati šole, uravnuje se po deželnem postavodavstvu, pri čemer se je deržati tega načela, da je vsikakor treba napraviti šolo povsod, kjer biva eno uro na okoli po petletnem poprečnem računu več kot 40tero otrok, ki morajo čez eno miljo daleč hoditi v šolo.

Za otroke, ki delajo v fabrikah ali v večih obertniških zavodih ter za to ne morejo hoditi v občinsko šolo, imajo gospodarji od fabrik po pravilih, ki obstojé zastran napravljanja javnih šol, ustanoviti samostojne šole, bodi vsak za se ali pa v društvu z drugimi lastniki od fabrike.

Višje ali nadaljevalne ljudske šole so meščanske šole. Meščanski šoli je naloga, tistim, ki ne hodijo v nikako srednjo šolo, podeliti večo omiko, kakor jo po svojem namenu daje občna ljudska šola.

Ljudske šole so javne, ali pa tudi zasebne ali privatne naprave.

Vsaka ljudska šola, katera se je ustanovila ali se vzderžuje do dobrega ali po nekem delu ob deržavnem, deželnem ali občinskem trošku, šteje se za javno napravo ter sme vanjo kakor takošno hoditi mladina katere bodi vere.

Ljudske šole, drugače ustanovljene in vzderževane, so zasebne naprave (privatni zavodi).

V vsaki ljudski šoli naj se učé vsaj ti-le predmeti, namreč: vera, jezik, računstvo ali številjenje, najimenitnejše, kar je vredno vedeti iz prirodoznanstva, zemljepisja in zgodovine s posebnim ozirom na domovino in nje ustavo, pisanje, geometrično oblikoslovje, petje in telesne vadbe. Dekleta naj se podučujejo še tudi v ženskih ročnih delih in v gospodinjstvu.

Starši ali njih namestniki ne smejo svojih ali svoji skerbi izročenih otrok puščati brez poduka, kateri je zapovedan za občne ljudske šole.

Dolžnost, hoditi v šolo, začénja se za otroka, kadar izpolni šesto leto, in terpí, dokler ne izpolni štirnajstega leta svojega življenja.

Toda izstopiti iz šole sme otrok le takrat, ako ima za ljudsko šolo zapovedane najpotrebniše znanosti, to je, ako zna brati, pisati in računiti ali številiti.

Na koncu šolskega leta sme okrajni šolski svèt takim učencem, kateri sicer še niso prestopili štirnajstega leta, pa ga prestopijo v pervem prihodnjem poluletju, in kateri so se popolnoma naučili predmetov ljudske šole, iz važnih razlogov dovoliti, da se odpusté iz šole.

V šolo se sprejemljejo otroci samo o začetku šolskega leta; izvzeti so le taki primerljaji, kadar se starši drugam preselijo.

Okrajno šolsko nadzorstvo in v silnih primerih tudi krajno šolsko nadzorstvo sme izjemno dopustiti, da se kateri otrok tudi med šolskim letom v šolo sprejme.

Dolžnosti, hoditi v javno šolo, odvezani so časno ali za vselej: dečki, ki hodijo v katero višjo šolo, potem otroci, katerim kaka duševna ali težka telesna skaza ali napaka brani učiti se ali v šolo hoditi, zadnjič taki otroci, kateri se podučujejo domá, ali v katerem zasebnem zavodu.

Starši ali njih namestniki, kakor tudi lastniki fabrik in obertov odgovorni so za to, da otroci, kateri so dolžni v šolo hoditi, redoma vanjo hodijo, ter se smejo tudi s posilnimi sredstvi primorovati, da zadovoljujejo svoji dolžnosti. Tanje določbe o tem ustanovljuje deželno postavodavstvo.

Starši in njih namestniki so dolžni, priskerbovati otrokom potrebne šolske knjige in druge učilne pomočke ali učila.

Služba v javnih šolah je javna služba in zadobiti jo more po enakem vsak avstrijski deržavljan.

Da učitelj zadobí službo, pa ni dovolj, da ima avstrijsko deržavljanstvo, temuč izkazati mora tudi primerno zmožnost ali pripravnost. To se izkaže s spričalom učiteljske zmožnosti. Kdor ima spričalo zrelosti, to je, tisto spričalo, ki ga je dobil v učiteljskem izobraževališči, zmožen je samo, da zadobi službo kakor podučitelj, ali pa da se začasno postavi za učitelja.

Da se kdo za terdno postavi kakor učitelj, mora imeti spričalo učiteljske zmožnosti. To spričalo pa se

zadobí potem, ko je učitelj s spričalom zrelosti dve leti v dejavni službi deloval in ki je potem dostal preskušnjo zastran učiteljske pripravnosti.

Da pa učitelj more svojo imenitno službo zadovoljno opravljati, mora se tudi primerno plačevati.

Zaradi učiteljske plače veljá tedaj to-le načelo:

1. Najmanjši prejemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina na niže iti, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji in podučitelji, ne primorani truditi se s postranskimi deli, lehko vso svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.

2. Učitelji naj dobivajo svoj službeni dohodek neposrednje od šolske gosposke, ter se jim ne sme izročati, da bi, recimo, šolnino pobirali i. t. d.

3. Da se učiteljem za časa in do dobrega daje, kar jim gre, zastran tega skerbé in določujejo šolske oblasti.

Vsi za terdno postavljeni učitelji in podučitelji, ki imajo spričevalo pripravnosti, in tako tudi njih vdove in sirote imajo pravico do penzije ter naj se na to stran ž njimi sploh ravná po tistih pravilih, katera veljajo za deržavne uradnike, in pri tem je treba šteti tudi tisti čas, v katerem je kdo, opravivši preskušnjo o učiteljski pripravnosti, v kateri javni šoli začasno postavljen služil.

Za potrebne ljudske šole skerbi v pervi versti občina dotičnega kraja, pri čemer se pa v moči vzderžujejo pravno obstoječe dolžnosti, dajatve ali oprave tretjih oseb.

Koliko se imajo tega vdeleževati okraji, določuje deželno postavodavstvo.

Vsaka šola mora imeti potrebne šolske prostore, tako narejene, kakor zahteva poduk in ozir na zdravje.

Posebne deželne postave določujejo vse, kar se tiče zidanja, vzderževanja, pohišne oprave, najma in sègrevanje šolskih prostorij ali izb, kakor tudi naprave stanišč za učitelje.

Pri vsaki šoli je treba tudi napraviti telovadnico, in v kmetskih šolah, če je mogoče, vert za učitelja in zemljišče za kmetijske poskušnje. Koliko je kdo dolžan plačevati za to, kakor tudi za učila in za druge potrebščine pri podučevanji, kjer ni za to že drugače preskerbljeno, določuje deželno postavodavstvo.

Pravica orožje imeti in nositi.

Prošnja za orožni list.

Znotraj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

(Koleka prosto.)

Moj sosed, gospod Ambrož Knez, posestnik lova v tukajšnjem kraji, me je povabil na lov, ki ga namerava to jesen večkrat napravljati.

Da bi se tedaj mogel tega lova udeleževati, prosim:

slavno c. k. okrajno glavarstvo naj mi blagovoljno podelí orožni list za puško dvocevko za čas enega leta.

S prilogo ·/. izkazujem svoje nravno vedênje.

V Kranjski gori, dné . . .

Filip Skerlj.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Radoljici.

Filip Skerlj, posestnik v Kranjski gori,

prosi za orožni list za puško dvocevko za čas enega leta.

S prilogo ·/. v izvirniku.

Kdor hoče orožje imeti in nositi, mora imeti za to posebno dovoljenje, to je, orožni list, ki ga daje okrajno glavarstvo.

Orožni list velja pa samo za tisto orožje, za tisto osebo, za tisto namembo in le za tisti čas, kakor je v njem povedano, in se mora pred pretekom tega časa zopet ponoviti.

Orožni list veljá v poverilo sicer tudi zunaj okraja, za katerega je bil dan; ako pa posestnik orožja še med tem, ko je ta list veljaven, svoje stanovališče v kak drug upravni okraj preloží, mora orožni list v šestih tednih oblastniji ondi pristojni podati, da ga podpiše (vidira); ako tega ne storí, orožni list izgubí veljavo.

Ako se orožni list izgubi, sme se za dvojnik (duplikat) prositi.

Posestnik ali imetnik orožnega lista mora ga vsigdar pri sebi imeti, kolikorkrat orožje nosi; ako ga nima in ga zalezejo, se mu orožje odvzame, in on je dolžan, da orožje brez ovire oddá.

Orožni list komu drugemu prepuščati, je prepovedano.

Stavbne rečí.

Prošnja za dopuščenje zidanja.

Znotraj:

(50 kr. kolek.)

Slavno občinsko županstvo!

Jaz nameravam, da bodem na svojem stanovališču, parc. št. 211 tù v Celji zidal hišo z enim nadstropjem, in sicer na tanko po stavbnem načertu, ki ga tù v dveh izdajah prilagam.

Ker zoper to zidanje ni nikakoršne ovire, prosim:

slavno občinsko županstvo naj tedaj sosede mejaše povabi k mestni komisiji in naj mi potem blagovoljno dopušča, da zidam novo hišo po priloženem načertu.

V Celji, dné . . .

Hermogen Dobravec.

Zunaj:

Slavno občinsko županstvo
v Celji.

Hermogen Dobravec, umetni vertnar v Celji,

prosi, da bi se mu dovolilo novo hišo zidati na parc. št. 211 tukaj.

Z dvojnato prilogo.

Red o stavbah določujejo postavodavstva posameznih dežel.

Kdor hoče kaj zidati, mora imeti dovoljenje ali dopuščenje za to. Tako dovoljenje daje navadno občinsko županstvo.

Pri zidanji mora se na tanko ravnati po načertu, ki je poterjen in po pogojih, ki se komu o zidanju nalagajo.

Sedmi del.

Dačne stvari.

Naznanja se ujma (elementarna škoda).

Znotraj:

(Koleka prosto.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

Popoludne 17. julija t. l. je bila pri nas na Zili huda ura, in je nam nižeje podpisanim posestnikom toča polje pobila in nam veliko škodo naredila.

Zaradi te škode bi podpisani radi prosili, da bi se jim davek odpustil. Udano podpisani možje tedaj to škodo naznanjajo, in prosijo, da bi se po komisiji pozvedela.

Na Zili, dné . . .

Venceslav Popotnik.
Gregor Makovec.
Ciprijan Vilčnik.
Tilen Koren.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Belaku.

Znotraj podpisani posestniki na Zili

naznanjajo ujmo, in prosijo, da bi se škoda pozvedela.

Prošnja, da bi se davek odpustil.

Znotraj:

(Koleka prosto.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

Kakor je že obče znano, se je tù na Zilskem polji letošnjega sternenega žita tako malo naželo, da se še seme ne bode povernilo. Posebno pa podpisani posestniki niso kar nič pridelali: nimajo semen za ozimino in tudi ne klaje za živino.

Zaradi te slabe letine ne morejo zemljiškega davka plačevati, torej ponižno prosijo:

slavno c. k. okrajno glavarstvo naj jim naklone dobroto, da se jim bode zemljiški davek za eno leto odpustil.

Na Zili, dné . . .

Venceslav Popotnik.
Gregor Makovec.
Ciprijan Vilčnik.
Tilen Koren.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Belaku.

Znotraj podpisani posestniki na Zili,

prosijo zaradi slabe letine za odpust zemljiškega davka za eno leto.

Naznanja se izprememba v hiši za stanovanje.

Znotraj:

(Koleka prosto.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

Moja hiša št. 32 v Zapogih je imela do sedaj dva oddelka, in sicer sprednje in zadnje poslopje. Zadnje poslopje je imelo štiri sobe, od katerih sem napovedal, da sem dobival 80 gold. najemnine.

To zadnje poslopje pa je, ker je v bregu, zeló mokro in torej že popolnoma poškodovano.

Ker se ni izplačalo, da bi bil to zadnje poslopje popravljal, poderl sem ga in popolnoma odstranil.

Torej prosim:

slavno c. k. okrajno glavarstvo naj mi od tega zadnjega poslopja odpiše davek od hišne najemnine, da ga zanaprej ne bodem več plačeval.

V Zapogah, dné . . .

Janez Sodnik.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Kranji.

Janez Sodnik, hišnik štev. 32 v Zapogah,

naznanja, da je poderl zadnji oddelek hiše, in prosi, da bi se mu od tega oddelka odpisal davek od hišne najemnine.

Pridobnina se napoveduje ali priglasuje.

Napovednica pridobnine.

(Koleka prosto.)

Dežela: Štajerska.
Okraj: Mariborski.

Ime in priimek	Pridobek, od katerega se pridobnina plačuje	Kraj, kjer se obertnija ali kupčija opravlja	Hiš. št.	Koliko je obratnega kapitala	Kakošno in koliko je orodja pri tem započetju	Koliko je pomočnih delavcev	Opomnja
Ludovik Gornik	tkanje platna	na Besnici	8	200 gld.	2 statvi	1 pomočnik in 2 učenca	

Na Besnici, dné . . .

Ludovik Gornik.

Naznanja se, da se obertnija več ne opravlja s prošnjo, da bi se davek odpisal.

Znotraj:

(Koleka prosto.)

Slavno c. k. okrajno glavarstvo!

Pečal sem se sedaj s tkalstvom na Besnici, in sem od tega plačeval 5 gold. pridobnine na leto.

Od 1. t. m. pa se sedaj že več ne pečam s tem delom, in služim kot pomagalec ali pomočni delavec pri gospodarju Antonu Ribiču, tkalcu v ravno tem kraju.

·/. Tedaj v prilogi ·/. vračam svoj dačni list od pridobnine, ter prosim, da bi se ta moja odpoved tkalstvu na znanje vzela in da bi se mi pridobnina odpisala.

Na Besnici, dné . . .

Ludovik Gornik.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo
v Mariboru.

Ludovik Gornik, tkalec na Besnici,

odpoveduje se tkalstvu in prosi, da bi se mu pridobnina odpisala.

S prilogo v izvirniku.

Nekdo prosi, da bi se mu pridobnina odpustila.

Znotraj:

(50 kr kolek)

Slavna c. k. okrajno glavarstvo!

Jaz, Klemen Postružník, sem dolžan 8 gold. 50 kr. pridobnine, katere pa nikakor ne morem plačati.

S čevljarskim rokodelstvom, s katerim se že nekaj let pečam, si posebno poslednji čas ne prislužim toliko, da bi mogel sebe in svojo veliko družino rediti.

Pretečeno jesen sem imel vročinsko bolezen, da sem celih osem tednov bolan ležal, in ves ta čas nisem beliča zaslužil, ter sem s svojo družino v velikem pomanjkanji živel.

Po prestani bolezni sedaj zopet čevljarim, a ne morem neprestano delati, ker sem še preslab, in tudi dela

nimam toliko, ker me je o času bolezni več odjemnikov in naročnikov zapustilo.

A. Priloženi ubožni list A kaže, da je vse res, kar pripovedujem.

V tej veliki revi tedaj ponižno prosim: da bi se mi dolžnih 8 gold. 50 kr. pridobnine odpustilo in odpisalo.

Pri Mali Nedelji, dné . . .

Klemen Postružnik.

Zunaj:

Slavno c. k. okrajno glavarstvo v Ljutomeru.

Klemen Postružnik, čevljar pri Mali Nedelji,

prosi, da bi se mu zaostala pridobnina odpustila in odpisala.

S prilogo A v izvirniku.

Davki tečejo v deržavni zaklad, iz katerega prihaja pomoč deržavi.

Davek se razdeluje v ravni ali neposredni (direktni) in v neravni ali posredni (indirektni) davek.

Ravni in neposredni davek se naravnost, brez srednika plačuje. Ta je:

1. zemljiški (gruntni) davek (fronki);
2. hišni davek, ki se tù pa tam tudi imenuje davek od oken ali peči;
3. davek od pridobitka ali patentov, ki se tudi imenuje pridobnina;
4. davek od dohodkov, ki se mu tudi pravi dohodnina.

Neravni ali posredni (indirektni) davek plačuje se posredno, in je:

1. davščina ali pristojbina od pravnih opravil, pisem, vlog in sploh davščina za štempelj ali kolek ali kolečnina;
2. davek pri prenesbi imovine i. t. d.;
3. col;
4. užitnina in

5. porabnina pri samoprodaji.

Zemljiški davek se plačuje od zemlje, ki je rodovitna in se obdeluje.

Zemljiški davek se ne plačuje:

1. od nerodovitne zemlje;
2. od močvirjev, jezer in ribnikov, če ne dajejo kakega posebnega dobička i. t. d.;
3. od javnih pešpotov, kolovoznih potov, cest, tergov (krajev), ulic, vodovodov, od strug pri rekah in potokih;
4. od javnih pokopališč;
5. od stavbnih krajev in dvorišč in
6. od prostora, kjer se morska sol pridobuje.

Davek se začasno odpušča pri pustih in nerodovitnih zemljah za deset let, pri zarodu novih visokih gozdov pa celó za pet in dvajset let.

Pri škodah po vremenu ali po ognju sme se za odpuščenje davka prositi. Taka škoda pa se mora v pravem času naznaniti, in sicer pri škodi po toči in povodnji v 14 dneh, pri škodi po ognju pa v 8 dneh.

Vse take vloge so koleka proste.

Hišni davek meri se po najemnini, ali po razredu, h kateremu se kaka večja ali manjša hiša ali poslopje šteje. V pervem primerljaju je to davek od hišne najemnine, v drugem pa hišni razredni davek.

Hišni davek plačuje se le od tistih delov, kjer kdo stanuje, ali bi mogel stanovati. Vsi prostori pa, kjer nihče ne stanuje ali kjer nihče stanovati ne more, oproščeni so hišnega davka.

Hišnega davka so dalje oproščena vsa deržavna poslopja, cerkve, bolnice, šole, ubožnice, posvetovalnice, farovži, vojašnice i. t. d.

Ako pa se kak del takega poslopja oddá, mora se od delov, ki so najeti, davek plačevati.

Novo zidane hiše so 15 let, popravljene in prenarejene pa 12 let davka proste.

Gostači, to je, stanovalci v hiši, morajo vestno povedati, koliko najemnine plačujejo gospodarju za to pa to stanovanje. Izkazi o najemnini morajo se tedaj vestno in prav na tanko spisovati. Ako se izvé, da je kdo najemnino zamolčal ali kaj neresnično naznanil, zadene ga kazen.

Izpremembe o najemnini, posebno če je kako stanovanje prazno i. t. d., mora se v 14 dneh naznaniti dačni gosposki, ravno tako tudi, če se je stanovanje zopet v najem dalo.

Pridobnina je tisti davek, ki ga kdo plačuje od pridobitka (patenta), to je, od obertnije, s katero se peča.

Pridobnine ne plačujejo:

1. vsi, kateri se pečajo s prodajo kmetijskih pridelkov, ki jih sami pridelujejo;
2. vsi pomočni delavci, kateri pri kakem obertniku za plačilo delajo;
3. vsi dninarji, kateri imajo na dan plačilo;
4. vsi, ki neposredno služijo v deržavni službi ali v kakem drugem javnem zavodu, kar se tiče plače;
5. vsi pisatelji in prosti umetniki;
6. vsi zdravniki, babice in sploh vse zdravstveno osebstvo;
7. vsi, ki se pečajo s podučevanjem, toda vendar le v takih krajih, kjer ni čez 4000 prebivalcev;
8. vsi tisti, kateri so po posebnih ukazih oproščeni pridobnine.

Pridobnina meri se po velikosti kraja, kjer se kdo s kako obertnijo peča, po velikosti obratnega kapitala in po številu pomočnih delavcev, ki jih kdo ima v službi.

Vsak, kdor se pečá s kako obertnijo, od katere se plačuje pridobnina, mora to gosposki naznaniti in se izkazati s tako imenovano napovednico pridobnine.

Pridobnina plačuje se dvakrat na leto, in sicer vselej za pol leta naprej.

Kadar se prosi pravice za kako obertnijo ali rokodelstvo, tedaj je za to najpripravniši čas meseca junija in pa meseca decembra.

Ako kdo kako obertnijo ali rokodelstvo, s katerim se je pečal, popustí, mora to naznaniti gosposki, da se mu pridobnina odpiše.

Davek, ki se plačuje od čistega dohodka, je dohodkini davek ali dohodnina.

Da se pa vé, koliko more kdo dohodnine plačevati, mora vsak sam povedati, koliko ima dohodkov, to je, mora gosposki napoved podati.

Napoved svojih dohodkov podajati ima dolžnost vsakteri, kdor ima dohodke, kateri so dohodnini podverženi.

Napovedi se napravljajo po natisnjenih izgledkih, v katerih ima napovednik pripravljene predelke napolniti, in na mestu prisege in pod zvestobo poštenega deržavljana poterditi, da je vse po najbolji vednosti in vésti povedal, ter svoj podpis, kakor tudi dan in kraj napisanja pristaviti.

Dohodnine so prosti:

1. v pervem razredu pridobnine vsi, ki imajo proste pravice, rokodelci, kramarji, staničarji, pohišni prodajalci, opravila domačega uka v tistih krajih, v katerih število ljudstva 4000 duš preseže, dela oseb, ki se pečajo s premestovanjem oseb in reči iz enega na drugi kraj, kakor vozniki, najemni kočjaži, nosilničarji i. t. d.;

2. v drugem razredu pridobnine vsi vojaki, ki so v dejanski službi, siromaški samostani, bolnice, šole i. t. d., potem vsi, ki so v pokoju in njih pokojnina ne iznaša čez 600 gold.;

3. v tretjem razredu pridobnine vsi, čigar čisti dohodki ne presegajo 300 gold., potem obresti od kapitala, ki je v kaki javni hranilnici naložen.

Davščina ali pristojbina od pravnih opravil, pisem, vlog in sploh za štempelj ali kolek ali kolečnina plačuje se:

A. za vsako pravno opravilo, s katerim se po postavah pravice snujejo, prenašajo, vterdujejo, izpreminjajo ali nehavajo, in sicer

1. če se po pravnem opravilu, z narejenim pismom ali brez njega last ali služnost rabe ali vžitka nepremične reči plačilno ali brezplačilno prenese;

2. daritve med živimi premakljivih reči, ki se ne prepodajo precej pri daritvi, če se pismo čez daritve naredí, ali če se v dar dana reč še le po smerti darivca obdarjencu izroči;

3. če se o drugih pravnih (pod 1. in 2. neomenjenih) opravilih nareja pravno pismo;

B. vse prenesbe imovíne na primer smerti;

C. sledeča izkazala ali dokazni pomočki:

1. spričala, s katerim se osebne lastnosti, dogodki ali sploh dejanske okolnosti poterjujejo v ta namen, da tistemu, komur se dajejo, služijo za dokazalo ali izkaz;

2. tergovinske in obertnijske knjige in knjige o posredovanju opravil ali o poverenji opravil;

D. sledeči spisi in uredska dejanja, in sicer:

1. vse vloge, ki se podajajo deržavnemu vladarju, deržavnemu zboru, deželnim in občinskim (srenjskim) zborom, ali javnim napravam, oblastnijam ali uredom, ki jih gori omenjeni za reči deržave, kronovin ali občin postavijo, ali uredskim osebam, ki jih namestujejo; dalje dvojniki (dvopisi) in priloge teh vlog, in prepiski nadpisa (rubrike) pri vlogi;

2. vpis v javne knjige za zadobljenje stvarnih pravic.

Davščina se jemlje ali pobira ali po kolku posredno, ali pri davkariji brezposredno.

Meri se ali v nepremakljivem (stanovitnem, stalnem) ali pa v kakem znesku, ki se z vrednostjo rečí, po stopnjah te vrednosti (lestvicah) ali po odstotkih (procentih) taiste, povišuje. Ta davek je tedaj stanoviten ali stalen, odmerjen po stcpnjah, ali je odstoten ali percenten.

Praviloma mora se vsak kolku podveržen spis ali pismo precej pri izdatvi pisati na tak papir, ki ima postavni kolek. Kolek ali znamka ali marka štempeljnica pritisne ali prilepí se na pervo stran vsake pole za pismo odločeaega papirja. Znamka se tako prilepi, da gre čez njo ena versta pisanja, vendar pa se čez njo ne sme pisati naslov ali podpis. Čez znamko sme se le spodaj pod številko pisati.

Da bi se znamke ali marke štempeljnice pozneje prilepivale in prečerkovale, ni dovoljeno.

Pri vlogah in pri prilogah ali dvojnikih, pri prepiskih nadpisov i. t. d. se znamka štempeljnica ne prečerka, temuč se samo prilepi.

Marka štempeljnica ne veljá:

1. če je kaj manjka;
2. če je bila pretergana, pa zopet pritisnjena;
3. če ni na pismo prav pritisnjena ali prečerkana.

Nerabljive znamke morejo se za nove zamenjevati.

Brezposredno se davščina pobéra pri davkarijah, katere tistim, ki davek plačujejo, pošiljajo plačilni nalog.

Ta davščina mora se potem v 30 dneh plačati, ako ne, izterja se po izveršbeni poti.

Brezposredno se davščina plačuje od pisem, če koleěnina s prikladom vred znaša čez 25 gold.; od prenesbe lastine nepremičnih rečí; od vpisa stvarnih pravic v javne knjige, če davščina znaša čez 5 gold.; od prenesbe lastine na primer smerti in od daritev premičnih rečí, če davščina znaša čez 25 gold., in od sodnih razsodeb, če davščina znaša čez 5 gold.

Kolekovne ali štempelske lestvice,

vravnane po postavah 6. aprila 1856. l., 13. decembra 1862. l., 29. februarja 1864. l. in 8. marca 1876. l. za izmero po primeri k vrednosti rastoče kolkovne davščine.

Lestvica I.

a) za meníce, ki so v tozemstvu ali v domačih deželah izdane in so v šestih mesecih plačljive in za meníce, ki so v vnanjih deželah izdane in v dvanajstih mesecih plačljive; b) za prevod (indosament, giro) na meníce, katere so podveržene lestvici II.; c) za tergovinske nakaznice, ki so kot meníce in imajo več kot osem dni roka* in za zavezne liste; d) za dolžna pisma o predplačah javnih kreditnih zavodov na deržavne in druge vrednostne papire za čas treh mesecev.

Več kakor	do	Davščina s prikladom	
		gold.	kr.
— gold.	75 gold.	—	5
75 „	150 „	—	10
150 „	300 „	—	20
300 „	450 „	—	30
450 „	600 „	—	40
600 „	750 „	—	50
750 „	900 „	—	60
900 „	1050 „	—	70
1050 „	1200 „	—	80
1200 „	1350 „	—	90
1350 „	1500 „	1	—
1500 „	3000 „	2	—
3000 „	4500 „	3	—
4500 „	6000 „	4	—
6000 „	7500 „	5	—
7500 „	9000 „	6	—
9000 „	10500 „	7	—
10500 „	12000 „	8	—
12000 „	13500 „	9	—

i. t. d. od vsakih 1500 gold. po 1 gold. več, pri čemur se ostanki izpod 1500 gold. jemljó za polnih 1500 gold.

* Tergovinske nakaznice z ne več kakor z osmemi dni roka imajo stanovitni kolek za 5 kr.

Lestvica II.

a) za pravna pisma, katera niso podveržena lestvici I., ne lestvici III., in tudi ne stanovitnemu koleku po 50 kr.; b) za meníce, ki so v tozemstvu ali v domačih deželah izdane in so v šestih mesecih plačljive, in za meníce, ki so v vnanjih deželah izdane in so čez 12 mesecev plačljive; c) za poterdila pri teh menícah (pour acquit), za prevode (indosamente, kakor pri I. lestvici).

Več kakor	do	Davščina s prikladom	
		gold.	kr.
— gold.	20 gold.	—	7
20 „	40 „	—	13
40 „	60 „	—	19
60 „	100 „	—	32
100 „	200 „	—	63
200 „	300 „	—	94
300 „	400 „	1	25
400 „	800 „	2	50
800 „	1200 „	3	75
1200 „	1600 „	5	—
1600 „	2000 „	6	25
2000 „	2400 „	7	50
2400 „	3200 „	10	—
3200 „	4000 „	12	50
4000 „	4800 „	15	—
4800 „	5600 „	17	50
5600 „	6400 „	20	—
6400 „	7200 „	22	50
7200 „	8000 „	25	—

Čez 8000 gold. je za vsakih 400 gold. po 1 gold. 25 kr. več davščine s prikladom, pri čemur se ostanek izpod 400 gld. šteje za polnih 400 gold.

Lestvica III.

a) za kupne pogodbe, menjalske pogodbe in za založne pogodbe o premičnih rečeh; b) za plačilna, odstopna pisma (cesije) o drugih rečeh, ne o terjavah; c) za pogodbe o služitvah; d) za poterdila dobitkov pri številjski loteriji; e) za kup upanja; f) za dolžne zapise; g) za pogodbe društev na delnice (akcije); h) za odpovedi pravicam, katere so enake premičnim rečem (izvzemši terjav).

Več kakor	do	Davščina s prikladom	
		gold.	kr.
— gold.	10 gold.	—	7
10 „	20 „	—	13
20 „	30 „	—	19
30 „	50 „	—	32
50 „	100 „	—	63
100 „	150 „	—	94
150 „	200 „	1	25
200 „	400 „	2	50
400 „	600 „	3	75
600 „	800 „	5	—
800 „	1000 „	6	25
1000 „	1200 „	7	50
1200 „	1600 „	10	—
1600 „	2000 „	12	50
2000 „	2400 „	15	—
2400 „	2800 „	17	50
2800 „	3200 „	20	—
3200 „	3600 „	22	50
3600 „	4000 „	25	—

Čez 4000 gold. je za vsakih 200 gold. po 1 gold. 25 kr. več davščine s prikladom, pri čemur se ostanek izpod 200 gld. šteje za polnih 200 gold.

Abecedno kazalo kolkovne ali štempeljske davščine.

Akcije ali delnice, delnični odrezleji (kuponi). Davščina se naprej plačuje. (Glej zajeme in družinske pogodbe!) Cesije, plačilre. po vrednosti, po lestvici II. Odrezleji, po znesku, po lestvici II.

Bilance ali bilancirani računi tergovcev in obertnikov med seboj; od pole 5 kr.

Cenitve 5 kr.; v pravdnih ravnavah 36 kr.; do 50 gold. vrednosti pravdne reči. 12 kr.

Cesije ali prepustna (odstopna) pisma, brezplačne, za pismo 50 kr.; pri neločenih zakonskih in otrocih $1^1/_4$ odstotka; pri drugih sorodnikih do vštevših sterničev (bratrancev, sestrancev) 5 odstotkov; v vseh drugih primerljajih 10 odstotkov; pri plačilnih in pri premičnih rečeh po lestvici III.; pri nepremičnih rečeh, pismo 50 kr.; in za pravno opravilo zraven tega po vrednosti, in sicer če od zadnje prenesbe ni več preteklo nego 2 leti $1^1/_4$%, 4 leta $1^7/_8$%, 6 let $2^1/_2$%, 8 let $3^1/_8$%, 10 let $3^3/_4$% in več kot 10 let $4^3/_8$%; na menicah (pravdnicah) in na enakih nakaznicah in zavezah: kolka proste, če so meníce same kolka proste, ali če so podveržene davščini po lestvici I.; sicer po lestvici II.; na deržavnih dolžnih pismih: kolka proste; o drugih terjatvah po vrednosti odplačila, po lestvici II., na nakaznicah in zavezah tergovcev i. t. d., katere so podveržene davščini po 5 kr.: kolka proste.

Časopisi, tuji, za vsak list 2 kr., pri tozemskih pa 1 kr. Prošnja za prodajo, 1 gold.

Dar milosti, prošnje zanj, 50 kr.

Daritna ali darilna pisma podveržena so kolku za pisma. Pisma o darilih; med živimi, od pole 50 kr.; na primerljaj smerti, od pole 1 gold

Dedinske pogodbe 1 gold.

Dedinska priglašenja (priglašenja za dediča) 36 kr.

Dekret izvoljenosti 1 gold.; prošnje zanj 50 kr.

Delna spričala 50 kr.; za posle, rokodelske pomočnike in učence in dninarje 15 kr.

Domovnice ali domovinski listi 50 kr.; za posle, rokodelske pomočnike in učence in dninarje 15 kr. Prošnje za podelitev domovnic: kolka proste.

Dovoljenje muzike za ples, prošnje za to, 1 gold.

Dovoljenje k ženitvi od zasebnikov 50 kr.; dovolilni listi za poroke v drugih farah 50 kr.

Doučni listi ali izučnice kot spričala 50 kr.

Dražbe, dražbine pogodbe 50 kr.; prošnje za njihova naznanila 1 gold.

Družbine ali družábne pogodbe, t. j. pogodbe, po katerih se dvoje ali več oseb zavezuje in zjedinuje v občni namen, in sicer:

A) ako se družniki združujejo v namen, čigar predmet ni dobiček, od pole 2 gold.;

B) čigar namen je dobiček:

1. če le svoj trud zjedinujejo, od perve pole 5 gold.;

2. če le svoje reči, ali svoj trud in svoje reči zjedinujejo, in sicer:

a) pri družbah na delnice (akcije), katere se za dalje kakor za 10 let sklepajo, pogojni vložki premoženja po lestvici III.;

b) tihe družbe na delnice, katere se za dalje nego 10 let sklepajo, pogojni vložki premoženja družnikov, po lestvici III., vložki premoženja drugih družnikov, po lestvici II.;

c) vse druge družbe, ki imajo pogojne vložke premoženja, vendar ne manj kakor v primerljaju B 1., po lestvici II.

Deržavljanstvo, prošnje za podelitev, od pole 2 gold.

Dvojopisi ali dvojniki (duplikati) pri sodnijskih in drugih vlogah, kakor vloge same; uradni, ako jih stranke prosijo, od boletov in dačnih listov 1 gold.; od sodeb, od pole 1 gold.

Inventarji ali popisi sodnijski 36 kr., in če je vrednost izpod 50 gold.: 12 kr., izvanredni 50 kr.

Izbrisi, izrek za to po vrednosti zneska, ki se izbrisuje, po lestnici II.; ako pa se znesek posebej poterjuje, 50 kr. Prošnje za to do 50 gold. vrednosti: 36 kr., do 100 gold.: 75 kr., čez 100 gold.: 1 gold. 50 kr.

Izkazi prikladnosti, nepoverjeni kot priloge 15 kr.; uradno poverjeni 1 gold.

Izkaznice (legitimacijski listi) kot potna pisma 1 gold.

Izpiski iz domačih javnih knjig, razun uradnih odlokov 1 gold.; iz knjig v tujih deželah 50 kr.; iz uradno hranjenih zasebnih ali uradnih pisem in iz dnevnikov mešetarjev 50 kr.; ako se uradni rabijo, niso dalje davščini podverženi.

Izselitve, prošnje za to, 50 kr., potni listi za vsako izdanje 1 gold.

Izveržba, prošnja za to, 36 kr.; za prodajanje reči, ki so izveržbi zapadle, 1 gold.; pri izveržbinem znesku izpod 50 gold.: 12 kr.

Koledar (pratika, kalender) po 6 kr.

Kupčijske in obertnijske knjige, in sicer: glavne knjige, konto-kurent in saldo-konto tergovcev, fabrikantov in obertnikov za vsakih 5040 □ centimetrov 25 kr.; za vse druge knjige izvzemši knjige prepisanih pisem, in sicer dnevnik, priročnik (straca), blagajnovnik, pervi zapisek (primanota), prodajalna knjiga i. t. d. vezane, ali nevezane, od vsakih 2640 □ centimetrov 5 kr.

Kupne pogodbe, pri premičnih rečeh, po vrednosti, po lestvici III., pri nepremičnih rečeh, pismo 50 kr.

Legaliziranja ali poverjenje podpisov na pismih; ako jih opravljajo javni uradi, 36 kr., ako notarji, 10 kr. Poterdila tergovskih firm in podpisov pri družbinih pogodbah kakor poverilo pod a. Davščina za poverjenje zemljiško-knjižnih pisem, ako jih poveruje sodnija, je 36 kr., ako pa notar, 10 kr. Poverilo se piše čez kolek. Vloge in zapisniki o poverjenju so kolka proste. Ako se na kako pismo pridenejo besede „coramme“ ali „videl“, to ni še poverilo.

Listi kot priloge k vlogam in zapisnikom 15 kr.

Ločitev, pisma ali zapisniki, če se ne pišejo o kaki prenesbi imovine, 50 kr., pri prenesbi pravice ali imovine, po vrednosti pravnega opravila. Tožbe zakonskih za ločitev pri svetnih sodnijah, ako se o premoženju ali živežu kaj ne ustanovlja, 36 kr.

Menice z določnim rokom, ali menice, ki se plačujejo na vid, ali na kak odločeni čas po pokazu, kakor tudi dvojopis in vsak prevodni menični prepisek:

a) če se že iz menice ne vidi, da se mora tu plačati pozneje nego v 6 mesecih, v domači deželi izdana; ako pa je izdana v tuji deželi, pa pozneje nego v dvanajst mesecih po dnevu, ko je bila izdana, po znesku menične terjave, po lestvici I.

b) Vse menice, ki ne spadajo pod a, ravnajo se po znesku menične terjave, po lestvici II.

Menični podaljški so kakor nove menice, in se ravnajo po lestvici I.

Ta davščina po lestvici I. pa veljá le, po razliki, ako je bila menica v domači ali tuji deželi izdana, če v pervem primerljaju ne mine 6, v drugem pa ne 12 mesecev, in če je podaljšek po menici sami zaznamovan. Ako pa podaljšek preseže rok 6 mesecev v domači, ali 12 mesecev v tuji deželi, se davščina meri po lestvici II.

Menični protest, ako ga napravlja notar, od pole 1 gold.; ako pa ga nareja sodnija o menični terjavi do 200 gold.

od pole 2 gold., čez 200 gold. meníčne terjave pa od pole 3 gold.

Prejem meníce, ki je kolka prosta, ali ki je po lestvici I. davščini podveržena, je kolka prost.

Nakaznice ali *nakazi* tergovcev, ako se v denarjih plačuje, kakor meníce, in če se morajo naj dalje v 8 dneh po izdatvi plačati, od vsake 5 kr.; ako pa se ne plačuje v denarjih in se davščina ne meri po vrednosti, po lestvici II., 50 kr.

Vse druge neuradne nakaznice po znesku, po lestvici II.; prejemi, naherbtnice, meníce, poroštva in poterdila prejetja kakor pri menícah.

Namenilna pisma, po lestvici II.; ako pa se izdajajo o ponudbah, od pole 50 kr.

Napovedi premoženja kot priloge 15 kr.; v kantni ravnavi in v obče sodne napovedi, 36 kr.

Naročílni listi, *listki* in *knjige*, dokler se pri sodniji ne rabijo, so kolka prosti.

Naznanila, katera so vlogam enaka, 50 kr.

Občine, vloge občinam 50 kr.; v zasebnopravnih zadevah med prošnjikom in občino: kolka proste.

Obravnave zapuščin, vloge o njej, od pole 36 kr,; ako pa zapuščina ne znaša 25 gold., so kolka proste.

Dvojopisi ali dvojniki (duplikati) in drugi spisi o zapuščinskih prisojilih, od pole 1 gold.

Odpovedi ali *odrečenja dedinam,* pisma od pole 50 kr.; ako pa je izpod 25 gold. dedine, so kolka proste.

— pri pravnih rečeh 36 kr.; do 60 gold. vrednosti: 12 kr.

— zunaj sodnije 50 kr., sodnijske 50 kr. in zraven še 37 kr. Prejemni listi za odpovedi zunaj sodnije, ako se pri sodniji ne rabijo, so kolka prosti; ako pa se pri sodniji rabijo, od pole 50 kr.

Odstop premoženja upnikom, prošnje za to 36 kr.

Oglasi (edikti) prošnje za nje 1 gold.

Oklicni listi za vsaki par poročencev 50 kr. Prošnje za spregled oklicev 50 kr.

Orožni list 1 gold.

Pismo o meščanstvu 1 gold., prošnje za to 2 gold.

Podaljški, prošnje za to 36 kr.; za podaljšek pri pravdnih stvareh izpod 50 gold.: 12 kr.

Podpore, prošnje za to, 50 kr.

Pogodbe: a) ako reč ni cenljiva, od pole 50 kr.;

b) ako se imovina ali lastnina nepremičnih rečí prenaša,

pismo 50 kr. Pogodba sama ravná se po vrednosti, in sicer ako od zadnje prenesbe ni preteklo več nego: 2 leti $1^1/_4$ %, 4 leta $1^7/_8$ %, 6 let $2^1/_2$ %, 8 let $3^1/_8$ %, 10 let $3^3/_4$ %, in več kakor 10 let $4^2/_3$ %;

c) tako tudi v drugih primerljajih: če se pogaja in sklepa o službah, o kupu in menji, o odstopu in o odpovedih pri premičnih rečeh, ali pri pogodbah na srečo, pri zajemnih in družbinih pogodbah; v vseh drugih primerljajih pa se kolek ravná po vrednosti, o kateri se pogaja, po lestvici II.

— o prideržkih pri kupu, darilih, pripuščenju hiše, gospodarstva, stanovanja, .polskega užitka, letne plače, prirodnin i. t. d., pismo od pole 50 kr.; zadevno pravno opravilo pa je podverženo postavnemu davku.

Pokojnina, prošnje za njo 50 kr.

Pole o plačevanju davka, za domačo (privatno) rabo, kolka proste; o pravdnih rečeh: 50 kr.

Políce, po vrednosti zavarščine, po lestvici II.

Pomilostenje, prošnje za tisto 50 kr., pri dohodnih prestopkih po 1 gold.

Pooblastila brez plačila 50 kr., sicer pa tako, kakor pogodbe o službah, vendar nikoli ne manj kakor 50 kr.

Popotne knjižice, za vsako izdanje 15 kr.

Poravnave ali sprave, naznanilo terjatve 36 kr.

Poročni listi, za vsako poroko od pole 50 kr.

Poroštvo, pisma o poroštvu pri necenljivi zavezi za vsako polo 50 kr., pri cenljivi zavezi pa po lestvici II.

Posvedočbe (legitimacije): uradne so koleka proste, od zasebnih oseb izdane pa imajo kolek za 50 kr.

Potna pisma za posle, rokodelske pomočnike, rokodelske učence, dninarje, delavce in sploh za osebe, ki živé ob kakem obertu, kateri navadne dnine ne preseže, za vsako izdanje 15 kr., za druge osebe pa za vsako izdanje 1 gold.

Pravne razprave ali pravde, kjer reč ni čez 50 gold. vredna:

a) od sodnih vlog in zapisnikov (razun vlog, ki se omenjajo pri h) za vsako polo 12 kr.;

b) od pritožeb (rekurzov) za vsako polo 50 kr.;

c) od prilog in od prepisov nadpisov 10 kr.;

d) od navadnih sodnih prepisov 25 kr.;

e) od prepisov, ki so uredsko poverjeni, od pole 50 kr.;

f) od izrečenja razsodbe 1 gold.;

g) od razsodbnih nagibov od pole 50 kr.

Prepisi ali prepiski uradni, navadni, t. j. nepoverjeni, če jih sodnija izdaja, 36 kr.

Prepisi do 50 gold. pravdne vrednosti, 25 kr.; nepoverjeni, ne od sodnije izdani, 50 kr.; poverjeni 1 gold.; do 50 gold. pravdne vrednosti, 50 kr.; ako jih kdo sam napravi in jih urad ali notar poveri, 50 kr.

Prestave od zapriseženih prestavljavcev 1 gold.

Priloge k vlogam, ki so koleku podveržene in k zapisnikom od pole 15 kr.;

— pri pravnih razpravah do 50 gold.: 10 kr.

Pritožbe (rekurzi) zoper razsodbe in sodbe, katere se izdajajo do 5 gold. kolka, potrebujejo za vsako polo polovico sodbinega kolka; v vseh drugih primerljajih pa od vsake pole 5 gold.; ako pa vrednost reči ne preseže 50 gold., pa le 50 kr.;

— zoper naredbe kake spodnje oblasti do višje od pole 1 gold.;

— zoper odloke takih vlog, ki se podajajo o odmeri in zapisovanju davščin ali, da bi se davki zmanjšali, odpisovali, ali da bi se v rokih plačevali, če davščina ne presega 50 gld.: 15 kr.; ako pa je davščina čez 50 gold., pa 36 kr.

Privilegije, prošnje za podelitev ali poterjenje 3 gold.;

— za podaljšanje 50 kr.;

— za podelno izdanje 1 gold.

Priznanje dolga, sodno, kot vloge 36 kr. z davščino od zadevnega pravnega opravila.

Prodaja tabaka in štempeljnov, prošnja za to, 1 gold.

Prodajne pogodbe, pri premičnih rečeh, po vrednosti, po lestvici III.; pri nepremičnih rečeh, pismo 50 kr.

Prošnje za službo, 50 kr.; pismo ali dekret za postavljanje v službo po vkupni letni plači, po lestvici III.

Protiodgovori (replike) v pravdnih rečeh 36 kr.; izpod 50 gold.: 12 kr.

Protopisi (reverzi), ako je reč cenljiva, po lestvici II.; ako ni cenljiva, pa 50 kr.

Računi: izpiski (konte), zapiski, izkazi, vpisne knjige i. t. d., ki jih tergovci ali obertniki zastran reči njihovega tergovinstva ali obertnije tergovcem, obertnikom ali drugim osobam dajejo, ali so plačani, ali ne, izjemši bilancirane konte, so kolka prosti.

Računi, ki imajo 10 do 50 gold. zneska, imajo kolek za 1 kr., čez 50 gold. pa od vsake pole 5 kr.

Rejni prineski, prošnje za-nje, 50 kr.

Risanja, kot priloge, od pola 15 kr.

Rojstni listi, za vsako rojstvo 50 kr.

Sekvestracijne prošnje, za vsako polo 36 kr.

Siromaštvo, spričalo o tem, kot priloge, kolka prosto.

Slovesa kot spričala, ki jih zasebniki izdajajo. (Glej spričala!)

Smertni listi od pole (od vsake smerti) 50 kr.

Spregled starosti, prošnje za dovoljenje istega, 36 kr.

Spričala, davščini podveržena: a) vsa, katera niso izrečno višji ali manjši davščini podveržena; aa) če jih izdajajo deželne oblasti ali uradi, od perve pole 1 gold.; bb) če jih izdajajo druge oblasti, uradi ali zasebniki, od pole 50 kr. Tù sem spadajo tudi izučni listi ali doučna pisma.

b) Za posle, rokodelske pomočnike, rokodelske učence, dninarje in sploh za osebe, katere živé ob zaslužku, ki navadne mézde na dan ne preseže, o njih službi, vedênji, o njih osebnih vlastnostih in razmerah, od pole 15 kr.

c) Šolska in naučna spričala, ki jih javne učilnice o uspehu ali izidu ene ali več na koncu polletja ali leta storjenih preskušenj izdajajo, od pole 15 kr.

Obiskovalna spričala, ki so v c. k. vseučiliščih v navadi, celó če se obisk več kolegij od več učiteljev na enem in istem spričalu poterdi, 15 kr.

d) Šolska in naučna spričala, v katerih se vspeh preskušenj več polletij ali letnih tečajev hkrati poterjuje (pa niso absolutoriji), so davščini tolikratno podveržena, kolikor polletij ali letnih tečajev obsegajo.

Absolutoriji o naukih od pole 50 kr.

d) Sklenitni listi priseženih mešetarjev, vsak list 5 kr.

e) Posnetki in poterdila iz javnih knjig domače dežele o posesti in vlasti nepremičnih reči in njim enako čislane pravice, dalje v sodnih pologah (depositah), razun neobdačenih poterdil obravnovanega uradnega dejanja, ki so bile vpisanim pismom ali prošnji za vložbo pridjane, od pole 1 gold.

f) Prestave, od priseženih tolmačev narejene, od vsake pole 1 gold.

— da je kdo živ (spričala življenja) 50 kr.; za dninarje 15 kr.

Opomnja. Izdanje kakega urada ali kake oblastnije imajo se kakor spričala, ako je naprošenje, vsled katerega se izdajajo, merilo le na poterdbo dejanskih okolišćin ali osobnih lastnosti in ne na kako naredbo, katera se vsled uradne oblasti oblastnije ali urada naprosi. Naznanjenje take naredbe ali poročilo, da je naprošena naredba zunaj uradne oblasti oblastnije ali urada, je kakor uradno izdanje.

Gledé izmére davščine spričal ne izpremeni nič oko-

liščina, da so ta od dveh ali več oseb izdana ali narejena.

Stavbne pogodbe, ako stavnik pripravo za zidanje ali stavino sam daje, po lestvici III.; sicer pa po lestvici II.; stavbni načerti kot pisma, od pole 50 kr.; ako pa se priložе vlogam, 15 kr.

Tabularni izpiski in poterdila 1 gold.

— prošnje pri vrednosti do 30 gold.: 36 kr.

— do 100 gold.: 75 kr.

— čez 100 gold.: 1 gold. 50 kr.

— upniki, njih privoljenja, njihovo zastavno pravico od enega dela zastavljene reči, katere hoče posestnik prodati, izbrisati, 50 kr.

Testamenti, če zapuščina brez odštetega dolga presega 25 gold.: 1 gold. Davščina se odrajtuje le takrat, kadar se vsled poslednje volje premoženje prenaša, in se tudi odmerja po prenesbnini. Ako kaka zapuščina brez odštetih dolgov ne presega 25 gold., je testament kolka prost.

Tožbe kot vloge 36 kr.

— pri pravdni reči izpod 50 gold.: 12 kr.

Ubožni listi kot priloge: kolka prosti.

Vknjižba, prošnja za vknjižbo, pri vrednosti do 50 gold., od pole 36 kr.; do 100 gold., od pole 75 kr.; čez 100 gold., od pole 1 gold. 50 kr.; prošnje za vzveršbni nadvpis zastavne pravice do 50 gold. vrednosti: 12 kr., čez 50 gold.: 36 kr.

Vloge, obdačene *: vse, katere zasebne osebe deželnemu vladarju, deržavnemu zboru, deželnim, okrajnim ali občinskim namestovalstvom, ali javnim napravam, oblastnijam, ali uradom, ki so jih ti za deržavne, deželne, okrajne ali občinska opravila postavili, ali namestovajočim jih uradnikom prepodajajo;

a) 1. v sodnih ravnavah v pravdnih in nepravdnih rečeh 36 kr.;

2. vse druge 50 kr.; kolikor se te (1.) in druge (2.) v naslednjih odstavkih ne prištevajo kaki višji ali nižji pristojbini, in če niso kolka proste;

b) o zadevi naslednjih obertnijskih pravic:

---

* Pri sodnih vlogah ali pri zapisnikih, ki te namestujejo, katere nimajo pravnih pisem in so podveržene stanovitni kolčni davščini 50 kr., ali večji od perve pole, iznaša stanovitna davščina za drugo in naslednjo polo le 36 kr., in če pravdna reč brez postranskih dolžnosti 50 gold. ne presega, le 12 kr.

1. če se oblastniji naznanja kako samostojno in prosto obertnijsko opravilo, ali če se za to dovoljenja prosi:

aa) v glavnem in stolnem mestu v Beču, od pole 6 gld.;

bb) v drugih mestih, v katerih je čez 50.000 prebivalcev, od pole 4 gold.;

cc) 10.000 do 50.000 prebivalcev, od pole 3 gold.;

dd) 5.000 do 10.000 prebivalcev, od pole 2 gold.;

ee) v vseh drugih krajih od pole 1 gold. 50 kr.

Odpoved, s katero se deržavni uradniki in služabniki odpovedujejo pokojnini, in jih prilagajo prošnji za odpravo, od pole 50 kr.

2. Za podelitev ali priznanje kake pravice za začetja ali obertnijska opravila in sicer v drugih primerljajih kakor v odstavku b)' 1., potem še: če se prosi dovoljenja za plesno godbo, za odperta vrata čez uro, za razstavo rečí, za telovadske ali kazališčine predstave, besede i. t. d., če se vstopnina plačuje, od pole 1 gold.

c) 1. Za podelitev poterdilo ali za prenesbo plemstvene stopnje, za podelitev redov in za dovoljenje tuje rede sprejeti in nositi i. t. d., od pole 5 gold.

2. Za podelitev, pripoznanje ali poterdilo privilegij, od pole 3 gold.

3. Za podelitev ali pripoznanje avstrijskega deržavljanstva, občanstva i. t. d., od pole 2 gold.

d) Za razglašenje javnih dražb in vloge do civilnih sodnij, s katerimi se prosi izdanje oglasov (ediktov), ali katerih redna rešitev izdanje edikta za potrebno térja, od pole 1 gold.

e) Za podelitev potnih listov (posov) za uvožnjo, izvožnjo in prevožnjo kuhinjske soli, tabaka in smodnika, in za dovoljenje za uvožnjo ali izvožnjo odločenega blaga, če je zato treba posebnega dovoljenja, od pole 1 gold.

f) za dovoljenje, fidejkomis napraviti ali razširiti, zamenjati, premeniti, ali zadolžiti, od pole 1 gold.

g) Oglasi (napovedi), zazova (apelacije) in pregleda (revizije) razsodeb, in sicer:

aa) če se od sodnih razsodeb perve stopnje stanovitne kolčne davščine ne plača več nego 5 gold., ravno toliko, kolikor se od razsodbe perve stopnje od obeh delov plača;

bb) v vseh drugih primerljajih 1. pola 10 gold.

h) Pritožbe zoper razsodbe in prošnje za presojo kake nižje stopnje na višjo, ki se pri g) ne omenja, ali zoper zapisovanje davka, in izredne prošnje za pomilostenje v kazenskih rečeh zaradi dohodnih prestopkov, 1 gold.; vendar ako

pri pravnih razpravah vrednost rečí ne presega 50 gold., od pole 50 kr.

i) Sodne vloge o pravnih razpravah do 50 gold. vrednosti, razun oglasov zazova in pregleda in pritožeb, 12 kr.

k) Vse vloge za vpis v javne knjige o nepremičnih rečeh in za enake pravice, če vrednost ne presega 50 gold., od pole 36 kr.; če ne presega 100 gold., od pole 75 kr., in če 100 gold. presega, od pole 1 gold. 50 kr.

l) za nadvpis izveršbine zastavne pravice na kaki zastavni pravici, ki je v javne knjige vpisana, če vrednost brez postranskih dolžnosti ne presega 50 gold., 12 kr., če pa je vrednosti več nego 50 gold.: 36 kr.

m) Za vpis firme, družbinske pogodbe, ali za izpremenitev firme, od pole 10 gold., vloge za vpis firme, ki je že vpisana v tergovinskem imeniku glavnega nastanjanja, pri tergovinski sodniji tistega okraja, kjer ima svojo podružnico, od pole 10 gold.; za vpis pooblaščenja, za vsakega pooblaščenca 5 gold.; za vpis ugotoviteljev (likvidatorjev), potem vlastinskih pravic, ki jih ima tergovčeva žena po ženitni pogodbi, od pole 5 gold.

n) Vloge, ki so ob enem pravna pisma o pravnih opravilih, so zraven druge davščine podveržene tudi davščini za pravna opravila.

o) Vloge, ki se vpolagajo v dveh ali več spisih, podveržene so drugič in vsako drugo pot davščini za vloge a), in če je glavni vlogi nižji kolek odmerjen, pa imajo kolek kakor glavne vloge.

Vpisi, prošnje za vpis ali vknjižbo (intabulacijo), pri vrednosti do 50 gold., od pole 36 kr.; do 100 gold., od pole 75 kr.

Vpisne knjižice, v katere se poterjujejo nasprotne storjene zaveze, so kakor pravna pisma; sicer pa so kakor računi, ki se dajejo o narejenih delih i. t. d., kolka proste tako dolgo, dokler se obdačeno ne rabijo.

Zajemna opravila proti ročni zastavi, dolžno pismo, po lestvici II.

— tergovinska in obertnijska 1 gold.

— zastavni list pri tergovcu 50 kr.

Zakon, dovoljenje zakona od zasebnikov 50 kr.;

— odveza ali oprostenje za zakon, prošnje za to, 50 kr.; zakonske (ženitne) pogodbe, po lestvici II. (Glej: ženitne pogodbe!)

— vloge zastran ločitve ali ničnosti, 50 kr.

Zakupne (rabodajne) pogodbe, po lestvici II.; za vknjiženje pri nepremičnih rečeh od vrednosti $^{5}/_{8}$ odstotkov.

Zapisniki, prepisi zapisnikov, uradni navadni, nevidimirani 36 kr. (sodni); od drugih gosposk izdani 50 kr.; uradno vidimirani 1 gold.; neuradni 50 kr.; od drugih oseb vidimirani tudi 50 kr.

— ogledni, v pravdnih stvareh čez 50 gold. vrednosti 36 kr., čez 50 gold. vrednosti 15 kr.

— o premoženji ali imovini pri vkupnosti premoženja in pri družábnih pogodbah, 50 kr.

— o stroških kot vloge 50 kr., kot priloge pa 15 kr., sicer pa kakor računi.

Zdraviteljska spričala o zamudah v ljudski šoli, ako se samo za to rabijo, so kolka prosta; v vseh drugih okoliščinah 50 kr.

Zemljiški davek, vloge ali pisma o tem: kolka proste. Pritožbe zoper odloke takih vlog pri znesku do 50 gold.: 15 kr.; čez 50 gold.: 36 kr.

Ženitne (ženitvanjske) pogodbe, po lestvici II.; ako se vlast ali sovlast kake nepremične rečí prenese, po vrednosti posestva po percentnem davku; pismo pa 50 kr.; ako pogodba obsega pravice, katere še le po smerti enega ali drugega zakonskega družeta veljajo, od pole 1 gold. Vloge za vpis vlastinskih pravic tergovčeve žene, 1. pola 5 gold., vsaka druga pa 50 kr.

Colnina.

Prošnja za naupno (kreditno) pravico.

Znotraj:

(Kolka prosto.)

Slavno c. k. dnarstveno vodstvo!

A. Po uradnem izkazu A sem preteklo leto od uvažvanja blaga iz tujih dežel pri tukajšnji c. k. colniji plačal 1050 gold. uvožnjine.

B. Kakor svedoči spričalo B nisem bil še nikoli v kaki preiskavi zaradi dobičkarije, skrivne kupčije ali zaradi kakega dohodnega prestopka.

Ponujam tedaj, da hočem 1000 gold. v deržavnih dolžnih listih po kurzu vložnega dneva deržavnemu zakladu položiti kot zastavo, ter prosim, da bi se mi vsled te zastave za uvožnjino s prikladami, ki

jo plačujem, dalo do 1000 gold. naupne pravice, in sicer tako, da bi uvožnjino od vsake pošiljatve blaga plačal še le v treh mesecih potem, ko bodem blago prejel.

V Ljubljani . . .

Josip Hudovernik.

Zunaj:

Slavno dnarstveno vodstvo
v Ljubljani.

Josip Hudovernik, tergovec v Ljubljani,

prosi naupne pravice do 1000 gold. pri tukajšnji c. k. colniji.

S prilogama A in B.

Colnina je davek, kateri se deržavnemu zakladu plačuje za razpošiljanje blaga, ki se iz domače v tuje dežele, ali iz tujih dežel v domačo deželo prevaža.

Colnina je tedaj uvožnjina, izvožnjina, ali prevožnjina.

Uvožnjina (importcol) je davek, ki se plačuje od blagá, ki se uvažva iz tujih dežel v domačo deželo. Izvožnjina (eksportcol) je davek, ki se plačuje od tozemskega blaga ali od pridelkov, ki se izvažvajo v tuje dežele. Prevožnjina (transitocol) je davek, ki se plačuje od tujedeželnega blaga, ki gre zopet v tuje dežele, a vendar se prevažva skozi tozemstvo.

Colnina se pobira po določenih tarifah, in sicer pri c. k. colnijah, ki se delé v glavne in postranske ali v velike in male colnije.

Vsaki premitni kupčiji in sploh vsemu tihotapstvu zabranjuje se s tem, da je ob mejah deržavnega oblastva postavljena straža, ki varuje, da se blago brez opravljene colnine ne prevaža.

Vse blago, ki se prevaža, mora iti čez mejo tam, kjer je kraj za prevožnjo zaznamovan. Vsak prestop colne poteze, to je, če se gre z blagom po kaki drugi postranski poti, kakor po postavni colni cesti, je prepovedan.

Ko pride blago čez mejo, mora se ž njim precej pri pervi mejni colniji ali pri napovedni postaji oglasiti. Preden

se to ne stori, se ne sme z blagom iti s colne ceste, in se tudi blago ne sme odkladati, zlagati ali skladati.

Če colnije ni blizo meje, morajo se vozni ali sprevodni listi od blaga oddajati pri napovedni postaji.

Vsaka reč, ki pride čez colno potezo, mora se mejni colniji podati v uradovanje, to je, podati se mora povéd blaga (deklaracija).

Navadno se povéd blaga podaja pismeno. Pismeno povéd blaga mora podpisati prejemnik ali pošiljavec blaga. Ako kdo teh, to je, izdanec ne zna pisati, mora pa povéd blaga v pričo dveh prič podkrižati tako, da ena teh prič podpiše njegovo imé. Pri izvožnji blaga se namesto posebne povédi blaga tudi lehko navadni vozni list dvakrat piše, to je, da se v dvojniku podá uradu.

Povéd blaga mora obsegati:

1. imé in priimek, potem pošiljavčevo in voznikovo, ali brodarjevo stanovanje;

2. kraj, kamor se blago pošilja;

3. določilo, ali se povédano blago uvaža, izvaža ali prevaža, in kje se bode colna ravnava opravljala;

4. število zabojev ali zvezkov, v katerih so povédane rečí;

5. imenovanje povédanih rečí tako, kakor so v colni tarifi zaznamovane, in

6. določilo, koliko je blaga in sicer za vsako blago posebej in na tanko po meri, po kateri se col opravlja.

Povédi blaga, ki niso prav narejene, se ne sprejemajo; tudi ne veljajo, ako se je na njih kaj popravljalo ali izbrisovalo.

Da je povéd blaga prav in natančna, odgovorni za to so:

1. izdavec povédi, ki jo je podpisal, ali ustmeno povedal;

2. voznik blaga, kar se tiče števila in lastnosti zabojev in zvezkov, potem kar se tiče verste in množice rečí, ki se odperte pošiljajo;

3. prejemnik pripeljanega blaga, kadar ga prevzame ali saj reče, da ga hoče prevzeti.

Takój ko pride blago k colniji, mora se podati tudi povéd blaga. Ako se to ne storí, urad ni dolžan, da bi moral terpeti blago na uradnem kraju. Urad more tako blago na stroške mudne stranke odpraviti, ali pa ga uradno hraniti.

Blago, ki se pri mejni colniji hrani, hrani se le dva meseca, tako tudi vsako blago, o katerem se je bati, da bi se spridilo. Ako se tedaj tako blago v dveh mesecih ne

vzame nazaj, pošilja se pošiljavcu uradno, ali če se je bati, da bi se spridilo, pa se javno prodá.

Tergovcem in fabrikantom, ki mnogo blaga uvažajo, se uvožnjina tudi na upanje daje, vendar upodajni rok ne traja dalje od 6 mesecev.

Naupno pravico pa dobé le samo tisti tergovci, kateri

1. še nikoli niso bili zaradi dobičkarije, ali skrivne kupčije ali zaradi dohodnega prestopka krivi spoznani;

2. kateri so pošteni in zmožni, da morejo plačati, in

3. kateri so pri uradu, kjer prosijo naupne pravice, pretečeno leto ne manj kakor 1000 gold. colnine s prikladami vred plačali.

Naupni znesek mora se zagotoviti ali z deržavnimi dolžnimi pismi, ali pa z vknjižbo na posestvo, ali pa tudi s tem, da ste dve znani terdni firmi porok zanj.

Ako se naupni znesek o pravem času ne plača, jénja naupna pravica, in vsi zaostanki colnine morajo se v treh dneh popolnoma plačati.

Občna colna tarifa.

A. Uvožnja.

I. Kolonijalno blago in južni pridelki.

Kakavo, v bobu, 100 Kilogr. 16 gold.

Kava (kafè): a) sirova, 100 Kilogr. 24 gold.;

b) sèžgana, 100 Kilogr. 30 gold.;

c) nadomestila kave, tudi cikorije, sèžgane, sèmlete, 100 Kilogr. 6 gold.

Dišave: a) poper, piment, badjan, korenček ali ininber, kardanome, rajska zerna, 100 Kilogr. 24 gold.;

b) dišavni klinčki, muškatov cvet, muškatovi orehi, cimet, lesna kasija, cimetova cvet, 100 Kilogr. 40 gold.;

c) žafran, vanilja, 100 Kilogr. 60 gold.

Južni pridelki: a) smokve ali fige, surove; rožiči, kostanj, lacerolna jabelka, paradiževa jabelka, cirbisova jederca, olupki pomorančni in limonovi; pomeranče nezrele, drobne; limone, citrone in pomeranče v slani vodi; olivke ali maslinke, sirove ali soljene, 100 Kilogr. 2 gold.;

b) smokve, suhe; granatna jabelka; cirbisova jederca, olužčena; vinske jagode, korinte, rozine, 100 Kilogr. 6 gld.;

Opomnja. Posušene vinske jagode, tudi korinte in rozine, potem smokve, ako so do dobrega ali na pol pokvarjene, da se ne dajo več užiti, za človeka celó ne, smejo se za obertnijsko rabo dobivati, 100 Klgr. 40 kr.

c) citrone, limone, pomeranče, 100 Kilogr. 8 gold.;

Opomnja. Ako se citrone, limone in pomeranče preštevajo, od vsakih 100 1 gold. 60 kr.

d) dateljni, mandeljni, kločki ali pistacije, 100 Kilogr. 15 gold.

Čaj, 100 Kilogr. 50 gold.

Sladkor ali cuker: a) sirov, izpod holandskega standarta št. 19; tekoč, grozdni, kminov cuker, 100 Kilogr. 15 gold.;

b) očiščen, 100 Kilogr. 20 gold.;

c) sirup, skrobovi cuker, grozdni tekoč, melasa, 100 Kilogr. 6 gold.

II. Tabak in izdelki iz tabaka:

a) tabak, sirov, to je, tabakovo perje, neizdelano, tudi tabakova rebra, stebla in cveti le s posebnim dovoljenjem, 100 Kilogr. 21 gold.;

b) tabakovi izdelki, to je, tabak za lulo v klobasi, odvitih peresih, ali razrezan, karote ali štanžice tabaka duhana, tabakova moka, tabakovi odpadki, smodke (cigare), duhan; tudi papir iz tabakovih stebel in peresnih reber, le s posebnim dovoljenjem, 100 Kilogr. 52 gold. 50 kr.

III. Poljski pridelki in povertnina.

Žito in *sočivje, rajž* (laško pšeno), *moka* in *mlevni izdelki:* a) pšenica, pir ali špelta, soržica, erž, ječmen, slad, oves, turšica, ajda, proso, bob, grah, leča, grašica, 100 Klgr. prosto;

b) rajž, brez luska, 100 Kilogr. 2 gold., v luskih, odpadki, 100 Kilogr. 60 kr.;

c) moka in mlevni pridelki, 100 Kilogr. prosto.

Opomnja. Rajž, pri uvožnji čez mejo na Laško, na Tirolsko, 100 Kilogr. 1 gold.

Rastline in *rastlinski deli:* a) povertnina, poljski pridelki in sadje, sirovo;

b) žive rastline, tudi v posodah; žito v snopih, sočivje v steblu ali stročju, seno, slama, terstje, palmovi listi, cikorijne korenine, sladki janež, korijander, komarček, kumin, laneno seme, deteljno seme, gorčično seme, gorčični prah, vse ne posebej imenovane rastline in rastlinski deli, sirovi ali suhi, 100 Kilogr. prosto;

c) 1. povertnina in poljski pridelki pripravljeni, in sicer: zelenjava, zelje vsakoršno, krompir in repa, korenine za jed, gobe, posušene, uvenjene, pečene, razrezane, ali sicer zdrobljene, soljene, v jezih vložene v sodih;

2. sadje pravljeno, in sicer: posušeno, uvenjeno, razrezano ali sicer razdrobljeno; brez sladkorja kuhano sadje, češane, tudi orehi (laški in lešniki), suhi, ali oropkani;

3. rastline in rastlinski deli, pripravljeni, in sicer: stolčeni ali drugače razdrobljeni ali barvani, 100 Kilogr. 1 gld. 50 kr.;

d) hmelj in hmeljna moka, 100 Kilogr. 5 gold.

IV. Živali in živalski izdelki.

Ribe, živali v lupinah in druge povodne živali:

a) ribe, frišne, raki iz rek in potokov, polži, frišni, 100 Kilogr. 1 gold.;

b) slaniki ali arinki, osoljeni, ali ovojeni, 100 Kilogr. 2 gold.;

c) ribe ne posebej imenovane, osoljene, ovojene, osušene, 100 Kilogr. 4 gold.;

d) ribe, marinovane, ikre ali kavijar, morske živali v lupinah, n. pr. oštrige, jastogi, morski pajki, rakovice, želve, 100 Kilogr. 6 gold.

Klavna in vprežna živina: a) voli in biki, 1 glava 4 gold.;

b) krave, 1 glava 1 gold. 50 kr.;

c) junad ali goveja mladina, 1 glava 75 kr.;

d) teleta, 1 glava 40 kr.;

e) ovce in koze (tudi ovni, koštruni in kozli), 1 glava 30 kr.;

f) jagnjeta in kozlički, 1 glava 20 kr.;

g) prešiči (svinje), 1 glava 2 gold.;

h) mladi prasički, ki niso čez 10 Kilogr. težki, 1 glava 30 kr.;

i) konji in žrebeta, prosto;

k) mule, mezgi in osli, 1 glava 2 gold.

Divjačina, *kuretnina* in druge živali: a) divjačina in perutnina vsake verste, živa ali mertva, razun pobitih jelenov, divjih koz, sern in divjih prešičev, prosto;

b) čebelni panji ali uli z živimi čebelami, prosto;

c) živali, ne posebej imenovane, prosto.

Kože, sirove (zelene ali suhe, tudi soljene ali povampnjene, ali ne dalje obdelane), 100 Kilogr. prosto.

Dlake in *lasje*, *ščetine* in *perje:* dlake in lasje vseh verst, sirove ali pripravljene; ščetine, perje, ne posebej imenovane; nepripravljena peresa za lišp, 100 Kilogr. prosto.

Meso, *vosek*, *sir*, *med* ali *sterd* in živalski izdelki:

a) meso frišno ali pripravljeno (in sicer: soljeno, osušeno, ovojeno ali okajeno, v razsol djano), 100 Kilogr. 3 gld.;

b) mesene klobase (tudi kervave, jeterne in slaninske ali špehove klobase), 100 Kilogr. 20 gold.;

c) vosek, bel, rumen in barvan (tudi rastlinski vosek), med in vosek vkup zgnjeten; morske gobe in konjske gobe, 100 Kilogr. 5 gold.;

d) sir, 100 Kilogr. 9 gold.;

e) vsakoverstna jajca, mleko (tudi vsedeno, smetana in skuta), 100 Kilogr. prosto;

f) 1. med, čebelni panji z medom in voskom vkup;

2. mehurji in čreva, frišna, soljena ali suha, zlatobitne kožice, konopci iz črev;

3. živali, nabasane ali natlačene (čučela);

4. živalski pridelki, ne posebej imenovani, 100 Kilogr. prosto.

V. Tolšče ali maščobe in olja, mastna.

Tolšče: a) maslo, sirovo, soljeno, topljeno maslo, svinjska in gosja mast, slanina ali špeh, 100 Kilogr. 8 gold.;

b) stearin (lojic) in stearinarska ali lojeva kislina; palmitin, paratin, ceresin, kitov mozeg, 100 Kilogr. 3 gold.;

c) sala živinska, 100 Kilogr. prosto;

d) 1. ribja mast;

2. tolšče in mastne zmesi, ne posebej imenovane, 100 Kilogr. 1 gold.

Olja, mastna: a) olja, mastna, v sklenicah in verčih, 100 Kilogr. 10 gold.;

b) oljkino olje v sodih, mehovih in v mehurjih, 100 Kilogr. 4 gold.;

c) palmovo olje in olje ali maslo iz kokosovega oreha v sodih, 100 Kilogr. prosto;

d) repično, laneno, ricinovo olje in druga mastna olja v sodih, mehovih ali mehurjih, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.

VI. Pijače in jedila.

Ol (pir) ali *pivo in medenica:* a) v sodih, 100 Kilogr. 3 gold.;

b) v sklenicah in verčih, 100 Kilogr. 8 gold.

Kis (jesih): a) v sodih, 100 Kilogr. 3 gold.;

b) v sklenicah in verčih, 100 Kilogr. 8 gold.

Žganina ali *žgane, upijančljive tekočine*: a) alkohol in žganina vsake verste, arak, rum (z užitnino vred), 100 Klgr. 24 gold.;

b) likérji, punčeva esenca in druge oslajšane upijančljive pijače (z užitnino vred), 100 Kilogr. 40 gold.

Vina in vinska nadomestila, tudi toljklja ali vino ovočno (iz sadja), vinski in ovočni mošt:

a) v sodih, 100 Kilogr. 12 gold.;

b) v sklenicah, 100 Kilogr. 20 gold.

Vina iz colnih izimkov, če se izpolnijo postavljeni uveti, 100 Kilogr. 1 gold. Vinska zdrozgalica plačuje polovico uvožnjine za vino v sodih.

Jedila (ne obsežena v drugih razdelkih):

a) kruh, navadni, černi in beli, prepečenec za mornarje, 100 Kilogr. prosto:

b) 1. sagova moka, in sagova nadomestila, tapioka, arrowroot;

2. oblatki iz moke, kerhljak (kruh iz sadja), prepečenec (razun mornarskega), 100 Kilogr. 15 gold.;

c) testovje (to je rezanci ali lozanji in enakšne močnate reči, ne pečene), 100 Kilogr. 6 gold.;

d) živilni preparati, razstopni, to je, izleček ali ekstrakt iz mesa, zgoščene juhe in mleko, otroška moka i. t. d., 100 Kilogr. 7 gold.;

e) 1. gorčica, pripravljena v mehurjih, pušicah, sklenicah, verčih ali stanijolu;

2. jegulje in tune, vdjane v olje, v sodih;

3. kapere, 100 Kilogr. 15 gold.;

f) jedila, fina, to je:

1. čokolada, čokoladna nadomestila in čokoladni izdelki, konfiture, sladčice, vsakoverstne gubanice;

2. vse v sklenice, pušice in v enakošno posodje vdjano, vparjeno ali vsoljeno, potem vse v cuker, med, olje ali sicer vloženo sadje, začimbeno blago, zelenje in drugo posebej v tarifi razverščeno jedno blago (glive, gomoljike, perutnine, morske živali i. t. d.);

3. pastete, žolče, omake in druge finejše užitne rečí;

4. jedi, ne posebej imenovane, pripravljene, 100 Kilogr. 35 gold.

VII. Tvarine za kurjavo, stavbe ali zidanje in izdelovanje.

Derva in les, oglje in šota: a) derva tudi lubje ali skorje, germičje, fašine, pletivne verbe ali beke, dračje ali suhljad, izsluženo čreslo in čresleni hlebci, les za izdelovanje, navaden (evropski), neobdelan in pripravljen, to je, blago žagano, doge in ves drug na debelo izdelan les, razun furnirjev, 1 kub. m. prosto;

b) les, neevropski (v čokih, žaganicah in stropnicah), 100 Kilogr. prosto;

c) ogljije od lesa, šota in ogljije od šote, ligniti in kameno ogljije, koaks in vsa iz teh tvarin umetno narejena terda goriva, 100 Kilogr. prosto.

Tvarine strugarske in rezbarske (ne obsežene v drugih razdelkih): 1. jantar, gagat, morska pena, stolarsko terstje, ne krojeno, ne strojeno, ne barvano, palice, tershke, plemenitnejše; orehi kokosovi in kokviljni in kokosove lupine, orehi arekovi in koščaki; rogovi, šipe in špice, parklji, noge, kopita, ribja kost, neizdelana;

2. slonokost in drugi živalski zobovi, kosti, želnovina, biserna matica in druge lupine školjšne ali rezane;

3. korale, neobdelane, 100 Kilogr. prosto.

Rudnine in kopanine, to je, kamenje, neobdelano ali samo obtesano ali žagano, persti ali zemljine in neobdelane rudninske tvarine, tudi žgane, promite ali sèmlete; rude, tudi pripravljene; vse te rečí kolikor niso obsežene v kakem drugem razdelku, 100 Kilogr. prosto.

VIII. Zdravila ali leki, dišavne rečí, barvíla in strojíla, gume in smole.

Zdravila in dišavne tvarine: a) 1. ambra siva, pibrovina ali bobrovina, moščak ali pižem, cibet, repovi moščakovih podgan, španske muhe;

2. moškatna zerna, kakaovo maslo, kafra učiščena, kubebe, galgan, jalopna smola, voda lavorikaste čenje, moškatno mazilo, opij, sok iz sladkega korena, voda iz prave sivke, pomerančnega cvetja, rož in podobne dišeče vode, olje jantarno, jelenorožno, kavčukovo, lavrovo, rožmarinovo in brinovo, 100 Kilogr. 6 gold.;

b) olja, eterska, ne posebej imenovana; octi, tolšče in olja, dišavna, 100 Kilogr. 10 gold.

Barvíla in strojíla: a) 1. barvilni les v čokih;

2. lubje in skorje, korenike, listje, cvetje, plodovje itd. tudi razrezano, sèmleto ali sicer razdrobljeno, kot barvilo ali strojílo; kateši, kino, košenilja, silvester, čerčeve ali kermesove jagode, indiga, lacdie, orlean, 100 Kilogr. prosto;

b) barvilni les, zdrobljen, 100 Kilogr. 50 kr.;

c) 1. broščevi izlečki, garansina in garansineta, lakmus, sipa, sirova v mehurčkih;

2. izleček kostanjevega lesa, kakor tudi strojivni izlečki ne posebej imenovani, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

d) orselj, persio in barvilni izlečki, ne posebej imenovani, 100 Kilogr. 3 gold.

Gume (tudi smole) in drugi ne posebej imenovani rastlinski sokovi, klej in olja izpod zemlje: a) 1. smola navadna, kolofon, klej vsakoversten, razun iz rjavega ogljija in skrilja, tudi kolomaz iz kleja, zemeljni vosek, asfalt in druge zemeljne smole;

2. kopalova smola, damarova smola; šelak, nebeljen; gumi;

3. terpentinovo olje, olje iz borovih bockov ali iglic, smolno olje, izleček olja iz borovih bockov, terpentin, tičji lepek (lim), 100 Kilogr. prosto;

b) gume, smole in gumovite smole, prirodni balzami in rastlinski sokovi ne posebej imenovani, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

c) limonov sok, 100 Kilogr. 80 kr.;

d) olja izpod zemlje (mineralna), potem rjavo kopano ogljije in škriljni klej:

1. sirovo, kakoršno ni za svečavo, če se ne očisti;

aa) težko, katerega gostoba pri 12 °R. prestopa 830 stopnjev (tisočino gostosti čiste vode), 100 Kilogr. 60 kr.;

bb) lahko, z gostobo od 830 stopnjev ali manjšo, 100 Kilogr. 1 gold. 25 kr.

2. sirovo, uporabno za svečavo, tudi če se prej ne očisti ali rafinira, 100 Kilogr. 3 gold.;

3. do dobrega ali na pol očiščeno

aa) težko, ki mu gostoba presega 850 stopnjev, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

bb) lehko, z gostobo od 850 stopnjev in manjšo, 100 Kilogr. 3 gold.

IX. Tvarine za tkanje in pletenje in preja.

Bombaž (pavola): a) neobdelan, gredašan, barvan, odpadki, 100 Kilogr. prosto;

b) bombaževa vata, 100 Kilogr. 5 gold.

Bombaževa preja: a) preja do št. 12 angl., enovita ali dvojnata:

1. sirova, 100 Kilogr. 6 gold.;

2. beljena ali barvana, 100 Kilogr. 10 gold.;

b) preja čez št. 12 do št. 30 angl., enovita ali dvojnata:

1. sirova, 100 Kilogr. 8 gold.;

2. beljena ali barvana, 100 Kilogr. 12 gold.;

c) preja čez št. 30 angl., enovita ali dvojnata:

1. sirova, 100 Kilogr. 12 gold.;

2. beljena ali barvana, 100 Kilogr. 16 gold.;

d) preja, na tri ali več stremen, sirova, beljena ali barvana; preja pripravljena za prodajo na drobno, 100 Kilogr. 20 gold.;

e) stenji, netkani, tudi z voskom prevlečeni, 100 Kilogr. 12 gold.

Prediva laneno, konopno, juta in druga rastlinska prediva, razun bombaža, sirovo, ugojeno, oherto ali omikano, tudi v odpadkih; gozdna volna, vata iz gozdne volne, morska trava, 100 Kilogr. prosto.

Pertna preja, to je, preja iz prediva lanenega, konopnega, jute ali drugih rastlinskih prediv, razun bombaža:

a) preja, sirova:

1. iz jute, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

2. iz prediva lanenega, konopnega ali drugega rastlinskega, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

(ročna preja: prosta;)

b) beljena, vpepeljna ali lažena ali barvana, jutna preja, sukana, 100 Kilogr. 5 gold.;

c) sukana (razun preje jutove), 100 Kilogr. 12 gold.

Volna, sirova, prana, mikana, barvana, beljena, mleta in v odpadkih, 100 Kilogr. prosto.

Volnena preja, to je, preja iz ovčje volne ali drugih živalskih dlak: a) preja iz grebenane volne, terda (za vosek) sirova, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

b) volnena preja, ne posebej imenovana, sirova, 100 Kilogr. 8 gold;

c) volnena preja, beljena, barvana, tiskana ali na tri ali več stremen sukana, 100 Kilogr. 12 gold.

Svila ali žida: a) galete, svileni odpadki, ne predeni, 100 Kilogr. prosto;

b) 1. svila, odmotana ali predena, ne ubeljena, ne barvana;

2. florentna svila (svileni odpadki predeni), tudi ubeljena, vendar ne barvana;

oboje (št. 1 in 2) tudi sukano, vendar ne v zvezi z drugim predivom, 100 Kilogr. prosto;

c) 1. svila, ubeljena ali barvana, ali v zvezi z drugim predivom;

2. florentna svila, barvana ali v zvezi z drugim predivom, 100 Kilogr. 22 gold.

X. Tkano in pleteno blago, oblačila in lišpovno blago.

Bombaževina (pavolnato blago), to je, tkanina in pletenina iz bombaža, ali iz bombaža in pertenine, tudi v zvezi

s kovinskimi nitmi ali predenim steklom, vendar brez primesi iz svile, volne ali drugih dlak živalskih: a) debela, to je, tkanje iz preje št. 50 in nižja, tudi kosmata: aa) debela ali prosta, gladka, tudi na križ tkana, na 5 mm v kvadratu stoječa po 38 niti ali manj: 1. sirova, 100 Kilogr. 32 gold.;

2. beljena ali barvana, 100 Kilogr. 40 gold.;

3. mnogobarveno ali pisano tkana, tiskana ali turško-rdeče barvana, 100 Kilogr. 60 gold.;

bb) debela, muštrana, štejoča na 5 mm v kvadratu po 38 niti ali manj: 1. sirova, 100 Kilogr. 40 gold.;

2. beljena ali barvana (razun turško-rdeče barvane,) 100 Kilogr. 50 gold.;

3. mnogobarveno tkana, pisana ali tiskana ali turško-rdeča barvana, 100 Kilogr. 70 gold.; a) debela, gladka ali muštrana, štejoča na 5 mm v kvadratu čez 38 niti: 1. sirova, 100 Kilogr. 50 gold.;

2. beljena ali barvana (razun turško-rdeče barvane) 100 Kilogr. 60 gold.;

3. mnogobarveno tkana, pisana ali tiskana ali turško-rdeče barvana, 100 Kilogr. 80 gold.;

b) tenka ali lična, gladka ali muštrana, to je, tkanje iz preje čez št. 50 do vštevno št. 100: 1. sirova, 100 Kilogr. 60 gold.;

2. beljena, barvana, v več barvah tkana ali pisana, 100 Kilogr. 90 gold.;

c) najtanja ali najličnejša, gladka, to je, tkanje iz preje tenke čez št. 100, potem tulji, bobinets, petinets, razun pod d) imenovanih tvarin za pregrinjala in mreže za pohišno opravo; čipke ali špice; tkanina, vezana; vse blago v zvezi s kovinskimi nitmi ali s predenim steklom, 100 Kilogr. 150 gold.;

d) žamet in žametasta tkanina z narezanim ali nenarezanim tenčičnikom ali florom; pregrinjala in mreže, bobinetaste, trakarsko, pasarsko, gumbarsko in na stanu pleteno blago, 100 Kilogr. 70 gold.;

e) stenji, tkani, rešetke, opasila ali podprogi, mreže in vervi, debele; torbe, toge, 100 Kilogr. 24 gold. Pertnina, to je, tkanje, pletenje in vervarsko blago iz lanenega, konopnega, jutnega in drugega rastlinskega prediva, razun bombaža, potem iz azbesta, tudi v zvezi s kovinskimi nitmi ali predenim steklom, vendar brez primesi svile, volne in druge živalske dlake; a) sivo grobo platno, to je, gladka, groba, nebeljena, tudi prosto na križ delana tkanina brez muštrov, iz konopnega ali lanenega prediva, ki nima čez 5 osnovnih

niti na 5 mm; tudi gotove vreče iz takega platna, 100 Kilogr. 2 gold.;

b) platneno blago, navadno, 100 Kilogr. 12 gold.

Laneno blago, beljeno, barvano, pisano, tkano, tiskano:

aa) do 10 osnovnih niti na 5 mm, 100 Kilogr. 20 gold.;

bb) 11 do 20 osnovnih niti na 5 mm, 100 Kilogr. 40 gold.; laneno blago, muštrano, do 20 osnovnih niti na 5 mm, 100 Kilogr. 40 gold.;

c) laneno blago, tenko, to je, imajoče čez 20 osnovnih niti na 5 mm., sirovo, beljeno, barvano, v več barvah tkano, tiskano, muštrano, 100 Kilogr. 80 gold.;

d) batisti, gazi, linons in druga negosta tkanina, 100 Kilogr. 120 gold.;

e) čipke (špice), „kante" vezana tkanina in blago v zvezi s kovinskimi nitmi ali predenim steklom, 100 Kilogr. 150 gld.;

f) tkanje iz jute: 1. roba za vreče in ovoje, sirova, ne beljena, ne barvana, ne muštrana, tudi prosto na križ delana, in iz take robe narejene vreče, 100 Kilogr. 2 gold. 80 kr.;

2. odeje za noge in voz, pregrinjala in drugo tkanje iz jute, neimenovano pod 1 in 3, tudi beljeno, barvano, tiskano, muštrano, 100 Kilogr. 12 gold.;

3. tvarine na pohišno opravo in za oblačila, tapete, in vse tkanine iz jute v zvezi z drugim rastlinskim predivom, tudi z bombažem, če juta v številu niti premaguje, tudi takšne tkanine iz jute, vezane ali v zvezi s kovinskimi nitmi, 100 Kilogr. 40 gold.;

g) vervarsko blago: 1. nebeljeno, nebarvano, vervi, konopci, podproge, naramnice, mehovi, vedrice, tudi beljene, vse to blago tudi klejeno, limano, s pokostom ali firnažem prevlečeno, 100 Kilogr. 3 gold.;

2. beljeno, razun blaga pod 1. imenovanega, barvano, 100 Kilogr. 12 gold.;

h) pasarsko, gumbarsko, trakarsko in na stanu pleteno blago, 100 Kilogr. 80 gold.

Volneno blago: a) koci ali čohe, haline, mornarsko sukno, bukovo sukno, ožimala, tkanje in pletenje iz pasjih, telečjih ali govejih dlak, dna od sit, vervi iz konjskih dlak, rešetke in vozlane mreže, oboje nebarvano; klobučni odrezki, pernice, debela klobučina iz živalskih dlak (tudi zrezana, klejena ali lakirana), rahlo zvezani, ne valjani polsti (klobučina), 100 Kilogr. 9 gold.;

b) preproge ali pogrinjala, če niso obsežena pod a); polsti iz volne in klobučinsko blago, oboje ne pisano ali tiskano, podproge, 100 Kilogr. 30 gold;

c) volnena tkanina, ne posebej imenovana: 1. čez 100 gramov na 1 kvadratni meter težka, 100 Kilogr. 40 gold.;

2. 450 do 600 gramov na 1 kvadratni meter težka, 100 Kilogr. 60 gold.;

3. pod 450 gramov na 1 kvadratni meter težka, 100 Kilogr. 80 gold.;

d) žameti in žametasta tkanina, tiskani polsti, tkanina in klobučinska roba, trakarsko, pasarsko, gumbarsko in na stanu pleteno blago, 100 Kilogr. 80 gold.;

e) negosta volnena tkanina, 100 Kilogr. 100 gold.;

f) 1. čipke ali špice (ogrinjala ali sute iz čipek), vezano volneno tkanje; vse blago v zvezi s kovinskimi nitmi ali predenim steklom;

2. šavli in šavlom podobne tkanine, 100 Kilogr. 150 gld.

Svileno blago: a) tenko ali lično: blago iz svile ali florete same, blovde, čipke, vezana tkanina; blago v zvezi s kovinskimi nitmi ali predenim steklom, 100 Kilogr. 300 gld.;

b) navadno, to je, vse ne pod a) imenovano blago, v katerem je razun druge tvarine za tkanje in pletenje tudi kaj svile ali florete:

1. fasonirano, tiskano, ne gosto, trakarsko, gumbarsko in pasarsko blago, 100 Kilogr. 200 gold.;

2. gladko gosto, žameti in žametasto tkanje, šavli in šavlom podobne tkanine; na stanu pleteno blago, 100 Klgr. 150 gold.

Oblačila in lišpovina iz samega tkanja ali pletenja ali v zvezi z drugimi tvarinami: a) umetne cvetke, to je, gotove cvetke iz tkanega ali na stanu pletenega blaga samega ali v zvezi z drugimi tvarinami; okrasna peresa pripravljena, 100 Kilogr. 170 gold.;

b) sèstavine umetnih cvetek, to je, posamezni listi, stebla, peclji, nitke, prašnice, pestiči brez medsebojne zveze in tako, da celota ni podobna gotovi cvetki, 100 Kilogr. 70 gold.;

c) klobuki: 1. moški, svileni in iz katere koli tkanine; gibus, tudi opravljeni, 100 Kilogr. 130 gold.;

2. moški klobuki iz polsta ali klobučine, iz volne ali drugih živalskih dlak, 100 Kilogr. 90 gold.;

3. klobuki, ne posebej imenovani, opravljeni, z okrasom za nošo, 1 glava 50 kr.; klobučina, priredena v obliki klobuka, tudi štule, 100 Kilogr. 40 gold.;

d) oblačila in lišpovina, ne posebej imenovana, naj po svoji glavni sèstavini plačujejo col s prikladom od 20 %.

XI. Blago iz ščetin, ličja, sitine, vlaken kokosove palme, trave, mečičevja, tersk, terstja stolarska in slame, kakor tudi papir in papirnato blago.

Ščetarsko in sitarsko blago: a) navadno, 100 Kilogr. 2 gold.;

b) lično, 100 Kilogr. 12 gold.

Blago iz ličja, sitja, kokosovih vlaken, trave, mečičevja, tersk, terstja in slame: a) 1. štorje za pod noge in na voz, iz ličja, sitja, kokosovih vlaken, trave, tudi morske, mečičevja, odpadkov terstja in slame, ne barvane;

2. ščetki in metle iz sitja, trave, mečičevja, iz korenin od vresja ali riževice, tudi v zvezi z lesom brez laka ali politure, 100 Kilogr. 1 gold.;

b) krojeno terstje stolarsko, sirovo, 100 Kilogr. 50 kr.;

c) 1. klobuki in kape iz lesenih viter, brez oprave (garniture);

2. slamnati traki brez zveze z drugimi tvarinami, 100 Kilogr. 2 gold.;

d) 1. štorje, podnožne in vozne iz ličja, sitja, kokosovih vlaken, trave, tudi morske, mečičevja, odpadkov stolarskega terstja in slame, barvane;

2. debelo blago za domačo rabo, n. pr. sklede, krožniki, koši i. t. d.;

3. stolarsko terstje (krojeno ali nekrojeno ali cepljeno), strojeno, barvano ali lakirano, 100 Kilogr. 5 gold.;

e) pletenine, ne posebej imenovane, brez zveze z drugimi tvarinami; štorje in odeje pod a) in d) ne obsežene, 100 Kilogr. 12 gold.;

f) sparterijske, to je, pletenine, s svileno ali drugo prejo, konjskimi dlakami ali kovinskimi nitmi pretegnjene ali prepletene, tudi v zvezi z drugimi tvarinami, če vsled tega ne spadajo med drobno ali kratko blago, 100 Kilogr. 50 gold.;

g) 1. klobuki in kape iz slame, terstja, ličja, sitja, ribje kosti in palmovih peres brez oprave, 1 glava 20 kr.;

2. klobuki in kape iz prej imenovanih tvarin, ali iz lesenih viter, z opravo vred, 1 glava 40 kr.

Papir in papirnato blago: a) 1. pivni in siv papir za zavitke;

2. lepenka ali karton, papir za stiskanje ali valjanje sukna, asfaltova klobučina, masa iz lesenih vlaken;

3. papir iz skriljev in plaščice, papir iz votliča, stekla, peska in smirgelna, sukno iz votliča in smirgeljna, 100 Klgr. prosto;

b) 1. papir za zavoje, uglajen, barvan, lakiran in klejen ali z degtom prevlečen;

2. papir neklejen, navaden; ves neklejen tiskarski papir;

3. tvorilarska dela iz kamenitega kartona, asfalta ali podobnih tvarin, ne namazani niti lakirani, tudi v zvezi z lesom ali železom, 100 Kilogr. 2 gold.;

c) papir ne posebej imenovan, tudi litografiran, tiskan ali čertan, za devize, etikete, vozne liste, račune i. t. d. napravljen, slikarski karton, 100 Kilogr. 3 gold.;

d) zlati in sreberni papir in papir z zlatimi in srebernimi rožami ali muštri, stiskan ali prebit papir; proge iz teh verst papirja; papirnate tapete, 100 Kilogr. 12 gold.;

e) papirnato blago, vsakoverstno, 100 Kilogr. 12 gold.;

f) kvarte za igre, 100 Kilogr. 60 gold.

XII. Blago iz kavčuka in gutaperče, povoščenega platna, usnjeno in kerznarsko.

Kavčuk in gutaperča, in blago iz teh tvarin: a) kavčuk in gutaperča, oboje sirovo ali čiščeno, 100 Kilogr. prosto;

b) kavčuk raztopljen, v prirodnih ploščicah, kavčukove niti ne v zvezi z drugimi tvarinami ali opredene samo s sirovo bombaževo, laneno ali volneno prejo takisto, da jih je moči razločno spoznati brez raztegovanja, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

c) kavčukova sterjena masa, 100 Kilogr. 6 gold.;

d) kavčukovo blago, navadno, 100 Kilogr. 12 gold.;

e) kavčukovo blago, lično, 100 Kilogr. 20 gold.;

f) tkanine s kavčukom povlečene, namočene, omazane ali zvezane z vmesnimi plastmi iz te smole, ali z vlepljenimi nitmi iz kavčuka, 100 Kilogr. 45 gold.;

g) prožne tkanine, 100 Kilogr. 70 gold.;

h) oblačila iz tkanin, 100 Kilogr. 50 gold.

Povoščeno platno in povoščeni tafet: a) 1. povoščeno platno, debelo, to je, za zavoje, ne pisano, asfaltno platno;

2. štorje za na voz iz platna za ovoje, 100 Klgr. 2 gld.;

b) 1. povoščeno platno, tenko, to je, vse drugo, tudi platno slikarsko in usnjeno;

1. štorje iz proste pertnine, 100 Kilogr. 10 gold.;

c) povoščeni muselin, povoščeni tafet, 100 Klgr. 20 gld.

Usnje in usnjeno blago: a) usnje navadno, 100 Klgr. 8 gold.;

b) usnje, lično, 100 Kilogr. 18 gold.
c) 1. usnjevina navadna;
2. čevljarsko blago iz klobučine, 100 Kilogr. 16 gold.;
d) usnjevina, lična, 100 Kilogr. 26 gold.;
e) rokavice, usnjene, 100 Kilogr. 40 gold.
Kerznarsko blago: a) kožuhovina, 100 Kilogr. 2 gold.;
b) kerznarsko blago, sirovo, 100 Kilogr. 9 gold.;
c) kerznarsko blago, dodelano, 100 Kilogr. 100 gold.

Opomnja. Oblačila, ki niso cela s kožuhovino prevlečena ali podstavljena, ne štejejo se za kerznarsko blago, temuč za oblačila.

XIII. Blago leseno in koščeno, stekleno, kamneno in persteno ali glinjeno.

Leseno in koščeno blago, to je, vsi izdelki iz lesa, kosti, umetno napravljene lesene ali koščene mase ali drugih živalskih in rastlinskih rezbarskih rastlin, razun koral in želvovine: a) leseno blago, najnižje, to je, grobi, neobdelani, nebarvani izdelki sodarski, strugarski in mizarski iz lesa, kolarski izdelki, teski ali točila, kolovrati ali tkalske statve i. t. d., 100 Kilogr. prosto;

b) leseno blago, navadno, furnirji, parkete, plošče, koluti, zamaški in podplati, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

c) 1. leseno blago, lično, to je, leseno pohišje, barvano, strojeno, firnaženo, lakirano ali politirano, ribja kost i. t. d., 100 Kilogr. 3 gold.;

2. ribja kost, razkrojena, 100 Kilogr. 3 gold.;

d) 1. leseno blago, najličnejše, to je, strugarsko in rezbarsko blago, lično, lesene ure, viseče in urnjaki (omare za ure), vloženi izdelki i. t. d.;

2. koščeno blago, ne posebej imenovano;

3. oblazinjena oprava pohišna brez povlake, 100 Kilogr. 12 gold.;

e) oblazinjena pohišna oprava s povlako, 100 Kilogr. 20 gold.

Steklo in stekleno blago: a) 1. otlo steklo, navadno;

2. zercalno steklo, sirovo, ne brušeno;

3. steklena masa, tudi za streho, lite plošče, sirove, reberčaste, steklene cevi, steklena stebelca i. t. d.;

4. optično steklo, in tudi flintovo, kronovo, cinkovo in boraksovo steklo, sirovo, ne ubrušeno na leče i. t. d., 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

b) 1. otlo ali posodno steklo, belo, nemuštrano, nebrušeno, neodergnjeno, ne stiskano i. t. d.;

2. steklo za lestevce, masivno, stekleni gumbi, steklene korale, loš, steklene kaplje, 100 Kilogr. 2 gold.;

c) steklo za okna in ali šipe, v poprirodni barvi (zeleno, na pol ali celo belo), 100 Kilogr. 4 gold.;

d) steklo (tudi masivno), belo, stikano, brušeno, odergnjeno, pezano, krojeno, muštrano, 100 Kilogr. 8 gold.;

e) 1. steklo, barvilo, razun rečí že popred imenovanih;

2. zercalovina, nebrušena, obložena z živim srebrom in zercalovina brušena;

3. zercala v okvirjih;

4. stekleno in loševo blago v zvezi z drugimi tvarinami, ako po tej zvezi ne postaja kavčukovo, usnjeno ali drobno blago, 100 Kilogr. 12 gold.

Kamneno blago, to je, izdelki iz kamena in žganih persti, cementov in kamnenih zmesi, ne pa iz jantarja in gagata: a) kamenarski izdelki, to je, kameni za okna in vrata, stebri in sèstavine stebra, žlebovi, cevi, korita i. t. d., 100 Kilogr. prosto;

b) kamneno blago: 1. navadno, to je, izdelki iz kamena tudi v zvezi z nepoliranim ali nelakiranim lesom ali takšnim železom, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

2. lično, to je, izdelki iz kamena v zvezi z drugimi tvarinami, tudi blagom iz morske pene, 100 Kilogr. 12 gld.;

c) kameni dragi, pravi (to je, drago in poludrago kamenje) in korale (prave in neprave), obdelovane, pravi biseri, vse to blago brez oprave, 100 Kilogr. 24 gold.

Persteno blago, to je, porcelan, beloperstno blago in drugi izdelki iz žganih persti: a) 1. strešniki ali korci in opeke; glinjene cevi, zidni okrasi, tudi iz terakote;

2. persteno blago iz navadne gline, 100 Kilogr. prosto;

b) grafitovo posodje, plinove retorte; lonci, cevi i. t. d., 100 Kilogr. 50 kr.;

e) 1. blago iz terakote, siderolitovina vsakoverstna;

2. peči in slepice, lično delane;

3. persteno blago v zvezi z lesom in železom ali opravljeno z neplemenitimi kovinami, 100 Kilogr. 2 gold.;

d) persteno blago, ne posebej imenovano: 1. enobarveno ali belo, 100 Kilogr. 5 gold.;

2. malano, tiskano, pozlačeno, posrebreno, 100 Kilogr. 6 gold.;

e) porcelan, bel, tudi z barvovitimi progami obkrajnimi ali podpisnicami, 100 Kilogr. 5 gold.;

f) 1. porcelan, barnovit, malan, tiskan, pozlačen ali posrebren;

2. persteno blago vsakoverstno, v zvezi z drugimi tvarinami, 100 Kilogr. 12 gold.

XIV. Kovine in kovinsko blago.

Železo in jeklo: a) železo sirovo ali neobdelano, tudi železna starina v odlomkih, 100 Kilogr. 50 kr.;

(železni opilki in oknjine prosto);

b) železo v grudah, sirove šine, sirovo jeklo, 100 Klgr. 1 gold. 50 kr.;

c) 1. železo pretopljeno, v palicah, ne fazonirano;

2. železnocestne šine, sèstavine mašin in voz (na debelo kovane), če posamič tehtajo po 25 Kilogr. in več, cevi iz kovanega železa;

2. jeklo (sirovo in cementno, lito in čiščeno jeklo), ne fazonirano, 100 Kilogr. 2 gold. 50 kr.;

d) železo pretaljeno, in jeklo v šibikah, fazonirano (to je, v obliki za porabo); železje na ogle in kote, obodi kolesni, lemeži, sidra, sidrene in ladjene verige, 100 Kilogr. 3 gold. 50 kr.;

e) železna pločevina (plehovina), železne in jeklene plošče, železna žica (drat), 100 Kilogr. 4 gold.;

f) železna pločevina iz železne plošče, polirane, firnažene, lakirane, pomedene, pokositarjene, pocinkane, ali posvinčene; jeklena pločevina in jeklene plošče, polirane, železna žica, pomedena, pocinkovana, pokositerjena ali posvinčena, jeklena žica, polirana, jeklene strune, 100 Kilogr. 8 gold.

Železno in jekleno blago (neobseženo v drugih razdelkih) a) blago in železne litine, prav grobo, to je, kotli, peči, plošče, kolesa i. t. d., 100 Kilogr. 1 gold. 20 kr.;

b) blago železno in jekleno, najnižje, tudi v zvezi z lesom, 100 Kilogr. 4 gold.;

c) verteži in žeblji iz žice, 100 Kilogr. 7 gold.;

d) navadno ali prosto, tudi v zvezi z lesom, 100 Kilgr. 8 gold.;

e) lično: moški in ženski lišp ali okras, pletenine, dromlje ali brenke, naperstniki, oklepi in deržala pisnih peres, jekleni biseri, orožje, polirani, lakirani in lošeni predmeti, železno blago v zvezi z drugimi tvarinami, pohišje, ali pohišna oprava oblazninjena, 100 Kilogr. 12 gold.;

f) šivanke, pisna peresa, furniture za ure, kolesja ur, puške (stolno orožje), vsakoverstne; žica z nitmi iz preje opredena, 100 Kilogr. 30 gold.

Kovine neplemenite (ne obsežene v drugih razdelkih): a) svinec, sirov ali neobdelan, 100 Kilogr. 1 gold.;

b) svinec lit, valjan ali ločen, vlečen, tiskarska pismena, stereotipne plošče, 100 Kilogr. 4 gold. 50 kr.;

c) med ali baker, kositar ali cin, cink, raztoka, žolta, pakfon, tombak, živo srebro i. t. d. prosto;

d) cink v stražicah, ploščah in pločevinah, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

e) cink v žici in cevih, cinkova litina ali liti cink, sirov, tudi v zvezi s prostimi lesenimi izdelki in drogi ali ploščami in železom, 100 Kilogr. 3 gold.;

f) kositer ali cin, vlečen, raztezan, cevi, kositarjeva litina, sirova, 100 Kilogr. 4 gold.;

g) med in baker, žolta, nikelj, pakfon, tombak in druge neplemenite kovine in kovinske zmesi;

1. v grobih litih kosih, to je, zvonovih in cevih, težjih od 5 Kilogr. in drugih predmetih, katerih eden je posamič težji od 10 Kilogr., 100 Kilogr. 6 gold.;

2. vlečen, raztezan (v drogih, tablah, ploščah, pločevinah, žicah in strunah, 100 Kilogr. 8 gold.

Kovinsko blago, to je, izdelki iz ne posebej imenovanih neplemenitih kovin in kovinskih zmesi: a) kositerno blago, grobo (sklede, krožniki, kotli in druge posode), nelakirano in brez zveze z drugimi tvarinami, 100 Kilogr. 5 gold.;

b) kovinsko blago, navadno, nelakirano in brez zveze z drugimi tvarinami, 100 Kilogr. 8 gold.;

c) kovinsko blago, lično, 100 Kilogr. 12 gold.;

d) pisna peresa, furniture in kolesja ur, kovinska platna, žica iz neplemenitih kovin opredena s tkalnimi tvarinami, 100 Kilogr. 30 gold.

Kovine, plemenite (sirove ali v odpadkih in kakor penezi), 100 Kilogr. prosto.

XV. Vozila po suhem in po vodi.

Vozovi in sani: a) kola ali vozovi za bremena 1 voz 2 gold. 50 kr.;

b) vozovi za ljudi brez usnjene robe in blazin, 1 voz 15 gold.;

c) vozovi za ljudi z usnjeno robo in blazinami, 1 voz 75 gold.;

d) železnocestna vozila: 1. oblazinjeni vozovi za ljudi, 1 voz 500 gold.;

2. neoblazinjeni vozovi za ljudi, 1 voz 350 gold.;

3. kriti vozovi za blago, 1 voz 200 gold.;

4. odperti vozovi za blago, 1 voz 150 gold.;

5. drezine, 1 voz 50 gold.

Ladje: a) lesene (tudi okovane z železom ali kotlovino), Bečva (1000 Kilogr. nositnosti) 40 kr.;

b) železne, tudi iz drugih neplemenitih kovin in kovinskih zmesi, ladje parnice, Bečva 5 gold.

XVI. Orodja, stroji ali mašine in drobno ali kratko blago.

Orodja, brez ozira na tvarino, iz katere so narejena: a) astronomijska, matematična, optična, fizikalna, kemijska, kirurgijska, 100 Kilogr. prosto.

b) muzikalna, 100 Kilogr. 10 gold.

Mašine in mašinske sèstavine: a) iz lesa, 100 Kilogr. 2 gold.;

b) iz železne litine, 100 Kilogr. 2 gold. 70 kr.;

c) iz kovanega železa ali jekla, 100 Kilogr. 4 gold.;

d) iz drugih neplemenitih kovin, 100 Kilogr. 8 gold.

Drobno ali kratko blago: a) najličnejše, 100 Kilogr. 200 gold.;

b) lično, 100 Kilogr. 100 gold.;

c) navadno, 100 Kilogr. 50 gold.

XVII. Kuhinjska sol, kemikalije, zdravilno blago, blago barvilno in netilno.

Kuhinjska sol (morska), narejena in kamnena sol, slanica, solni lug in morska voda, le s posebnim dovoljenjem, 100 Kilogr. 84 kr.

Kemijske pomočne tvarine: a) arzen (mišnica), mišničasta kislina, borač sirov, vsakoverstne železne strojnice, lesni ocet, sirov (človeku neužiten), železni vitrijol, vode rudnice, prirodne in umetno narejene, medeni in kositarjevi pepel, žlindra, soliter sirov, žeplo (v kosih in drogih), tudi sèmljeto in žepleni cvet, stolčeno steklo i. dr., 100 Kilogr. prosto;

b) pobarvana sol, klorkalij, klormagnezij, žveplenokisli kali, žveplenokisli natron i. dr., 100 Kilogr. 20 kr.;

c) žveplena kislina, solna kislina, soliterna kislina, kraljeva voda, 100 Kilogr. 50 kr.;

d) soda, ogljekisli in žveplenokisli amonijak, milarski lug i. dr., 100 Kilogr. 80 kr.;

e) 1. aluni, žveplenokisla in solnokisla ilovica, medeni in cinkovi vitrijol, svinčeni pepel, svinčeni glaj, cinkov klorovec, salmijak, žvepleni prislad, vodotopno steklo i. dr.;

2. anilin sirov, sirova karbolna kislina, dušečnati benzol, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

f) svinčena bel, cinkova bel, svinčeni ocet, svinčeni cuker, zeleni volk, vsakoverstne zamazke, kositerna sol in drugi preparati iz kositera i. t. d., 100 Kilogr. 3 gold.;

g) jedki kalij, jedki natron, žvepleni natrij, oksalna kislina, žveplenokisla magnezija i. dr., 100 Kilogr. 4 gold.

Kemijski izdelki ali proizvodi, zdravilno in barvilno blago: a) skrobni gumi, 100 Kilogr. prosto;

b) 1. klej ali lim vsakoversten, albumin, gelatina;

2. černilo (saje, tiskarsko in Frankfurtsko černilo, prah in černilo od ogljija vsake verste razun zernatega ogljija od kosti), čevljarsko černilo ali ličilo, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

c) skrob (štirka): 1. navaden siv, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

2. bel, 100 Kilogr. 6 gold.;

d) 1. zdravilno blago, pripravljeno;

2. dišavno blago, lepotilo na obličje;

3. tuži, čertalni oglji, svinčniki, vse barve v mehurčkih, škatljicah, školjkah, pastah in skrinjicah, 100 Kilogr. 24 gld.;

c) 1. fosfor in fosforova kislina, preparati iz živega srebra, žvepleni eter, kloroform, pečatni vosek, tinte, mlečni cuker, suhe droži i. dr.;

2. kotranovo barvilo in umetno narejena organska barvila;

3. kemijski izdelki in proizvodi, ne posebej imenovani, 100 Kilogr. 10 gold.

Sveče in milo: a) voščene sveče, voščene bakle ali lučnice, voščeni svitki ali stočki, nočne luči, netilne svečice, 100 Kilogr. 10 gold.;

b) sveče in izdelki iz tolšče, 100 Kilogr. 8 gold.;

c) lojene sveče, 100 Kilogr. 6 gold.;

d) smolnate bakle, 100 Kilogr. 1 gold. 50 kr.;

e) milo (žajfa): 1. zeleno, černo, navadno terdo milo, 100 Kilogr. 2 gold. 50 kr.;

2. lično milo v ploščicah, oblicah, puščicah, lončkih, 100 Kilogr. 6 gold.;

3. podišavljeno milo, 100 Kilogr. 10 gold.

Netilno blago: a) netilno blago, navadno ali prosto, to je, žveplene nitke, netilni klinčki, fidibus, netilna goba, trod, netilni papir, 100 Kilogr. prosto;

b) prižigalnice ali lunte (vžigalne vervce), 100 Kilogr. 10 gold.;

c) strelne kapice, napolnjene, 100 Kilogr. 24 gold.;

d) strelila, to je, vse raznesilne tvarine, namenjene ali pripravne za strel iz strelnega orožja, sèstoječe iz sèstavin smodnika ali strelnega praha (solitra, žvepla in ogljija), 100 Kilogr. 52 gold. 50 kr., toda samo s posebnim dovoljenjem;

e) vsa ne pod d) obsežena raznesila in eksplozivne tvarine, 100 Kilogr. 24 gold., tudi samo s posebnim dovoljenjem.

XVIII. Slovstveni in umetnosti predmeti.

a) 1. Knjige, tiskovine, tudi koledarji, časniki ali novine in naznanila ali oglasi, zemljevidi, muzikalije, papir, popisan (spisi in rokopisi);

2. podobe ali obrazi na papirji, to je, medorezi in jeklorezi, kamnotiski, lesorezi, barvenotiskane podobe, fotografije i. t. d., 100 Kilogr. prosto;

b) 1. slikarije (malbe), to je, slike na lesu in neplemenitih kovinah, nelakirane, na platnu ali kamenu, potem tudi izvirni obrazi in čertanine na papirji;

2. obrazo-tiskovne plošče iz neplemenitih kovin, kamena ali lesa;

3. kipi, v kosih čez 5 Kilogr. težkih, takisto kipi, dopersnice in živalske podobe iz kovin in lesa, toda najmanj v prirodni velikosti, 100 Kilogr. prosto.

XIX. Odpadki ali ostanki.

a) Gnojne soli, 100 Kilogr. prosto, pa le s posebnim dovoljenjem;

b) 1. gnoji, živalski in drugi, tudi umetno napravljena gnojina, izluženi derveni pepel, pepel kopanega ogljija, koščen pepel, koščena moka in koščeno ogljije, tudi izpremešeno s kislinami, piljeni rogovi in parklji, kri, tekoča in vsušena, živalske kite i. dr.;

2. droži, razun suhih, otrobi, pleve, ostanki, terdi od izdelovanja mastnih olij, tudi sèmleti, pomije, tropine;

3. odpadki od steklarstva, tudi ognjišnica, steklene in lončene čepine, ostanki od pridelovanja voska, odpadki od gob, usnjeni odrezki za klej, tudi obrabljeni stari kosci usnja in drugi usnjeni ostanki, ki niso za drugo, nego za klej, ostanki od podelovanja kavčuka in gutaperče, 100 Kilogr. prosto;

c) 1. cunje in drugi ostanki za papirarstvo, to je, lanene, bombaževe, svilene in volnene cunje, tudi razmakane, papirni odrezki, makulatura, stare mreže, stare vervi in stari konopci;

2. papirno testo iz drugih pod c) št. 1 ne imenovanih tvarin, šarpije ali pukanice, 100 Kilogr. prosto.

B. Izvožnja.

Cunje in drugi ostanki ali odpadki za papirarstvo, to je, lanene, bombaževe, svilene in volnene cunje, tudi razmakane (terdo ali tekoče testo ali masa papirna), papirni

odrezki, makulatura (popisana ali tiskana), stare mreže, stare vervi in stari konopci, 100 Kilogr. 4 gold.

Vse drugo, tukaj ne navedeno, blago je prosto cola ali izvožnjine.

Vojna postava.

Prošnja za začasno oproščenje vojne dolžnosti.

Znotraj:

(Koleka prosta.)

Slavna c. k. komisija za novačenje!

Moj sin, Radoslav Živko, je v starosti vojne dolžnosti, in se tedaj kliče k prihodnji stavi ali k novačenju.

A. Kakor kaže župnijsko izkazalo A iz kerstne, poročne in mertvaške knjige, je Radoslav Živko moj edini sin, ki še živi.

Do sedaj živil sem se z malo kovačijo; sedaj pa sem že postaral in sem toliko oslabel, da si sam s svojim rokodelstvom ne morem ničesa več prislužiti. Spri-
B. čalo B dokazuje, da si sam ne morem kruha služiti, in
C. ubožni list C spričuje, da nimam nikakoršnega premoženja, in da me edini moj sin preživlja s prislužkom, ki ga ima kot mizarski pomočnik.

D. Priloženo spričalo D dala sta mi dva občana, ki imata tudi sinove za prihodnjo novačenje, pa ne prosita oproščenja. To spričalo, ki ga je tudi občinsko županstvo poterdilo, spričuje, da se res sam ne morem živiti in da me moj edini sin popolnoma preživlja.

Ker bi s svojim sinom zgubil svojo edino pomoč, prosim tedaj:

slavna c. k. komisija za novačenje naj mojega sina Radoslava Živkota začasno oprosti vojaščine.

V Mariboru, dné . . .

Josip Živko.

Zunaj:

Slavna c. k. komisija za novačenje
v Mariboru.

Josip Živko, kovač v Mariboru,
prosi za začasno oproščenje svojemu sinu Radoslavu Živkotu od dolžnosti vojaške službe.

S prilogami A do D v izvirniku.

Sedaj veljá splošna vojna dolžnost, to je, dolžnost, vsled katere je vsak deržavljan brez razločka stanú vezan, da brani deržavo. Splošna vojna dolžnost je tedaj v tem, da je vsak deržavljan, ki je zmožen orožje nositi, dolžan osebno braniti deržavo, in da se mu, če je le moč, v mirnem času dá prilika, da se kolikor je treba, izuri v vojni službi.

Vsak brez razločka, če je le v versti, ki se kliče k novačenju ali na vojno stavo, mora tù sèm iti.

Splošna vojna postava ne pozná odkupa in tudi ne nadomestovanja. Vojna dolžnost je častna dolžnost. Zato ni nobenemu tujcu pripuščeno stopiti v našo armado, razun posebnega cesarjevega privoljenja.

Dolžnost vojaške službe se začné s 1. dnevom prosinca (januarja) meseca potem, ko je mladeneč 20. leto dopolnil, in neha z dopolnjenim 32. letom, in sicer tako, da pri stoječi armadi ali v pomorski vojski služi 3 leta v redovni armadi, 7 let v rezervi, — med brambovci pa ima služiti 2 leti tak, kdor je doslužil predpisana leta v stoječi vojski; kdor pa je iz namestne rezerve bil med brambovce uversten, ima 12 let med njimi služiti.

Začasno oproščenje vojne dolžnosti.

Iz ozira človečanstva so oproščeni vojne dolžnosti;

1. edini sin očeta, ki si sam ne more ničesar prislužiti, ali edini sin matere vdove;

2. po očetovi smerti edini vnuk starega očeta, ki si sam ne more nič prislužiti, ali stare matere vdove, katera nima lastnega sina;

3. brat popolnoma osiroščenih bratov ali sester.

Pravico do oproščenja pa ima le edini sin, vnuk ali brat, ki je zakonski in pravi (pristen), če od njegovega oproščenja odvisi živež njegovih staršev, dedov ali sester in bratov, in če on izpolnuje to dolžnost.

Ravno tako je oproščen edini nezakonski sin, če se mu mati sama ne more preživiti, in če on v resnici skerbí za njo.

Dalje je oproščen tudi on, čegar edini brat ali vsi bratje že stojé v redovni vojski ali v reservi, ali še niso stari 18 let, ali če si zaradi neozdravljivih bodi dušnih, bodi telesnih hib ne morejo ničesar prislužiti.

Kdor je na podlagi teh določil začasno oproščen, pa mu je šel v pogubo ta vzrok oproščenja, ali če neha izpol-

novati stavljene pogoje, tega zadeva dolžnost, da mora stopiti v stoječo vojsko, pomorsko vojsko ali med brambovce po razmerah svoje starosti.

O začasnem oproščenji sodi komisija za novačanje. Tej se tedaj izročajo prošnje za začasno oproščenje, in sicer z vsemi razlogi in s prilogami, ki jih postava določuje. Proti razsodbi te komisije je dopuščena pritožba do ministerstva za deželno bran; ta pa ima pravico, konečno razsodbo prepustiti deželni vladi. Proti razsodbi te komisije, katero je poterdilo ministerstvo ali deželna oblastnija, ni več pritožbe.

Kdor pobegne, sam sebe pohabi, ali se kakor si bodi nepostavno odtegne vojni dolžnosti, ta se malopridno in sramotno vêde do deržave in do deržavljanov. Zato ta postava temu, ki storí tako dejanje in vsakemu, kdor pomaga kaj takega storiti, odmerja ojstro kazen, in sicer globe do 1000 gold. in 6 mesecev ječe. Verh tega mora, če ga pozneje zasačijo, dve leti dalje, kakor drugi služiti v redovni vojski.

Čas in versta vojne službe.

Vsega vkup vsak služi 12 let, in sicer vojak stojne armade:

tri leta v liniji,
sedem let pri rezervi,
dve leti pri deželni brambi.

Kdor v stojni armadi dosluži, pride v rezervo. Vojna služba v rezervi traja sedem let za tiste, ki so tri leta služili v liniji. Dobrovoljci, ki so le eno leto služili v liniji, ostanejo devet let v rezervi, da dopolnijo deset vojnih let.

Rezervnik se o mirnih časih o začetku zime iz linije izpustí domov, da se poprime svojega poklica. On je kakor svoboden deržavljan. Njegove dolžnosti so le te, da v teh 7 letih pride trikrat k vojnim vajam, katerih nobena ne sme trajati čez štiri tedne. Te vaje so o času, ko se kmet lože doma pogreša, in sicer blizo njegovega dóma.

Po dopolnjeni desetletni vojni službi stopi vojak med brambovce, ter tù služi še dve leti. Deželna bramba ima namen, o vojski podpirati stojno armado in skerbeti za notranjo brambo; o miru pa le, kadar je treba, za notranji red in za varnost.

Žandarstvo.

C. k. žandarstvo (žandarmerija, četništvo) je enotno stražništvo z vojaško uredbo, ter ima namen vzderževati javni red, pokoj in varnost.

Žandarstvo podstojí gledé javne varnostne službe c. k. političnim okrajnim in deželskim gosposkam, gledé vojaških ekonomnih in administrativnih, to je, gospodarstvenih rečí pa svojim vojaškim višjim, a na obojo stran v zadnji versti ministru za deželno bran, kateri se z ministrom notranjih rečí dogovarja tedaj, kadar gre za kako posebno na varnost merečo naredbo.

Sodišča in deržavna pravdništva imajo pravico, od žandarstva naravnost zahtevati kako službo. Druga civilna in vojaška oblastva, kakor tudi občinski uradi naj se obračajo na službeno oblastvo žandarstva, kadar hočejo žandarske pripomoči, in samo tedaj, kadar je nevarno odlagati, naj žandarstvo tudi na neposrednje prejeto zahtevo dá pripomoč.

Kadarkoli je žandarju izpolniti svojo službeno dolžnost proti kaki osebi, poslužuje se besed: „V imenu postave“ v deželskem jeziku, in v takih slučajih je vsakdo — brez razločka bodi civilnega ali vojaškega stanú, — dolžan pokornost žandarjevemu pozivu, kar mu pa ne brani, pozneje pritožiti se.

Žandarju svojo službo opravljajočemu pristojé postavne pravice, katere ima civilna in vojaška straža.

V službi stoječ žandar sme z dolžnimi previdnostmi rabiti orožje:

1. v slučaji prisiljene brambe, da odverne proti svoji osebi namerjen dejanski napad;

2. da ukroti upor, kateri méri na oviro njegovega službenega opravka;

3. da ubrani uteči nevarnemu hudodelniku, ako nima drugega pomočnika, da bi hotečega pobegniti uderžal.

Žandarstvo ima pravico, v zveršitev svojih službenih dolžnosti zahtevati podporo vseh organov javne službe, posebno civilnih oblastev, drugih stražništev in posameznih njihovih stražnikov, občinskih županstev in vojaških poveljstev.

V vsakem kraji, kjer je okrajno glavarstvo, biva po eno poveljstvo okrajnega žandarstva, katero vodi stražmojster. On je žandarski postaji tistega kraja neposrednji poveljnik,

ter poleg tega nadzira službo vseh drugih po tistem političnem okraji postavljenih, njemu podstojnih žandarskih postaj, če sèstoje iz več nego dveh žandarjev, imajo po enega postajnega vodnika za svojega poveljnika.

Šarže pri žandarstvu so: polkovnik, podpolkovnik, major, ritmojster 1. razreda, ritmojster 2. razreda, nadlajtnant, lajtnant, ritmojster-računar 1. razreda, ritmojster-računar 2. razreda, nadlajtnant-računar, lajtnant-računar, oficirski namestnik, računski stražmojster, stražmojster, postajni vodnik, žandar, pisarniški služabnik 1. razreda, pisarniški služabnik 2. razreda.

Dodatek.

Poštnina od denarjev, ki se pošiljajo po nakaznicah.*

A. Na daljavo kakega kraja v avstrijsko-ogerski monarhiji.

Do	5 gold.			. . . .	5 kr.	
Čez	5 do	50 gold.		. . .	10	„
„	50 „	150	„	. . .	20	„
„	150 „	300	„	. . .	30	„
„	300 „	500	„	. . .	50	„
„	500 „	1000	„	1 gold.	—	„
„	1000 „	2000	„	1 „	50	„
„	2000 „	3000	„	2 „	—	„
„	3000 „	4000	„	2 „	50	„
„	4000 „	5000	„	3 „	—	„

B. V kraje zunaj Avstrije.

Za sledeče zneske	Na Nemško, v Helgoland in Luksemburg		V Švico, na Francosko, Laško, Belgijo, Nizozemsko, v združene deržave severne Amerike	
	gold.	kr.	gold.	kr.
Do 20 gold. .	—	—	—	20
Črez 20 do 30 gl.	—	—	—	30
Do 40 gold. .	—	20	—	40
Črez 40 do 50 gl.	—	25	—	50
„ 50 „ 60 „	—	30	—	60
„ 60 „ 70 „	—	35	—	70
„ 70 „ 80 „	—	40	—	80
„ 80 „ 90 „	—	45	—	90
„ 90 „ 100 „	—	50	1	—
„ 100 „ 110 „	—	55	1	10
„ 110 „ 120 „	—	60	1	20
„ 120 „ 130 „	—	65	1	30
„ 130 „ 140 „	—	70	1	40
„ 140 „ 150 „	—	75	1	50
„ 150 „ 160 „	—	80	1	60
„ 160 „ 170 „	—	85	1	70
„ 170 „ 180 „	—	90	1	80
„ 180 „ 190 „	—	95	1	90
„ 190 „ 200 „	1	—	2	—

Opomnja:

Na nakaznico se prilepi pismena znamka ali marka.

V Ameriko se pošiljajo nakaznice le do zneska za 75 gld.; nadpis se glasi pri teh nakaznicah na poštni urad v Baselnu, na kupon pa se zapiše natančni naslov, komu se denar pošlje.

Nakaznice prodajajo vsi poštni uradi.

Po nakaznici poslani denar naj se vsaj v 14 dneh na pošti vzdigne.

* Glej Spisovnik stran 130.

KAZALO.

Tiskarnica družbe sv. Mohora

v Celovcu

na benediktinskem tergu št. 167

(v lastnej hiši)

preskerbljena z najnovejšimi čerkami prevzema

vsakoverstne tiskovine

n. pr. časopise, knjige, brošure, račune, spovedne liste (černo ali rudeče tiskane), jedilne liste, tabele, mertvaške liste itd.

v tisk in je izverši hitro, lično in po najniži ceni.

☞ Od mnogo strani so nam došla vprašanja, zakaj da družbin koledar ne sprejema „Oglasov“ kakor drugi, posebno nemški koledarji. Da tudi temu vstrežemo, bodemo vsako leto družbinemu koledarju dodali doklado, v katero bodemo natisnili inserate. Na to opozorimo posebno tergovce in obertnike, katerim je na tem ležeče, svoje blago in izdelke občinstvu priporočiti. Tudi kupcem bode s tem vstreženo.

Oglasi naj se pošiljajo naravnost tiskarnici družbe sv. Mohora v Celovcu.

☞ Da je najbolje v koledarju inserirati, je dovelj jasno, ker koledar rabi se celo leto, časopis se pa zaverže, ko je prečitan. ☞ **Posebno bode družbin koledar vstrezal, ker roma v 25.000 iztisih po Slovenskem.**

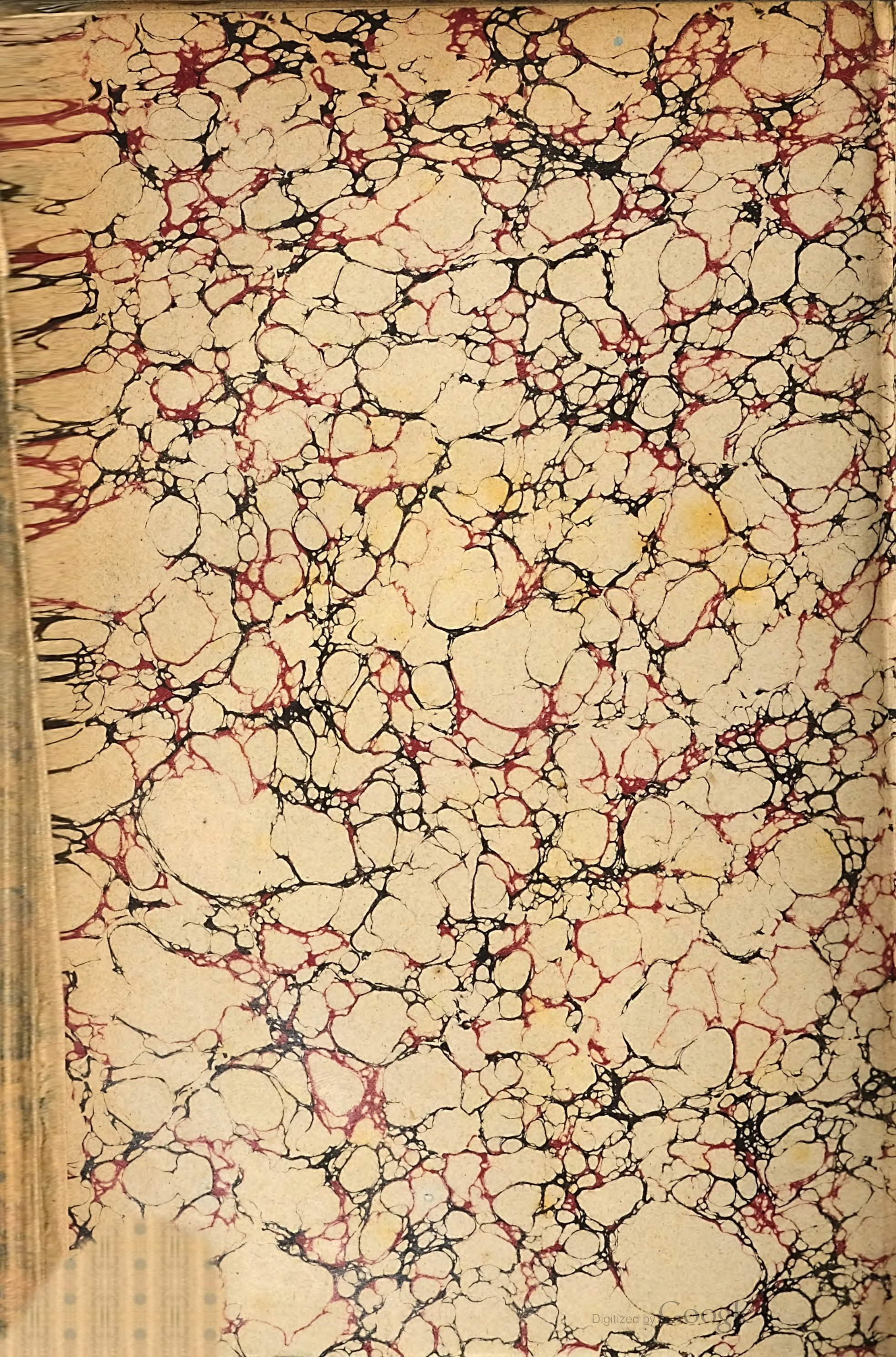
MARTIN BRUGGER,

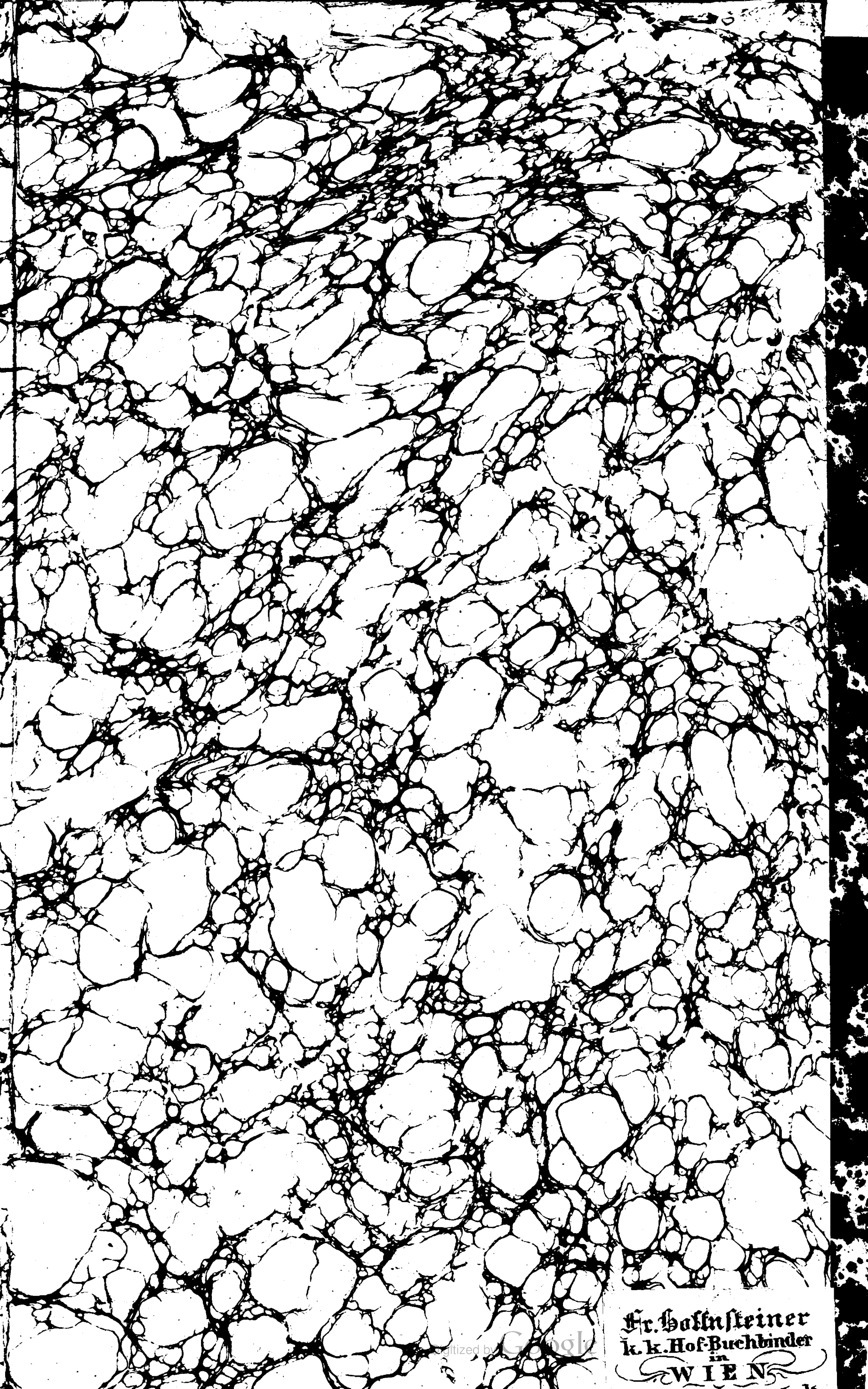
bukvovez družbe sv. Mohora v Celovcu

v družbini hiši na benediktinskem tergu

veže knjige in prevzame bukvovezna dela po najniži ceni.

Zunanja naročila se hitro izveršujejo.

Fr. Hoffnsteiner
k. k. Hof-Buchbinder
in
WIEN

